

Atlas van de lokale lasten 2026

dr. C. Hoeben
drs. J. H. Hamster
dr. D.M.O. Jong
prof. dr. M.A. Allers

rijksuniversiteit
 groningen

COELO

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

COELO

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Rijksuniversiteit Groningen

www.coelo.nl

© COELO, Groningen, 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

Inleiding	7
Leeswijzer	10
Samenvatting: tariefontwikkeling decentrale heffingen	12
Ontwikkeling van de woonlasten van 2025 op 2026	19
Ontwikkeling gemeentelijke woonlasten eigenaar-bewoner	23
Decentrale lasten voor standaardhuishoudens en –bedrijven	30
Opbrengsten decentrale heffingen	33
De ontwikkeling van ozb-tarieven	41
Ontwikkeling per gemeente	45
1 Gemeentelijke herindeling en artikel 12-status	46
2 Waardeontwikkeling woningen	49
3 Waardeontwikkeling niet-woningen	51
4 Gemiddelde woningwaarde koopwoning	53
5 Ozb-tarief woningen	55
6 Mutatie ozb-tarief woningen	57
7 Ozb-aanslag woning met gemiddelde waarde	59
8 Gestandaardiseerd ozb-tarief woningen	61
9 Ozb-tarief niet-woningen	63
10 Mutatie ozb-tarief niet-woningen	65
11 Gestandaardiseerd ozb-tarief niet-woningen	67
12 Hefboomeffect	69

13 Afvalstoffenheffing: tariefsystemen	71
14 en 15 Tarief afvalstoffenheffing één- en meerpersoonshuishouden	74
16 Mutatie tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	78
17 en 18 Rioolheffing: tariefsystemen	80
19 en 20 Tarief rioolheffing één- en meerpersoonshuishouden koopwoning	83
21 Mutatie tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden koopwoning	87
22 en 23 Tarief rioolheffing één- en meerpersoonshuishouden huurwoning	89
24 Mutatie tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden huurwoning	92
25 en 26 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing	94
27 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden met eigen woning	98
28 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met eigen woning	101
29 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met eigen woning	104
30 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden	106
31 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden met huurhuis	109
32 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met huurhuis	111
33 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden huurder	113
34 Lasten verhuurder	115
35 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens	117
36 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen eigenaren en gebruikers woningen	119
37 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: afvalstoffenheffing	121
38 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: rioolheffing	123
39 Woonlasten na kwijtschelding	125

40 Toeristenbelasting: tariefsystemen	127
41 Toeristenbelasting: tarief camping	130
42 Toeristenbelasting: tarief hotel	132
43 Toeristenbelasting: mutatie tarief hotel	134
44 Hondenbelasting: tarief	136
45 Hondenbelasting: mutatie	138
46 Leges uittreksel BRP: tarief	140
Het provinciale belastinggebied	142
47 Tarief opcenten op de motorrijtuigenbelasting	145
48 Mutatie opcenten op de motorrijtuigenbelasting	147
Waterschappen	149
49 Zuiveringsheffing: tarief	152
50 Zuiveringsheffing: mutatie	154
51 Ingezetenenheffing: tarief	156
52 Ingezetenenheffing: mutatie	158
53 Heffing gebouwd woningen: tarief	160
54 Heffing gebouwd woningen: mutatie	162
55 Heffing gebouwd niet-woningen	164
56 Heffing gebouwd niet-woningen: mutatie	166
57 Waterschapslasten huurder	168
58 Mutatie waterschapslasten huurder	170
59 Waterschapslasten eigenaar-bewoner	172
60 Mutatie waterschapslasten eigenaar-bewoner	174
Totale decentrale lasten	176

61 Totale decentrale lasten huurder	177
62 Mutatie totale decentrale lasten huurder	179
63 Totale decentrale lasten eigenaar-bewoner	181
64 Mutatie totale decentrale lasten eigenaar-bewoner	183
Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie	185
Bijlagen	200
Bijlage 1 Verantwoording	201
Bijlage 2 Hoe kunnen de lasten tussen gemeenten worden vergeleken?	206
Bijlage 3 Woonlasten per gemeente	210
Bijlage 4 Gegevens kengetal belastingcapaciteit	221

Inleiding

Inhoud

De Atlas van de lokale lasten is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen. Het eerste deel van dit rapport geeft een *landelijk* overzicht van de hoogte en de ontwikkeling van de lokale lasten. Het behandelt achtereenvolgens de *tarieven* van afzonderlijke decentrale heffingen, de *woonlasten* voor huishoudens, de *totale decentrale lasten* voor standaardhuishoudens en bedrijven en de *opbrengsten* van decentrale heffingen. Dit deel sluit af met een hoofdstuk waarin de ontwikkeling van de ozb-tarieven wordt vergeleken met de ontwikkeling van de woz-waarden.

Het tweede deel geeft een overzicht van tarieven en woonlasten op het niveau van *afzonderlijke gemeenten, provincies en waterschappen*. Hierbij ligt de nadruk op de lasten voor huishoudens. Voor alle gemeenten worden ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing uitgebreid in beeld gebracht. We gaan in op de tarieven en voor zover relevant de heffingssystematiek en de kwijtscheldingsmogelijkheden. Ook laten we zien welke bedragen huurders en huishoudens in een koopwoning in totaal betalen aan de gemeente. Hiernaast bevat de atlas onder meer kaarten over de toeristen- en hondenbelasting. Naast de gemeentelijke heffingen zijn de provinciale opcenten en een groot deel van de waterschapsheffingen meegenomen. Ten slotte laten we een overzicht van de totale decentrale lasten die huishoudens betalen (gemeente plus provincie plus waterschap).

Als laatste vindt u in dit rapport de benchmark van de gemeentelijke woonlasten en een overzicht van de totale gemeentelijke woonlasten voor huurders en eigenaar-bewoners inclusief een rangnummer.

De gegevens in deze atlas hebben betrekking op het jaar 2026. Bedragen zijn uitgedrukt in euro's per jaar. Op de kaarten worden lage niveaus in blauw afgebeeld en hoge niveaus in rood. Hieraan ligt geen waardeoordeel ten grondslag over de wenselijkheid van bepaalde tariefniveaus of de ontwikkeling daarvan.

Voor details over de precieze berekeningswijze van een en ander wordt verwezen naar de Verantwoording in bijlage 1.

Informatie op website

Bij veel gemeenten en andere belangstellenden bestaat de behoefte de precieze tarieven te kennen van bijvoorbeeld omliggende gemeenten. De atlas is daarom integraal te vinden op www.coelo.nl. De kaarten op de website zijn aanklikbaar. Door op een gemeente te klikken kunt u dus bijvoorbeeld zien hoe hoog het tarief in de betreffende gemeente is of welk tariefsysteem wordt gebruikt. Daar kan ook met de [Lokale lasten calculator](#) worden nagegaan

hoeveel een huishouden betaalt aan de gemeente, de provincie en het waterschap. Dit op basis van door de bezoeker in te vullen gegevens over huishoudensgrootte, woning- en autobezit. Ten slotte vindt u hier [databestanden](#) met de bedragen per gemeente, provincie en waterschap.

Gegevens

De gegevens zijn verzameld door middel van jaarlijkse enquêtes onder alle gemeenten, provincies en waterschappen in Nederland. Hoewel er aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens de grootst mogelijke aandacht is besteed, leert de ervaring toch dat een dergelijk groot databestand zelden geheel foutloos is. De auteurs houden zich van harte aanbevolen voor eventuele correcties. Ook inhoudelijke suggesties zijn welkom.

Wijzigingen ten opzichte van voorgaande versies

Enkele gemeentelijke tarieven die wij in voorgaande versies van deze atlas wel opnamen zijn niet langer te vinden in deze atlas. Het betreft hier allereerst de kosten van een *omgevingsvergunning om te bouwen*. Wie een aanvraag voor een bouwvergunning doet betaalt hier leges voor. Tot 2024 vergeleken we in de Atlas van de lokale lasten de kosten van een aantal voorbeeldbouwprojecten. Op 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en (deels) de Wet kwaliteitsborging bouwen van kracht geworden. Hierdoor is veel veranderd. Zo zijn er meer details nodig over de bouwprojecten om te weten welk tarief wordt betaald. Als wij deze gegevens zouden opnemen in de Atlas dan hebben deze dus ook betrekking op een veel kleiner deel van de mogelijke projecten dan vóór 2024. Ook hebben gemeenten via het omgevingsplan meer mogelijkheden gekregen om bepaalde kleinere bouwprojecten vrij te stellen. Het bleek door alle veranderingen heel lastig om nog een goede vergelijking te maken tussen gemeenten. Daarom nemen we de kosten van een omgevingsvergunning om te bouwen niet langer op in deze atlas.

Tot 2024 waren er kaarten in de Atlas van de lokale lasten te vinden met gegevens per gemeente over de *parkeerbelasting*. Gemeenten mogen de parkeerbelasting differentiëren naar tijd en plek. Er zijn dus vaak meerdere tarieven in een gemeente. Onze oplossing was om te vragen wat het kost om op woensdagmiddag een uur te parkeren in het centrum of de grootste kern. Desondanks bleek het toch moeilijk om gemeenten te vergelijken. Zo was soms het eerste uur gratis, kan parkeren in het centrum gratis zijn, maar buiten het centrum niet (bijvoorbeeld in kustgemeenten) en is niet altijd duidelijk wat de grootste kern is. Omdat een betekenisvolle vergelijking niet goed mogelijk is, zijn we gestopt met het verzamelen en publiceren van gegevens per gemeente.

Dank

Aan de totstandkoming van deze atlas hebben veel mensen meegewerkt. Allereerst willen wij de mensen bedanken die onze vragenlijsten hebben ingevuld. Madelief van Dijk, Veerle de Graaf, Sven de Heer, Floor de Koeijer,

Renske Scholten en Lucas Vos hebben geassisteerd bij de dataverzameling en -verificatie. De Unie van Waterschappen en het CBS zijn behulpzaam geweest bij het verzamelen van de waterschapsgegevens. De Waarderingskamer danken wij voor het ter beschikking stellen van gegevens betreffende de waardeontwikkeling van onroerende zaken. Het NIBUD heeft enkele gegevens aangereikt die nodig zijn om de bijkomende woonlasten te berekenen. De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust uiteraard geheel bij de auteurs.

Leeswijzer

De Atlas van de lokale lasten bevat een grote hoeveelheid informatie. Het is daardoor niet altijd eenvoudig om de gezochte informatie terug te vinden. Daarom volgt hieronder een korte leeswijzer voor verschillende groepen lezers.

Gemeenteraadsleden, wethouders, gemeenteambtenaren

De atlas bevat uitgebreide informatie over de ontwikkeling van de lokale belastingen. Als raadslid, wethouder of gemeenteambtenaar wilt u mogelijk de ontwikkelingen in uw gemeente vergelijken met die in andere gemeenten. U kunt de ontwikkeling van de tarieven van de gemeentelijke belastingen per gemeente volgen op kaart 5 tot en met 46. Daarnaast kunt u uw gemeente makkelijk vergelijken met gemeenten in dezelfde provincie met de benchmark van de gemeentelijke woonlasten vanaf blz. 185. Als u wilt weten hoe hoog de totale gemeentelijke woonlasten in uw gemeente zijn in vergelijking met de rest van Nederland dan kunt u dit zien in bijlage 3.

De ontwikkeling op hoofdlijnen vindt u in de samenvatting direct na deze leeswijzer. De opbrengstontwikkeling is weergegeven in het hoofdstuk 'Opbrengsten decentrale heffingen' op blz. 33. Op kaart 61 tot en met 64 krijgt u een beeld van de totale decentrale lasten in uw gemeente (de som van gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten).

De atlas zet de ontwikkeling van de gemeentelijke belastingen in een breder perspectief door deze af te zetten tegen de ontwikkeling van andere aan wonen gerelateerde lasten. Dit leest u in het hoofdstuk 'Ontwikkeling van de woonlasten eigenaar-bewoner' vanaf blz. 23. Het hoofdstuk 'Decentrale lasten voor standaardhuishoudens en –bedrijven' (blz. 30) geeft een indruk van de bedragen die betaald worden aan alle decentrale overheden.

Waterschapsbestuurders, Hoogheemraden en waterschapsambtenaren

De ontwikkeling van de waterschapstarieven wordt weergegeven op de kaarten 49 tot en met 60. De opbrengstontwikkeling is weergegeven in het hoofdstuk 'Opbrengsten decentrale heffingen' vanaf blz. 33. Op kaart 61 tot en met 64 krijgt u een beeld van de totale decentrale lasten per gemeente (de som van gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten).

De atlas zet de ontwikkeling van de decentrale belastingen in een breder perspectief door deze af te zetten tegen de ontwikkeling van andere aan wonen gerelateerde lasten. Dit leest u in het hoofdstuk 'Ontwikkeling gemeentelijke woonlasten eigenaar-bewoner' vanaf blz. 23. Het hoofdstuk 'Decentrale lasten voor standaardhuishoudens en –bedrijven' op blz. 30 geeft een indruk van de bedragen die betaald worden aan decentrale overheden.

Gedeputeerden, Statenleden en provincieambtenaren

De belangrijkste provinciale belasting wordt gevormd door de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. De tariefontwikkeling is weergegeven op kaart 47 en 48. De opbrengstontwikkeling is weergegeven in de inleidende tekst bij die kaarten (blz. 142 en in het hoofdstuk 'Opbrengsten decentrale heffingen' vanaf blz. 33. Provinciebestuurders die het beleidsveld 'water' in hun portefeuille hebben kunnen terecht bij de kaarten die de waterschapstarieven weergeven (kaart 49 tot en met 60). Op kaart 61 tot en met 64 krijgt u een beeld van de totale decentrale lasten per gemeente (de som van gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten).

Ondernemers

De Atlas van de lokale lasten bevat verschillende gegevens die relevant zijn voor ondernemers. Op de kaarten 9 en 10 ziet u de ontwikkeling van de ozb-tarieven voor niet-woningen per gemeente. In het hoofdstuk 'Decentrale lasten voor standaardhuishoudens en –bedrijven' op blz. 30 wordt voor een aantal voorbeeldbedrijven berekend hoe de decentrale lasten zijn veranderd ten opzichte van het vorige jaar. De opbrengstontwikkeling is weergegeven in het hoofdstuk 'Opbrengsten decentrale heffingen' vanaf blz. 33.

Burgers

Burgers die willen weten hoeveel zij betalen aan hun gemeente kunnen dit zien op de kaarten 5 tot en met 8 (onroerendezaakbelasting), 13 tot en met 16 (afvalstoffenheffing), 17 tot en met 24 (rioolheffingen) en 27 tot en met 29 en 31 tot en met 33 (gemeentelijke woonlasten). In de benchmark van de gemeentelijke woonlasten vanaf blz. 185 kunt u de hoogte van de woonlasten in uw eigen gemeente makkelijk vergelijken met die in de andere gemeenten in de provincie.

Ook de kaarten met de tarieven van de hondenbelasting en een uittreksel uit de basisregistratie personen (kaart 44 tot en met 46) zijn mogelijk interessant. De tarieven die worden betaald voor de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting zijn te vinden op de kaarten 47 en 48. De tarieven van de belangrijkste waterschapsheffingen worden weergegeven op de kaarten 49 tot en met 60.

Op kaart 61 tot en met 64 krijgt u een beeld van de totale decentrale lasten in uw gemeente (de som van gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten).

Als u op zoek bent naar informatie over hoe de woz-waarde samenhangt met de hoogte van de ozb-tarieven dan kunt u terecht in het hoofdstuk 'De ontwikkeling van de ozb-tarieven.' vanaf blz. 41.

Samenvatting: tariefontwikkeling decentrale heffingen

Hier volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen voor wat betreft de tarieven van de decentrale heffingen. Gegevens over afzonderlijke provincies, gemeenten en waterschappen vindt u bij de kaarten.

Ozb

In 2026 wordt voor de onroerendezaakbelastingen (ozb) de woz-waarde in peiljaar 2025 als grondslag gebruikt. Vorig jaar was dit de waarde in 2024. De waarde van een gemiddelde woning steeg in deze periode 10,8 procent. Dit hoeft echter niet te betekenen dat huishoudens ook 10,8 procent meer kwijt zijn aan de ozb. Gemeenten houden bij het vaststellen van de tarieven namelijk rekening met de ontwikkeling van de woz-waarde. Meestal verlagen zij het tarief als de woz-waarde stijgt (zie ook het hoofdstuk 'De ontwikkeling van ozb-tarieven'). Dit jaar verlaagden zij het tarief voor woningen met gemiddeld 5,7 procent. De ontwikkeling van de ozb-opbrengst staat goeddeels los van de prijsontwikkeling van onroerende zaken.

Gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling ligt het gemiddelde ozb-tarief voor woningen 4,6 procent hoger dan vorig jaar (zie tabel 1). Het gemiddelde huishouden betaalt dit jaar 470. Dat is 20,92 euro meer dan in 2025. Het tarief voor eigenaren en dat voor gebruikers van niet-woningen stijgt met respectievelijk 4,9 en 4,2 procent.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

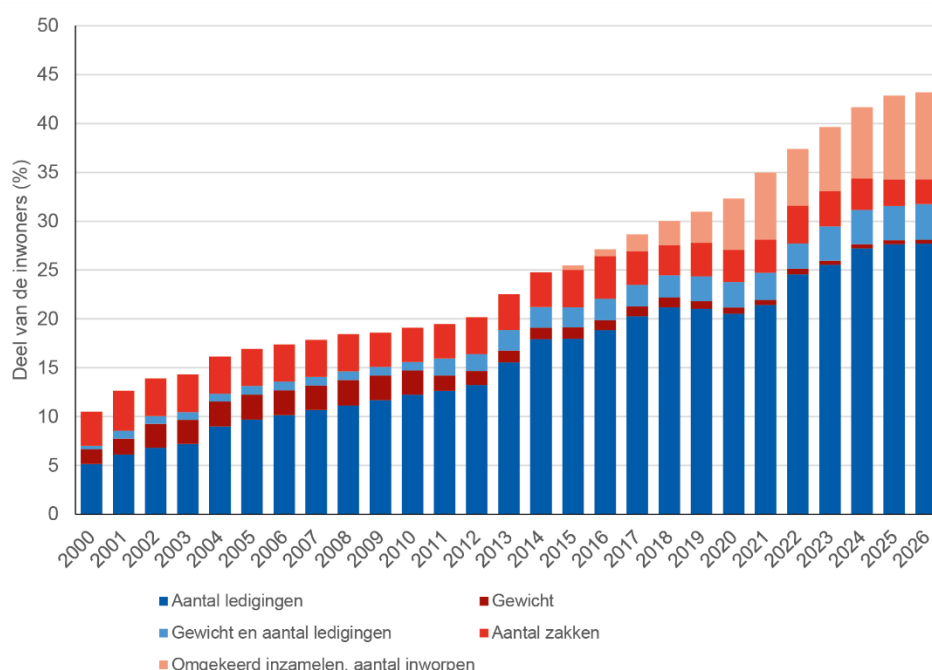
De gemiddelde afvalstoffenheffing voor huishoudens stijgt dit jaar met 4,2 procent ofwel 15,32 euro.¹ Een gemeente kan rioolheffing (ook wel riool- en waterzorgheffing) opleggen aan gebruikers, aan eigenaren of aan zowel gebruikers als eigenaren. Huurders betalen alleen de gebruikersheffing. In een deel van de gemeenten betalen zij dus geen rioolheffing. Voor huurders stijgt de rioolheffing dit jaar gemiddeld 4,0 procent (4,64 euro). Als we alleen kijken naar de heffende gemeenten dan is de stijging 4,2 procent (7,79 euro). De gemiddelde rioolheffing voor huishoudens in een eigen woning stijgt dit jaar met 4,1 procent (9,71 euro). Zij betalen zowel de gebruikers- als de eigenarenheffing.

Een bedrijf betaalt bij een waterverbruik van 100 kubieke meter gemiddeld 246 euro aan rioolheffing; bij een waterverbruik van 500 kubieke meter is dit 440 euro. Bij bedrijven loopt de stijging uiteen van 3,3 procent voor bedrijven die 2.500 of 30.000 kubieke meter water gebruiken tot 4,1 procent voor bedrijven die 300 kubieke meter water gebruiken (zie tabel 1).

Tariefdifferentiatie afvalstoffenheffing en rioolheffing

Gemeenten bepalen zelf het tariefsysteem dat zij hanteren voor de afvalstoffen- en de rioolheffing. In een steeds groter deel van de gemeenten is het tarief van de afvalstoffenheffing gekoppeld aan de hoeveelheid afval (diftar, zie figuur 1). Dit jaar voeren nog eens 6 gemeenten diftar in voor de afvalstoffenheffing. 2 gemeenten schaffen dit jaar diftar af. Net als vorig jaar woont 43 procent van de Nederlanders in een gemeente waar de afvalstoffenheffing afhankelijk van de hoeveelheid aangeboden huishoudelijk afval. Dat is ruim vier keer zo veel als in het jaar 2000 (10,2 procent). Diftar is bij de afvalstoffenheffing van belang omdat in gemeenten met diftar minder afval wordt aangeboden. Hoeveel minder is onder meer afhankelijk van het gekozen tariefsysteem.²

Figuur 1. Deel inwoners waarbij de afvalstoffenheffing afhankelijk is van de hoeveelheid afval (diftar)

Ook bij de rioolheffing wordt soms gebruik gemaakt van (naar watergebruik) gedifferentieerde tarieven (7,6 procent van de bevolking), maar het effect hiervan is kleiner omdat het waterverbruik minder prijsgevoelig is dan het afvalaanbod.

Gemeentelijke woonlasten

Ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing samen noemen we de gemeentelijke woonlasten. Voor huiseigenaren stijgen deze met 4,3 procent, voor huurders met 4,0 procent.

Tabel 1 Tarievenoverzicht gemeentelijke belastingen 2026

	Tarief in euro's of procenten			Verandering t.o.v. 2025 (%)		
	Laagste	Gemiddelde	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
<i>Woonlasten</i>						
Tarief ozb woning (eigenaar) ^a	0,0326%	0,0871%	0,1899%	-9,3	4,6	39,1
Gemiddeld betaalde ozb woningen (eigenaar) ^b	157	470	1.278	-9,3	4,7	39,1
Tarief niet-woning (eigenaar) ^a	0,0664%	0,3401%	1,0370%	-11,9	4,9	79,6
Tarief ozb niet-woning (gebruiker) ^a	0,0000%	0,2395%	0,6206%	-29,4	4,2	96,3
Afvalstoffenheffing ^c	33	381	654	-33,0	4,2	58,5
Rioolheffing eigenaar-bewoner ^c	111	245	573	-19,0	4,1	34,4
Rioolheffing huurder	0	120	542	-100	4,0	29,8
Woonlasten eigenaar-bewoner ^d	669	1.095	2.279	-10,2	4,3	21,4
Woonlasten huurder ^e	33	500	959	-37,9	4,0	58,5
Rioolheffing bedrijf verbruik 100 m ³	130	246	655	-46,4	3,6	34,4
Rioolheffing bedrijf verbruik 200 m ³	132	259	734	-46,4	3,7	34,4
Rioolheffing bedrijf verbruik 300 m ³	132	292	1.101	-41,3	4,1	34,4
Rioolheffing bedrijf verbruik 400 m ³	132	388	1.468	-48,0	3,8	34,4
Rioolheffing bedrijf verbruik 500 m ³	132	440	1.835	-71,1	3,6	159,4
Rioolheffing bedrijf verbruik 2.100 m ³	146	1.613	7.806	-90,6	3,4	96,7
Rioolheffing bedrijf verbruik 2.500 m ³	146	1.803	9.314	-90,6	3,3	96,7
Rioolheffing bedrijf verbruik 6.000 m ³	146	4.366	22.514	-95,7	3,4	194,7
Rioolheffing bedrijf verbruik 30.000 m ³	146	17.478	110.100	-96,9	3,3	388,7
<i>Overige belastingen en heffingen</i>						
Toeristenbelasting, overnachting camping ^f	0,50	2,36	7,34	-75,3	6,7	166,7
Toeristenbelasting, hotelovernachting ^f	1,00	4,54	19,04	-64,6	8,0	159,4
Hondenbelasting ^f	21,96	25,25	142,18	-28,5	-3,1	24,1
Uittreksel BRP (aanvraag online)	0,00	14,94	25,40	nb ^g	nb ^g	nb ^g

a Het ozb-tarief is een percentage van de woz-waarde. De verandering ten opzichte van 2025 is gecorrigeerd voor de waardemutatie van de onroerende zaken.

b Op basis van de gemiddelde woz-waarde van een koopwoning.

c Meerpersoonshuishouden.

d Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in een woning met gemiddelde waarde (koopwoning) betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.

e Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een huurwoning van gemiddelde waarde (corporatiewoning) betaalt aan rioolheffing en afvalstoffenheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.

f Toeristenbelasting en hondenbelasting worden niet overal geheven.

g In 2026 hebben we voor het eerst gevraagd hoe hoog de kosten zijn als een uittreksel uit de BRP online wordt aangevraagd. De mutatie van het tarief is daardoor onbekend.

Toeristenbelasting

94 procent van alle gemeenten heft toeristenbelasting. Dit jaar voert 1 gemeente toeristenbelasting in en geen enkele schaft deze af. Gemeenten

mogen het tarief van de toeristenbelasting differentiëren tussen verschillende accommodatievormen (hotel, camping, etc.). In 44 procent van de gemeenten verschilt het tarief tussen accommodatievormen. Gemiddeld kost een overnachting op een camping 2,36 euro en een hotelovernachting 4,54 euro. Dat is inclusief de gemeenten die geen toeristenbelasting heffen.

Hondenbelasting

De hondenbelasting wordt in een steeds kleiner deel van de gemeenten geheven, dit jaar in 29 procent van de gemeenten. Geen enkele gemeente voert dit jaar hondenbelasting in, terwijl 12 gemeenten hun hondenbelasting afschaffen. Het tarief (voor één hond) daalt gemiddeld 3,1 procent. Als we alleen kijken naar de gemeenten die zowel dit jaar als vorig jaar hondenbelasting heffen dan zien we een stijging van 3,4 procent.

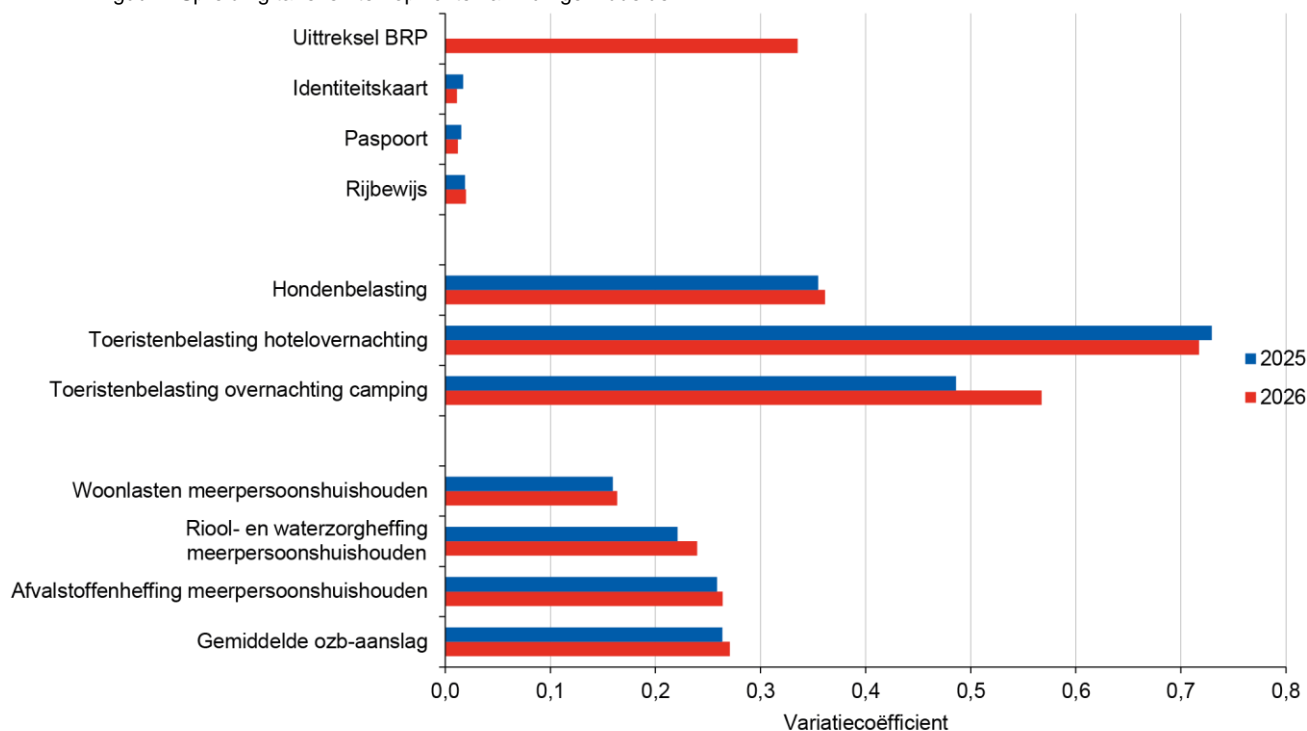
Leges: uittreksel basisregistratie personen (BRP)

Het verstrekken van een uittreksel uit de basisregistratie personen, reisdocumenten, rijbewijzen, maar ook bijvoorbeeld het voltrekken van een huwelijk, zijn diensten aan individuele inwoners. Gemeenten brengen hier leges voor in rekening. Voor sommige leges gelden landelijke maximumtarieven. Dit geldt zowel voor het verstrekken van een paspoort, een identiteitskaart als een rijbewijs. Meer dan 85 procent van de gemeenten hanteert deze maxima. Voor een uittreksel uit de basisregistratie personen geldt geen landelijk maximum. Het tarief loopt uiteen van 0,00 euro tot 25,40 euro.

Tariefverschillen tussen gemeenten

In figuur 2 wordt de spreiding van de verschillende belastingen en heffingen vergeleken. Dit gebeurt op basis van de variatiecoëfficiënt, een maatstaf die de grootte van de spreiding ten opzichte van het gemiddelde weergeeft. Immers, een spreiding van 10 euro voor een belasting van gemiddeld 20 euro, is relatief veel groter dan een spreiding van 10 euro voor een belasting van gemiddeld 200 euro. Met de variatiecoëfficiënt kan dus de spreiding van de kosten van een uittreksel uit de BRP (die gemiddeld 14,94 euro bedragen) toch worden vergeleken met die van het tarief van de afvalstoffenheffing (gemiddeld 381 euro).

Figuur 2 Spreiding tarieven ten opzichte van hun gemiddelde

Het eerste dat opvalt in figuur 2 is de lage spreiding van de kosten van een paspoort, een identiteitskaart en een rijbewijs. Dit hangt samen met het bestaan van maximumtarieven. De meeste gemeenten hanteren tarieven die zeer dichtbij of op die maxima liggen.³

De tarieven van de toeristenbelasting variëren het meest, gevolgd door de hondenbelasting.⁴ Bij de toeristenbelasting moet wel worden bedacht dat het om kleine bedragen gaat. De variatie betreft hooguit enkele euro's. Iets dergelijks geldt voor de kosten van een uittreksel uit de BRP. De variatie is relatief groot, maar het gaat om beperkte bedragen.

Bij de woonlastenheffingen is de variatie van de gemiddeld betaalde ozb nagenoeg gelijk aan die van de afvalstoffenheffing. De variatie van de rioolheffing was in 2025 duidelijk lager maar het verschil is kleiner geworden. Opgeteld tot de totale woonlasten is de variatie kleiner dan die van de afzonderlijke heffingen.

Provinciale en waterschapsbelastingen

De belangrijkste provinciale belasting is de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Hier is de Nederlandse automobilist dit jaar gemiddeld 1,9 procent (4,67 euro) meer aan kwijt dan vorig jaar (tabel 2). In 5 provincies verandert het tarief niet.

Tabel 2 Tarievenoverzicht provinciale belastingen 2026

	Tarief in euro's of procenten			Verandering t.o.v. 2025 (%)		
	Laagste	Gemiddelde	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
Opcenten motorrijtuigenbelasting ^a	227	252	289	-2,9	1,9	6,1

a Personenauto op benzine met een leeggewicht van 1.200 kg. Bedrag op jaarbasis.

Tabel 3 Tarievenoverzicht waterschapsbelastingen 2026

	Tarief in euro's of procenten			Verandering t.o.v. 2025 (%)		
	Laagste	Gemiddelde	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
Waterschappen						
Zuiveringsheffing ^a	200	264	346	0,0	6,5	18,7
<i>Watersysteemheffing</i>						
Ingezetenen	67	122	187	-12,3	4,5	21,0
Gebouwd woningen ^b	0,0177%	0,0300%	0,0704%	-9,1	10,1	42,6
Gebouwd niet-woningen ^b	0,0190%	0,0310%	0,0741%	-16,7	8,8	31,0
Ongebouwd	66	113	150	-35,7	8,0	74,3
Natuur	3,79	7,32	11,70	-27,2	4,6	49,8
<i>Wegenheffing</i>						
Ingezetenen	27	2,53	76	-3,2	12,9	24,6
Gebouwd woningen ^b	0,0079%	0,0006%	0,0282%	1,4	-4,0	24,5
Gebouwd niet-woningen ^b	0,0079%	0,0006%	0,0282%	4,4	11,0	16,6
Ongebouwd	19	0,65	43	-2,6	10,2	25,0
Natuur	1,97	0,13	43	-1,0	23,5	48,0
Waterschapslasten huurder ^c	291	388	484	-3,5	5,9	13,9
Waterschapslasten eigenaar-bewoner ^d	424	548	753	-2,6	7,1	13,0

a Meerpersoonshuishouden.

b Het tarief van de heffing gebouwd is een percentage van de woz-waarde. De verandering ten opzichte van 2025 is gecorrigeerd voor de waardemutatie van de onroerende zaken.

c Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een huurwoning betaalt aan zuiveringsheffing en ingezetenenheffing.

d Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in een woning met de gemiddelde waarde van een koopwoning betaalt aan zuiveringsheffing, ingezetenenheffing en heffing gebouwd.

Ook de waterschappen kennen eigen belastingen. Een meerpersoonshuishouden betaalt gemiddeld 264 euro voor de zuiveringsheffing, 6,5 procent meer dan vorig jaar. Naast de zuiveringsheffing kennen waterschappen een watersysteemheffing. Deze bestaat uit vier verschillende heffingen. De ingezetenenheffing, betaald door huishoudens, is gemiddeld 122 euro, 4,5 procent (5,28 euro) hoger dan vorig jaar. De heffing gebouwd wordt betaald door eigenaren van gebouwen en bestaat sinds dit jaar uit een tarief voor woningen en voor niet-woningen (zie de algemene tekst bij de waterschappen). De heffing gebouwd voor woningen bedraagt in 2026

gemiddeld 0,0300 procent van de woz-waarde. Dat is, gecorrigeerd voor de verandering van de woz-waarde, 10,1 procent meer dan vorig jaar. De heffing ongebouwd wordt betaald door eigenaren van cultuurgrond (vooral agrariërs). Zij betalen gemiddeld 113 euro per hectare, 8,34 euro meer dan vorig jaar (8,0 procent). Eigenaren van natuurgrond betalen een lager tarief dan eigenaren van andere ongebouwde grond, namelijk gemiddeld 7,32 euro per hectare. Dat is 4,6 procent meer dan in 2025.

Naast deze watersysteemheffingen betalen huishoudens en bedrijven in enkele (delen van) waterschappen ook een wegenheffing. Waterschappen onderhouden dan een deel van het lokale wegennet. Omdat dit weinig voorkomt is het gemiddeld betaalde bedrag in heel Nederland laag in vergelijking met de watersysteemheffing. In de gebieden waar huishoudens of bedrijven het waterschap wel betalen voor het wegenonderhoud kan de aanslag al snel enkele tientjes per jaar bedragen.

Ontwikkeling van de woonlasten van 2025 op 2026

Algemeen

Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. Directe woonlasten (huur of hypotheekrente) laten we hier buiten beschouwing. Woonlasten bestaan verder uit belastingen en heffingen enerzijds en marktprijzen voor bijvoorbeeld gas en elektriciteit anderzijds.

Eerst beschrijven we de hoogte en de mutatie van de woonlasten in 2026 (gemeenten en waterschappen). Vervolgens laten we zien hoe de hoogte en de samenstelling van de woonlasten zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld. Ten slotte geven we een overzicht van de woonlasten in brede zin, die naast belastingen en heffingen ook betrekking hebben op energie, water en verzekeringen.

Gemeenten

De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens in een huurwoning uit de afvalstoffenheffing en soms een rioolheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook ozb. In 4 gemeenten wordt hier nog een heffingskorting afgetrokken.

Huishoudens met een huurwoning betalen dit jaar gemiddeld 500 euro aan de gemeente. Dat is 4,0 procent meer dan vorig jaar (19,37 euro). Voor de afvalstoffenheffing zijn zij 4,2 procent meer gaan betalen (15,32 euro). Voor de rioolheffing betalen zij gemiddeld 4,64 euro meer (stijging 4,0 procent). De resterende verandering van de woonlasten hangt samen met veranderingen in de heffingskorting die enkele gemeenten verlenen.

De lasten voor huurders zijn het laagst in Nijmegen waar zij 33 euro betalen. In West Betuwe betalen zij het meest (959 euro).

De gemeentelijke lasten voor huurders stijgen het sterkst in Leudal (58 procent) en dalen het sterkst (37,9 procent) in Roerdalen. Leudal betaalde in 2025 een deel van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking en is hier in 2026 mee gestopt. Het tarief voor huishoudens is daardoor gestegen. De daling in Roerdalen komt doordat huishoudens in een huurwoning tot en met 2025 rioolheffing betaalden. Met ingang van 2026 is dit in Roerdalen een heffing geworden die wordt betaald door eigenaren. Huurders zijn daardoor veel minder kwijt aan de gemeente.

Tabel 4 Totale decentrale lasten meerpersoonshuishouden 2026

	Tarief in euro's of procenten			Verandering t.o.v. 2025 (%)		
	Laagste	Gemiddelde	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
<i>Gemeenten</i>						
Woonlasten huurder ^a	33	500	959	-37,9	4,0	58,5
Woonlasten eigenaar-bewoner ^b	669	1.095	2.279	-10,2	4,3	21,4
<i>Provincies</i>						
Opcenten motorrijtuigenbelasting ^c	227	252	289	-2,9	1,9	6,1
<i>Waterschappen</i>						
Waterschapslasten huurder ^d	291	388	484	-3,5	5,9	13,9
Waterschapslasten eigenaar-bewoner ^e	424	548	753	-2,6	7,1	13,0
<i>Totaal</i>						
Totale decentrale lasten huurders ^f	681	1.140	1.607	-15,6	4,2	21,6
Totale decentrale lasten eigenaar-bewoners ^f	1.411	1.895	3.239	-3,3	4,8	15,0

a Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een huurwoning met een gemiddelde woz-waarde voor een corporatiewoning betaalt aan rioolheffing en afvalstoffenheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.

b Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in een koopwoning van gemiddelde waarde betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.

c Auto met een leeggewicht van 1.200 kg, benzinemotor, op jaarbasis.

d Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een huurwoning betaalt aan zuiveringsheffing en ingezetenenheffing.

e Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in een koopwoning van gemiddelde waarde betaalt aan zuiveringsheffing, ingezetenenheffing en heffing gebouwd.

f De som van de gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten.

Voor het gemiddelde meerpersoonshuishouden met een eigen koopwoning stijgen de gemeentelijke woonlasten dit jaar met 45,36 euro (4,3 procent, zie tabel 4). De ozb-aanslag stijgt met 20,92 euro (4,7 procent). De rioolheffing is gemiddeld 9,71 euro (4,1 procent) hoger dan vorig jaar en de afvalstoffenheffing stijgt gemiddeld 15,32 euro, ofwel 4,2 procent. Ook hier hangt de resterende woonlastenstijging samen met veranderingen in de heffingskorting die enkele gemeenten verlenen.

Achter deze gemiddelde stijging gaan lokale veranderingen schuil die variëren van een daling met 10,2 procent (Rijssen-Holten) tot een verhoging met 21 procent in Rheden. In Rheden stijgt de ozb het sterkst, namelijk met 21 procent. De gemeente wil zo onder meer de financiële positie versterken. Ook de afvalstoffenheffing (21 procent) en de rioolheffing (15 procent) stijgen sterker dan gemiddeld.

De daling in Rijssen-Holten komt doordat de gemeente dit jaar een korting geeft van meer dan 100 euro op de te betalen aanslag. Ook zonder die korting zijn de gemeentelijke woonlasten in de gemeente onder het gemiddelde.

In de goedkoopste gemeente bedragen de woonlasten 669 euro (Rijssen-Holten) en in de duurste 2.279 euro (Bloemendaal). De gemiddelde woonlasten voor eigenaar-bewoners liggen op 1.095 euro.

Net als vorig jaar zijn er maar weinig gemeenten waar huishoudens met een minimuminkomen gemeentelijke belastingen verschuldigd zijn. De meeste gemeenten hebben een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid (binnen de landelijke marges).

Waterschappen

De waterschapslasten bestaan voor huishoudens in een huurwoning uit de zuiveringsheffing en de ingezetenenheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook de heffing gebouwd.

Huishoudens met een huurwoning betalen in 2026 gemiddeld 388 euro aan het waterschap, 21,61 euro meer dan vorig jaar (5,9 procent). De zuiveringsheffing stijgt 6,5 procent (16,15 euro) en de ingezetenenheffing 4,6 procent (5,46 euro).

De lasten voor huurders dalen in 3 (delen van) waterschappen. De daling is het grootst voor huurders in gemeente Landsmeer, onderdeel van Hollands Noorderkwartier. Zij betalen 3,5 procent (14,46 euro) minder doordat het waterschap het wegenonderhoud heeft overgedragen aan de gemeente.

De waterschapslasten stijgen voor huurders het sterkst in Noorderzijlvest (13,9 procent). Dit komt vooral door een stijging van de zuiveringsheffing. Het waterschap past de bestaande infrastructuur voor waterzuivering aan om het zuiveringsproces te optimaliseren en dit brengt hogere onderhoudskosten met zich mee.

Een meerpersoonshuishouden met een koopwoning betaalt dit jaar gemiddeld 548 euro aan het waterschap. Dat is 36,51 euro meer dan in 2025 (7,1 procent). Naast een hogere zuiverings- en ingezetenenheffing die huurders ook betalen, betalen eigenaar-bewoners een heffing gebouwd. Het gemiddeld betaalde bedrag is 14,90 euro hoger dan in 2025 (10,2 procent).

In 3 (delen van) waterschappen zijn de waterschapslasten voor eigenaar-bewoners gedaald. De daling is met 2,6 procent (16,72 euro) het grootst in Scheldestromen. De daling komt vooral doordat de heffing gebouwd voor woningen (gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de woz-waarde van woningen) aanzienlijk is gedaald. De waterschapslasten voor huishoudens met een koopwoning stijgen met 13,0 procent (71 euro) het sterkst in het deel van Hollandse Delta waar het waterschap wegen onderhoudt. De stijging komt vooral doordat huiseigenaren 37,2 procent meer betalen voor de heffing gebouwd.

Totale decentrale lasten

Om een totaalbeeld te krijgen van de lokale lastendruk tellen we de jaarlijkse gemeentelijke, provinciale en waterschapslasten bij elkaar op. Deze totale lasten zijn voor huishoudens met een huurwoning gemiddeld 4,2 procent gestegen (45,65 euro) en voor huishoudens met een koopwoning 4,8 procent (86,46 euro).

Huurders betalen nu gemiddeld 1.140 euro aan gemeente, provincie en waterschap en eigenaar-bewoners 1.895 euro. Huishoudens met een huurwoning betalen het minst in Nijmegen (681 euro), doordat de gemeente ervoor kiest om de gemeentelijke woonlasten zo veel mogelijk op te leggen aan woningeigenaren (zie onder meer de tekst bij kaart 14 en 15), en het meest in West Betuwe (1.607 euro). Dit komt voornamelijk doordat de gemeente het hoogste gebruikerstarief heeft voor de afvalstoffenheffing.

Huishoudens met een koopwoning betalen gemiddeld het minst in Rijssen-Holten (1.411 euro) doordat de gemeente dit jaar een heffingskorting van meer dan 100 euro geeft op het te betalen bedrag. Daarnaast zijn de gemeentelijke woonlasten en waterschapslasten in Rijssen-Holten lager dan gemiddeld. De lasten voor huishoudens met een koopwoning zijn het hoogst in Bloemendaal met 3.239 euro. Dit hangt samen met de hoge woz-waarden in die gemeente, die ervoor zorgen dat deze gemeente een lagere algemene uitkering ontvangt uit het gemeentefonds.

Ontwikkeling gemeentelijke woonlasten eigenaar-bewoner

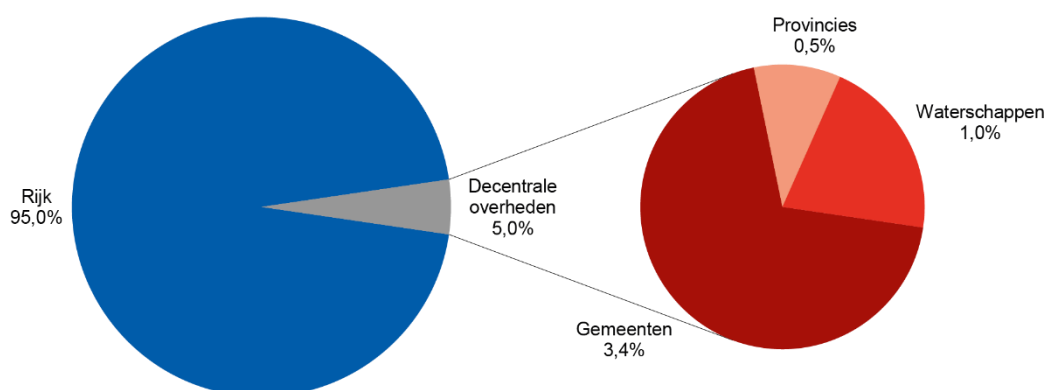
Inleiding

Dit onderdeel schetst een beeld van het niveau, de ontwikkeling en de samenstelling van de gemeentelijke woonlasten sinds 1998, het eerste jaar waarvoor vergelijkbare cijfers bestaan.

Niveau lokale lasten

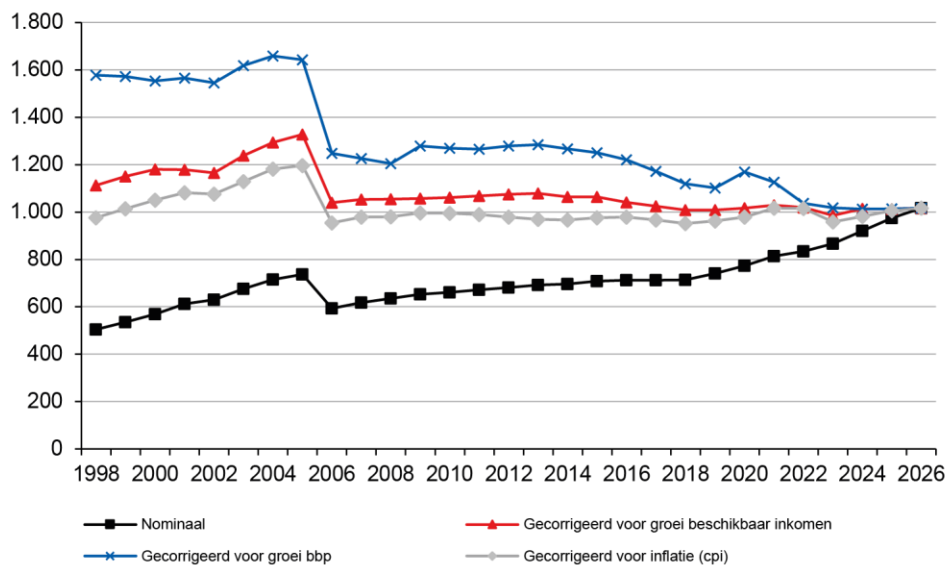
Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen, gaat 3,4 procent naar de gemeenten (figuur 3). De decentrale overheden nemen samen 5,0 procent voor hun rekening, de rijksoverheid 95,0 procent.

Figuur 3 Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag, 2026⁵

Figuur 4 geeft het niveau van de woonlasten voor huishoudens (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing, minus een eventuele heffingskorting)⁶ sinds 1998. Wie naar de nominale cijfers kijkt ziet een bedrag dat oploopt van 505 euro in 1998 tot 736 euro in 2005, waarna de afschaffing van de ozb op het gebruik van woningen leidt tot een daling naar 593 euro in 2006. Vervolgens stijgen de woonlasten weer, zij het nu minder sterk, tot 1.017 euro in 2026.⁷ Deze cijfers houden echter geen rekening met de geldontwaarding. Gecorrigeerd voor de inflatie, de groei van het beschikbaar inkomen of de groei van het bbp is de stijging beperkt geweest, zoals de figuur laat zien.

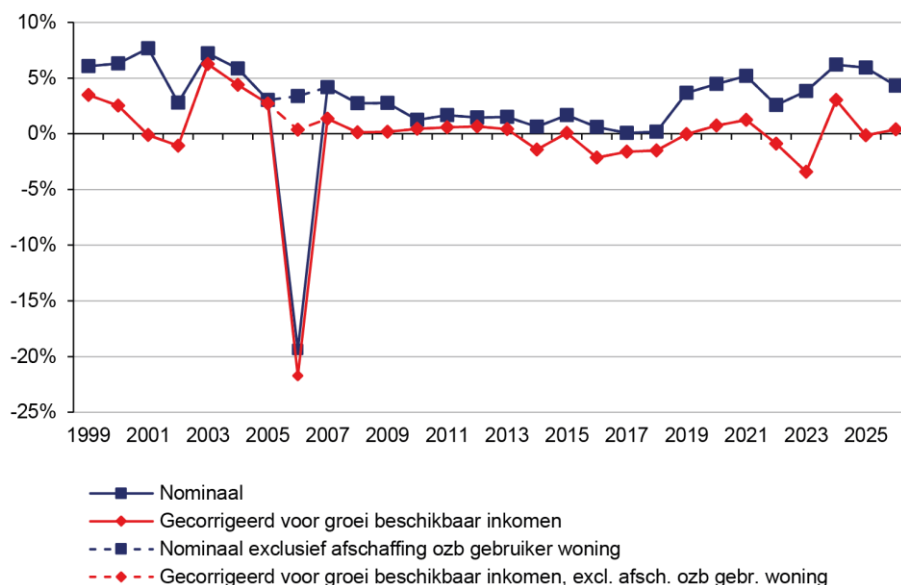
Figuur 4 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (euro)

Lastenstijging

Figuur 5 toont de jaarlijkse stijging van de gemeentelijke woonlasten. De nominale groei schommelt in de jaren 1998-2004 rond de zes procent. Vanaf 2005 ligt de nominale groei ongeveer half zo hoog (even afgezien van de afschaffing van de gebruikersheffing van de ozb in 2006). In de jaren vanaf 2006 is de voor de inkomensgroei gecorrigeerde lastenstijging zeer gering en regelmatig negatief.

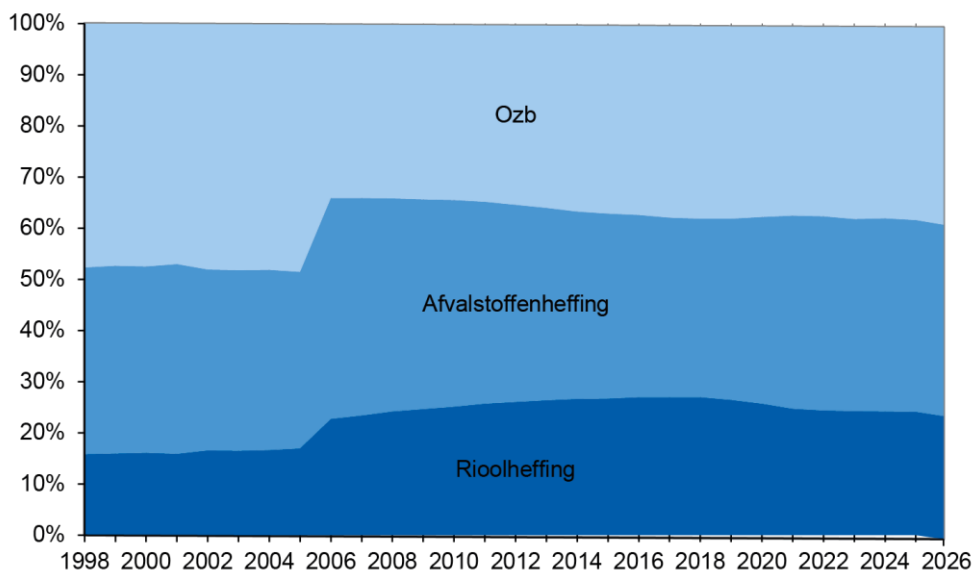
Figuur 5 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden

Samenstelling woonlasten

Figuur 6 laat zien dat de samenstelling van de gemeentelijke woonlasten tot 2006 weinig is veranderd. De ozb nam bijna de helft van de woonlasten voor zijn rekening, de afvalstoffenheffing ruim een derde en de rioolheffing een zesde. Met de afschaffing van de ozb op het gebruik van woningen kwam hierin verandering, en daalde het aandeel van de ozb in de woonlasten tot 34 procent. In 2026 ligt dit percentage op 39 procent.

Figuur 6 Samenstelling woonlasten meerpersoonshuishouden

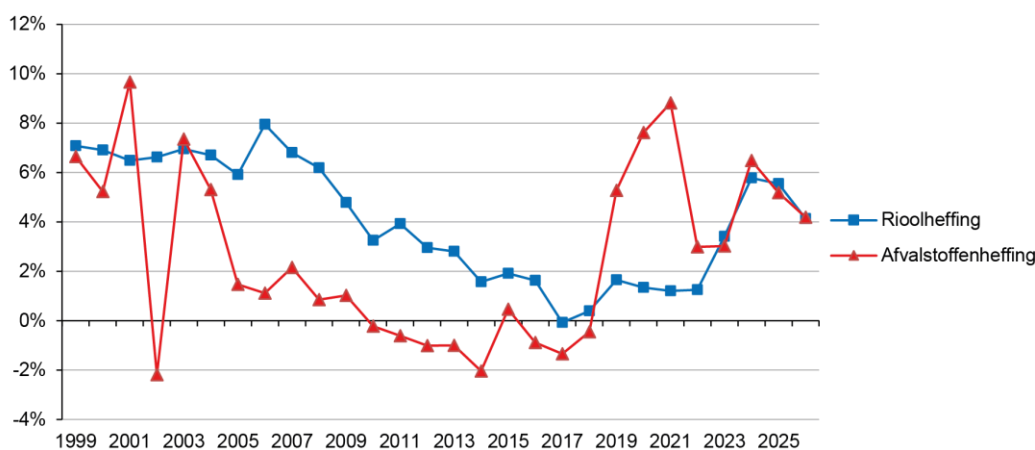

Een andere ontwikkeling, die iets minder in het oog springt, is de geleidelijke groei van het aandeel van de rioolheffing tussen 2006 en 2018. Dit is onder meer het gevolg van taakuitbreiding (voornamelijk door nieuwe milieuregelgeving op nationaal en Europees niveau).

Voor de afvalstoffenheffing geldt dat veel gemeenten hun tarieven verlaagden tussen 2006 en 2018. Dit was een gevolg van lagere verwerkingskosten. Tussen 2019 en 2021 stijgt het aandeel van de afvalstoffenheffing in de totale woonlasten. Dit kwam onder meer door een verhoging van de rijksbelasting op het verbranden van afval. Ook andere kosten zijn gestegen.

De afvalstoffenheffing was tot 2016 de belangrijkste component van de woonlasten voor huishoudens. Tussen 2016 en 2020 was dit de ozb en in 2021 was het weer de afvalstoffenheffing. Sinds 2022 zijn de aandelen van de afvalstoffenheffing en ozb bijna gelijk.

Figuur 7 Mutatie rioolheffing en afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)

Woonlasten in brede zin

Huishoudens zijn een groot deel van hun besteedbare inkomen kwijt aan woonlasten: de kosten van energie en water en van de opstalverzekering, en aan de aan wonen gerelateerde heffingen van gemeente, waterschap en rijksoverheid. Hieronder geven we de ontwikkeling weer van de woonlasten in brede zin, en van het aandeel daarin van de verschillende overheidslagen.⁸ We kijken in deze paragraaf naar de lasten van eigenaar-bewoners.

Bijkomende woonlasten

Woonlasten zijn er in soorten en maten. Om te beginnen is er natuurlijk de woning zelf. Die kan met eigen geld zijn gefinancierd, of, zoals meestal, met een hypothecaire lening. Hypotheeklasten maken vaak meer dan de helft uit van de woonlasten. Gemiddeld gaat het om 56 procent van de totale

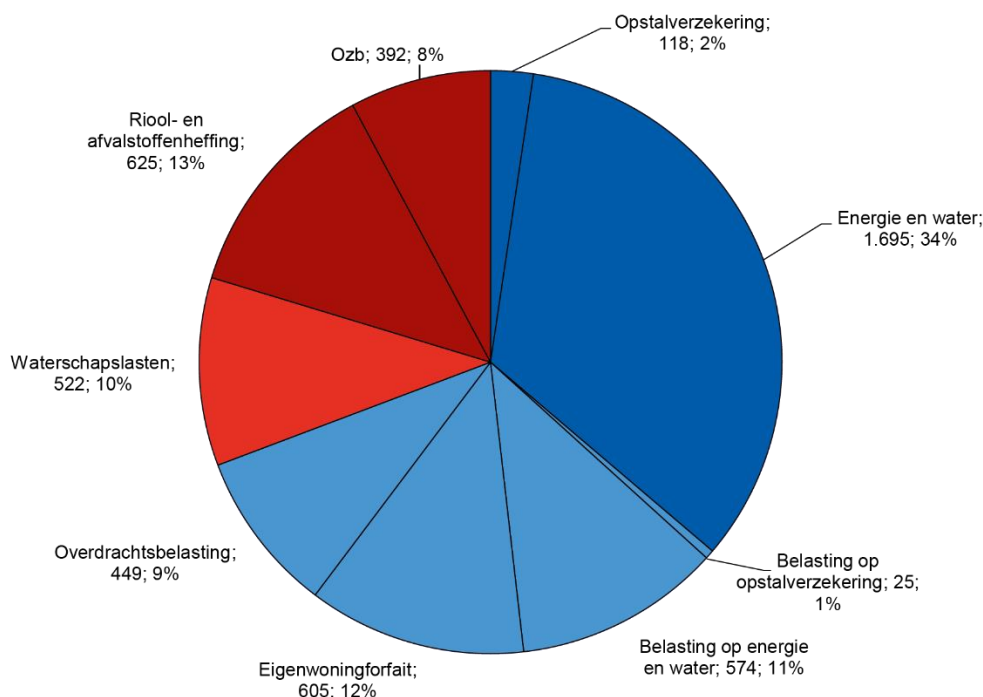
woonlasten. Verschillen in woningprijzen vormen de belangrijkste reden waarom woonlasten van huishoudens niet gelijk zijn. Woningen zijn in de ene gemeente meer waard dan in de andere. Regionale variatie in belastingtarieven speelt een veel kleinere rol.

In dit onderdeel focussen we op de *bijkomende* woonlasten, dus de kosten naast het financieren van een woning. Het gaat hier om een breed scala, van de energierekening tot de ozb. Ieder huishouden heeft weer andere woonlasten. Dat hangt niet alleen af van de gezinssituatie, maar ook van bijvoorbeeld de locatie. Wij gaan uit van een standaard meerpersoonshuishouden met een eigen woning. Verder gaan we uit van gemiddelde tarieven, gemiddeld energieverbruik, een gemiddelde woningwaarde, enzovoort.

Hoogte en samenstelling bijkomende woonlasten

De bijkomende woonlasten bedragen dit jaar voor een gemiddeld huishouden 4.483 euro. Dat is 9 procent van het gemiddelde besteedbare inkomen van gezinnen. Energie en water nemen 34 procent van de bijkomende woonlasten voor hun rekening. De opstalverzekering is goed voor 2 procent.⁹ De overige bijkomende woonlasten zijn belastingen, zie figuur 8.

Figuur 8. Samenstelling bijkomende woonlasten in 2026 (in euro's en procenten)

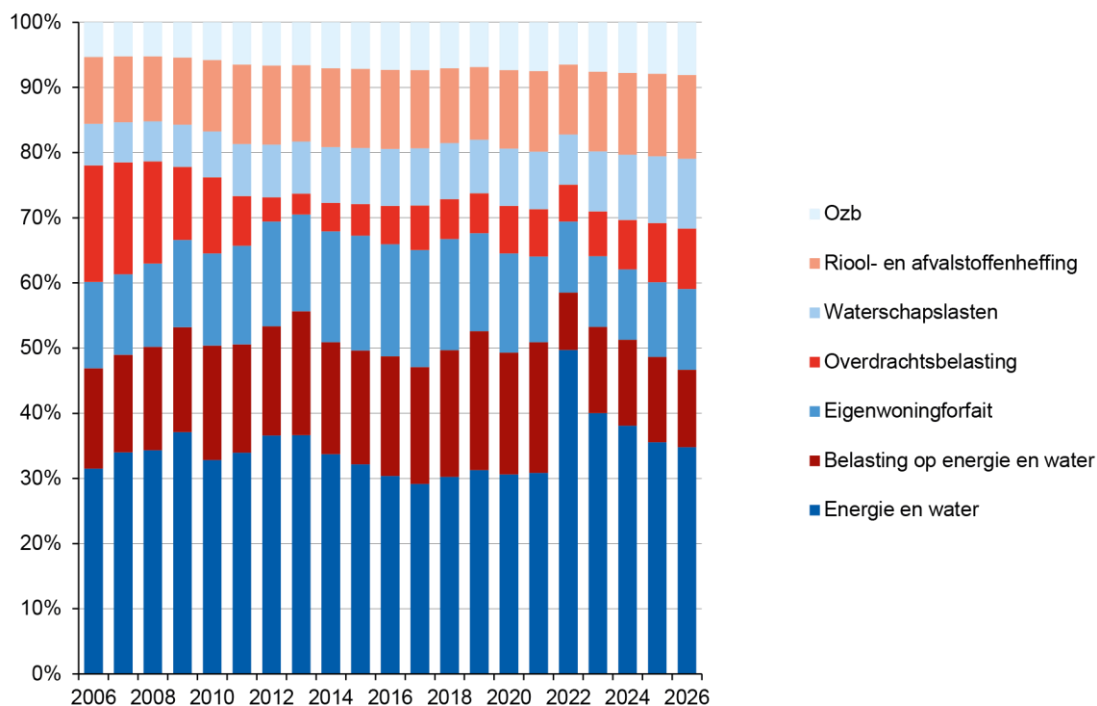

De belangrijkste woonbelastingen worden door het Rijk opgelegd. Belastingen op energie, op water en op de opstalverzekering, het eigenwoningforfait en de overdrachtsbelasting maken samen 33 procent uit van de bijkomende woonlasten. Waterschapslasten zijn goed voor 10 procent, en gemeentelijke belastingen voor 20 procent van het totaal.

Figuur 9 laat zien dat de aandelen van de verschillende woonlastencomponenten tot 2021 niet sterk veranderen, met uitzondering van de overdrachtsbelasting. Deze is sinds 2012 fors lager, vooral doordat het tarief is verlaagd van 6 naar 2 procent.

In 2022 zien we opnieuw een opvallende verandering. Doordat de prijs van energie enorm is opgelopen, wordt een groter deel van de bijkomende woonlasten hieraan besteed. Het Rijk compenseert deze hogere lasten via een korting en lagere belasting op energie, maar dit compenseert de gestegen kosten maar ten dele. Doordat het Rijk in 2023 een prijsplafond instelde waren huishoudens dat jaar minder kwijt aan energie en water dan in 2022. In 2024 is dit plafond vervallen. Doordat de prijs van energie in 2024 lager is dan het prijsplafond dalen de lasten die hiermee samenhangen. De verwachting is dat de prijs van energie de komende maanden weer zal stijgen. Dit is nog niet verwerkt in de figuur. Op het moment dat wij de atlas schrijven is namelijk niet bekend is in welke mate de tarieven zullen stijgen.

Figuur 9. Ontwikkeling samenstelling bijkomende woonlasten¹⁰

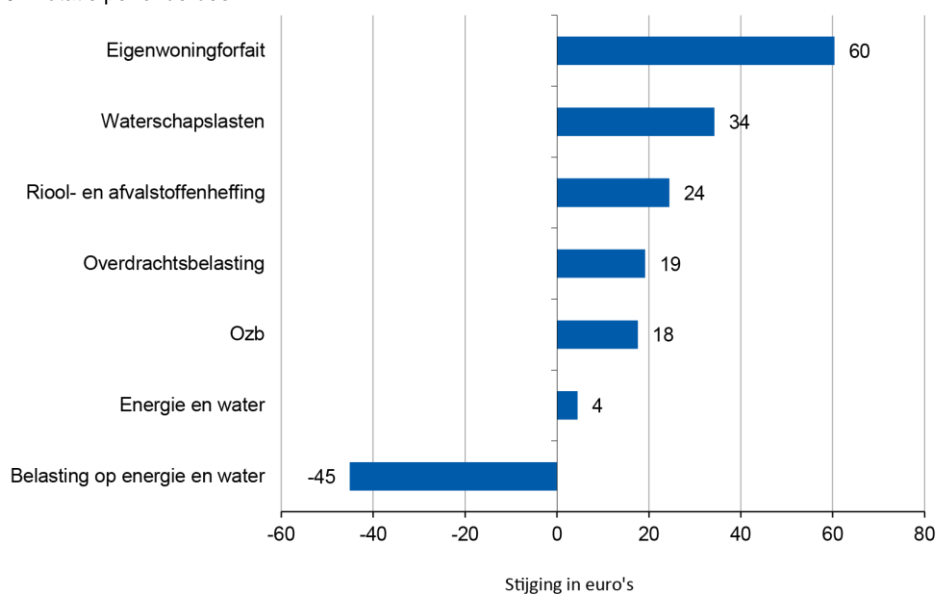

Noot: er is uitgegaan van de tarieven die gelden op 1 januari van het betreffende jaar.

Ontwikkeling onderdelen bijkomende woonlasten

Van de bijkomende woonlasten stijgt het eigenwoningforfait met gemiddeld 60 euro het sterkst (zie figuur 10). Het tarief van het eigenwoningforfait blijft met 0,35 procent gelijk, maar de woz-waarde van woningen is wel sterk gestegen. Tegelijkertijd is een eigenaar-bewoner minder kwijt aan de belasting op energie en water (daling van 45 euro). Dit komt vooral doordat het tarief voor elektriciteit licht daalt.

Figuur 10. Mutatie per onderdeel

De premie op de opstalverzekering en de rijksbelasting hierover zijn niet opgenomen. Omdat de uitgangspunten van deze cijfers zijn aangepast, is het niet mogelijk om op zinnige wijze de mutatie te berekenen.

Decentrale lasten voor standaardhuishoudens en –bedrijven

Huishoudens en bedrijven betalen vaak meerdere belastingen en heffingen. De ontwikkeling van afzonderlijke heffingen geeft daarom maar een beperkt beeld van de totale decentrale lastenontwikkeling. Omdat huishoudens, en in sterkere mate bedrijven, onderling verschillen, gaan we de ontwikkeling na voor enkele standaardhuishoudens en –bedrijven. Voor huishoudens zijn deze gelijk aan die in het onderdeel over de woonlasten.

We onderscheiden twee standaardhuishoudens. Het ene huishouden woont in een huurwoning, het andere in een koopwoning. Beide huishoudens bestaan uit drie personen.

Daarnaast kijken we naar de lastenontwikkeling van zes standaardbedrijven, te weten een winkel, een kantoor, een hotel, een agrarisch bedrijf, een groothandel en een productiebedrijf in de voedingsmiddelenindustrie.

Om de lasten in beeld te brengen moeten enkele uitgangspunten worden gekozen. Die staan vermeld in tabel 5. De uitgangspunten voor bedrijven zijn ontwikkeld in overleg met VNO-NCW, Unie van Waterschappen, ANWB en Recron. Daarnaast is zoveel mogelijk aangesloten bij uitgangspunten die eerder voor andere rapportages zijn ontwikkeld.

Tabel 5 Uitgangspunten standaardhuishoudens en –bedrijven 2026

	Woz-waarde ^a	Water- verbruik (m3)	Vervui- lingseen- heden	Afval (kilo)	Leeggewicht auto (kilo)	Oppervlakte (ha) ^b	Aantal overnach- tingen ^c
Meerpersoonshuishoudens huurwoning	Gemiddelde woz-waarde huurwoning	123	3	Zie verantwoor- ding ^d	1.200	Nvt	Nvt
Meerpersoonshuishoudens koopwoning	Gemiddelde woz-waarde koopwoning	123	3	Zie verantwoor- ding ^d	1.200	Nvt	Nvt
Winkel	464.466	100	3	430 (rest)	Nvt ^e	Nvt	Nvt
Kantoor	1.188.169	100	3	150 (rest)	Nvt ^e	Nvt	Nvt
Hotel	1.620.231	300	7	430 (rest), 125 (gift)	Nvt ^e	Nvt	2.770
Agrarisch bedrijf	432.062	500	3	430 (rest)	Nvt ^e	50	Nvt
Groothandel	2.592.369	300	7	430 (rest)	Nvt ^e	Nvt	Nvt
Productiebedrijf voedingsmiddelenindustrie	12.961.845	30.000	300	privaatrechtelijk	Nvt ^e	Nvt	Nvt

a Peildatum woz-waarde 1 januari 2025.

b Alleen relevant voor agrarisch bedrijf.

c Alleen relevant voor hotel. Er wordt uitgegaan van een hotel met vijf kamers en een bezettingsgraad van 76 procent.

d Zie de Verantwoording (bijlage 1).

e Voor bedrijfsauto's worden geen opcenten op de motorrijtuigenbelasting betaald.

Tabel 6 Totale decentrale lasten 2026

	Gemiddelde (euro)	Mutatie van het gemiddelde (%)	Aandeel gemeente (%)	Aandeel waterschap (%)	Aandeel provincie (%)
Meerpersoonshuishouden huurwoning	1.140	4,2	44	34	22
Meerpersoonshuishouden koopwoning	1.895	4,8	58	29	13
Winkel	3.816	5,2	89	11	0
Kantoor	8.358	5,2	92	8	0
Hotel	28.643	5,7	96	4	0
Agrarisch bedrijf	8.610	8,8	35	65	0
Groothandel	17.464	5,1	92	8	0
Productiebedrijf voedingsmiddelenindustrie	118.023	5,2	74	26	0

De lasten voor een meerpersoonshuishouden in een huurwoning bedragen in 2026 gemiddeld 1.140 euro (tabel 6). Dat is 4,2 procent (45,65 euro) meer dan vorig jaar. Hiervan gaat 44 procent (500 euro) naar de gemeente, 34 procent (388 euro) naar het waterschap en 22 procent (252 euro) naar de provincie.

De lasten voor een meerpersoonshuishouden met een koopwoning zijn met gemiddeld 1.895 euro hoger dan die voor huishoudens in een huurwoning. Dit komt doordat huiseigenaren meer belastingen en heffingen betalen dan huurders (onder meer ozb en heffing gebouwd). Van deze lasten gaat 58 procent naar de gemeente (1.095 euro), 29 procent naar het waterschap (548 euro) en 13 procent naar de provincie (252 euro). De lasten zijn gemiddeld 4,8 procent hoger dan vorig jaar (87 euro).

De hier gekozen standaardbedrijven betalen geen opcenten aan de provincie. De opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden alleen betaald voor personenauto's. Bedrijven maken vaak gebruik van bestelauto's, maar zij betalen daarvoor geen opcenten. Als er wel gebruik wordt gemaakt van een personenauto, dan zal deze veelal worden geleased. Het leasebedrijf betaalt dan de opcenten in de provincie waar het is gevestigd.

Onze voorbeeldwinkel betaalt gemiddeld 3.816 euro aan decentrale heffingen. Dat is een stijging van 5,2 procent (187 euro). Van de 3.816 euro is 89 procent (3.400 euro) voor de gemeente en 11 procent (416 euro) voor het waterschap.

Voor het gekozen kantoor stijgen de lasten met gemiddeld 5,2 procent (415 euro) tot 8.358 euro. Hiervan gaat, net als bij de voorbeeldwinkel, het grootste deel (92 procent ofwel 7.716 euro) naar de gemeente en de rest (8 procent, dat is 642 euro) naar het waterschap.

Het voorbeeldhotel is dit jaar gemiddeld 28.643 euro kwijt, 5,7 procent meer dan vorig jaar (1.545 euro). Het grootste deel (96 procent, 27.499 euro) gaat naar de gemeente. De overige 4 procent (1.144 euro) betaalt het bedrijf aan het waterschap.

Voor zowel de winkel, het kantoor als het hotel bestaat het grootste deel van de lokale lasten uit aan de gemeente betaalde ozb.

Het agrarische voorbeeldbedrijf ziet de lasten stijgen met 8,8 procent (700 euro) tot 8.610 euro. Een agrarisch bedrijf betaalt meer heffingen aan het waterschap dan de andere bedrijven. Het gekozen agrarische bedrijf bezit grond en betaalt daarom een heffing ongebouwd. Dit is een bedrag per hectare, gemiddeld circa 113 euro. Daardoor betaalt het agrarische voorbeeldbedrijf in vergelijking met de andere bedrijven een relatief groot deel van de decentrale lasten aan het waterschap, namelijk 65 procent (5.610 euro). De overige 35 procent (3.000 euro) betaalt dit voorbeeldbedrijf aan de gemeente.

De gekozen groothandel en het productiebedrijf in de voedingsmiddelenindustrie betalen het grootste deel van hun decentrale lasten aan de gemeente, net als de winkel, het kantoor en het hotel. De groothandel in ons voorbeeld betaalt dit jaar gemiddeld 17.464 euro (stijging van 5,1 procent ofwel 850 euro). Hiervan gaat 92 procent naar de gemeente (15.985 euro) en 8 procent (1.479 euro) gaat naar het waterschap.

Het productiebedrijf betaalt een kleiner deel van de lasten aan de gemeente (74 procent, 87.745 euro) dan de groothandel. Dit komt doordat een productiebedrijf van deze schaal voor de afvalinzameling veelal een contract af zal sluiten met een privaatrechtelijke onderneming. Dit wordt dus niet betaald aan de gemeente en valt daarmee buiten dit onderzoek. Aan het waterschap wordt gemiddeld 30.278 euro betaald. De totale lokale lasten komen daarmee voor dit voorbeeldbedrijf op 118.023 euro, 5,2 procent meer dan vorig jaar (5.848 euro).

Opbrengsten decentrale heffingen

Algemeen

Tot nu toe zijn tarieven en lasten besproken. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de *opbrengstontwikkelingen* van de afzonderlijke belastingen en heffingen.

Inclusief en exclusief volume-effect

De opbrengstontwikkeling kan inclusief en exclusief volume-effect worden berekend. Het CBS verzamelt jaarlijks de opbrengsten volgens (deels nog niet vastgestelde) begrotingen van gemeenten, provincies en waterschappen. De ontwikkeling van deze opbrengsten is afhankelijk van zowel de ontwikkeling van de tarieven als die van de grondslagen. Als bijvoorbeeld het tarief van de rioolheffing gelijk blijft, dan zal de opbrengst toch stijgen als er dit jaar meer huishoudens zijn die rioolheffing betalen. Deze opbrengstontwikkeling inclusief volume-effect zegt dus niets over de door huishoudens of bedrijven ervaren lasten.

We willen zoveel mogelijk de ontwikkeling in beeld brengen die relevant is voor de belastingbetaler. Daarom is de opbrengstontwikkeling, waar dat mogelijk is, gecorrigeerd voor dit volume-effect. Dat kan door te berekenen wat de opbrengst zou zijn als de grondslag (onder meer het aantal huishoudens, aantal woningen, etc.) gelijk was gebleven. Omdat niet voor alle belastingen de tarieven en de grondslagen beschikbaar zijn, kan de opbrengstontwikkeling in een aantal gevallen alleen inclusief volume-effect worden weergegeven (op basis van gegevens van het CBS). In die gevallen wordt dit gemeld bij de tabel.

Gemeenten

Ozb

Tabel 7 Begrote ozb-opbrengst 2026

	Opbrengst (mln euro) ^a	Mutatie inclusief volume-effect (%) ^b	Mutatie exclusief volume-effect (%) ^b
Woningen	3.202	5,1	4,6
Niet-woningen	3.137	7,6	4,6
Totaal	6.339	6,3	4,6

a Bron: CBS.

b Bron: COELO.

De totale *begrote* opbrengst uit de ozb bedraagt in 2026 6.339 miljoen euro. Zoals aangegeven in de inleiding bij dit hoofdstuk geeft de opbrengstontwikkeling exclusief volume-effect de lastenontwikkeling weer voor de belastingbetaler. De mutatie inclusief volume-effect geeft een beeld van de opbrengststijging voor gemeenten. De *begrote* opbrengst *inclusief* volume-effect stijgt 6,3 procent.

De in tabel 7 gepresenteerde ozb-opbrengst exclusief volume-effect is berekend op basis van de tarieven per gemeente en de *verwachte* totale woz-waarden in gemeenten. Gemeenten kunnen echter een deel van de potentiële ozb-opbrengst niet innen. Dat komt vooral door leegstand. Waar niet-woningen leeg staan kan geen ozb van gebruikers worden geheven. Omdat er geen bruikbare cijfers beschikbaar zijn over leegstand per gemeente kan hiermee in de berekeningen geen rekening worden gehouden.

Rioolheffing

Rioolheffing wordt door zowel huishoudens als bedrijven betaald. De totale opbrengst bedraagt 2.203 miljoen euro. Als we het volume-effect (meer huishoudens en bedrijven) buiten beschouwing laten, stijgt de opbrengst uit de rioolheffing voor huishoudens met 4,0 procent, zie tabel 8. Omdat de grondslag, het aantal bedrijven dat rioolheffing betaalt, niet bekend is, kan de opbrengstontwikkeling voor bedrijven niet worden bepaald.¹¹ De totale *begrote* opbrengst stijgt, inclusief volume-effect, met 5,3 procent.

Tabel 8 Begrote opbrengst rioolheffing 2026

	Opbrengst (mln euro) ^a	Mutatie inclusief volume-effect (%) ^b	Mutatie exclusief volume-effect (%) ^b
Huishoudens			4,0
Bedrijven			n.b.
Totaal	2.203	5,3	

a Bron: CBS.

b Bron: COELO.

Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht

Huishoudens betalen een afvalstoffenheffing voor het inzamelen en verwerken van hun huisvuil. Gemeenten zamelen soms ook bedrijfsafval in. Bedrijven betalen in dat geval meestal reinigingsrecht. Bedrijven kunnen echter ook een contract afsluiten met een particuliere inzamelaar. Het is mede daarom niet mogelijk om de opbrengstontwikkeling voor bedrijven weer te geven.

Exclusief volume-effect stijgt de opbrengst van de afvalstoffenheffing met 4,1 procent. De stijging van de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht inclusief volume-effect bedraagt 5,1 procent, zie tabel 9.

Tabel 9 Begrote opbrengst reinigingsheffingen (reinigingsrecht en afvalstoffenheffing) 2026

	Opbrengst (mln euro) ^a	Mutatie inclusief volume-effect (%) ^b	Mutatie exclusief volume-effect (%) ^b
Huishoudens			4,1
Bedrijven			n.b.
Totaal	2.804	5,1	

a Bron: CBS.

b Bron: COELO.

Leges

Voor de ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing ontvangen huishoudens en bedrijven jaarlijks een aanslag. Dit geldt niet voor de leges. De grondslagen (aantal aangevraagde vergunningen, paspoorten, enzovoort) zijn niet per gemeente beschikbaar. Het is daardoor niet mogelijk om de opbrengstontwikkeling exclusief volume-effect te bepalen. In plaats daarvan is de opbrengstontwikkeling inclusief volume-effect weergegeven, op basis van begrotingscijfers. Die zijn beschikbaar voor twee categorieën leges, zie tabel 10.

De opbrengst van de secretarieleges (voor paspoorten, rijbewijzen enzovoort) stijgt, inclusief volume-effect, naar verwachting 15,7 procent. De mutatie van de opbrengst van de leges uit bouwvergunningen is met 7,1 procent lager.

Natuurlijk is aan het begin van het jaar niet bekend hoeveel aanvragen in werkelijkheid zullen worden gedaan, net zomin als gemeenten dan al weten hoeveel paspoorten, rijbewijzen enzovoort ze gedurende het jaar zullen verstrekken. Begrote opbrengsten moeten daarom met enige voorzichtigheid worden gehanteerd.

Tabel 10 Begrote opbrengst leges 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)
Secretarieleges	427	15,7
Leges bouwen en wonen	724	7,1

a Bron: CBS.

Overige belastingen en heffingen

Gemeenten kennen nog een aantal andere belastingen en heffingen. Hoewel de aanslag voor een individueel huishouden of bedrijf aanzienlijk kan zijn, is de totale opbrengst uit deze belastingen en heffingen, met uitzondering van de parkeerbelasting, gering. Dat komt doordat niet alle gemeenten deze belastingen heffen en doordat het aantal betalers vaak beperkt is.

Voor deze heffingen geldt daarnaast dat de tariefstructuur buitengewoon complex kan zijn, en dat grondslaggegevens niet beschikbaar zijn. We

beperken ons daarom tot de begrote opbrengsten en de mutaties inclusief volume-effecten. Die staan vermeld in tabel 11.

Als we kijken naar de opbrengst dan zijn de parkeerbelasting, de toeristenbelasting en de precariobelasting de belangrijkste overige belastingen. Van deze belastingen is de opbrengst uit de parkeerbelasting het hoogst: 1.605 miljoen euro, een stijging van 8,8 procent ten opzichte van vorig jaar. Van deze totale opbrengst is 28 procent afkomstig uit Amsterdam en 16 procent uit Rotterdam.¹²

In omvang de tweede is de toeristenbelasting (begrote opbrengst 600 miljoen euro, een stijging van maar liefst 74,4 procent). Van de totale opbrengst is 42 procent afkomstig van Amsterdam.¹³ Hoe dit werkelijk uit zal vallen hangt af van het aantal overnachtingen dit jaar. De opbrengst uit de precariobelasting bedraagt dit jaar naar verwachting 54 miljoen euro, 3,8 procent meer dan vorig jaar.

De opbrengst uit de overige belastingen (hondenbelasting, reclamebelasting, forensenbelasting, roerendezaakbelasting en baatbelasting) bedraagt dit jaar 147 miljoen euro, 5,0 procent meer dan vorig jaar. Op macroniveau is de opbrengst per belasting laag. De aanslag voor een individueel huishouden of bedrijf kan echter aanzienlijk zijn.

De begraafplaatsrechten zijn geen belasting maar een bestemmingsheffing. De begrote opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de begrote kosten. In 2026 verwachten gemeenten dat de opbrengst 135 miljoen euro zal zijn. Dat is 1,5 procent meer dan vorig jaar. De verwachte opbrengst uit andere leges, waaronder marktgelden, is volgens het CBS 195 miljoen euro, 4,3 procent meer dan vorig jaar.

Tabel 11 Begrote opbrengst parkeerbelasting, toeristenbelasting, en overige belastingen en leges 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)
Parkeerbelasting	1.605	8,8
Toeristenbelasting	654	9,0
Precariobelasting	54	3,8
Overige belastingen ^a	147	5,0
Begraafplaatsrechten	135	1,5
Overige leges	195	4,3

Bron: CBS.

a Hondenbelasting, reclamebelasting, baatbelasting, forensenbelasting en roerendezaakbelasting.

Totaal gemeentelijke belastingen en heffingen

Tellen we de opbrengsten uit alle gemeentelijke heffingen op, dan kunnen we de mutatie van de totale opbrengst berekenen. Omdat niet voor alle heffingen de ontwikkeling exclusief volume-effect beschikbaar is, kan deze mutatie alleen inclusief volume-effect worden berekend. Deze totale opbrengst stijgt in 2026 met 6,5 procent tot 15.287 miljoen euro (tabel 12).

Tabel 12 Begrote opbrengst gemeentelijke heffingen 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)
Totaal	15.287	6,5

Bron: CBS.

Waterschappen

Zuiverings- en verontreinigingsheffing

Waterschappen zijn onder meer verantwoordelijk voor de zuivering van afvalwater. De afvalwaterzuivering wordt bekostigd uit de zuiveringsheffing.

Een klein aantal huishoudens en bedrijven loost het afvalwater direct op het oppervlaktewater. Zij betalen een verontreinigingsheffing. Het tarief is gelijk aan dat van de zuiveringsheffing.

De opbrengst uit de zuiveringsheffing stijgt, gemeten zonder volume-effect, 6,6 procent (2.082 miljoen euro). Inclusief volume-effect stijgt de opbrengst 6,8 procent (15 miljoen euro; tabel 13). De opbrengst uit de verontreinigingsheffing stijgt exclusief volume-effect met 7,2 procent. Inclusief volume-effect stijgt de opbrengst met 9,4 procent.

Tabel 13 Begrote opbrengst zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)	Mutatie exclusief volume-effect (%)
Zuiveringsheffing	2.082	6,8	6,6
Verontreinigingsheffing	15	9,4	7,2

Bron: COELO.

Watersysteemheffing

Waterschappen zijn ook verantwoordelijk voor het beheren van het waterpeil en zij zorgen voor 'droge voeten' (waterkering). Deze kosten worden gedekt uit de watersysteemheffing. De watersysteemheffing bestaat uit vier onderdelen: de ingezetenenheffing, de heffing gebouwd, de heffing ongebouwd en de heffing natuur.¹⁴

De ingezetenenheffing wordt betaald door huishoudens. De opbrengst uit de ingezetenenheffing bedraagt dit jaar 956 miljoen euro. Als we de verandering van het aantal ingezetenen (volume-effect) buiten beschouwing laten stijgt de opbrengst met 4,5 procent (tabel 14).

De heffing gebouwd wordt door eigenaren van gebouwen (woningen en niet-woningen) betaald en het tarief is, net als de ozb, een percentage van de wozaarde. De opbrengst is dit jaar 1.257 miljoen euro. Als we uitgaan van hetzelfde areaal gebouwen als vorig jaar (en dus het volume-effect buiten beschouwing laten) is de opbrengst gestegen met 10,0 procent.

De heffing ongebouwd en de heffing natuur worden beide betaald door eigenaren van grond. De heffing natuur door eigenaren van natuurgrond, de heffing ongebouwd door eigenaren van andere ongebouwde grond. Die laatste groep bestaat veelal uit agrariërs, maar ook eigenaren van (spoor)wegen vallen er onder. De opbrengst uit de heffing ongebouwd stijgt (gecorrigeerd voor het volume-effect) met 8,0 procent tot 234 miljoen euro. De opbrengst uit de heffing natuur stijgt met 4,6 procent tot 5 miljoen euro. De stijging inclusief volume-effect bedraagt 7,3 procent voor de heffing natuur en 7,0 procent voor de heffing ongebouwd.

De totale opbrengst van de watersysteemheffing is dit jaar 2.452 miljoen euro. Dat is, als we corrigeren voor de verandering van de grondslagen, 2,6 procent meer dan vorig jaar.

Tabel 14 Begrote opbrengst watersysteemheffing 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)	Mutatie exclusief volume-effect (%)
Ingezetenen	956	5,7	4,5
Gebouwd totaal	1.257	11,7	10,0
- Gebouwd woningen	1.089	n.b.	10,1
- Gebouwd niet-woningen	168	n.b.	8,8
Ongebouwd	234	7,0	8,0
Natuur	5	7,1	4,6
Totaal	2.452	8,8	7,6

Bron: COELO.

Wegenheffing

Vijf waterschappen beheren (een deel van) het wegennet in hun beheersgebied. Vier van deze waterschappen brengen hier een afzonderlijke heffing voor in rekening, één waterschap (Scheldestromen) bekostigt het wegenonderhoud uit de opbrengst uit de watersysteemheffing. In de andere vier waterschappen wordt de wegenheffing alleen betaald door de belastingplichtigen in het gebied waar het wegenbeheer plaatsvindt, niet in het hele waterschap.

Tabel 15 geeft de opbrengsten en de ontwikkeling daarvan. De totale opbrengst van de wegenheffing is dit jaar 62 miljoen euro. Als we de verandering van het aantal huishoudens, hectaren grond en aantal gebouwen buiten beschouwing laten dan stijgt de opbrengst uit de wegenheffing met 9,1 procent.

Tabel 15 Begrote opbrengst wegenheffing 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)	Mutatie exclusief volume-effect (%)
Ingezetenen	24	12,7	12,9
Gebouwd (woning + niet-woning)	33	5,9	5,9

Ongebouwd	5	10,2	10,2
Natuur	0,2	46,2	23,5
Totaal	62	14,0	9,1

Bron: COELO. Twee van de vier waterschappen met een afzonderlijk tarief voor de wegenheffing hanteren voor woningen hetzelfde tarief als voor niet-woningen. Daarom presenteren we in deze tabel alleen het totaal voor woningen en niet-woningen

Totaal waterschapsheffingen

In totaal bedragen de waterschapslasten 4.611 miljoen euro, een lastenstijging van 6,8 procent ten opzichte van vorig jaar (tabel 16).

Tabel 16 Begrote opbrengst waterschapsheffingen 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)	Mutatie exclusief volume-effect (%)
Totaal	4.611	8,0	6,8

Bron: COELO.

Provincies

Provinciale opcenten

De opcenten op de motorrijtuigenbelasting zijn de belangrijkste belastingen van provincies. De hoogte van de motorrijtuigenbelasting is onder andere afhankelijk van het soort voertuig (bijvoorbeeld auto of motor), het gewicht van het voertuig en het soort brandstof dat het voertuig gebruikt. Bovenop het bedrag aan motorrijtuigenbelasting komen de opcenten.

Inclusief volume-effect stijgt de opbrengst met 9,6 procent tot 2.210 miljoen euro. De ontwikkeling exclusief volumeontwikkeling is 1,9 procent.

Tabel 17 Begrote opbrengst provinciale opcenten 2026

	Opbrengst (mln euro) ^a	Mutatie inclusief volume-effect (%) ^b	Mutatie exclusief volume-effect (%) ^b
Totaal	2.210	9,6	1,9

a Bron: CBS.

b Bron: COELO.

Overige provinciale heffingen

Naast de opcenten op de motorrijtuigenbelasting kennen provincies nog enkele kleinere heffingen. Omdat grondslaggegevens ontbreken, geven we hier alleen

de opbrengstontwikkeling inclusief volume-effect weer, op basis van begrotingsgegevens.

De opbrengst uit de grondwaterbelasting is dit jaar 19 miljoen euro. De opbrengst uit de overige heffingen bedraagt net als in 2025 30 miljoen euro.

Tabel 18 Begrote opbrengst overige provinciale heffingen 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect (%)
Grondwaterbelasting	19	6,6
Overige heffingen	30	0,0

Bron: CBS.

Totaal provinciale heffingen

De totale opbrengst uit de provinciale heffingen bedraagt 2.241 miljoen euro. Inclusief volume-effect is dat een mutatie ter grootte van 9,6 procent.

Tabel 19 Totale begrote opbrengst provinciale heffingen 2026

	Opbrengst (mln euro)	Mutatie inclusief volume-effect
Totaal	2.241	9,6

Bron: CBS.

De ontwikkeling van ozb-tarieven

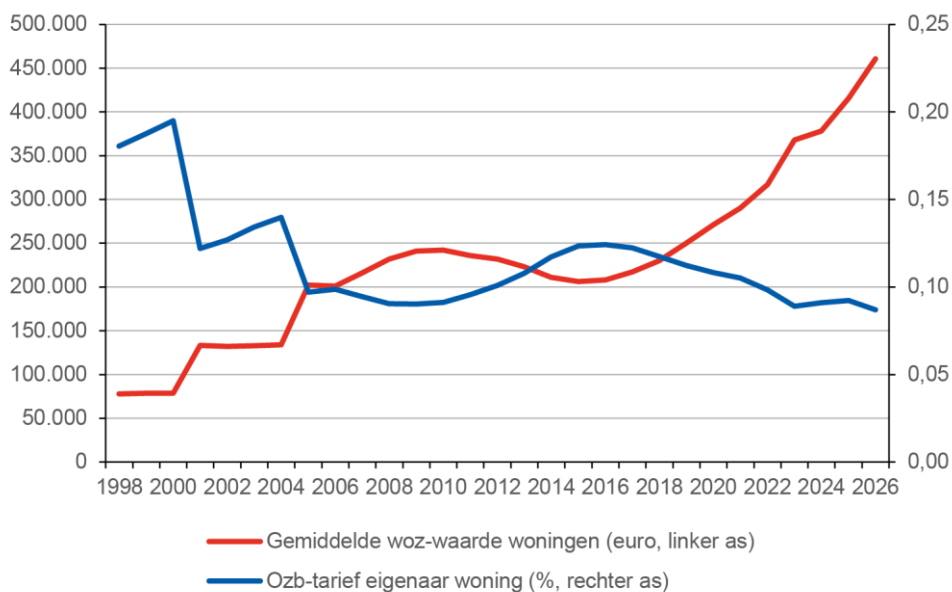
Ozb-tarief woning en woz-waarde

De grondslag voor de ozb is sinds 1995 de woz-waarde van een woning of niet-woning. Deze wordt sinds 2007 ieder jaar opnieuw vastgesteld. De peildatum ligt steeds op 1 januari van het jaar ervoor. De peildatum in 2026 is dus 1 januari 2025. Vóór 2007 werden woz-waarden één keer in de vier jaar vastgesteld (1997, 2001 en 2005). De woz-waarde is in de loop der jaren sterk veranderd. Tot 2010 steeg de gemiddelde woz-waarde van woningen en niet-woningen. Tussen 2010 en 2015 was er door de crisis sprake van een daling en sinds 2015 stijgen de woz-waarden weer. Dit jaar stijgt de waarde van woningen gemiddeld 10,8 procent en die van niet-woningen 4,0 procent, zie kaart 2 en kaart 3.

Belastingbetalers zijn vaak bang dat een hogere woz-waarde leidt tot een evenredig grote stijging van de betaalde ozb. Dat hoeft niet zo te zijn. Ozb-tarieven worden doorgaans afgeleid door de gewenste opbrengst te delen door de belastinggrondslag. Een hogere woz-waarde betekent bij gelijkblijvende opbrengst dus een lager tarief. Gemeenten houden daardoor bij het vaststellen van de ozb-tarieven rekening met de ontwikkeling van de woz-waarde.

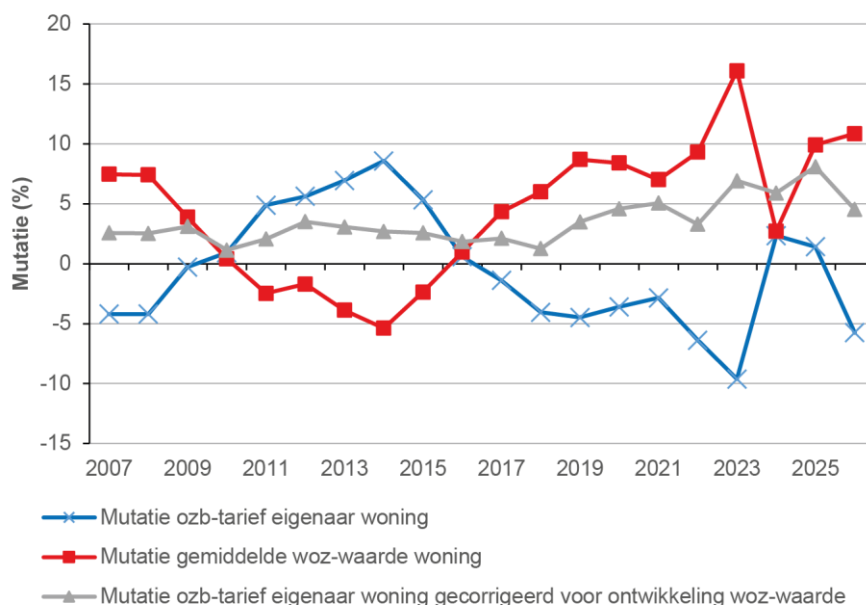
Dit is ook te zien in figuur 11. In de figuur is de gemiddelde woz-waarde (rode lijn) en het gemiddelde ozb-tarief voor eigenaren van woningen (blauwe lijn) weergegeven van 1998 tot en met 2026.¹⁵ In de meeste jaren geldt dat als de gemiddelde woz-waarde stijgt, het ozb-tarief daalt en omgekeerd. Het is echter niet zo dat de stijging van de woz-waarde leidt tot een evenredige daling van het ozb-tarief. Dat ligt ook voor de hand. Als het ozb-tarief ieder jaar in dezelfde mate zou dalen als de stijging van de woz-waarde (of omgekeerd) dan zou de ozb-opbrengst uit woningen gelijk blijven. Gemeenten hebben echter net als iedereen te maken met stijgende kosten, bijvoorbeeld door inflatie. In 2024 en 2025 stijgen zowel de gemiddelde woz-waarde als het gemiddelde ozb-tarief, zij het dat het ozb-tarief minder sterk stijgt dan de woz-waarde. In 2026 daalt het ozb-tarief 5,8 procent en stijgt de gemiddelde woz-waarde 10,8 procent.

Figuur 11 Ontwikkeling van de gemiddelde woz-waarde en het gemiddelde ozb-tarief voor eigenaren van woningen

Figuur 12 laat de jaarlijkse mutatie van de gemiddelde woz-waarde en het ozb-tarief voor woningen zien.¹⁶ De figuur laat opnieuw zien dat als de woz-waarde (de rode lijn) stijgt, het gemiddelde ozb-tarief (de blauwe lijn) daalt, en omgekeerd. Daarnaast geeft de figuur weer in welke mate het ozb-tarief jaarlijks stijgt als de woz-waarde niet zou zijn veranderd (grijze lijn).¹⁷ Zoals verwacht mag worden stijgt het voor de woz-ontwikkeling gecorrigeerde ozb-tarief ieder jaar. De gemiddelde jaarlijkse stijging tussen 2007 en 2026 is 3,2 procent per jaar.

Figuur 12 Jaarlijkse mutatie van de gemiddelde woz-waarde en het gemiddelde ozb-tarief voor eigenaren van woningen

Woningen en niet-woningen

Een ander beeld, dat vooral bij ondernemers bestaat, is dat gemeenten het ozb-tarief voor niet-woningen veel sterker laten stijgen dan dat voor woningen. Doordat de woz-waarde van woningen veel sterker stijgt dan die van niet-woningen is het lastig om dit op basis van de tariefontwikkeling te stellen.

In 1998 was het gemiddelde ozb-tarief voor een woningeigenaar 0,1757 procent van de woz-waarde, dat voor een eigenaar van een niet-woning 0,2046 procent en voor een gebruiker van een niet-woning 0,1648 procent. In 2026 betaalt een eigenaar van een woning gemiddeld 0,0871 procent, een eigenaar van een niet-woning 0,3401 procent en een gebruiker van een niet-woning 0,2395 procent (zie tabel 20).

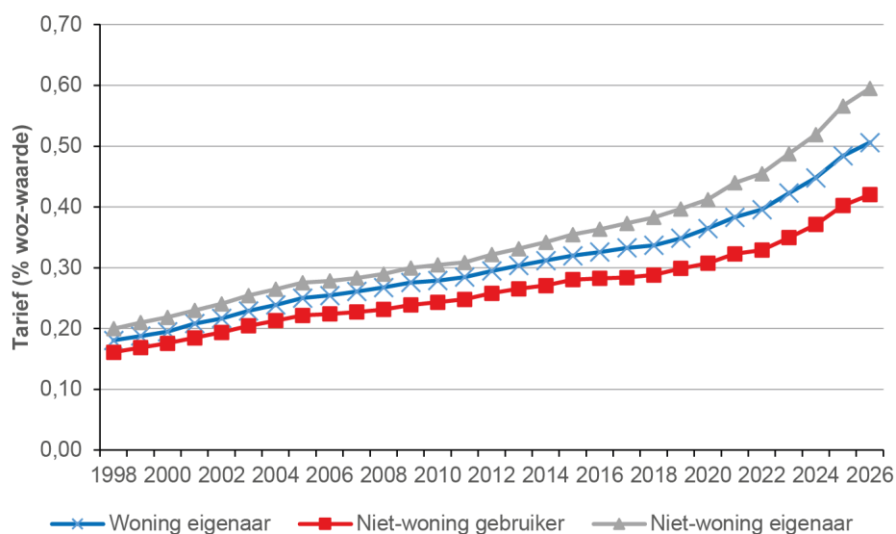
Op basis van deze cijfers lijkt het alsof de tarieven voor niet-woningen veel sterker zijn gestegen dan die voor woningen. Woningen zijn echter veel sterker in waarde gestegen dan niet-woningen. Dit betekent dat het vergelijken van de tarieven zonder rekening te houden met de verandering van de woz-waarden een vertekend beeld geeft van de lastenontwikkeling voor de belastingbetaler.

Tabel 20 Gemiddelde ozb-tarieven in 1998 en 2026

	1998	2026
Eigenaar woning	0,1757	0,0871
Gebruiker niet-woning	0,1648	0,2395
Eigenaar niet-woning	0,2046	0,3401

Daarom hebben we uitgerekend hoe hoog de tarieven zouden zijn geweest als de woz-waarde sinds 1998 niet was veranderd. Deze gecorrigeerde tarieven geven een beeld van de lastenontwikkeling voor eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen. De voor de woz-ontwikkeling gecorrigeerde tarieven zijn weergegeven in Figuur 13. De lijnen lopen min of meer parallel. Het ozb-tarief voor eigenaren van woningen (blauwe lijn) stijgt tussen 1998 en 2026 gemiddeld 3,7 procent per jaar, dat voor eigenaren van niet-woningen gemiddeld 4,0 procent per jaar en dat voor gebruikers van niet-woningen 3,0 procent per jaar. De verschillen zijn beperkt.¹⁸

Figuur 13 Ontwikkeling ozb-tarieven gebruikers en eigenaren woningen en niet-woningen gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de woz-waarden

Ontwikkeling per gemeente

In het voorgaande deel geven wij ontwikkelingen weer op macroniveau. Het gaat daarbij veelal om het gemiddelde in heel Nederland. Voor de belastingbetaler is ook heel relevant hoe hoog tarieven zijn in de eigen gemeente, provincie of waterschap. En in welke mate deze tarieven en de totale lastendruk stijgen of dalen. Op de volgende bladzijden zijn daarom kaarten opgenomen die de gegevens per decentrale overheid inzichtelijk maken. Ook wordt in kaartvorm weergegeven hoe hoog de totaalbedragen zijn die huishoudens betalen. De kaarten zijn ook te vinden in onze [online atlas](#). Daar kunt u door de gemeenten aan te klikken zien hoe hoog het tarief of de mutatie hiervan precies is.

1 Gemeentelijke herindeling en artikel 12-status

Gemeentelijke herindeling

Er zijn dit jaar 342 gemeenten. Dit aantal is niet veranderd sinds 2023. Het is voor het eerst sinds het verschijnen van deze publicatie dat het aantal gemeenten drie jaar achter elkaar gelijk blijft. Op kaart 1 zijn de gemeenten ingekleurd die vóór 2023 zijn heringedeeld.

Van opschaling wordt vaak gedacht dat het de bestuurskracht van gemeenten vergroot, en dat het kosten bespaart. Uit onderzoek blijkt echter dat herindelingen niet tot lagere uitgaven leiden.¹⁹ Soms wordt herindeling als alternatief gezien voor gemeentelijke samenwerking, dat als ondemocratisch te boek staat. Uit onderzoek blijkt echter dat ook grotere gemeenten veel samenwerken en dat herindeling niet leidt tot minder samenwerking.²⁰ Bovendien is ook herindeling niet bevorderlijk voor de democratie: het verlaagt de opkomst bij gemeenteraads- en bij Tweede Kamerverkiezingen. Niet tijdelijk, maar structureel.²¹

De figuur onder de tekst laat zien dat het aantal gemeenten al jaren gestaag afneemt. Bij het doortrekken van de bestaande trend zou Nederland in 2054 nog maar één gemeente overhebben. Dat zou betekenen dat gemeenten (en provincies) dan niet meer bestaan.

Gemeenten mogen tot twee jaar na een herindeling voor een aantal belastingen verschillende tarieven hanteren in de territoria van de opgeheven gemeenten. De mutatie van tarieven en van de gemeentelijke woonlasten kan dan verschillen binnen deze gemeenten. Omdat er sinds 2023 geen herindelingen zijn geweest zijn er dit jaar voor het eerst geen gemeenten waar dit het geval is.

Artikel 12

Gemeenten die in ernstige financiële problemen verkeren, kunnen op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet een aanvullende uitkering aanvragen. Dit kan als de algemene middelen van de gemeente aanmerkelijk en structureel tekortschieten om in de noodzakelijke behoeften te voorzien, terwijl de eigen inkomsten zich op een redelijk peil bevinden. Dit laatste betekent (in 2026) concreet dat afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend moeten zijn en dat het gewogen gemiddelde ozb-tarief ten minste 0,1648 procent van de woz-waarde moet bedragen.²² Niet-kostendekkende tarieven voor riool en reiniging zijn alleen toegestaan voor zover deze door een hoger ozb-tarief worden gecompenseerd.

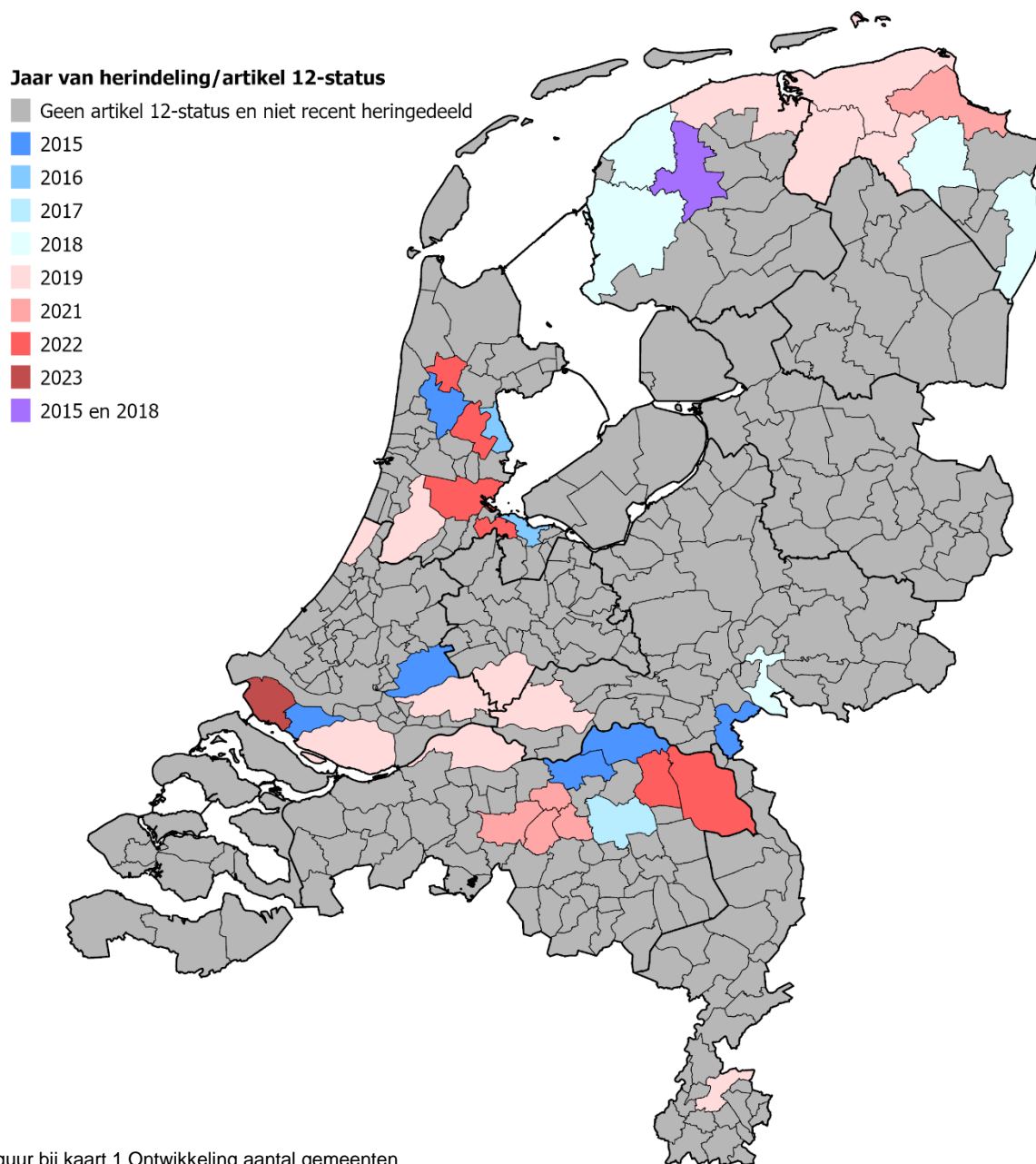
Artikel 12-gemeenten zijn dus genoodzaakt hoge tarieven te hanteren. Of dit ook altijd tot hoge lasten voor hun inwoners leidt, hangt af van de waarde van de onroerende zaken binnen deze gemeenten.

In 2026 geen artikel 12-gemeenten

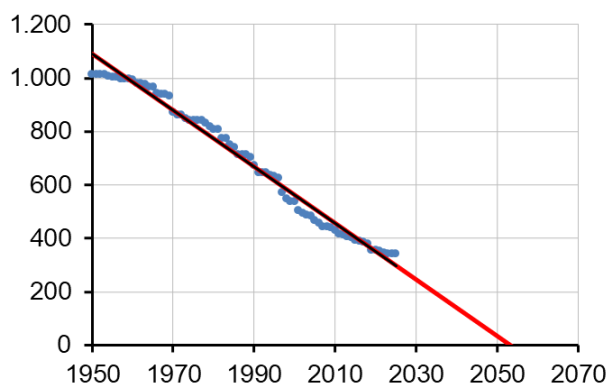
In de jaren tachtig van de vorige eeuw hadden nog tientallen gemeenten de artikel 12-status. Sindsdien is dit aantal gestaag teruggelopen, onder meer door de voortdurende gemeentelijke herindelingen en de invoering van de nieuwe Financiële-verhoudingswet uit 1997, die beter rekening houdt met kostenverschillen tussen gemeenten.²³ Dit jaar is er geen artikel-12 gemeente.

²⁴ Vorig jaar was dit alleen Vlissingen.

Kaart 1 Gemeentelijke herindeling en artikel 12-status

Figuur bij kaart 1 Ontwikkeling aantal gemeenten

2 Waardeontwikkeling woningen

Taxatie

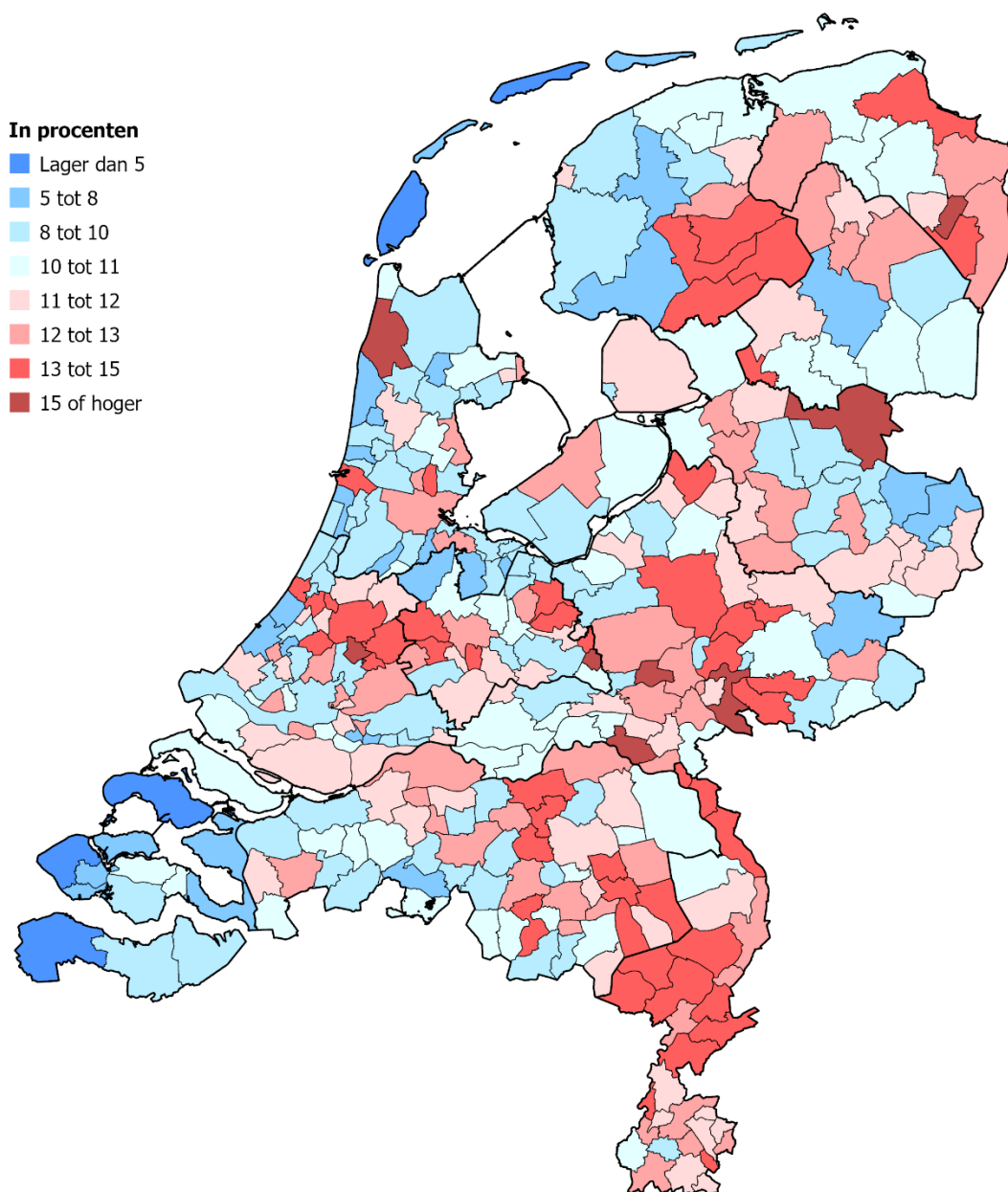
De waarde van woningen en van niet-woningen wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld, waarbij het peiljaar telkens een jaar opschuift. Voor 2026 geldt de waarde op 1 januari 2025. De nieuwe waarde van sommige objecten kan pas in een laat stadium definitief worden vastgesteld (onder meer als gevolg van bezwaar- en beroepsprocedures), zodat gemeenten hun definitieve ozb-tarieven soms pas laat vaststellen. De ozb-tarieven moeten weliswaar voor het begin van het jaar worden gekozen, maar mogen in de loop van het jaar nog worden verlaagd (niet verhoogd).

De waarde van de onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen kan ook zijn toegenomen door nieuwbouw (of afgenomen door sloop). Deze zogeheten areaalontwikkeling wordt bij de waardeontwikkeling niet meegerekend. De waardeontwikkeling wordt in deze atlas gebruikt om de mutatie van de ozb-tarieven te corrigeren. Immers, hogere waarden leiden vaak tot lagere tarieven, en andersom (zie De ontwikkeling van ozb-tarieven). Om de reële tariefontwikkeling te berekenen wordt voor de waardeontwikkeling gecorrigeerd.

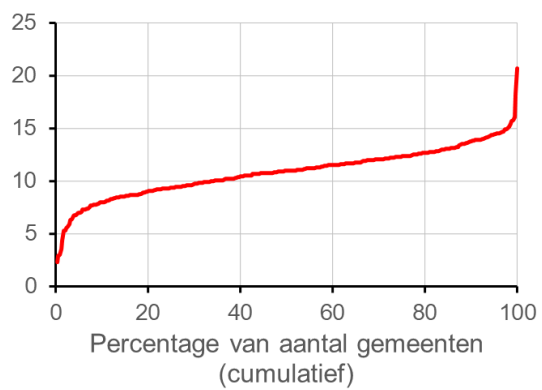
Waardeontwikkeling woningen

De definitieve waardemutaties waren nog niet beschikbaar op het moment dat deze atlas is samengesteld. De vermelde waardeontwikkelingen betreffen voor het grootste deel de voorlopige cijfers die sinds november 2025 zijn verzameld door de Waarderingskamer.²⁵ In geen enkele gemeente daalt de gemiddelde waarde van woningen. De kleinste stijging vinden we in Sluis. De gemiddelde waarde van woningen stijgt hier 2,3 procent. De grootste stijging vinden we in Pekela, namelijk 20,7 procent. Het landelijke gemiddelde bedraagt 10,8 procent. Voor 58 procent van de gemeenten geldt dat de waardeontwikkeling tussen 8 en 12 procent ligt.

Kaart 2 Waardeontwikkeling woningen

Figuur bij kaart 2 Waardeontwikkeling woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

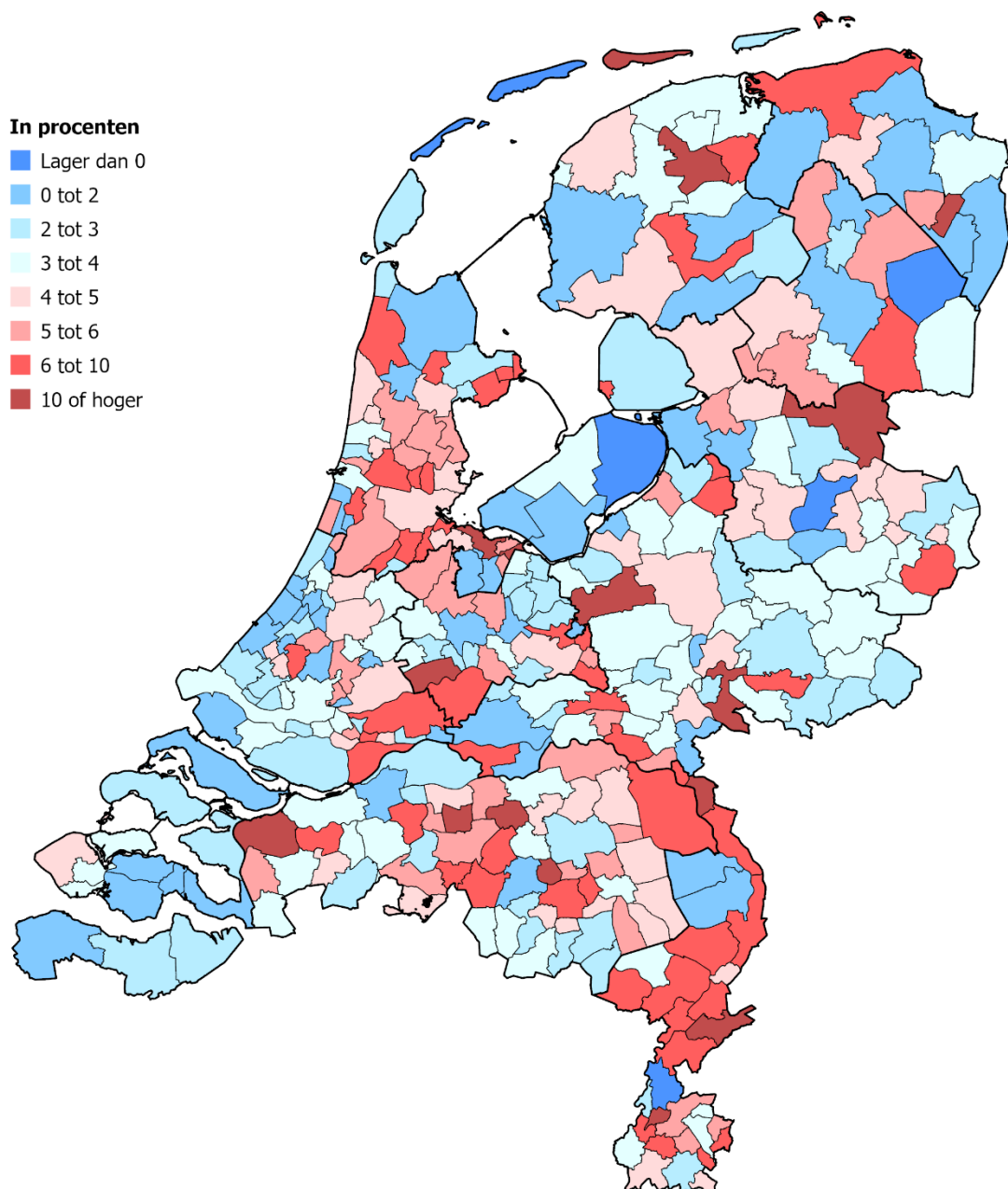
3 Waardeontwikkeling niet-woningen

Waardeontwikkeling niet-woningen

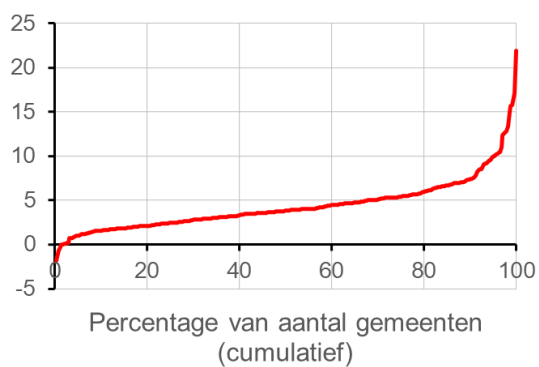
De gemiddelde waardeontwikkeling van niet-woningen varieert van een daling van 1,8 procent in Terschelling tot een stijging van 21,9 procent in Lopik. Gemiddeld bedroeg de waardeontwikkeling 4,0 procent.

In 65 procent van de gemeenten ligt de waardeontwikkeling van niet-woningen tussen de 1 en de 5 procent. In 5 gemeenten daalt de gemiddelde waarde van niet-woningen.

Kaart 3 Waardeontwikkeling niet-woningen

Figuur bij kaart 3 Waardeontwikkeling niet-woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

4 Gemiddelde woningwaarde koopwoning

Gemiddelde

De woz-waarde van een koopwoning bedraagt gemiddeld 555.000 euro.²⁶ Dat is 10,8 procent meer dan vorig jaar. Via de ozb-aanslag (en in sommige gemeenten ook via de rioolheffing) werkt de woningwaarde door in de gemeentelijke woonlasten. Ook de heffing gebouwd van de waterschappen, de inkomstenbelasting (het eigenwoningforfait en de vermogensheffing in box 3) en de overdrachtsbelasting gebruiken de woningwaarde als grondslag.

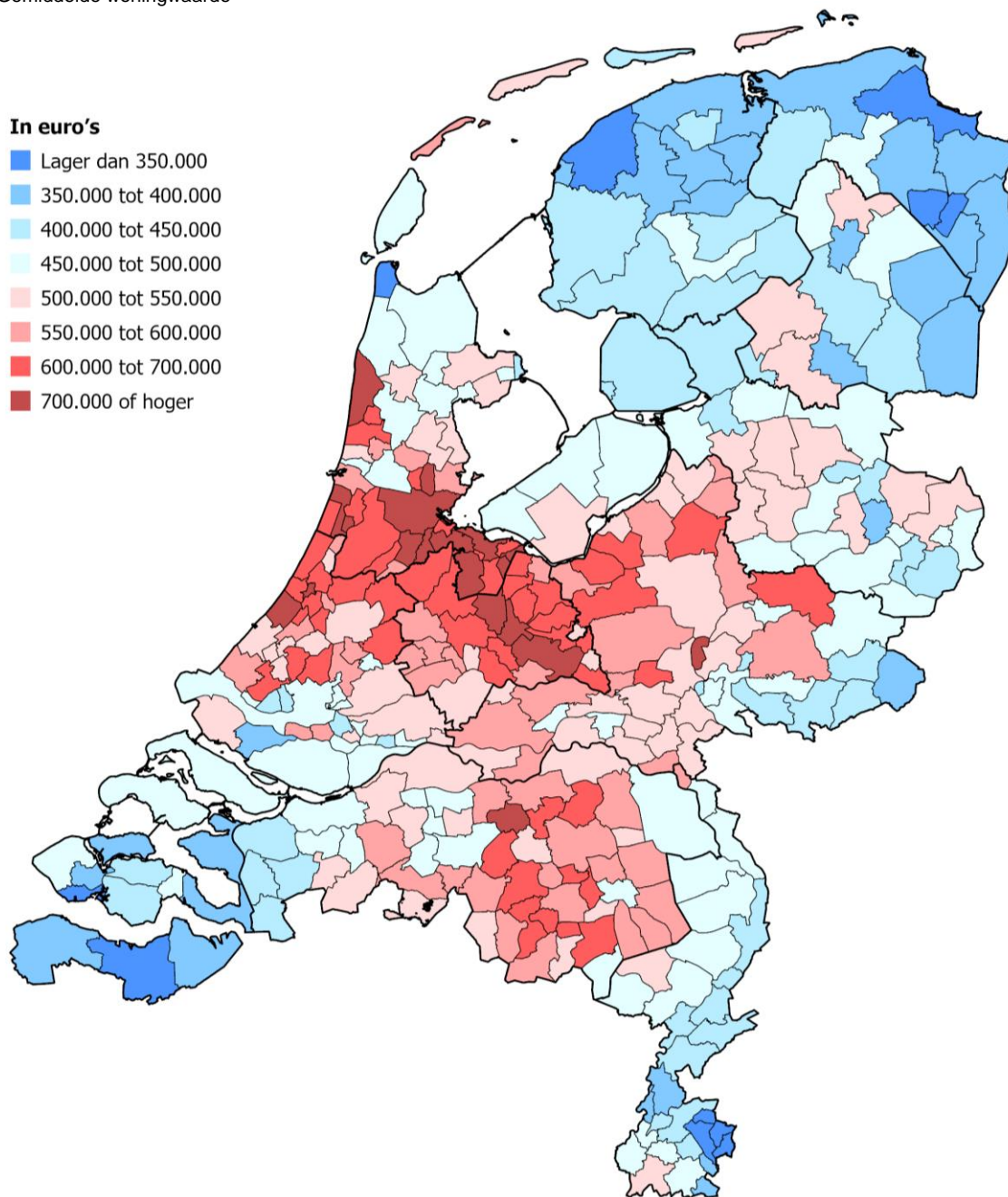
Omdat de definitieve waardecijfers van onroerende zaken nog niet beschikbaar zijn, vermelden wij voorlopige gegevens. Die zijn berekend door de gemiddelde waarde van koopwoningen binnen een gemeente in 2025 (bron: CBS) te verhogen met behulp van voorlopige cijfers met betrekking tot de waardeontwikkeling binnen die gemeente (bron: Waarderingskamer, zie kaart 2).

Grote verschillen

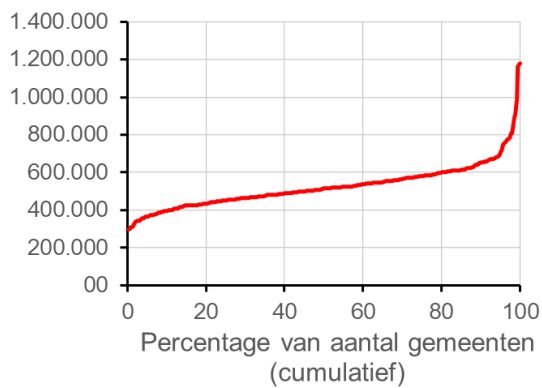
De goedkoopste woningen staan in de periferie. In het noorden, Zeeland en Limburg zijn woningen gemiddeld weinig waard. In Kerkrade bedraagt de gemiddelde woningwaarde 298.000 euro. De duurste woningen staan in de villadorpen rond de grote steden. Bloemendaal spant de kroon met een gemiddelde waarde van 1.178.000 euro. De figuur die hoort bij deze kaart laat zien dat er enkele gemeenten zijn met uitzonderlijk dure huizen. Voor de rest is de verdeling vrij vlak.

De verschillen in de waarde van onroerende zaken hebben twee oorzaken. Ten eerste zijn sommige plaatsen gewilder dan andere: een vrijwel identieke woning is in Bloemendaal veel meer waard dan in Pekela (Oost-Groningen). Daarnaast verschilt de samenstelling van het woningenbestand: in Bloemendaal staan veel villa's, in Pekela meer eenvoudige woningen.

Kaart 4 Gemiddelde woningwaarde

Figuur bij kaart 4 Gemiddelde woningwaarde gerangschikt van laagste naar hoogste

5 Ozb-tarief woningen

Ozb en rzb

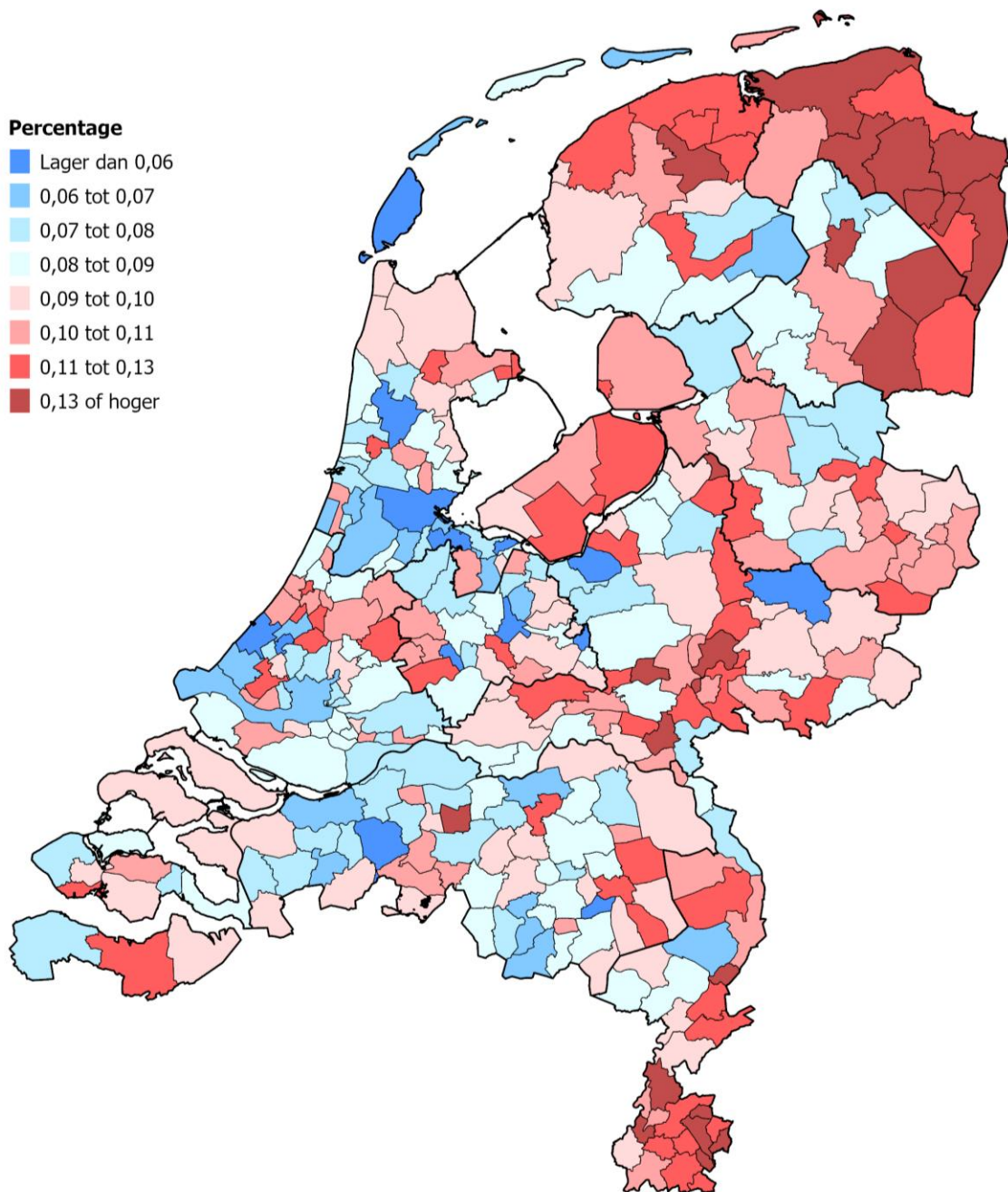
De onroerendezaakbelasting (ozb) wordt betaald voor onroerende zaken: objecten, vooral gebouwen, die langdurig aan de grond gebonden zijn. Gemeenten kunnen ook een roerendezaakbelasting (rzb) heffen. Deze wordt betaald door gebruikers en eigenaren van roerende zaken zoals een woonschip met een vaste ligplaats. Het tarief en de grondslag van de rzb zijn gelijk aan die van de ozb. Omdat de opbrengst het aantal belastingplichtigen voor de rzb gering is, laten we deze verder buiten beschouwing.

Tarieven

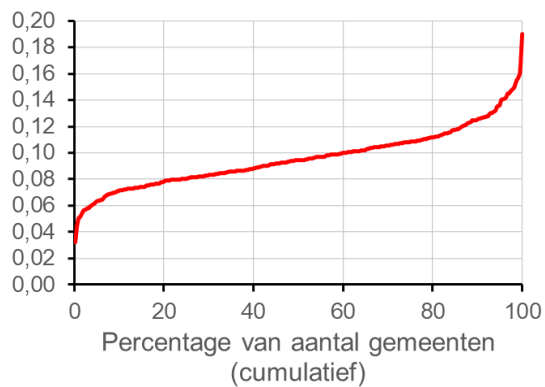
Kaart 5 laat het ozb-tarief zien voor eigenaren van woningen. Het gemiddelde tarief bedraagt 0,0871 procent. Gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van woningen is dat 4,6 procent hoger dan vorig jaar. In 63 procent van de gemeenten ligt het ozb-tarief voor woningen tussen 0,08 en 0,12 procent (zie de figuur hieronder). Ter vergelijking: het eigenwoningforfait komt gemiddeld overeen met een tarief van 0,1315 procent van de woz-waarde.²⁷ Dit is 1,5 keer zo hoog als het gemiddelde ozb-tarief. Het gemiddelde tarief van de met de ozb vergelijkbare 'heffing gebouwd' van de waterschappen bedraagt 0,0306 procent. Dat is 35 procent van het gemiddelde ozb-tarief voor woningen.

Texel heeft net als vorig jaar het laagste tarief (0,0326 procent). Veendam heeft het hoogste tarief (0,1899 procent). Een vergelijking van de tarieven is echter niet erg informatief, omdat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te krijgen dan gemeenten met dure huizen (zie bijlage 2). Dit verklaart deels de overwegend rode kleur van Noordoost-Nederland en Zuid-Limburg op kaart 5. Kaart 8 laat daarom de gestandaardiseerde tarieven zien, die hiervoor zijn gecorrigeerd.

Kaart 5 Ozb-tarief woningen

Figuur bij kaart 5 Ozb-tarief woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

6 Mutatie ozb-tarief woningen

Algemeen

Een deel van de jaarlijkse tariefaanpassing is bedoeld om te compenseren voor de ontwikkeling van de waarde van onroerende zaken. Immers, wanneer deze waarde stijgt, kan met een lager tarief dezelfde opbrengst worden verkregen. Bij een waardedaling moet het tarief omhoog om de opbrengst ten minste gelijk te houden (zie De ontwikkeling van de ozb-tarieven). Om de reële tariefontwikkeling te kunnen bepalen zijn de tarieven in 2026 daarom vergeleken met de tarieven in 2025 die zijn gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling. Het gemiddelde tarief van de ozb op het eigendom van woningen is – aldus gecorrigeerd – dit jaar 4,6 procent verhoogd.

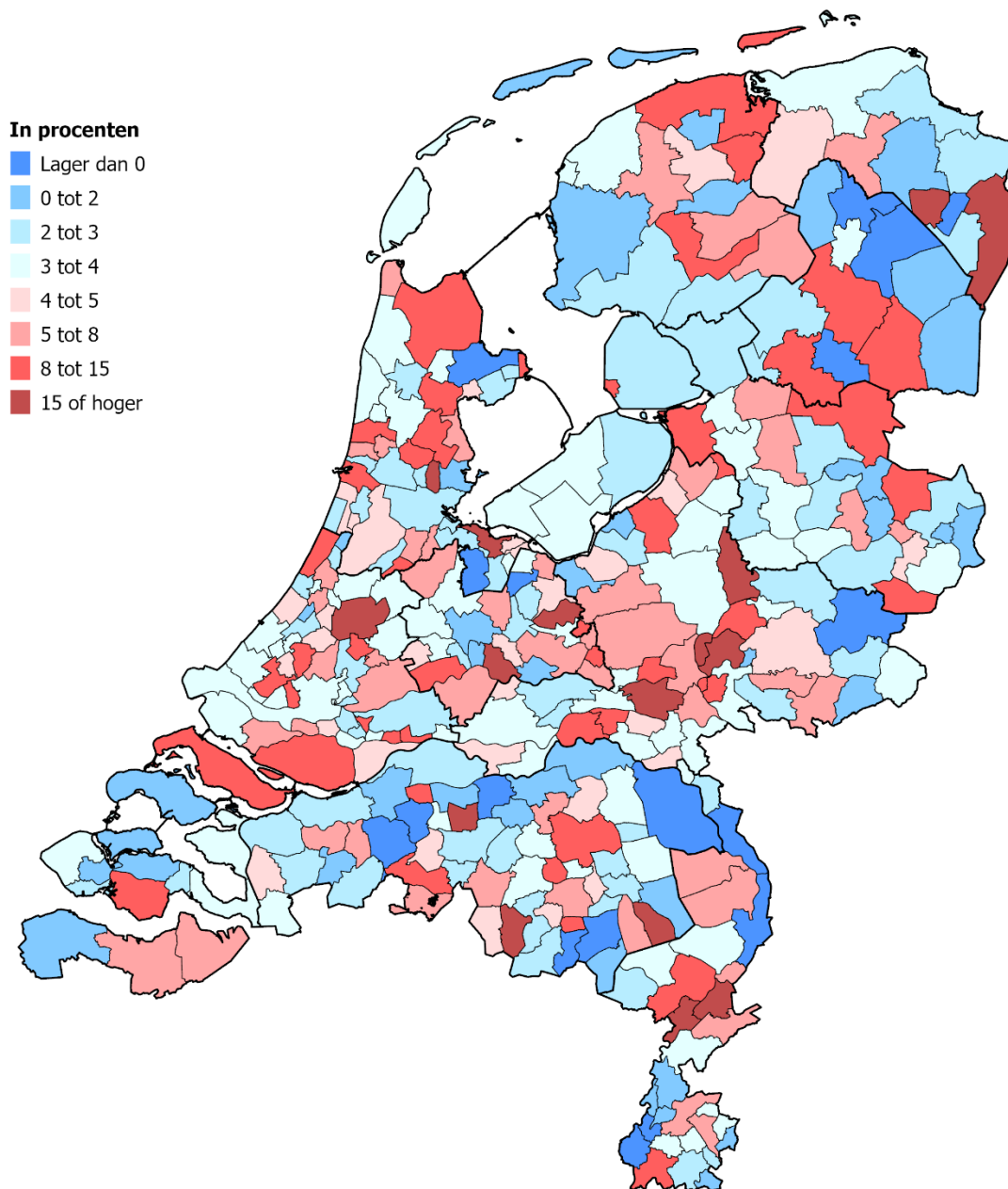
Daling

Dit jaar daalt het ozb-tarief voor woningen (na correctie voor de waardeontwikkeling) in 18 gemeenten. De grootste daling vindt net als in 2025 plaats in Hogeveen (9,3 procent). De gemeente heeft bij het vaststellen van de jaarrekening van 2023 besloten dat er een boekhoudkundige reserve wordt ingesteld voor de ozb. Als het resultaat van de jaarrekening positief is dan wordt een deel van het overschot in de reserve gestort. Afhankelijk van de omvang van de reserve kan een deel worden gebruikt om het ozb-tarief te verlagen. In 2026 wordt een korting gegeven.²⁸ Wijdemeren staat op de tweede plek met een daling van 4,8 procent.

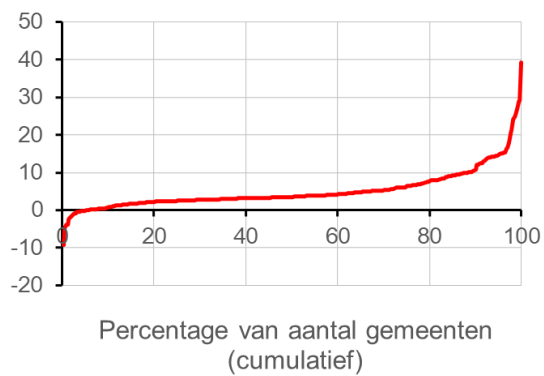
Stijging

De grootste tariefverhoging vindt plaats in Alphen aan den Rijn (39 procent). De gemeente verhoogt de ozb om ervoor te zorgen dat de voorzieningen die horen bij een gemeente met meer dan 100.000 inwoners ook in de toekomst beschikbaar blijven voor inwoners.²⁹ Rozendaal verhoogt het ozb-tarief met 29 procent. De gemeente voorziet tekorten in de toekomst en verhoogt daarom de tarieven. Door de stijging komen de tarieven volgens de gemeente dichterbij het regionale gemiddelde.³⁰

Kaart 6 Mutatie ozb-tarief woningen

Figuur bij kaart 6 Mutatie ozb-tarief woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

7 Ozb-aanslag woning met gemiddelde waarde

Vergelijken is lastig

Een vergelijking van de ozb-tarieven van verschillende gemeenten zegt op zichzelf betrekkelijk weinig. Immers, een laag tarief kan in combinatie met een hoge grondslag best tot een hoge belastingaanslag leiden. We presenteren daarom in deze atlas twee alternatieve vergelijkingsmaatstaven. Vanuit het standpunt van de *belastingbetaler* is de gemiddelde aanslag een nuttige indicator. Dit is de hoogte van de aanslag bij een voor de gemeente geldende gemiddelde woningwaarde (kaart 7). Vanuit het gezichtspunt van de *gemeente* is het gestandaardiseerde ozb-tarief (kaart 8 voor woningen en kaart 11 voor niet-woningen) een goede indicator. Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo evenveel te besteden. Beide maatstaven worden uitgebreider behandeld in bijlage 2.

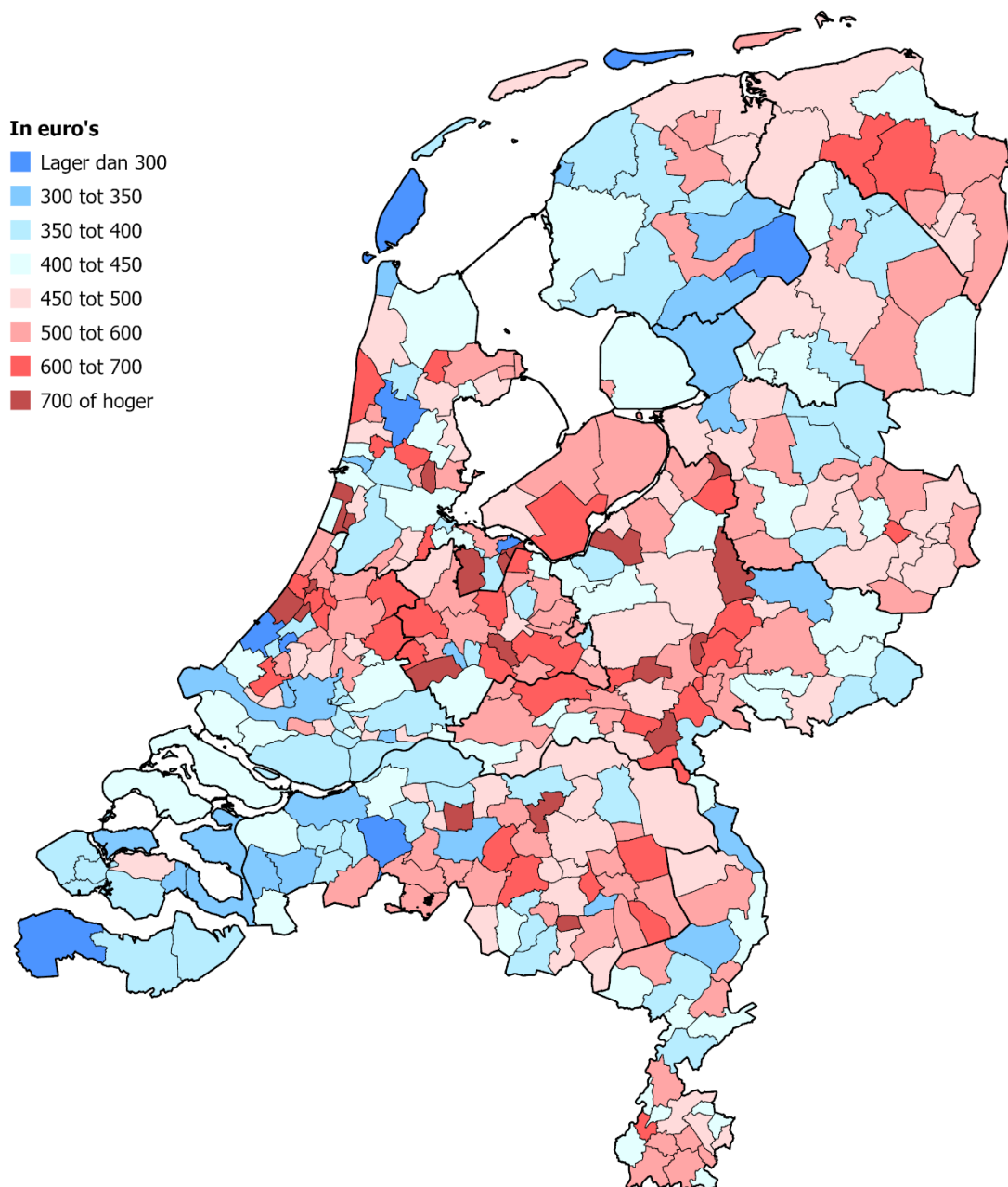
Gemiddelde aanslag

De hoogte van de ozb kan vanuit de belastingbetaler gezien het best worden vergeleken aan de hand van de hoogte van de aanslag voor een koopwoning van gemiddelde waarde in de betreffende gemeente. Deze ozb-aanslag varieert van 157 euro op Texel tot 1.278 euro in Bloemendaal (kaart 7). Bloemendaal heeft geen uitzonderlijk hoog tarief, maar de huizen zijn er wel buitengewoon duur. De figuur bij kaart 7 laat zien dat maar enkele gemeenten met hun gemiddelde ozb-aanslag boven de 700 euro uitkomen. Het gemiddelde ligt op 470 euro. Dit is 20,92 euro (4,7 procent) meer dan vorig jaar. In 61 procent van de gemeenten ligt de gemiddelde aanslag tussen 450 euro en 550 euro.

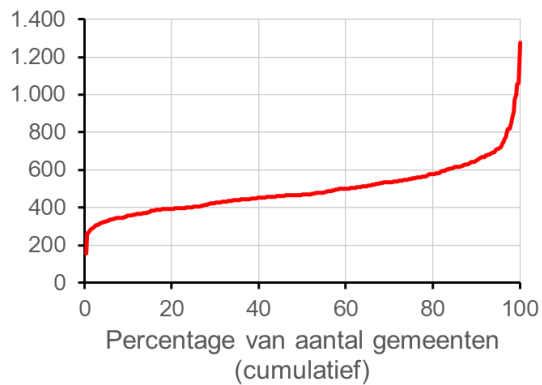
Gedeeltelijke verevening van belastingcapaciteit leidt tot tariefverschillen

De belastingopbrengst is gelijk aan het tarief maal de grondslag. Gemeenten met een verhoudingsgewijs kleine belastinggrondslag – en dus relatief lage woningwaarden – hebben hogere ozb-tarieven nodig dan gemeenten met een grote grondslag om eenzelfde belastingopbrengst te genereren. De rijksoverheid houdt hier rekening mee door gemeenten met dure woningen een lagere uitkering te geven uit het gemeentefonds, maar deze compensatie is niet volledig (bij woningen 80 procent). Dat betekent dat gemeenten met bovengemiddeld dure woningen bij een bepaald ozb-tarief over meer algemene middelen beschikken dan andere gemeenten. Dit is een van de redenen dat gemeenten met een lage waarde van onroerende zaken relatief hoge ozb-tarieven kennen.

Kaart 7 Ozb-aanslag woning met gemiddelde waarde

Figuur bij kaart 7 Ozb-aanslag woning met gemiddelde waarde gerangschikt van laagste naar hoogste

8 Gestandaardiseerd ozb-tarief woningen

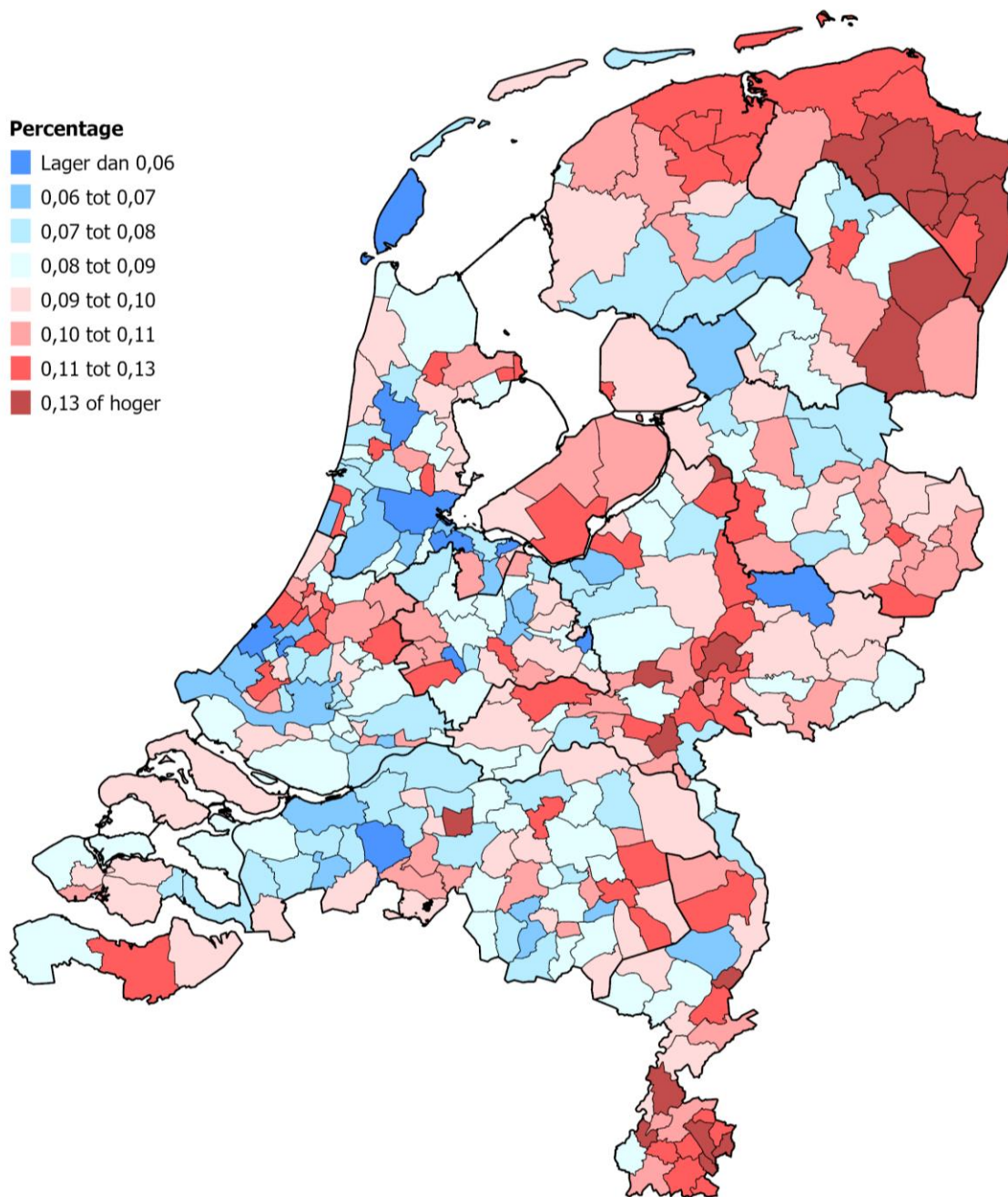
Gestandaardiseerd tarief

Om de hoogte van de ozb-tarieven vanuit gemeentelijk perspectief te kunnen vergelijken zijn *gestandaardiseerde* tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de rijksoverheid verschillen in belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou verevenen).

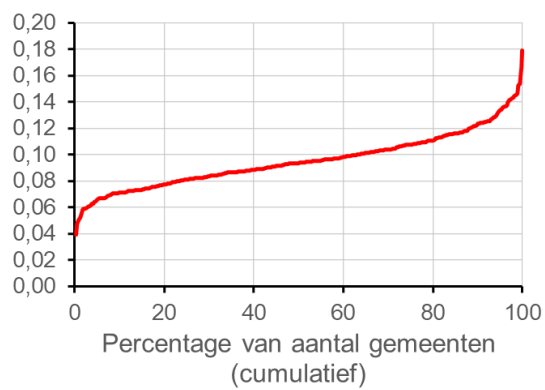
Texel heeft voor woningen het laagste gestandaardiseerde tarief (0,0390 procent), Veendam het hoogste (0,1791 procent). Het gemiddelde bedraagt 0,0872 procent.

Opvallend is dat Noordoost-Nederland en Zuid-Limburg niet alleen hoge ozb-tarieven hebben (kaart 5), maar ook hoge gestandaardiseerde ozb-tarieven. De lage woningwaarden in die gebieden kunnen de hoge ozb-tarieven dus maar ten dele verklaren.

Kaart 8 gestandaardiseerd ozb-tarief woningen

Figuur bij kaart 8 Gestandaardiseerd ozb-tarief woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

9 Ozb-tarief niet-woningen

Algemeen

Eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen een ander, veelal hoger ozb-tarief dan eigenaren van woningen. De categorie niet-woningen bestaat naast bedrijven ook uit bijvoorbeeld 'instellingen van sociaal belang' zoals sportaccommodaties en dorpshuizen.

Gebruikers- en eigenarenheffing

Zowel de eigenaar als de gebruiker van een niet-woning betaalt ozb. Kaart 9 laat het tarief voor de eigenaar en de gebruiker samen zien. De afzonderlijke tarieven voor de eigenaar en voor de gebruiker zijn niet erg interessant voor de lastenontwikkeling. Die zeggen namelijk niets over de vraag welk deel de eigenaar of de gebruiker uiteindelijk betaalt. Immers, belasting wordt als het even kan afgewenteld. Zo zal de verhuurder van een bedrijfspand de ozb die hij moet betalen indien mogelijk doorberekenen in de huur.

Gebruikersheffing soms 0

Voor gemeenten is het onderscheid wel relevant. De ozb-gebruikers kan alleen worden geïnd als er een gebruiker van het pand is. Voor kantoren en bedrijven die leegstaan wordt geen ozb voor gebruikers betaald. Er is immers bij leegstand vaak geen gebruiker. De 13 wit omlijnde gemeenten op de kaart hebben daarom het ozb-tarief voor gebruikers van niet-woningen op 0 gezet. Vaak werd het ozb-tarief voor eigenaren van niet-woningen tegelijk sterk verhoogd. De gedachte is dat eigenaren de ozb doorberekenen aan huurders. Dit is echter niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld omdat huurprijzen vaak voor langere tijd vastliggen.

Een ondernemer in Vlaardingen heeft een rechtszaak aangespannen tegen de gemeente toen deze het ozb-tarief voor gebruikers op 0 zette en tegelijk het tarief voor eigenaren van niet-woningen verdubbelde. De zaak is uiteindelijk behandeld door de Hoge Raad. Deze heeft bepaald dat het is toegestaan om de gebruikersheffing op 0 te zetten, maar dat een gelijktijdige sterke verhoging van het ozb-tarief voor eigenaren van niet-woningen alleen is toegestaan als dit heel goed wordt gemotiveerd. Een dergelijke motivatie ontbrak in Vlaardingen.³¹

Tarieven

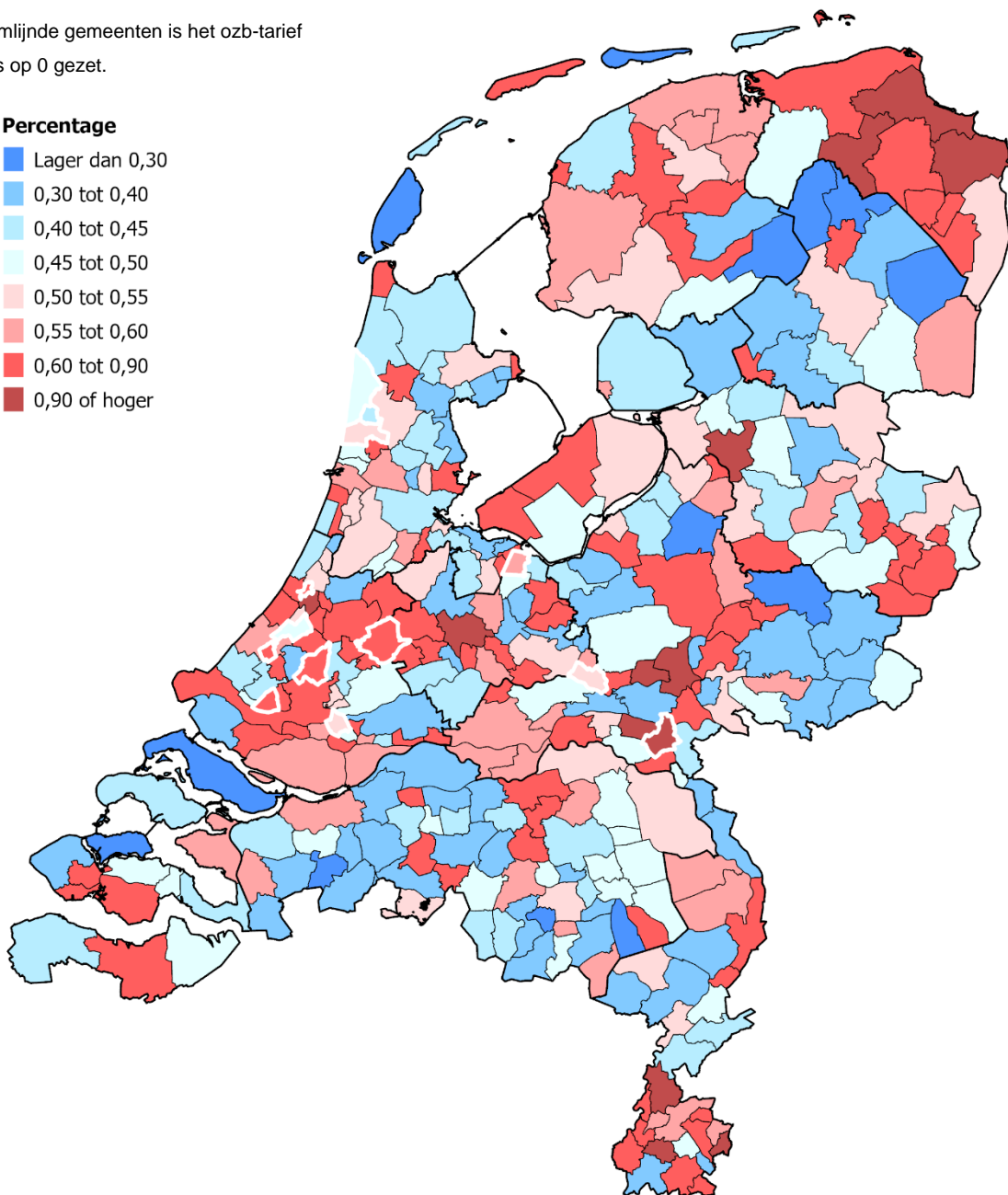
Gemiddeld bedraagt het ozb-tarief voor niet-woningen 0,5796 procent. Dat is (gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van niet-woningen) 4,6 procent hoger dan vorig jaar. Het ozb-tarief voor niet-woningen varieert van 0,1327 procent in Texel tot 1,3090 procent in Sittard-Geleen.

Kaart 9 Ozb-tarief niet-woningen

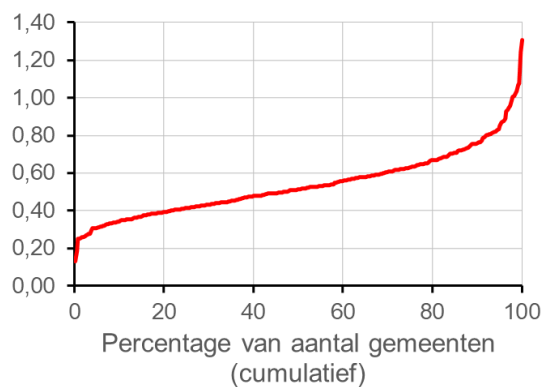
In de witomlijnde gemeenten is het ozb-tarief gebruikers op 0 gezet.

Percentage

- Lager dan 0,30
- 0,30 tot 0,40
- 0,40 tot 0,45
- 0,45 tot 0,50
- 0,50 tot 0,55
- 0,55 tot 0,60
- 0,60 tot 0,90
- 0,90 of hoger

Figuur bij kaart 9 Ozb-tarief niet-woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

10 Mutatie ozb-tarief niet-woningen

Algemeen

Kaart 10 laat zien in hoeverre het ozb-tarief voor niet-woningen is veranderd. Een deel van de jaarlijkse tariefaanpassing is bedoeld om te compenseren voor de ontwikkeling van de waarde van onroerende zaken. Immers, wanneer deze waarde stijgt, kan met een lager tarief dezelfde opbrengst worden verkregen. Bij een waardedaling is een hoger tarief nodig om ten minste dezelfde opbrengst te houden. De tariefmutatie in de kaart is daarom gecorrigeerd voor de gemiddelde waardeontwikkeling van niet-woningen binnen elke gemeente.

Dalingen en stijgingen

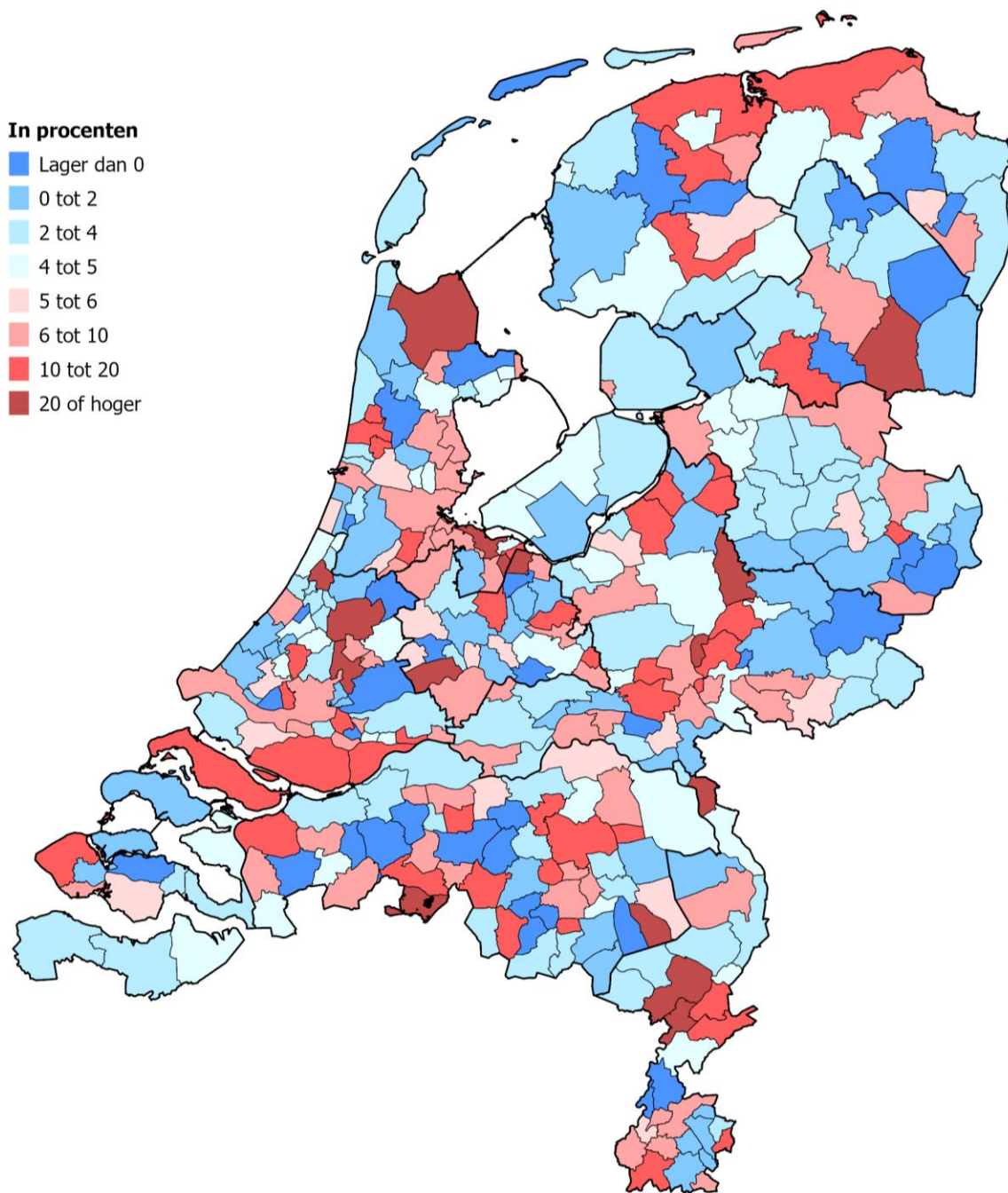
In Hoogeveen vinden we de grootste daling, namelijk 9 procent. Op kaart 6 is te zien dat Hoogeveen ook de grootste daling kent van het ozb-tarief voor woningen. De daling komt doordat de gemeente eventuele overschotten deels doteert aan een reserve. Deze is ingezet om de ozb-tarieven te verlagen.³²

In Laren stijgen de ozb-tarieven voor niet-woningen met maar liefst 86 procent. De stijging van het ozb-tarief woningen is met 3,2 procent vele malen kleiner. In Baarle-Nassau stijgen de tarieven 48,8 procent en in Maasgouw met 44,4 procent. Baarle-Nassau wil door de verhoging de tarieven op hetzelfde niveau brengen als in de rest van Nederland.³³ Maasgouw geeft aan dat de gemeente hoge ambities heeft met betrekking tot het voorzieningenniveau in de gemeente. De ozb-tarieven zijn volgens de gemeente relatief laag. De tarieven worden sterk verhoogd om het ambitieniveau te kunnen realiseren.³⁴

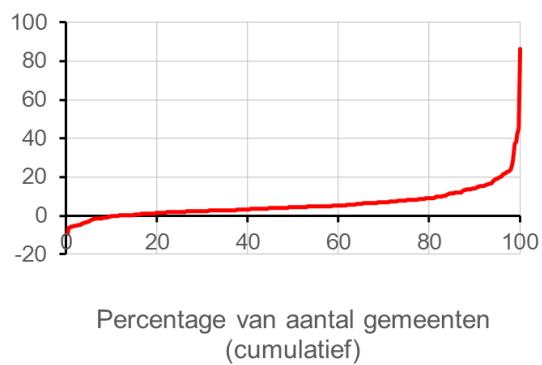
Gemiddelde ontwikkeling

Het gemiddelde tarief stijgt 4,6 procent. 37 gemeenten verlagen het (voor waardeontwikkeling gecorrigeerde) tarief. Dat betekent dat daar de opbrengst daalt, tenzij er meer onroerende zaken zijn bijgekomen die onder deze belasting vallen (volume-effect).

Kaart 10 Mutatie ozb-tarief niet-woningen

Figuur bij kaart 10 Mutatie ozb-tarief niet-woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

11 Gestandaardiseerd ozb-tarief niet-woningen

Vergelijkbaarheid ozb-tarieven beperkt

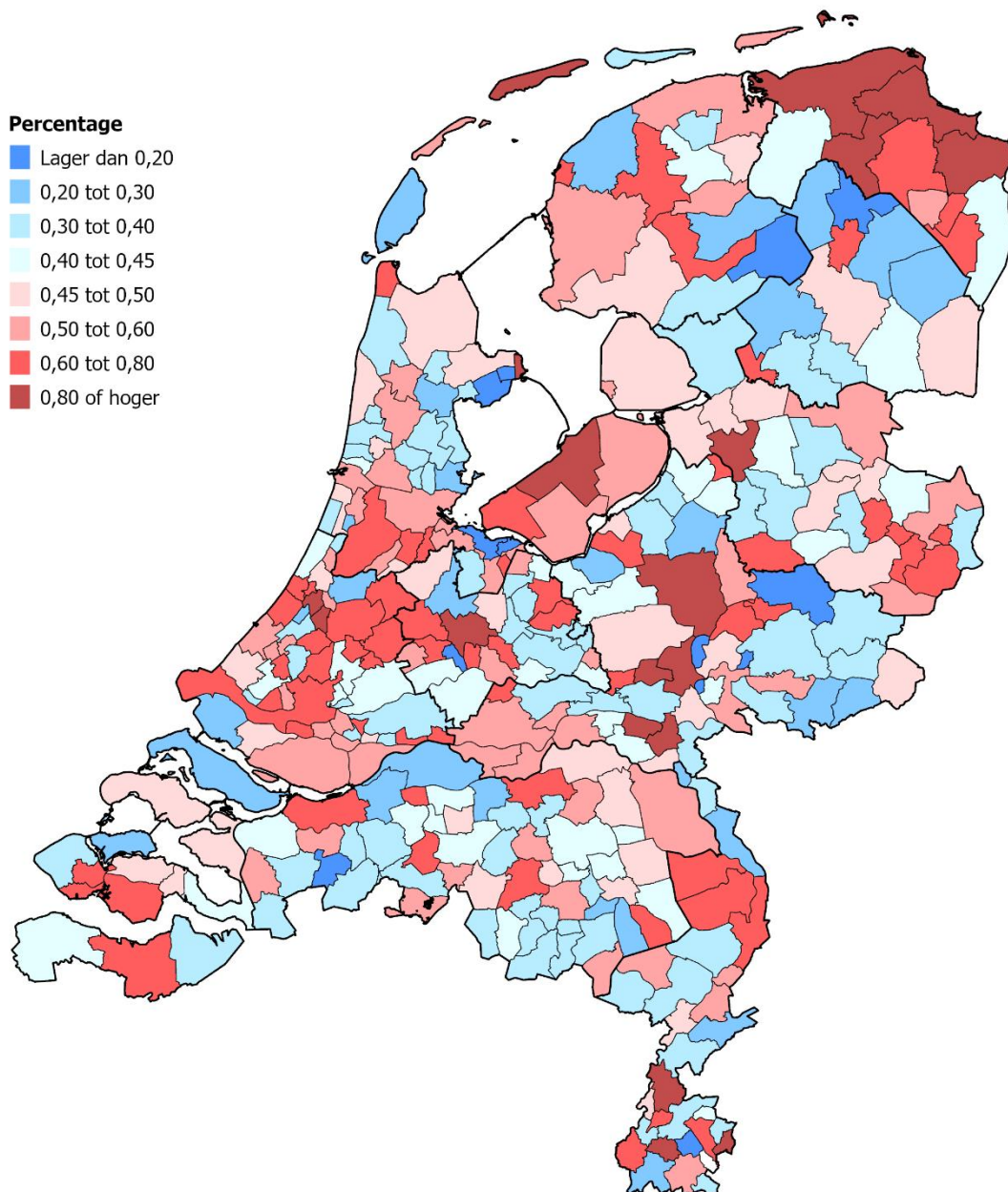
Twee gemeenten die dezelfde ozb-tarieven hanteren kunnen daar verschillende bedragen aan overhouden. De opbrengst hangt immers mede af van de belastinggrondslag. Een gemeente met veel dure bedrijfspanden behaalt met een bepaald tarief een hogere opbrengst dan een gemeente met weinig bedrijvigheid. Dergelijke verschillen in belastinggrondslag worden via het verdeelsysteem van de algemene uitkering uit het gemeentefonds gedeeltelijk gecompenseerd, maar niet helemaal (bij niet-woningen voor 70 procent). Om deze reden zegt een vergelijking van de ozb-tarieven tussen gemeenten betrekkelijk weinig.

Gestandaardiseerd tarief

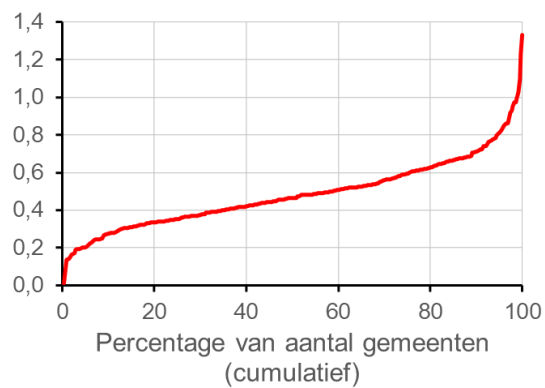
Om de hoogte van de ozb-tarieven toch te kunnen vergelijken hebben we gestandaardiseerde tarieven berekend. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo evenveel te besteden. Voor een uitgebreidere behandeling wordt verwezen naar bijlage 2 .

Kaart 11 laat het gestandaardiseerde ozb-tarief zien voor niet-woningen (eigenaar en gebruiker samen). Simpelveld heeft het laagste gestandaardiseerde ozb-tarief (0,0127 procent), Sittard-Geleen het hoogste (1,3295 procent). Het gemiddelde bedraagt 0,5796 procent.

Kaart 11 Gestandaardiseerd ozb-tarief niet-woningen

Figuur bij kaart 11 Gestandaardiseerd ozb-tarief niet-woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

12 Hefboomeffect

Groot hefboomeffect door klein belastinggebied

In de meeste gemeenten is de ozb de belasting met de hoogste opbrengst.³⁵ Elke gemeente mag zelf bepalen hoeveel geld via de ozb wordt binnengehaald. Zo kan een afweging worden gemaakt tussen het belastingoffer en de baten van de met de extra opbrengst bekostigde voorzieningen.

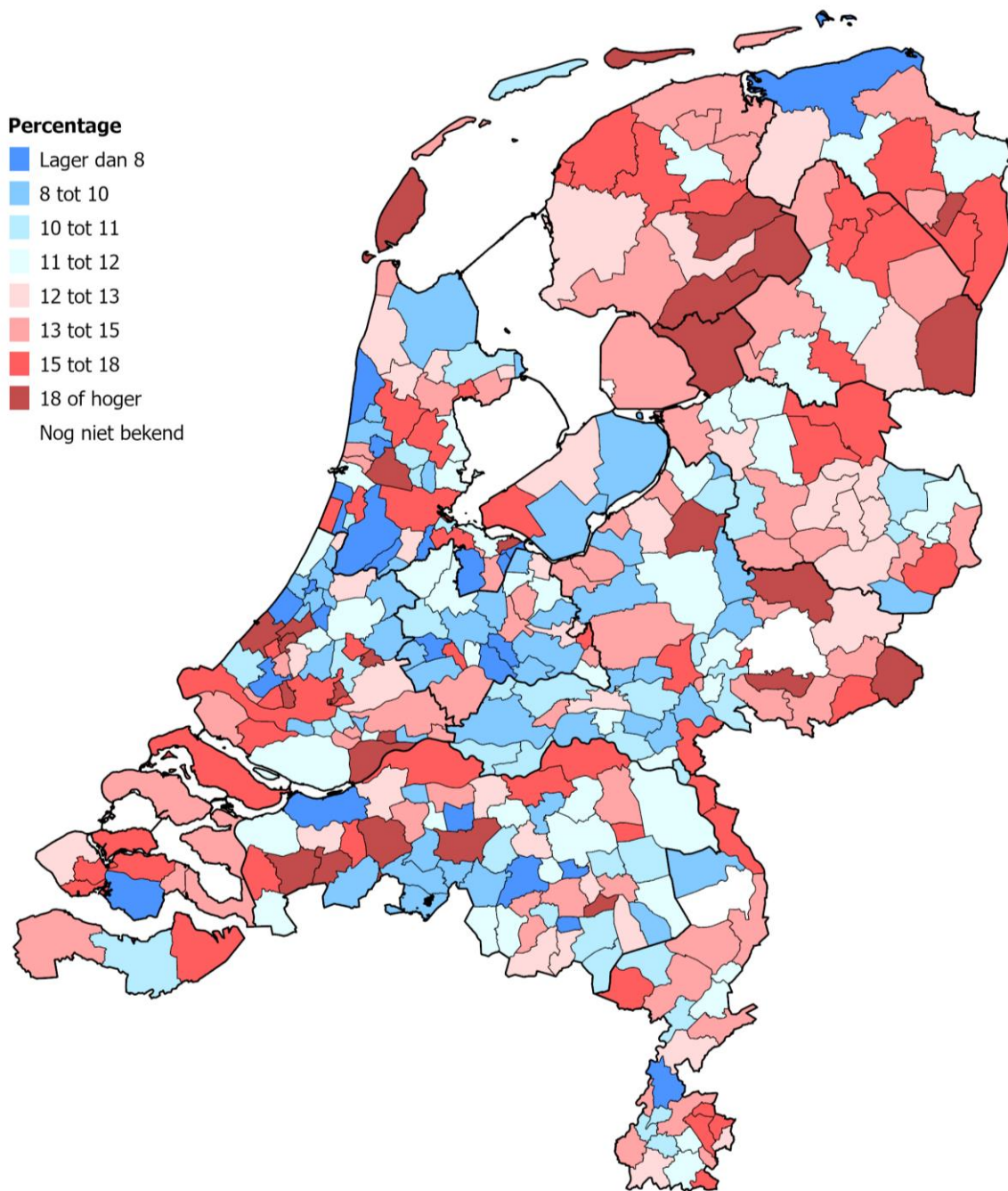
De ozb-opbrengst is echter klein in vergelijking met de uitkeringen die gemeenten ontvangen.³⁶ Doordat de ozb een relatief kleine inkomstenbron voor gemeenten is, moeten zij deze wel aanzienlijk verhogen om een procentueel geringe uitgavenstijging te financieren. Dit wordt het hefboomeffect (ook wel vliegwieleffect of *gearing*) genoemd. Een maatstaf voor het hefboomeffect is het percentage waarmee de ozb-tarieven moeten worden verhoogd om de uitgaven met één procent te laten toenemen.

Gemiddelde 2026

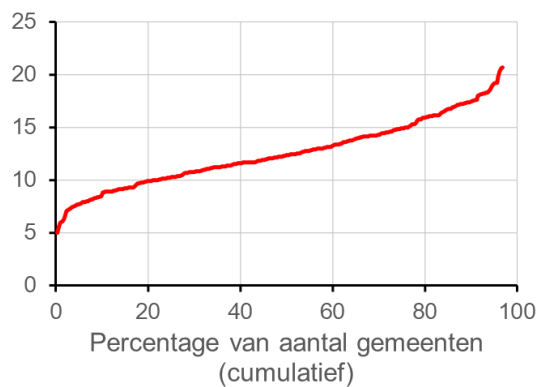
In 2026 is het gemiddelde hefboomeffect 14,0 procent.³⁷ Gemiddeld moet de ozb dus met 14,0 procent omhoog om de uitgaven met één procent te laten toenemen. De mate waarin de bestedingen via de ozb worden gedekt, verschilt echter aanzienlijk tussen gemeenten, en de hefboom dus ook. De drie grote decentralisaties in het sociale domein hebben het hefboomeffect in 2015 versterkt. De gemeentelijke uitgaven zijn daardoor immers gestegen, zonder dat het gemeentelijke belastinggebied werd uitgebreid.

De omvang van het hefboomeffect op basis van uitgaven in 2026 varieert van 5,0 procent in Zoeterwoude tot 37,1 procent in Texel.

Kaart 12 Hefboomeffect

Figuur bij kaart 12 Hefboomeffect gerangschikt van laagste naar hoogste

13 Afvalstoffenheffing: tariefsystemen

Diftar in opkomst

Kaart 13 laat zien welk tariefsysteem gemeenten hanteren voor de afvalstoffenheffing. Meer dan de helft van de inwoners betaalt een tarief dat afhankelijk is van de grootte van het huishouden (zie ook de figuur bij deze kaart). Er zijn ook gemeenten waar alle huishoudens hetzelfde bedrag betalen, ongeacht de grootte van de huishouden.

In beide gevallen kost het aan de straat zetten van meer afval de burger niets extra. Het levert de gemeente echter wel meer kosten op. Door het ontbreken van een prijs voor het aanbieden van meer afval is de hoeveelheid afval vermoedelijk groter dan in de optimale situatie. Door het tarief te koppelen aan de aangeboden hoeveelheid afval (gedifferentieerd tarief, ofwel *diftar*)³⁸ krijgt een inwoner direct belang bij het verminderen van de afvalhoeveelheid.

Op de kaart zijn de gemeenten met diftar in blauw weergegeven. Men betaalt in deze gemeenten dan per kilo, per zak, per inworp of per lediging (vaak gecombineerd met een vastrecht).

Dit jaar voeren 6 gemeenten diftar in en 2 gemeenten (Teylingen en Oss) schaffen dit af. In beide gemeenten betaalden huishoudens aanvankelijk een vastrecht en kregen ze aan het einde van het jaar een bedrag terug als het aantal keer dat de afvalcontainer was geleegd of het aantal inworpen in een verzamelcontainer beperkt was gebleven tot een vastgesteld aantal. In 2000 woonde 9,7 procent van de Nederlanders in een diftargemeente. In 2026 is dit net als vorig jaar 43 procent.

Uiteenlopende tariefsystemen voor diftar

In de meeste gevallen hanteren diftargemeenten een bedrag dat afhangt van het aantal keren dat de container wordt geleegd (27,7 procent van alle huishoudens). Betaling per zak of inworp in een verzamelcontainer (11,4 procent) of per kilo meestal gecombineerd met een tarief per lediging (4,1 procent) komt ook voor.

In Woerden is diftar anders vormgegeven dan in andere gemeenten. Hier betalen huishoudens aan het begin van het jaar een vastrecht. Aan het einde van het jaar kunnen huishoudens een deel van de aanslag terugkrijgen als het aantal ledigingen onder een bepaald plafond blijft. De teruggave wordt verrekend met de aanslag voor de afvalstoffenheffing van het volgende jaar.

Omgekeerd inzamelen

Een relatief nieuwe manier om huishoudens te stimuleren om hun afval goed te scheiden is 'omgekeerd inzamelen'. In gemeenten met dit inzamelingssysteem worden afvalstromen die kunnen worden hergebruikt huis-aan-huis

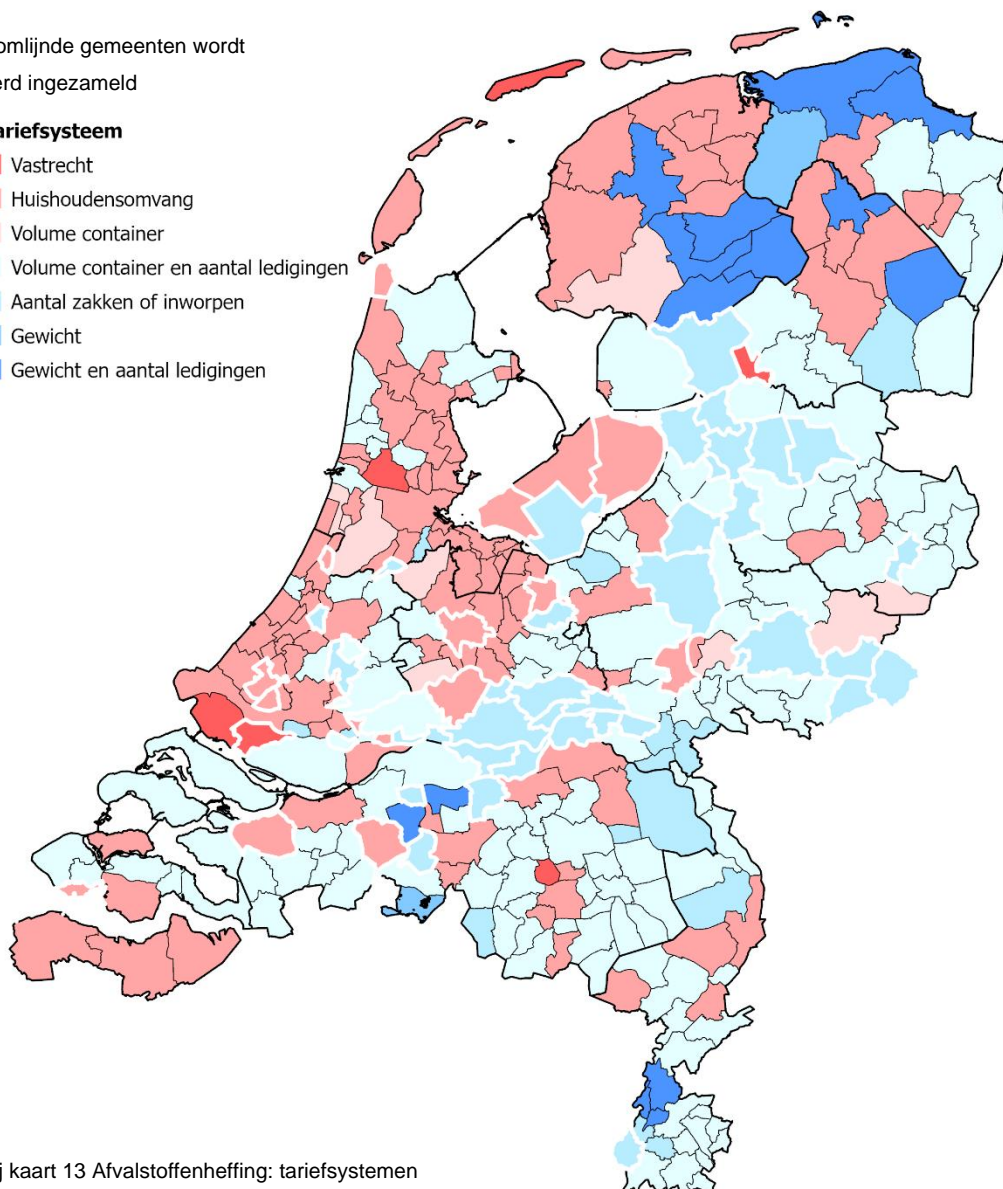
ingezameld. Het restafval moeten huishoudens zelf wegbrengen naar verzamelcontainers. In 2026 hanteren 57 gemeenten dit inzamelsysteem in de hele bebouwde kom, net als vorig jaar.³⁹

De gemeenten waar in 2026 afval omgekeerd wordt ingezameld zijn op kaart 13 wit omlijnd. Een deel van deze gemeenten hanteert diftar (inwoners betalen dan voor iedere ingeworpen afvalzak), maar dat is niet altijd het geval.

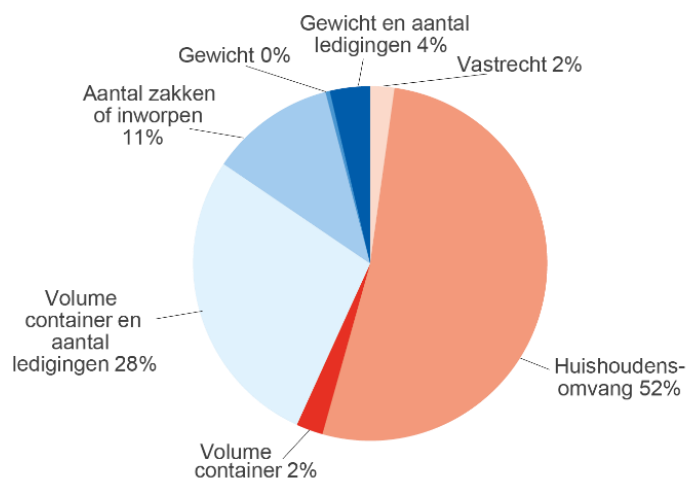
Kaart 13 Afvalstoffenheffing: tariefssystemen

In de witomlijnde gemeenten wordt omgekeerd ingezameld

- Tariefstelsel**
- Vastrecht
 - Huishoudensomvang
 - Volume container
 - Volume container en aantal ledigingen
 - Aantal zakken of inworpen
 - Gewicht
 - Gewicht en aantal ledigingen

Figuur bij kaart 13 Afvalstoffenheffing: tariefssystemen

14 en 15 Tarief afvalstoffenheffing één- en meerpersoonshuishouden

Heffing

In gemeenten die diftar hanteren, betalen huishoudens voor iedere lediging, kilo of zak/inworp restafval een tarief. In een deel van de gemeenten betalen zij ook voor het gft-afval. Andere recyclebare afvalstromen kunnen in vrijwel alle gemeenten gratis worden aangeboden. Uitzondering zijn 4 gemeenten (Baarle-Nassau, Bronckhorst, Nijmegen en Putten) waar huishoudens ook een bedrag betalen per zak voor plastic, metaal en drankkartons (PMD). Deze tarieven zijn niet meegenomen bij de berekening van de bedragen per huishouden op kaart 14 en 15 omdat we over onvoldoende gegevens beschikken om te bepalen hoeveel van deze zakken huishoudens gemiddeld gebruiken.

Voor diftargemeenten berekenen we de gemiddelde afvalstoffenheffing op basis van het gemiddeld aantal kilo rest- en gft-afval per inwoner per gemeente zoals gepubliceerd door het CBS. Omdat deze gegevens met twee jaar vertraging openbaar worden, corrigeren we deze hoeveelheden als de gemeente diftar invoert (of, zoals een enkele keer gebeurt, afschaft) en als de gemeente het tarief of diftar tariefsysteem verandert (zie de Verantwoording in bijlage 1).

Tarief

Kaart 14 laat het tarief zien voor eenpersoonshuishoudens. Dat bedraagt gemiddeld 303 euro, 4,0 procent meer dan vorig jaar. In Nijmegen betalen huishoudens net als voorgaande jaren het laagste bedrag (dit jaar 17 euro), doordat een groot deel van de kosten wordt betaald uit de algemene middelen (ozb). Nijmegenaren betalen een tarief per afvalzak. Het hoogste tarief vinden we net als in 2025 in Hillegom (493 euro).

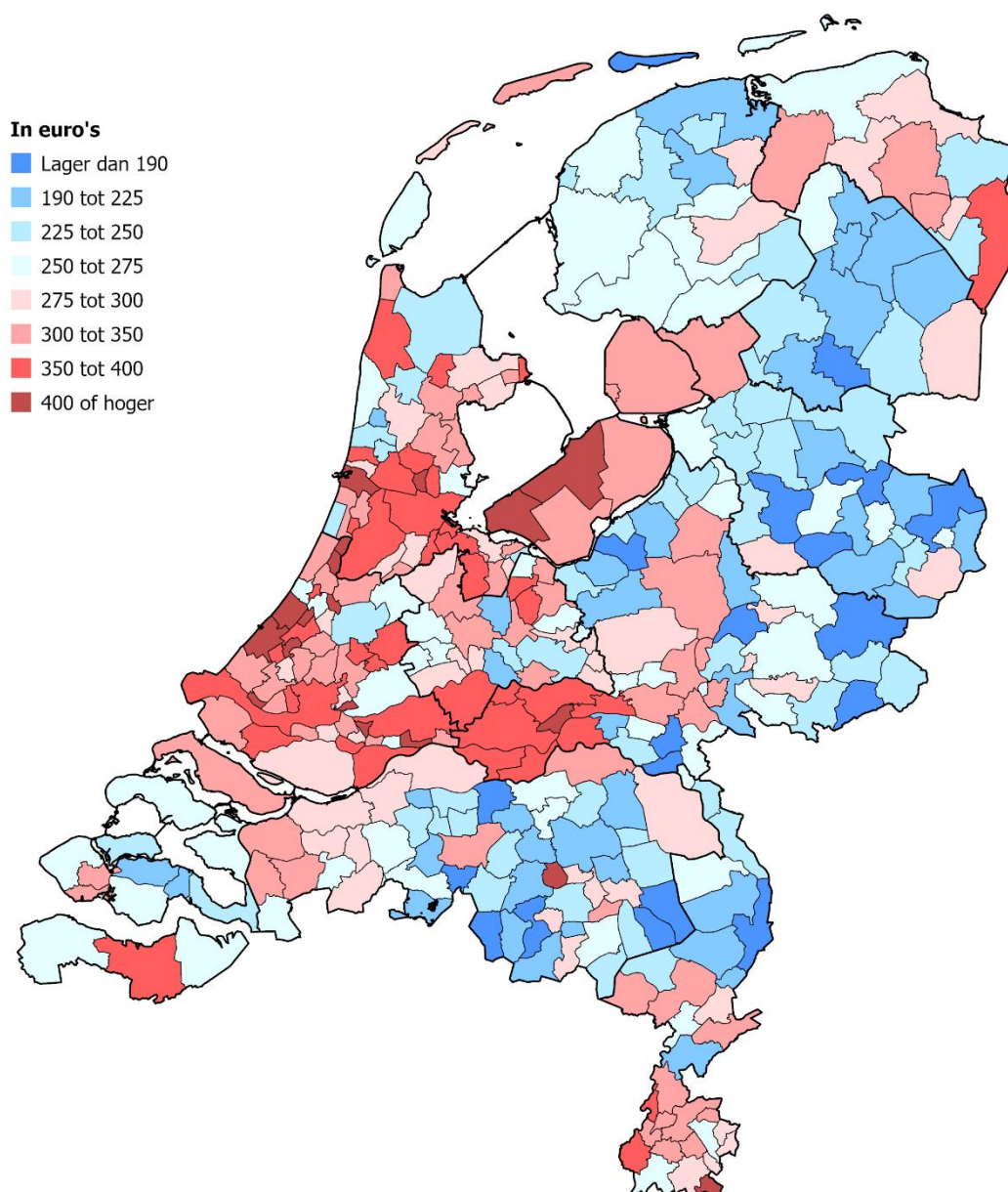
Net als voor eenpersoonshuishoudens kent Nijmegen voor meerpersoonshuishoudens het laagste tarief voor de afvalstoffenheffing (33 euro, kaart 15). Het hoogste tarief (654 euro) heeft Bloemendaal. Het gemiddelde bedraagt 381 euro. Dit is 15,32 euro meer dan vorig jaar (4,2 procent). Meerpersoonshuishoudens betalen gemiddeld 77 euro meer dan eenpersoonshuishoudens.

Redenen tariefverschillen

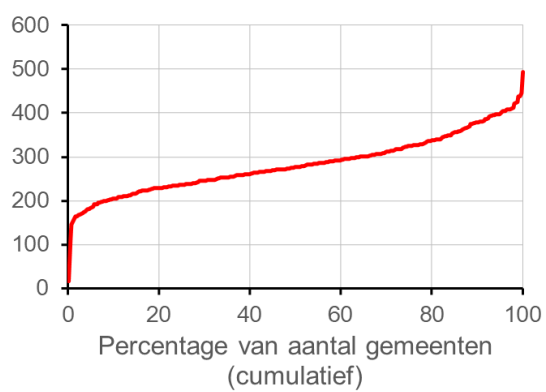
De grote tariefverschillen zijn het gevolg van kostenverschillen en van verschillen in kwijscheldingsbeleid (kaart 37), tariefsystematiek (kaart 13) en de mate van kostendekking (kaart 25). Kostenverschillen kunnen onder meer samenhangen met uiteenlopende verwerkingstarieven en met het niveau van de dienstverlening (bijvoorbeeld hoe vaak het huisvuil wordt opgehaald).

In dertig gemeenten betalen meerpersoonshuishoudens gemiddeld 15 procent minder dan in andere gemeenten. Dat komt doordat daar minder afval ingezameld en verwerkt hoeft te worden.

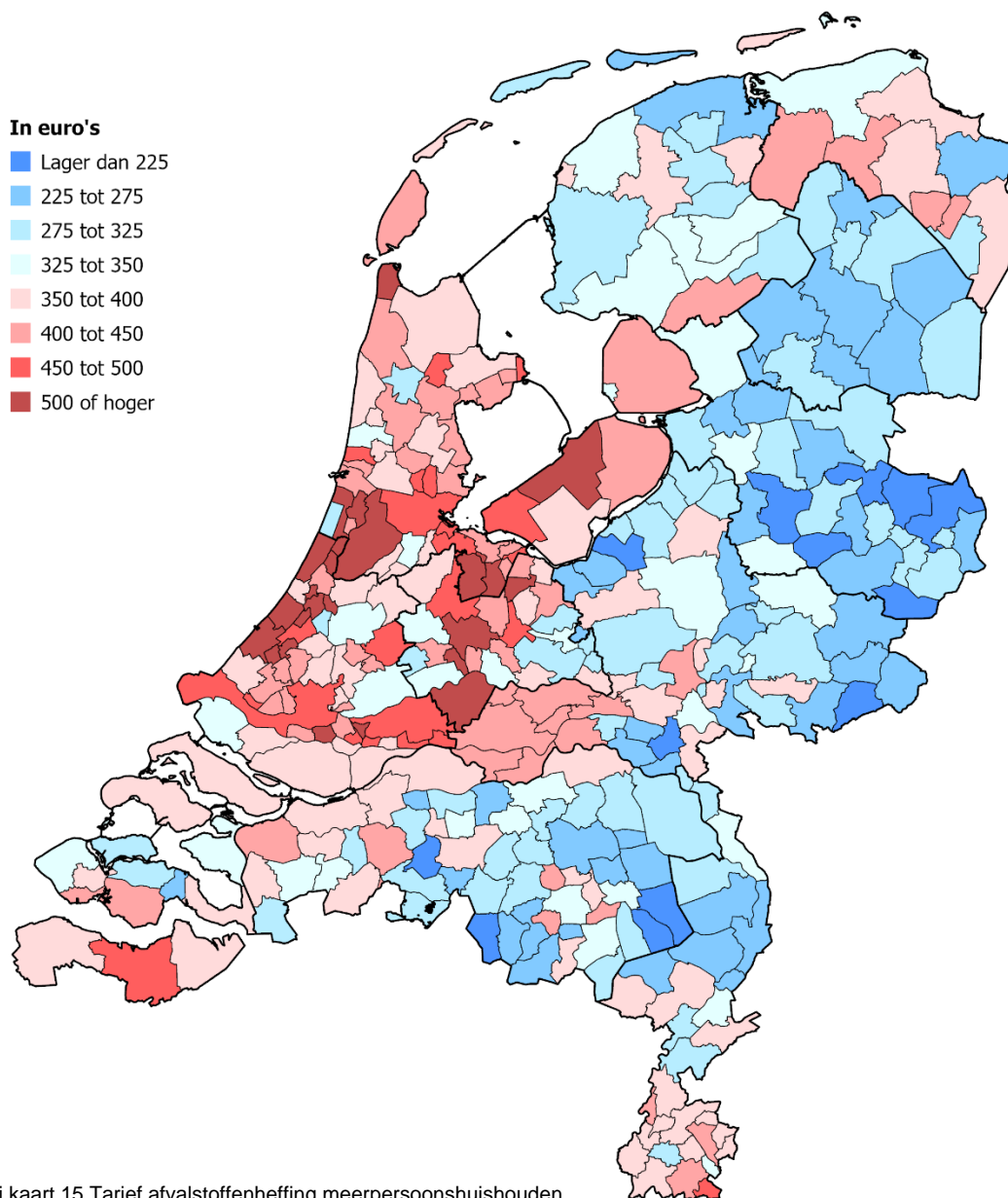
Kaart 14 Tarief afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden

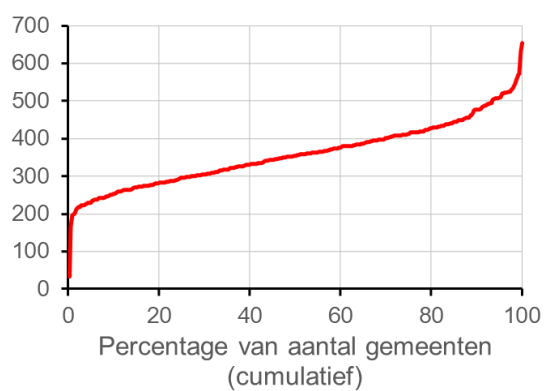
Figuur bij kaart 14 Tarief afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden gerangschikt van laagste naar hoogste

Kaart 15 Tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden

Figuur bij kaart 15 Tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden

16 Mutatie tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden

Gemiddelde ontwikkeling

Tussen 2011 en 2019 daalde het gemiddelde meerpersoonstarief van de afvalstoffenheffing. Dit jaar stijgt het tarief gemiddeld 4,2 procent. Vorig jaar was dit 5,0 procent.

Dalingen

In totaal verlagen 37 gemeenten hun tarief dit jaar; in 21 gemeenten betalen huishoudens hetzelfde bedrag als vorig jaar. In Boekel betaalt een meerpersoonshuishouden dit jaar 33 procent minder dan vorig jaar. De gemeente geeft in 2026 een korting van 15 procent op het vastrecht. Het tarief per afvalzak dat huishoudens betalen naast het vastrecht blijft gelijk.⁴⁰

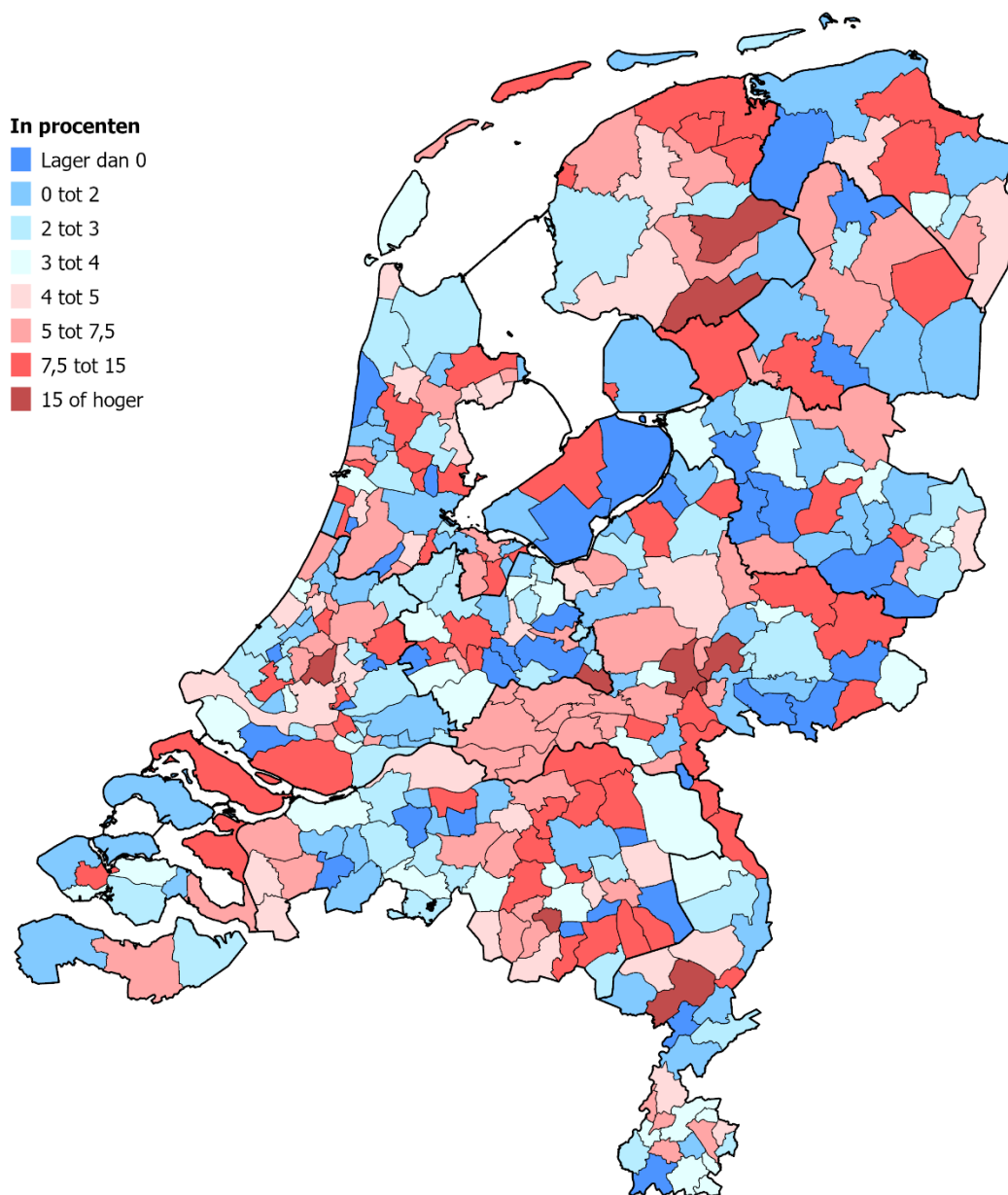
Op de tweede plek staat Utrechtse Heuvelrug waar de afvalstoffenheffing dit jaar 18 procent daalt. Ook Utrechtse Heuvelrug geeft een korting op de te betalen afvalstoffenheffing. De omvang van de voorziening die in de boekhouding is getroffen voor tariefegalisatie is groter dan de gemeente heeft vastgelegd. Het surplus wordt nu teruggegeven aan de belastingbetaler.⁴¹

Stijgingen

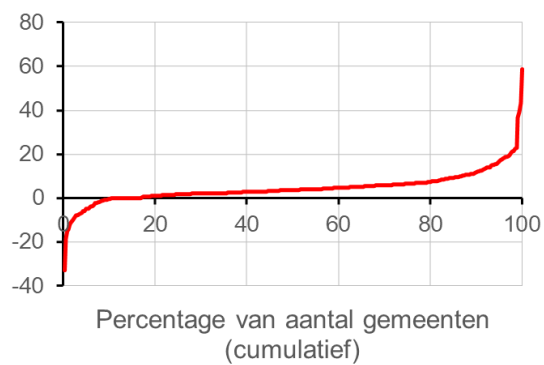
De grootste verhoging vindt plaats in Leudal (58 procent). De stijging komt onder meer doordat de gemeente in 2025 een korting van 60 euro gaf op het te betalen tarief. In 2026 vervalt deze korting. Daarnaast betaalt de gemeente een groter bedrag aan de afvalinzamelaar dan in 2025 en wordt een groter deel van de betaalde btw toegerekend betaald uit de afvalstoffenheffing.⁴²

Op de tweede plaats staat Rhenen (43 procent). De kosten stijgen sterker dan de gemeente eerder verwachtte. Daarnaast wil de gemeente toegroeien naar een afvalstoffenheffing die de kosten van de afvalinzameling en – verwerking volledig dekt.⁴³

Kaart 16 Mutatie tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden

Figuur bij kaart 16 Mutatie tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden gerangschikt van laagste naar hoogste

17 en 18 Rioolheffing: tariefsystemen

Van rioolrecht naar riool- en waterzorgheffing

Gemeenten kunnen sinds de jaren '80 van de vorige eeuw een heffing in rekening brengen die wordt gebruikt om de kosten van het gemeentelijk afvalwaterbeheer (riolering) te betalen. Sinds 2008 is vastgelegd dat gemeenten ook een zorgplicht hebben op het gebied van hemel- en grondwater. Om dit te kunnen bekostigen is ook de heffing verbreed. Vóór 2008 was er een rioolrecht waarvan de opbrengst alleen kon worden gebruikt om kosten te dekken die direct samenhangen met riolering. Dit is vervangen door een rioolheffing die ook kan worden gebruikt om de kosten te dekken van de andere gemeentelijke watertaken. Sinds 2021 wordt hier ook de term riool- en waterzorgheffing voor gebruikt.

Enkele gemeenten kennen afzonderlijke tarieven voor de rioleringstaak en de waterzorgtaak. In dat geval hebben wij deze tarieven bij elkaar opgeteld.

Meestal vastrecht

De rioolheffing kan van de eigenaar (aansluitrecht), van de gebruiker (afvoerrecht) of van allebei worden geheven. Het eigenarentarief is doorgaans een vast bedrag (kaart 17). In een klein aantal gemeenten (23 gemeenten, met daarin 8 procent van de bevolking) is de eigenarenheffing afhankelijk van de woz-waarde.

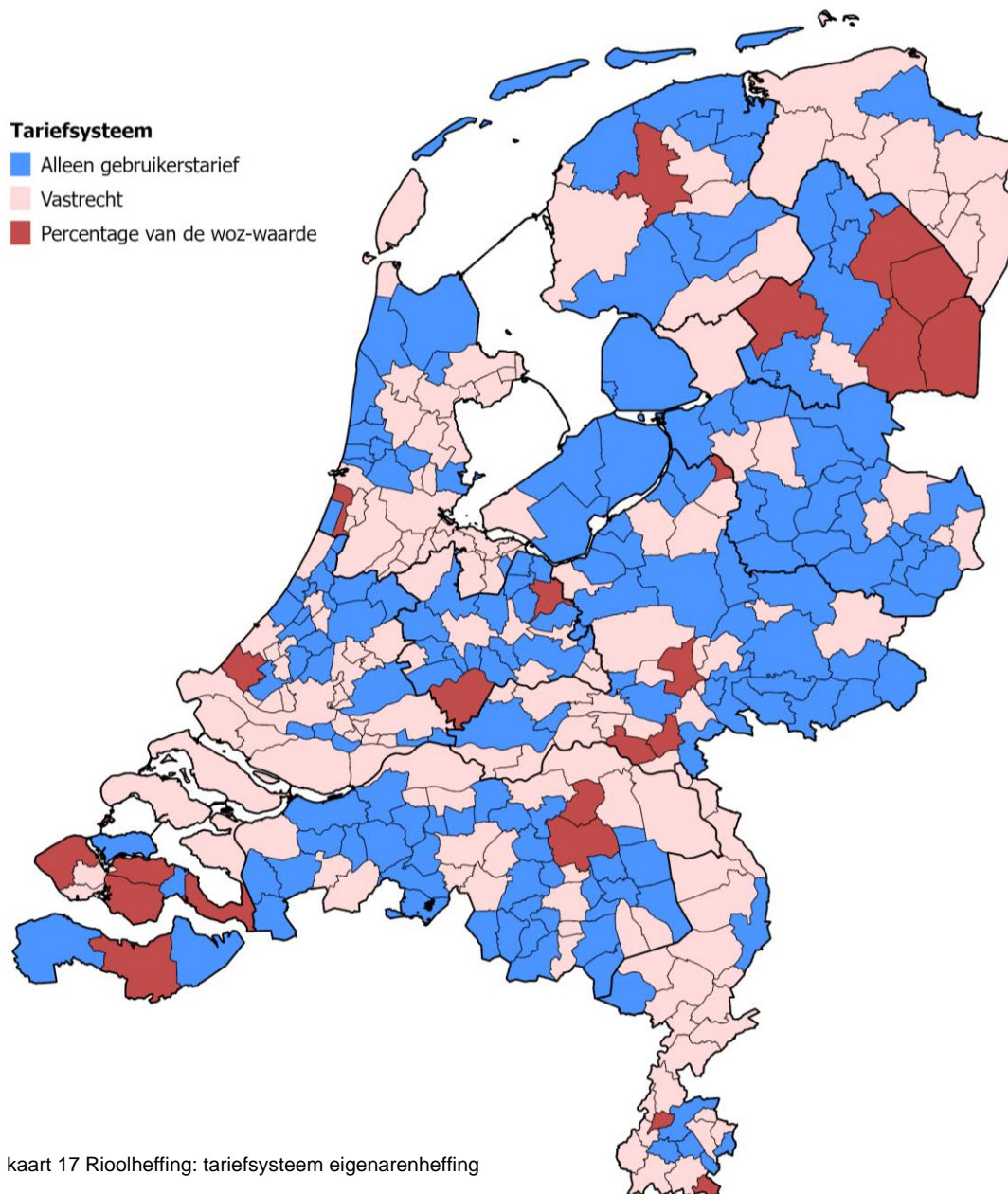
Ook bij de gebruikersheffing gaat het vaak om een vast bedrag (kaart 18). Verder kan het tarief zijn gekoppeld aan het waterverbruik, de huishoudensomvang of de woz-waarde van de woning.

Een aan het waterverbruik gekoppeld tarief dat tot 250 kubieke meter of meer een vast bedrag is, is in de kaart ingekleurd als een vastrecht. Omdat weinig huishoudens over deze drempel komen is een dergelijke tariefdifferentiatie in de praktijk immers voornamelijk voor bedrijven effectief (zie ook de Verantwoording in bijlage 1).

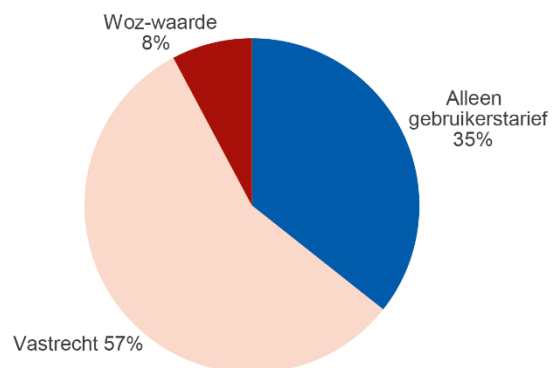
Diftar bij waterbeheer minder effectief

Dit jaar woont 7,6 procent van de bevolking in gemeenten waar het te betalen bedrag afhangt van het waterverbruik. Bij de rioolheffing is het eenvoudiger om het principe 'de vervuiler betaalt' in te voeren dan bij de afvalstoffenheffing. Dat komt doordat de praktische problemen van het heffen naar rato van het watergebruik veel kleiner zijn: ontwijking (afvaltoerisme) is niet mogelijk, en in vrijwel alle woningen zijn watermeters geïnstalleerd. Uit onderzoek blijkt echter dat watergebruik minder gevoelig is voor prijsprikkels dan afvalaanbod.⁴⁴

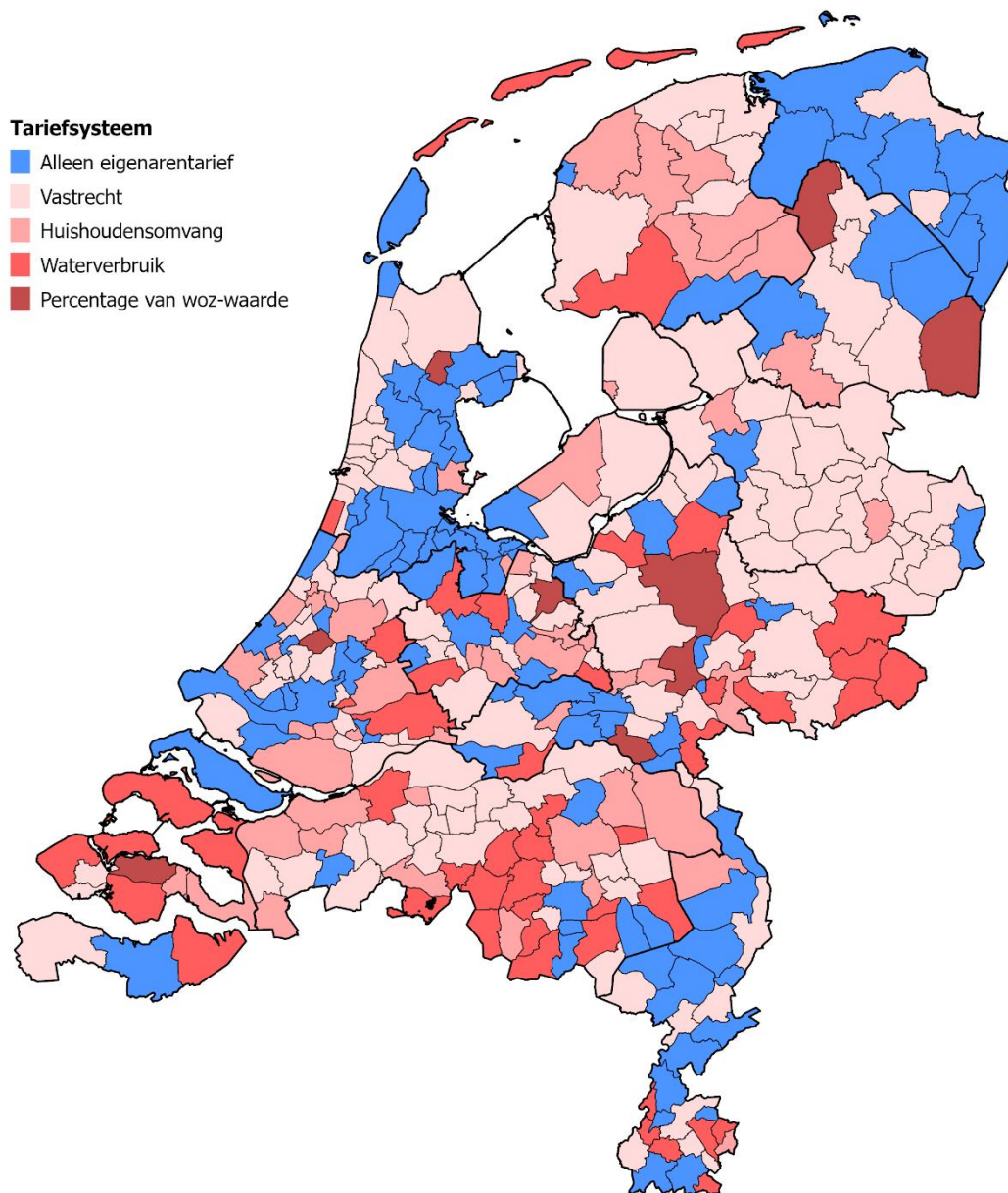
Kaart 17 Rioolheffing: tariefsysteem eigenarenheffing

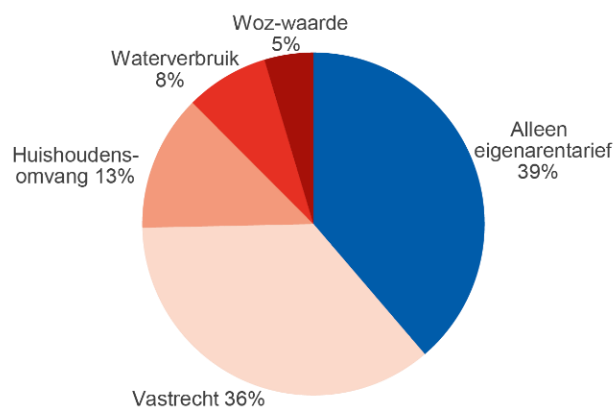
Figuur bij kaart 17 Rioolheffing: tariefsysteem eigenarenheffing

Kaart 18 Rioolheffing: tariefsysteem gebruikersheffing

Figuur bij kaart 18 Rioolheffing: tariefsysteem gebruikersheffing

19 en 20 Tarief rioolheffing één- en meerpersoonshuishouden koopwoning

Heffing

Een huishouden in een koopwoning betaalt zowel de eigenarenheffing als de gebruikersheffing voor woningen. We hebben deze daarom samengenomen bij kaart 19, 20 en 21. Voor gemeenten waar de rioolheffing geen vast bedrag is, zijn we uitgegaan van enkele veronderstellingen om tot een één- en meerpersoonstarief te komen (zie de Verantwoording in bijlage 1).

Tarieven

Gemiddeld bedraagt de rioolheffing voor eenpersoonshuishoudens in een koopwoning 228 euro, 8,50 euro (3,9 procent) meer dan in 2025. Net als in 2025 is het tarief in Nuenen c.a. het laagst, namelijk 83 euro en het hoogst in Gouda (573 euro).

Ook meerpersoonshuishoudens zijn het meest kwijt in Gouda (573 euro). Het laagste bedrag voor meerpersoonshuishoudens vinden we in Koggenland (111 euro). Het gemiddelde ligt op 245 euro. Dit is 9,71 euro (4,1 procent) hoger dan het gemiddelde bedrag in 2025 en slechts 17 euro boven het gemiddelde tarief voor eenpersoonshuishoudens.

In Venray betalen woningeigenaren 15,1 euro minder dan op kaart 19 en 20 is weergegeven als regenwater niet wordt afgevoerd via dezelfde rioolbuis als afvalwater, maar via een afzonderlijke buis (afkoppelen).

Achtergronden tariefverschillen

Naast verschillen in kostendekkingsgraad – sommige gemeenten bekostigen de riolering gedeeltelijk uit de algemene middelen (kaart 26) – is de grote variatie in tarieven te verklaren uit verschillen in de *hoogte* van de kosten en verschillen in de *verdeling* van de lasten over groepen burgers.

Kostenverschillen kunnen samenhangen met verschillen in bodemgesteldheid (riolering in een slappe bodem gaat minder lang mee) en met de dichtheid van de bebouwing (aantal meter riool per aansluiting). Dergelijke verschillen worden overigens deels gecompenseerd via de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

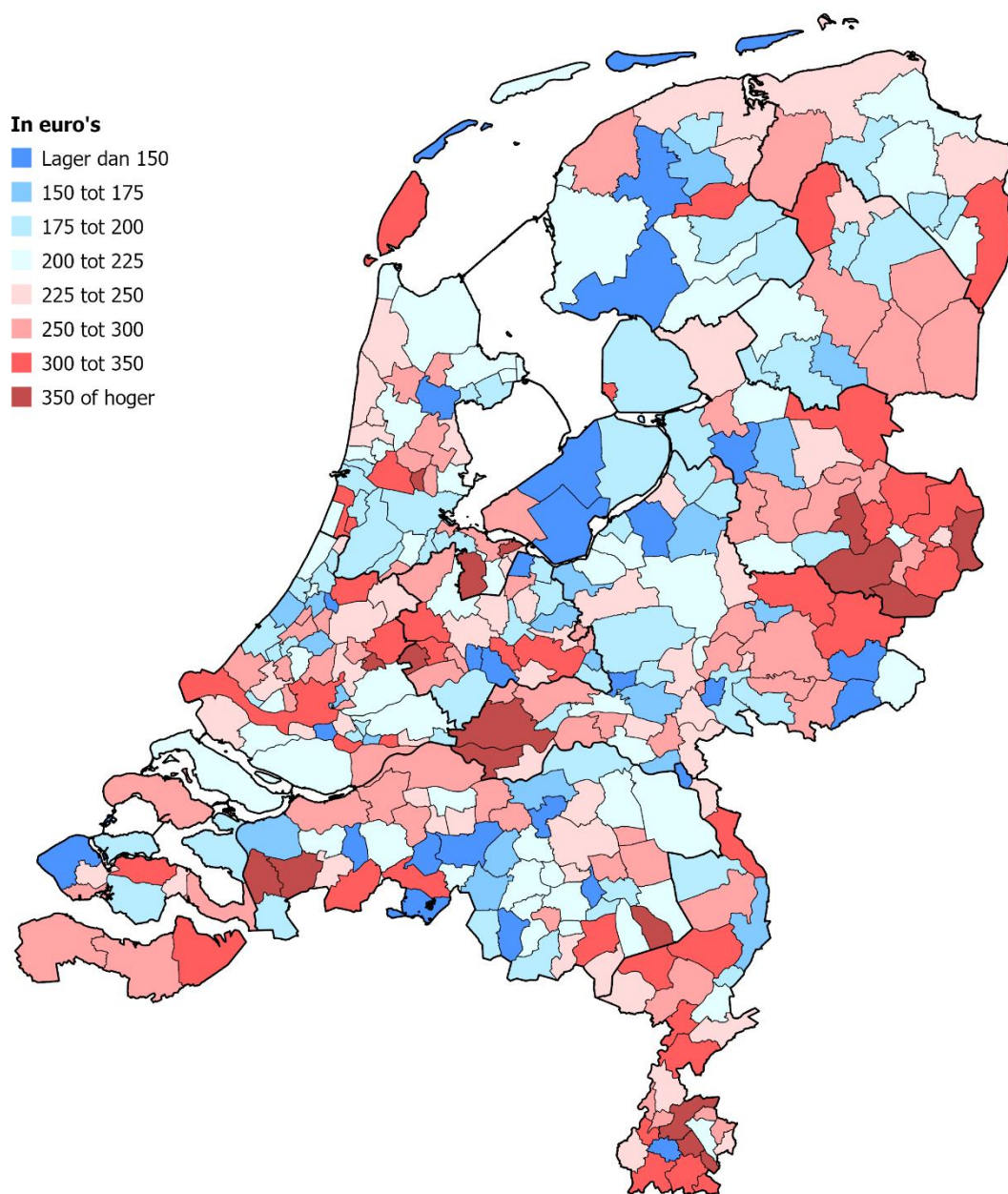
Boekhoudverschillen

Gemeentelijke boekhoudvoorschriften bieden gemeenten veel vrijheid om te kiezen welke kosten (overheadkosten, veegkosten, wegbeheer enz.) ze wel of niet aan de riolering toerekenen en in welke mate. De vervanging van de riolering wordt vaak gecombineerd met andere infrastructurele werken, zoals

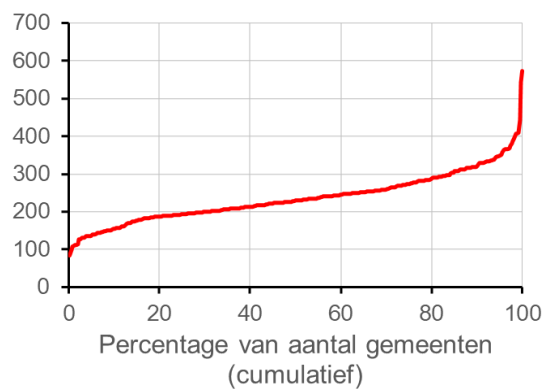
wegaanleg en reconstructie van de openbare ruimte. Een deel van deze kosten kan aan de riolering worden toegerekend en dus uit de rioolheffing worden bekostigd. De mate waarin dit gebeurt verschilt tussen gemeenten en soms ook in de tijd.

Ook de mogelijkheid van gemeenten om investeringen in het riool al dan niet (deels) te activeren, maakt het moeilijk om de werkelijke kosten van de riolering in kaart te brengen. De eerste aanleg van riolering in nieuw te ontwikkelen gebied wordt doorgaans eenmalig geheel ten laste gebracht van de grondexploitatie. Op de begrotingsfunctie riolering worden dan pas kosten geboekt zodra vervangingsinvesteringen worden gepleegd. Tot die tijd blijven de kosten van het rioolnet dus vaak onzichtbaar ("stille lasten").

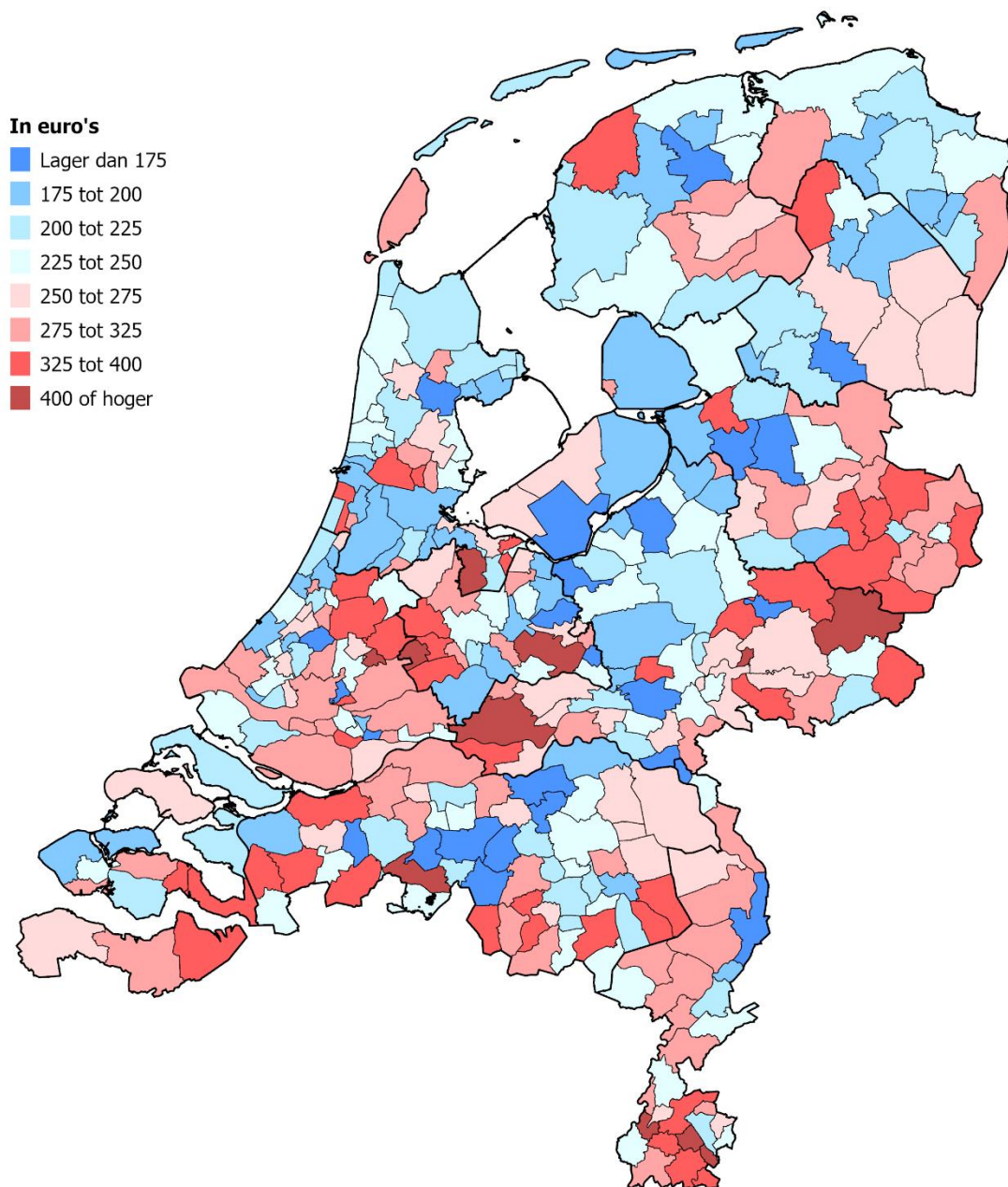
Kaart 19 Tarief rioolheffing eenpersoonshuishouden

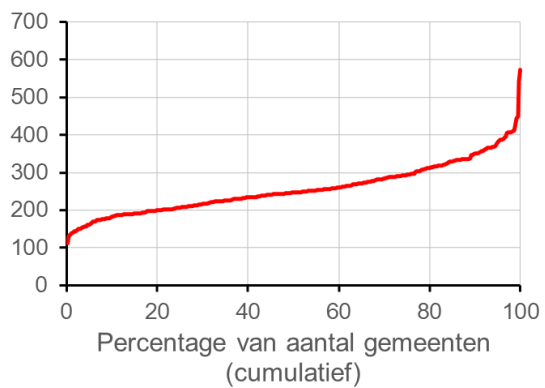
Figuur bij kaart 19 Tarief rioolheffing eenpersoonshuishouden gerangschikt van laagste naar hoogste

Kaart 20 Tarief riolheffing meerpersoonshuishouden

Figuur bij kaart 20 Tarief riolheffing meerpersoonshuishouden gerangschikt van laagste naar hoogste

21 Mutatie tarief rioolheffing

meerpersoonshuishouden koopwoning

Tariefmutaties

Dit jaar stijgt de rioolheffing met gemiddeld 4,1 procent (zie tekst bij kaart 20). 28 gemeenten veranderen hun tarief dit jaar niet, 27 gemeenten verlagen de rioolheffing.

Meerpersoonshuishoudens in Dijk en Waard zien hun rioolheffing het meest dalen (19 procent). De gemeente betaalt een deel van de kosten uit de egalisatievoorziening. In De Wolden daalt het tarief 14 procent. Als de gemeente het tarief niet zou verlagen zouden de geraamde opbrengsten hoger zijn dan de geraamde kosten en dat is niet toegestaan (zie ook de tekst bij kaart 25 en kaart 26).⁴⁵

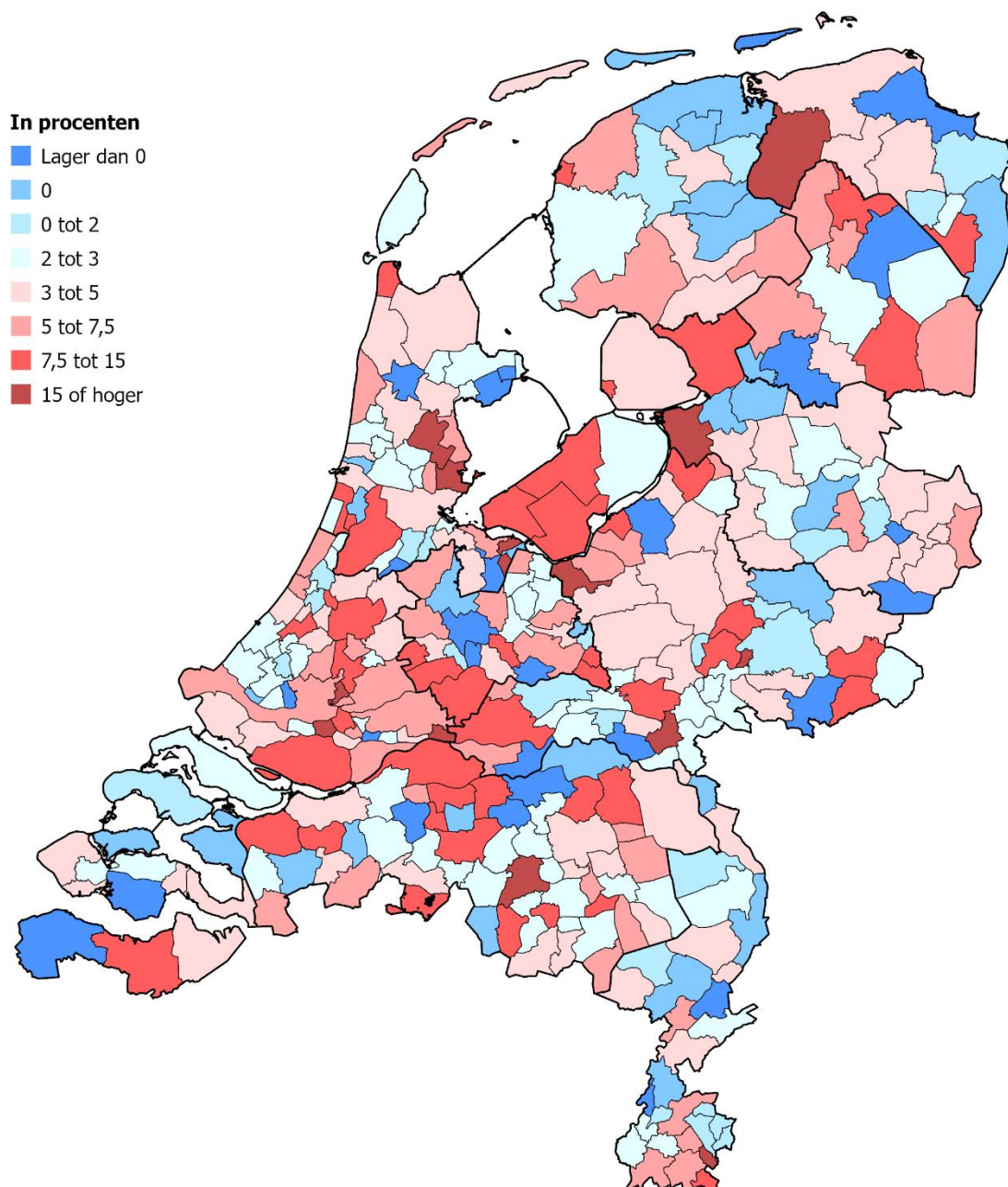
In Huizen stijgt het tarief het sterkst, namelijk met 34 procent. De gemeente heeft in 2026 een nieuw Water- en Rioleringsplan vastgesteld. Daaruit blijkt dat een forse verhoging van de heffing nodig is om de gemeentelijke watertaken te kunnen bekostigen. Er zijn investeringen nodig om de gemeente te laten voldoen aan extra eisen met betrekking tot klimaatbestendigheid en duurzaamheid. Daarnaast zijn bouwkosten veel sterker gestegen dan eerder werd voorzien.⁴⁶

In Capelle aan den IJssel stijgt de rioolheffing 27 procent. Een reden voor de stijging is dat de gemeente heeft besloten om meer kosten te dekken uit de opbrengst uit de rioolheffing dan voorheen.⁴⁷

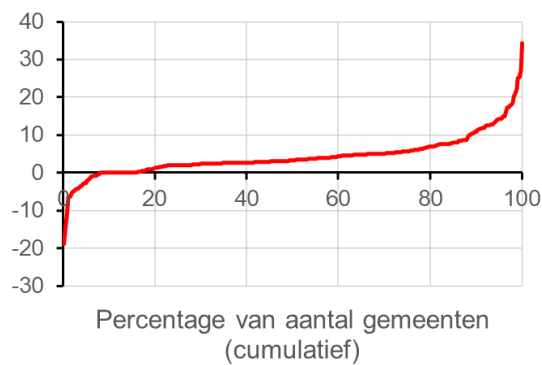
Toekomstige ontwikkeling rioolheffing

De verwachting is dat de kosten van het gemeentelijk waterbeheer de komende jaren zullen toenemen. Grote delen van het rioleringsstelsel zullen de komende jaren moeten worden vervangen. Vervanging leidt tot lastenstijging omdat vaak pas vanaf dat moment op de riolering wordt afgeschreven (zie de tekst bij de vorige kaart). Daarnaast blijkt de klimaatverandering sneller te gaan dan eerder werd verwacht. Hierdoor kunnen extra investeringen nodig zijn om water te bergen of af te voeren. De verwachting is dan ook dat de rioolheffing zal stijgen.

Kaart 21 Mutatie tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden koopwoning

Figuur bij kaart 21 Mutatie tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden koopwoning gerangschikt van laagste naar hoogste

22 en 23 Tarief rioolheffing één- en meerpersoonshuishouden huurwoning

Algemeen

Een gemeente beslist of de rioolheffing wordt betaald door gebruikers van woningen (en niet-woningen), van eigenaren of van beide. Het grootste deel van de gemeenten (72 procent, hier woont 64 procent van de inwoners) kent een gebruikersheffing (zie ook kaart 18). Hier betalen huurders dus rioolheffing.

Voor gemeenten waar de rioolheffing geen vast bedrag is zijn we uitgegaan van enkele veronderstellingen om tot een één- en meerpersoonstarief te komen (zie de Verantwoording in bijlage 1).

Gemiddelde bedragen

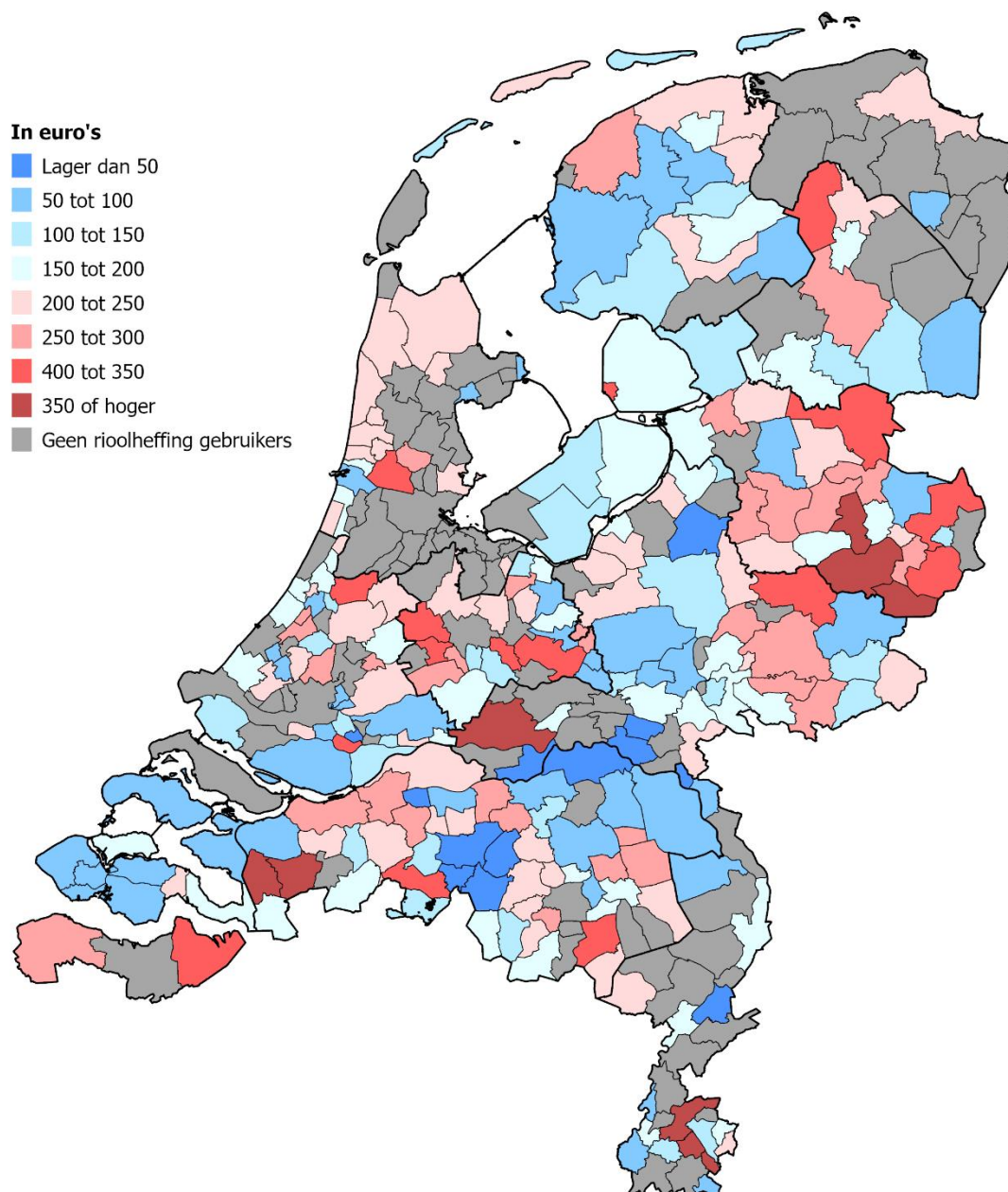
Een eenpersoonshuishouden in een huurwoning betaalt gemiddeld 89 euro aan rioolheffing, 3,6 procent meer dan vorig jaar.

Een meerpersoonshuishouden in een huurwoning betaalt gemiddeld 120 euro aan rioolheffing, 4,0 procent meer dan vorig jaar. Dat is inclusief de gemeenten waar huurders geen rioolheffing betalen. Als we alleen kijken naar de heffende gemeenten dan is het tarief gemiddeld 192 euro, 4,2 procent meer dan vorig jaar.

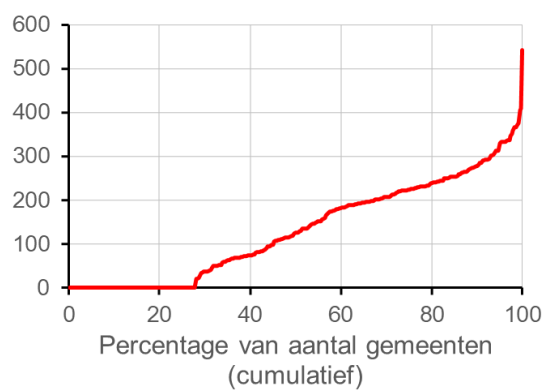
Tarieven

Van de gemeenten waar huurders wel rioolheffing betalen is het tarief het laagst in Mook en Middelaar. Zowel één- als meerpersoonshuishoudens betalen hier 20 euro. Huurders zijn het duurst uit in gemeente West Betuwe. Zij betalen hier 542 euro ongeacht het aantal personen in het huishouden.

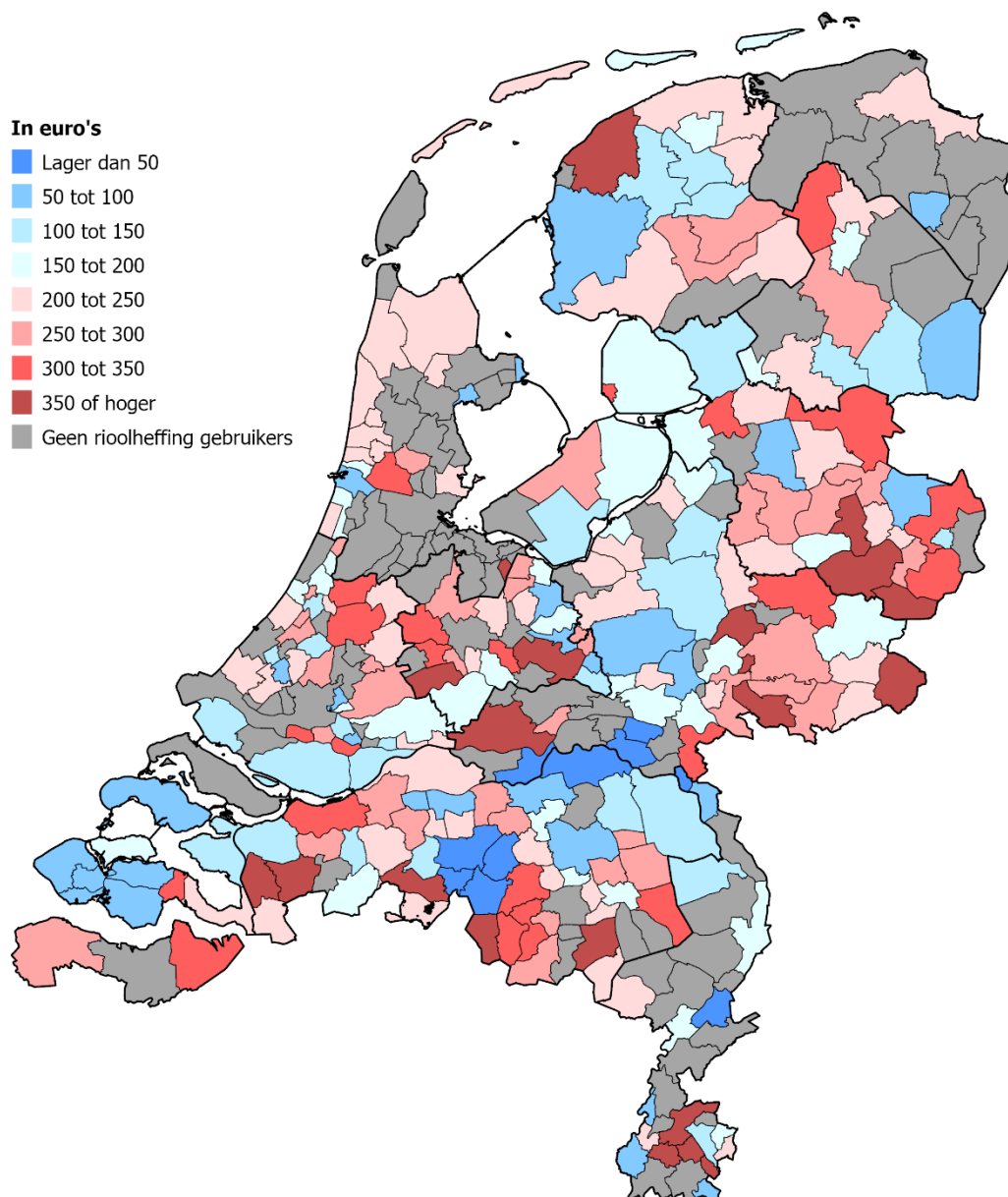
Kaart 22 Tarief rioolheffing eenpersoonshuishouden huurwoning

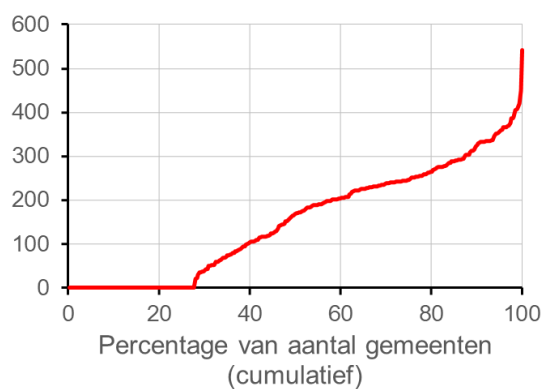
Figuur bij kaart 22 Tarief rioolheffing eenpersoonshuishouden huurwoning gerangschikt van laagste naar hoogste

Kaart 23 Tarief rioolheffing meerpersoonshuishouders huurwoning

Figuur bij kaart 23 Tarief rioolheffing meerpersoonshuishouders huurwoning gerangschikt van laagste naar hoogste

24 Mutatie tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden huurwoning

Dalingen

In 16 gemeenten betalen huurders in 2026 minder dan in 2025.

In de gemeente Roerdalen betaalden huurders in 2025 nog rioolheffing. In 2026 is de rioolheffing een eigenarenheffing geworden en wordt deze dus niet langer door huishoudens in een huurwoning betaald.

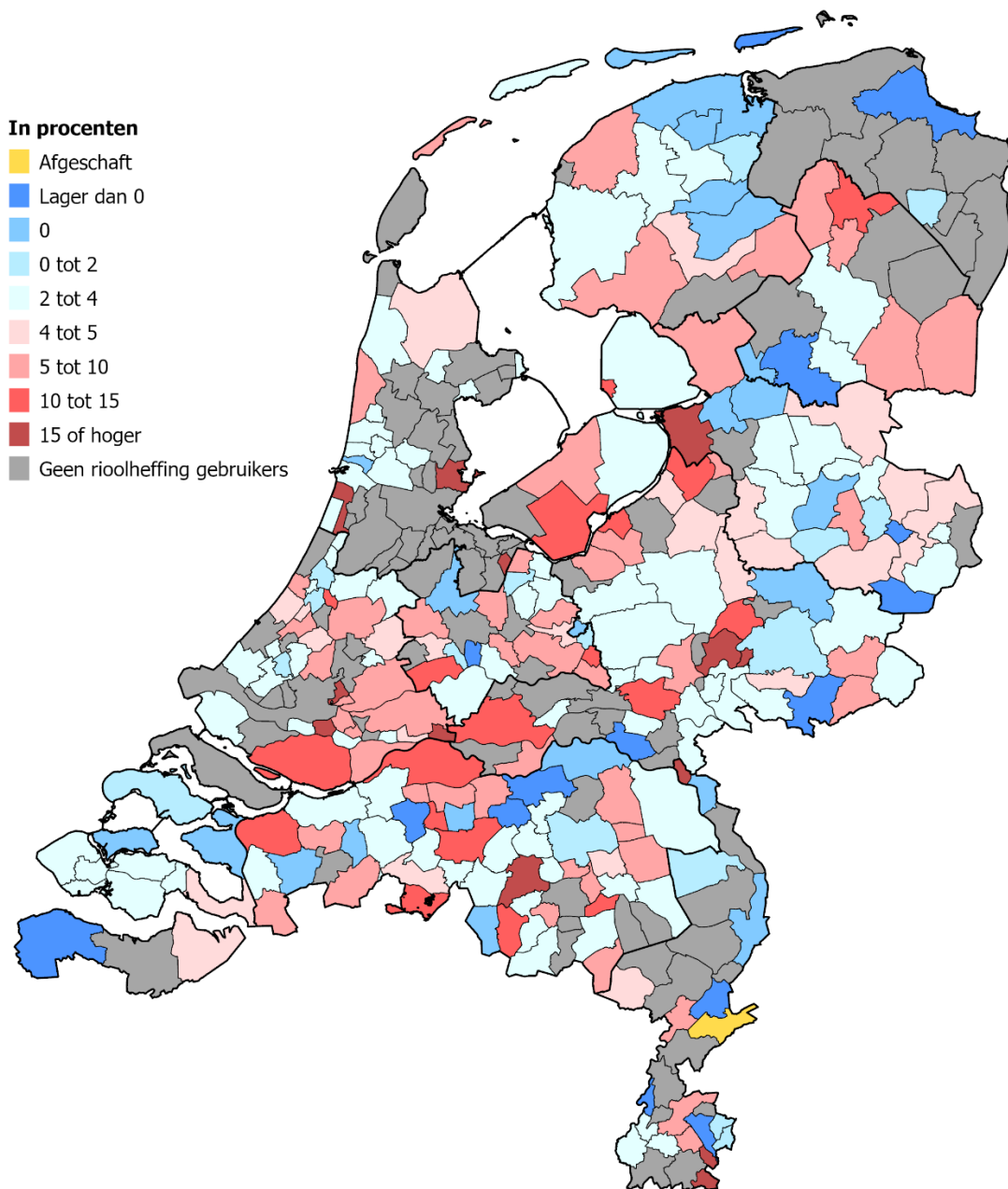
In De Wolden daalt het tarief 14 procent. De gemeente moet het tarief verlagen om te voorkomen dat de geraamde opbrengsten hoger zijn dan de geraamde kosten. Dat is niet toegestaan (zie ook de tekst bij kaart 25 en kaart 26).⁴⁸

Stijgingen

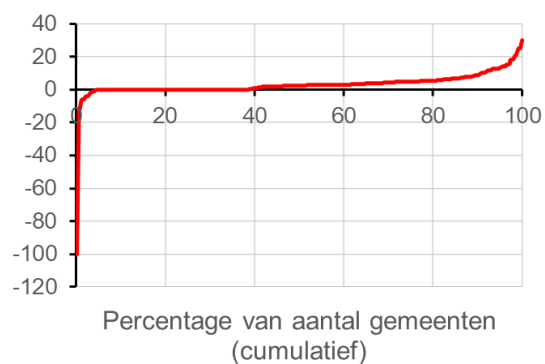
De rioolheffing voor huurders stijgt het sterkst in Vaals (30 procent), gevolgd door Capelle aan den IJssel (27 procent). Vaals geeft aan dat de kosten stijgen terwijl tegelijkertijd de grondslag daalt (in Vaals de grondslag het aantal kubieke meter water dat wordt gebruikt, zie kaart 18) .

Een reden voor de stijging in Capelle aan den IJssel is dat de gemeente heeft besloten om meer kosten te dekken uit de opbrengst uit de rioolheffing dan in voorgaande jaren.⁴⁹

Kaart 24 Mutatie tarief riolheffing meerpersoonshuishouders huurwoning

Figuur bij kaart 24 Mutatie tarief riolheffing meerpersoonshuishouders huurwoning gerangschikt van laagste naar hoogste

25 en 26 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing

Bestemmingsheffingen

Zowel de afvalstoffen- als de rioolheffing zijn *bestemmingsheffingen*. Dit betekent dat de opbrengst moet worden ingezet om kosten te dekken voor een specifieke gemeentelijke voorziening. Bij de afvalstoffenheffing is dat de afvalinzameling en -verwijdering, bij de rioolheffing het gemeentelijk waterbeheer (waaronder naast riolering de zorgplicht voor grond- en hemelwater). De Gemeentewet bepaalt dat de begrote baten van bestemmingsheffingen niet hoger mogen zijn dan de begrote lasten terzake.⁵⁰ Er mag dus geen winst op worden gemaakt. Deze eis geldt voor de *begrote* baten en lasten. De feitelijke kostendekking kan – achteraf gezien – incidenteel wel hoger uitpakken dan honderd procent.

Welke kosten worden meegenomen?

Hoewel er dus wel beperkingen zijn bij de vaststelling van bestemmingsheffingen, hebben gemeenten ook vrijheden. De begrote opbrengsten uit een bestemmingsheffing mogen niet hoger zijn dan de begrote kosten, maar wel lager. Een gemeente kan dus kiezen voor een onvolledige kostendekking.

Ook is bijvoorbeeld nergens voorgeschreven welke kosten al dan niet mogen worden gedekt uit een bestemmingsheffing. Er is wel jurisprudentie, maar op basis daarvan kan zeker geen uitputtende lijst worden geconstrueerd van wat wel en niet mag. Dit is dan ook deels een bestuurlijke keuze, net als de mate van kostendekkendheid van de bestemmingsheffingen.

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om bepaalde kosten te dekken via één of zelfs verschillende bestemmingsheffingen, of om dit juist niet te doen. De kosten van het vegen van de straat kunnen bijvoorbeeld deels worden toegerekend aan de rioolheffing en deels aan de afvalstoffenheffing. Een gemeente kan er ook voor kiezen om deze kosten geheel te dekken uit de algemene middelen. Dit maakt het moeilijk kostendekkingcijfers tussen gemeenten te vergelijken.

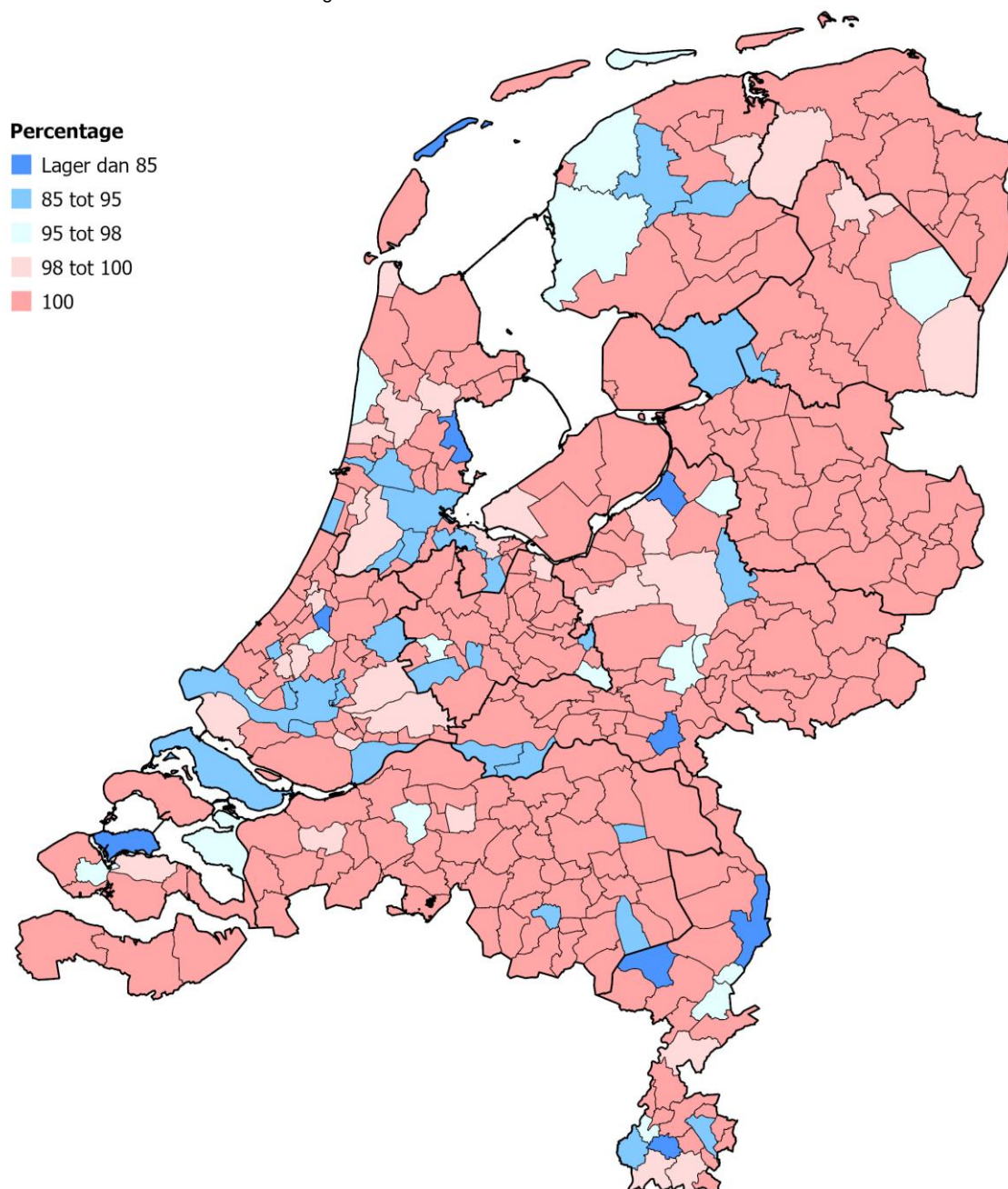
Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing dekt gemiddeld 96,4 procent van de kosten. De kostendekking is met 21 procent het laagst in Nijmegen. Bij een groot deel van de gemeenten (74 procent) ligt de kostendekking op 100 procent.

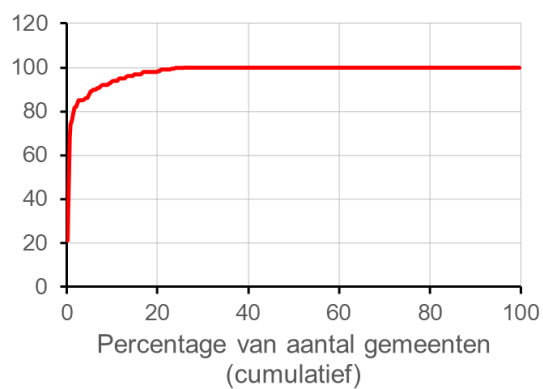
Rioolheffing

De gemiddelde kostendekking van de rioolheffing is iets hoger dan die van de afvalstoffenheffing: 98,3 procent. In 80 procent van de gemeenten bedraagt de kostendekking van de rioolheffing 100 procent. In Molenlanden is het dekkingspercentage het laagst (74 procent).

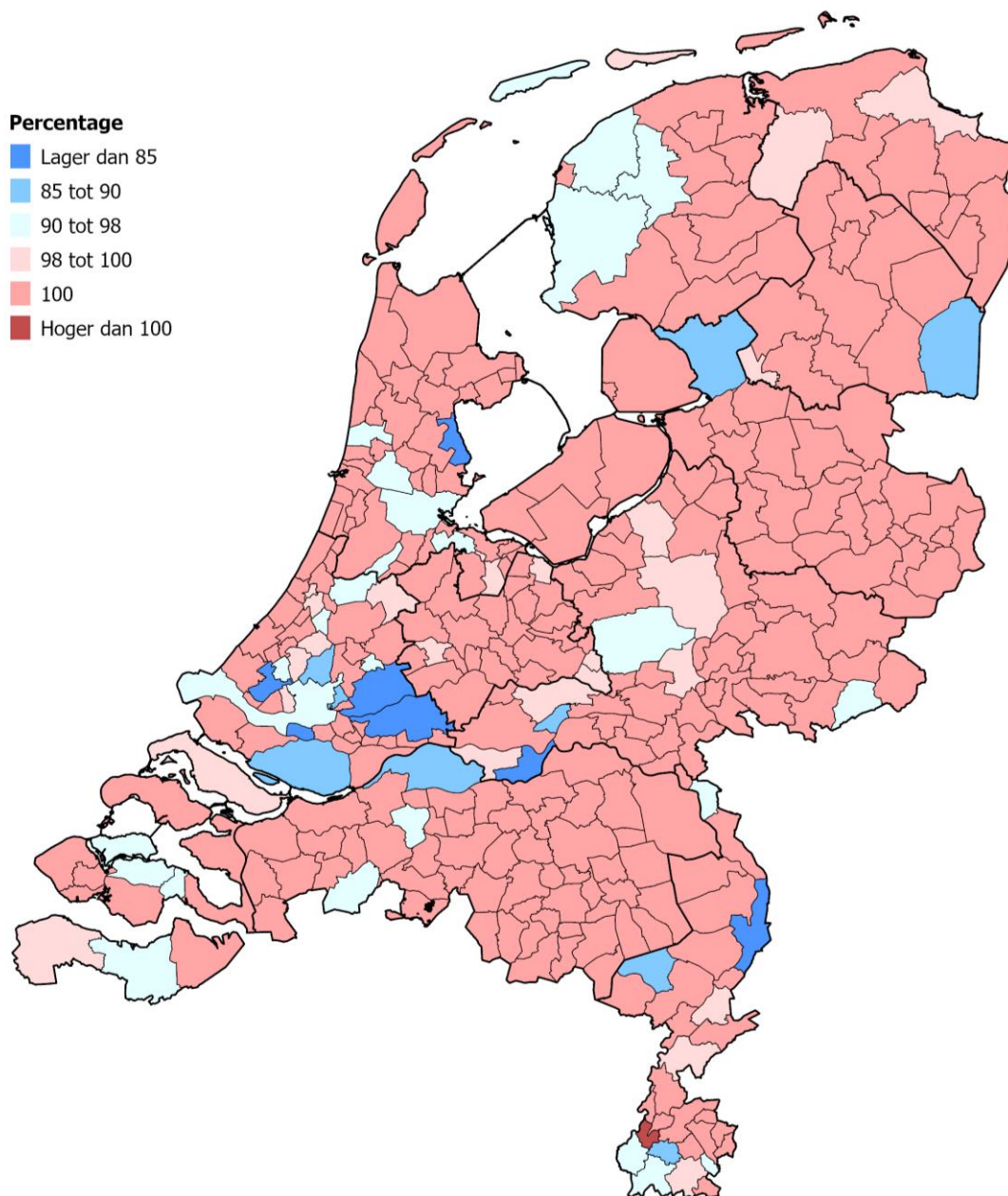
Kaart 25 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

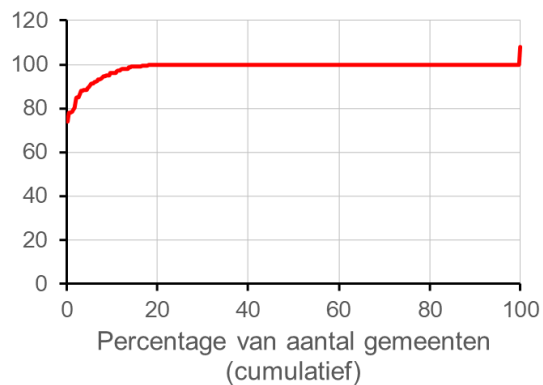
Figuur bij kaart 25 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing gerangschikt van laagste naar hoogste

Kaart 26 Kostendekkendheid rioolheffing

Figuur bij kaart 26 Kostendekkendheid rioolheffing gerangschikt van laagste naar hoogste

27 Gemeentelijke woonlasten

eenpersoonshuishouden met eigen woning

Maatstaf

Ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing vormen samen, na aftrek van een eventuele heffingskorting (in de 4 wit omlijnde gemeenten op kaart 27), de gemeentelijke woonlasten voor huishoudens met een eigen woning. Op de kaart zijn eigenaren- en gebruikersheffingen samengevoegd. Huurders betalen minder aan de gemeente dan de kaart aangeeft (zie hiervoor kaart 31 en 32), maar de eigenarenheffingen kunnen bij hen (deels) in de huurprijs zijn opgenomen.

Er is discussie mogelijk over de beste manier waarop een woonlastenindicator kan worden samengesteld (zie bijlage 2). Kaart 27 laat het bedrag zien dat een eenpersoonshuishouden in een woning met een gemiddelde waarde moet betalen. Met kwijtschelding is hier nog geen rekening gehouden (zie hiervoor kaart 37 tot en met 39). De gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden staan op kaart 28. Het gemiddeld betaalde bedrag voor een bepaald huishoudentype geeft de beste indruk van de woonlasten voor huishoudens.

Vanuit de *gemeenten* gezien heeft deze woonlastenindicator het belangrijke nadeel dat geen rekening wordt gehouden met het feit dat gemeenten met relatief dure woningen minder geld uit het gemeentefonds krijgen. Deze gemeenten moeten daarom meer belasting binnenhalen om een gelijkwaardig voorzieningenniveau aan te kunnen bieden. Gemeenten met hoge woonlasten beschikken dus niet altijd over veel middelen om voorzieningen te bekostigen. Kaart 30 geeft een beeld van de bedragen die de gemeenten van de woonlasten overhouden (netto woonlasten).

Cijfers

Bijlage 3 geeft de woonlasten in alle gemeenten cijfermatig weer. De hoogste eenpersoonslasten voor een gemiddelde woning vinden we, net als in 2025, in Bloemendaal, met 1.949 euro. Dit hangt mede samen met de verdeelsystematiek van de algemene uitkering, die gemeenten met hoge woźwaarden in de praktijk dwingt tot hoge lasten (zie bijlage 2). De meeste dure gemeenten hebben gemeen dat de gemiddelde woningwaarde ver boven het landelijke gemiddelde ligt. Wassenaar bezet met 1.649 euro de tweede plaats. Ook in Wassenaar is de gemiddelde woningwaarde aanzienlijk hoger dan gemiddeld.

Ameland is met 596 euro het goedkoopst. Daarna komt Rijssen-Holten (647 euro). Het gewogen gemiddelde ligt op 1.000 euro. Dat is 40 euro (4,2 procent) hoger dan vorig jaar.

Heffingskorting

Ieder jaar zijn er enkele gemeenten die korting geven op de in de verordening vastgestelde tarieven of op de gehele aanslag. Als de korting wordt gegeven op het tarief van een bepaalde belasting is het desbetreffende bedrag door ons simpelweg afgetrokken van het desbetreffende tarief. Alleen als de korting wordt gegeven op de totale gemeentelijke belastingaanslag spreken wij van een heffingskorting.

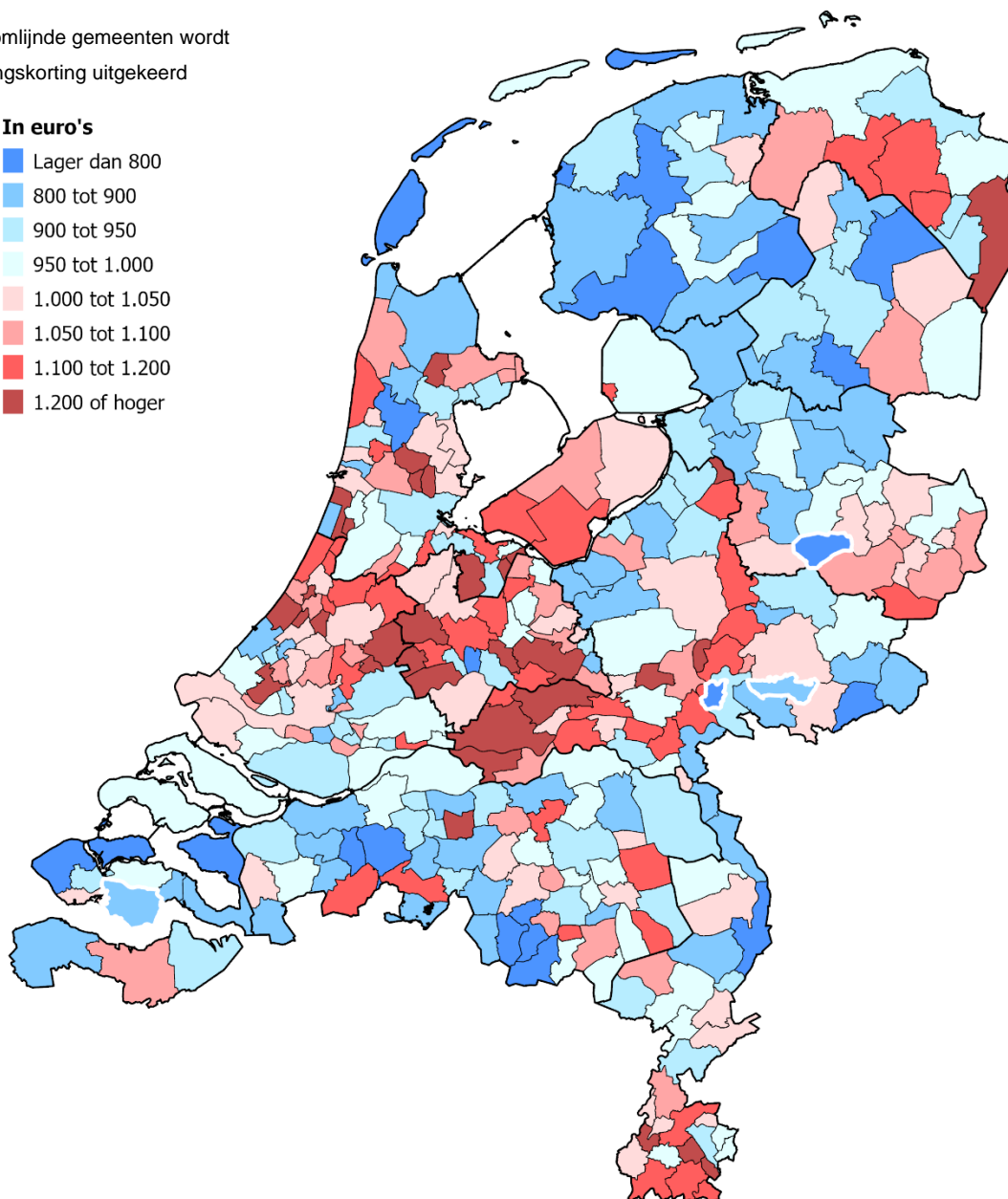
In 2026 geven 4 gemeenten een korting op het totaal te betalen bedrag, evenveel als vorig jaar. De korting varieert van 50 euro in Borsele tot 150 euro in Duiven.

Kaart 27 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouders met eigen woning

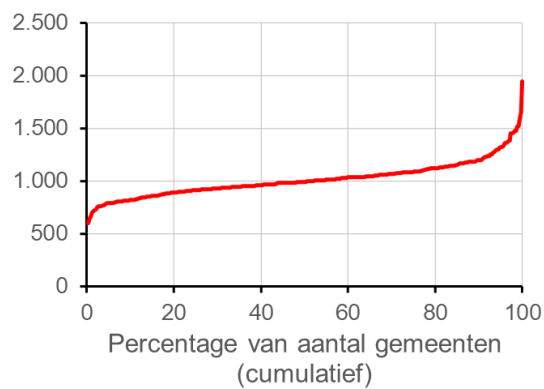
In de witomlijnde gemeenten wordt een heffingskorting uitgekeerd

In euro's

- Lager dan 800
- 800 tot 900
- 900 tot 950
- 950 tot 1.000
- 1.000 tot 1.050
- 1.050 tot 1.100
- 1.100 tot 1.200
- 1.200 of hoger

Figuur bij kaart 27 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouders met eigen woning gerangschikt van laagste naar hoogste

28 Gemeentelijke woonlasten

meerpersoonshuishouden met eigen woning

Woonlastencijfers

Voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning bedragen de woonlasten gemiddeld 1.095 euro (na aftrek van een eventuele heffingskorting). Dat is 94 euro meer dan bij eenpersoonshuishoudens en 45,36 euro (4,3 procent) meer dan diezelfde heffingen de burger vorig jaar kostten. De stijging van de woonlasten komt voor 20,92 euro voor rekening van de ozb, voor 9,71 euro voor rekening van de rioolheffing, en voor 15,32 euro voor rekening van de afvalstoffenheffing. De heffingskorting die hierop in mindering wordt gebracht is gemiddeld 0,59 euro lager dan vorig jaar.

Voor meerpersoonshuishoudens zijn de woonlasten het laagst in Rijssen-Holten (669 euro). Bloemendaal is het duurst (2.279 euro), zie tabel 21. In de benchmark achterin dit rapport wordt de hoogte van de gemeentelijke woonlasten voor iedere gemeente per provincie vergeleken. In de bijlage staan de woonlasten voor alle gemeenten.

Tabel 21 Gemeentelijke woonlasten, meerpersoonshuishouden met eigen woning (euro per jaar)^a

Laagste tien			Hoogste tien		
1	Rijssen-Holten	669	1	Bloemendaal	2.279
2	Ameland	681	2	Wassenaar	1.915
3	Aalten	774	3	Laren	1.872
4	Noord-Beveland	790	4	Blaricum	1.715
5	Etten-Leur	820	5	Oegstgeest	1.677
6	Hoogeveen	826	6	Wijdmeren	1.656
7	Putten	837	7	Landsmeer	1.579
8	Tilburg	842	8	Rozendaal	1.559
9	Nijkerk	849	9	Bunnik	1.556
10	Aa en Hunze	864	10	Bodegraven-Reeuwijk	1.554

a Ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing, verminderd met een eventuele heffingskorting uitgaande van een koopwoning met gemiddelde waarde in de betreffende gemeente.

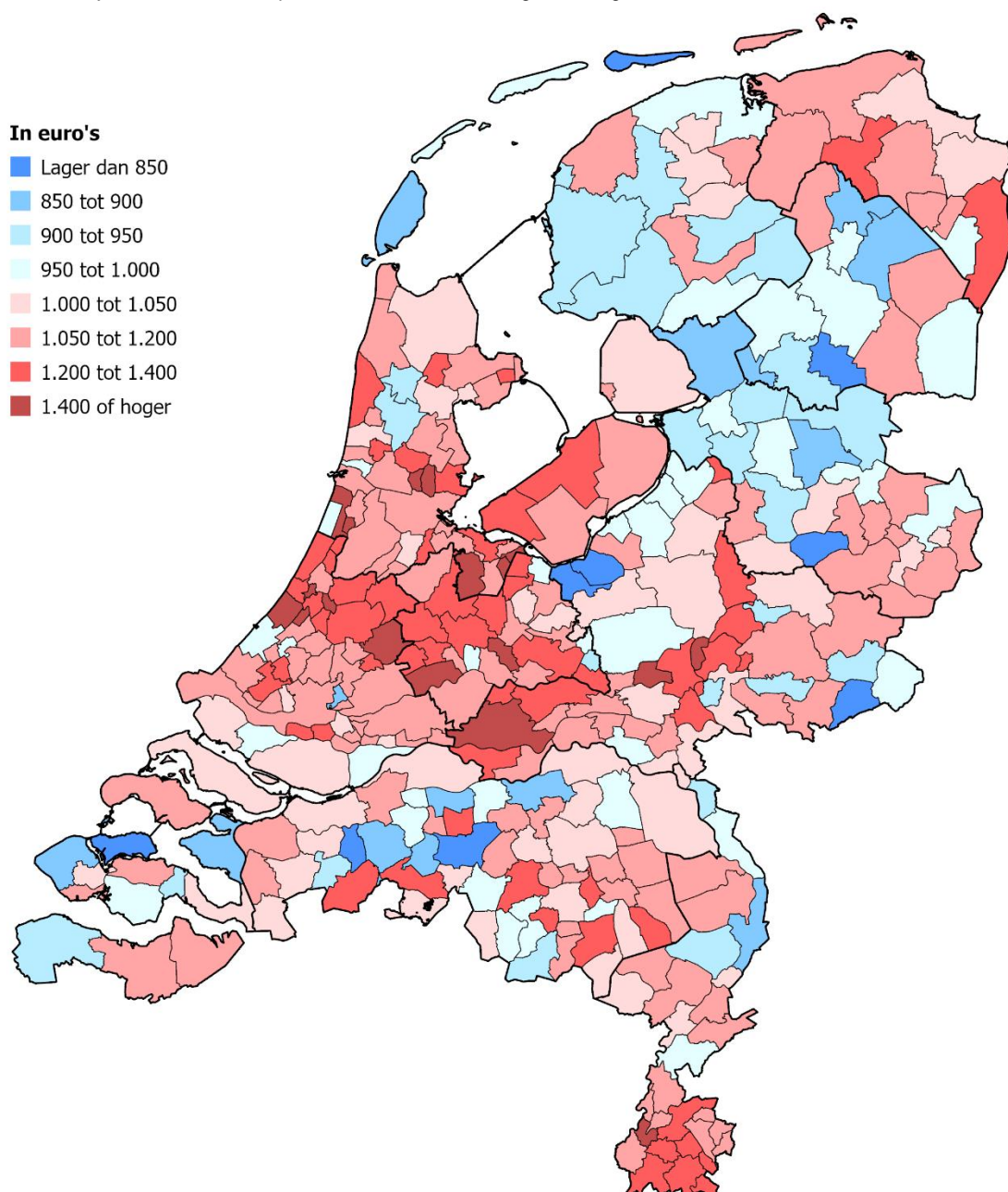
Achtergronden

Gemeenten met duur onroerend goed kennen hoge woonlasten; gemeenten met goedkoop onroerend goed hebben echter niet altijd navenant lagere woonlasten. Het eerste is geheel volgens verwachting, omdat gemeenten met duur onroerend goed minder geld uit het gemeentefonds krijgen. Kaart 30 laat de woonlasten zien waar dit effect van het verdeelstelsel van de algemene uitkering is uitgefilterd.

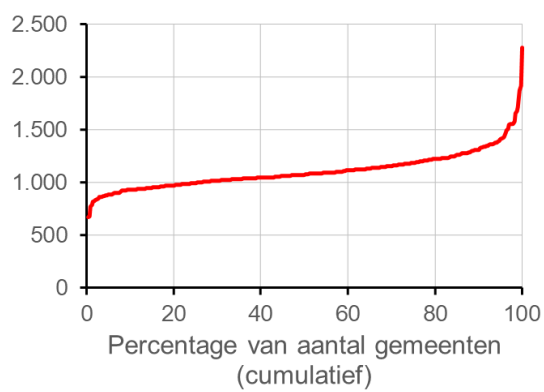
Verdeling

Het grote verschil tussen de woonlasten in de goedkoopste en de duurste gemeente (1.610 euro) is enigszins misleidend. De frequentieverdeling van de gemeentelijke woonlasten is namelijk zeer vlak. Dat blijkt uit de figuur hieronder. In 70 procent van de gemeenten liggen de woonlasten tussen de 900 euro en de 1.200 euro. Aan de onderkant en de bovenkant van de verdeling zit een beperkt aantal uitschieters. De gemeentelijke woonlasten komen in 2026 in 14 gemeenten boven de 1.450 euro uit.

Kaart 28 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met eigen woning

Figuur bij kaart 28 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met eigen woning gerangschikt van laagste naar hoogste

29 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens met eigen woning

Gemiddelde stijging

De gemiddelde woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning stijgen dit jaar met 4,3 procent. De ozb stijgt het sterkst, namelijk met 4,6 procent, gevolgd door de afvalstoffenheffing (4,2 procent) en de rioolheffing (4,1 procent).

Grootste dalers

Dit jaar verlagen 18 gemeenten de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. De sterkste daling vinden we in Rijssen-Holten (10,2 procent). Rijssen-Holten keert al enkele jaren een heffingskorting uit, dus een korting op de totale gemeentelijke belastingaanslag. Deze heffingskorting voor een meerpersoonshuishouden is met 109,50 euro veel groter, dan die in 2025 (18 euro). De ozb voor woningeigenaren stijgt 3,2 procent, de afvalstoffenheffing 0,9 procent en de rioolheffing 1,0 procent.

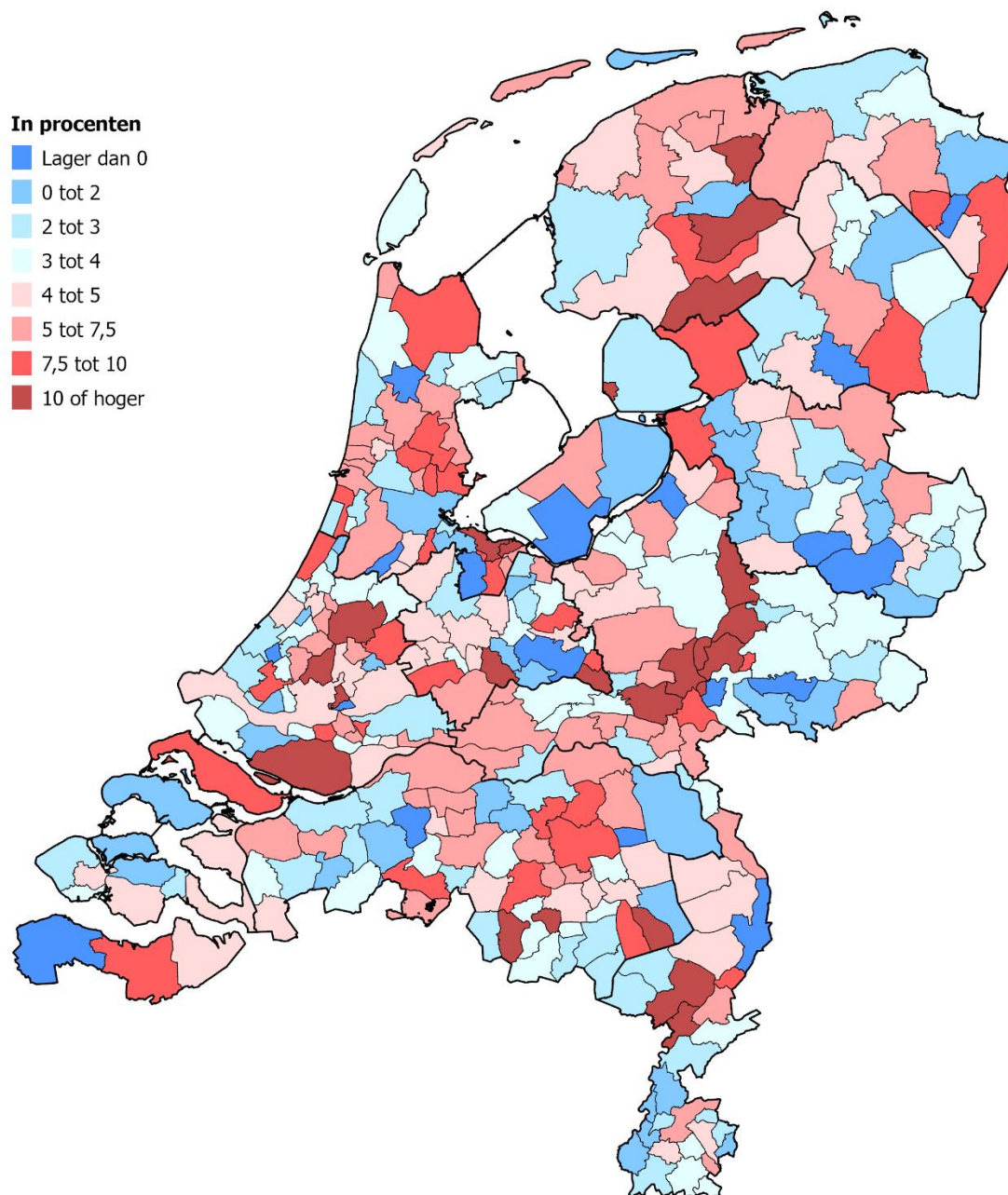
De op één na sterkste daling vinden we in Duiven (8,1 procent). Duiven keert in 2026 eenmalig een heffingskorting uit van 150 euro. Dit is besloten via een amendement. Omdat de algemene reserves op peil zijn en de lasten voor inwoners stijgen wordt er een eenmalige tegemoetkoming uitgekeerd.⁵¹ De ozb stijgt 9,1 procent, de afvalstoffenheffing 5,9 procent en de rioolheffing 2,6 procent.

Grootste stijgers

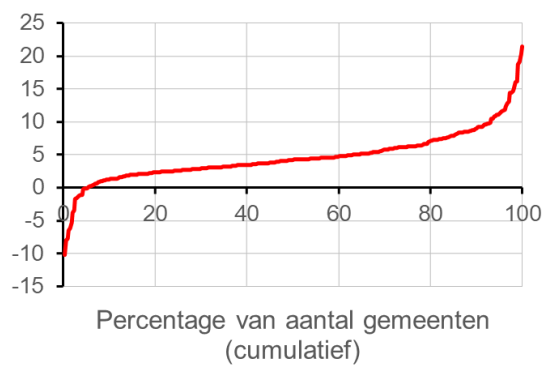
In Rheden stijgen de lasten met 21 procent het sterkst. De stijging van de ozb is met 24 procent het sterkst. Eén van redenen voor deze stijging is dat de gemeente haar financiële positie wil versterken.⁵² Ook de afvalstoffenheffing (21 procent) en de rioolheffing (15 procent) stijgen sterker dan gemiddeld.

Op de tweede plek staat Leudal (20,2 procent). Een meerpersoonshuishouden is in 2026 gemiddeld 58 procent meer kwijt aan de afvalstoffenheffing. De stijging komt doordat de gemeente in 2025 een korting gaf op het te betalen tarief. In 2026 vervalt deze korting. De ozb stijgt dit jaar 10 procent in Leudal, de rioolheffing blijft gelijk.

Kaart 29 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met eigen woning

Figuur bij kaart 29 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met eigen woning gerangschikt van laagste naar hoogste

30 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden

Hogere woningwaarde, lagere uitkering uit het gemeentefonds

De kaarten 27 en 28 laten zien dat hoge gemeentelijke woonlasten vaak samengaan met hoge woningwaarden (vergelijk kaart 4). Dat is een gevolg van de manier waarop de algemene uitkering uit het gemeentefonds tussen gemeenten wordt verdeeld. De algemene uitkering is de belangrijkste bron van vrij besteedbare middelen van de gemeenten – veel belangrijker dan de ozb. Gemeenten die binnen hun grenzen veel hooggewaardeerd onroerend goed hebben, ontvangen een relatief lage uitkering. Zij hebben dus hogere gemeentelijke woonlasten, of minder bestedingsruimte.⁵³

Netto woonlasten

Kaart 28 geeft aan hoe hoog de woonlasten zijn die een meerpersoonshuishouden met een eigen woning betaalt. Kaart 30 laat zien wat hiervan bij de gemeente zelf terechtkomt. Deze netto woonlasten zijn gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De extra ozb-opbrengst die gemeenten met dure woningen nu nodig hebben om de lagere algemene uitkering te compenseren is van de woonlasten afgetrokken. Bij gemeenten met lage woningwaarden is het profijt van de verevening bij de woonlasten opgeteld.

Vergelijking netto en ongecorrigeerde woonlasten

De tabel op deze pagina geeft naast de rangnummers van de netto woonlasten ook die van de ongecorrigeerde woonlasten. Van de gemeenten die netto het meest aan de woonlasten overhouden staan er 6 ook in de top 10 van ongecorrigeerde woonlasten. Van de gemeenten met hoge netto woonlasten zou verwacht mogen worden dat zij een bovengemiddeld voorzieningenniveau hebben. Soms zijn er echter andere redenen. Zie ook bijlage 2.

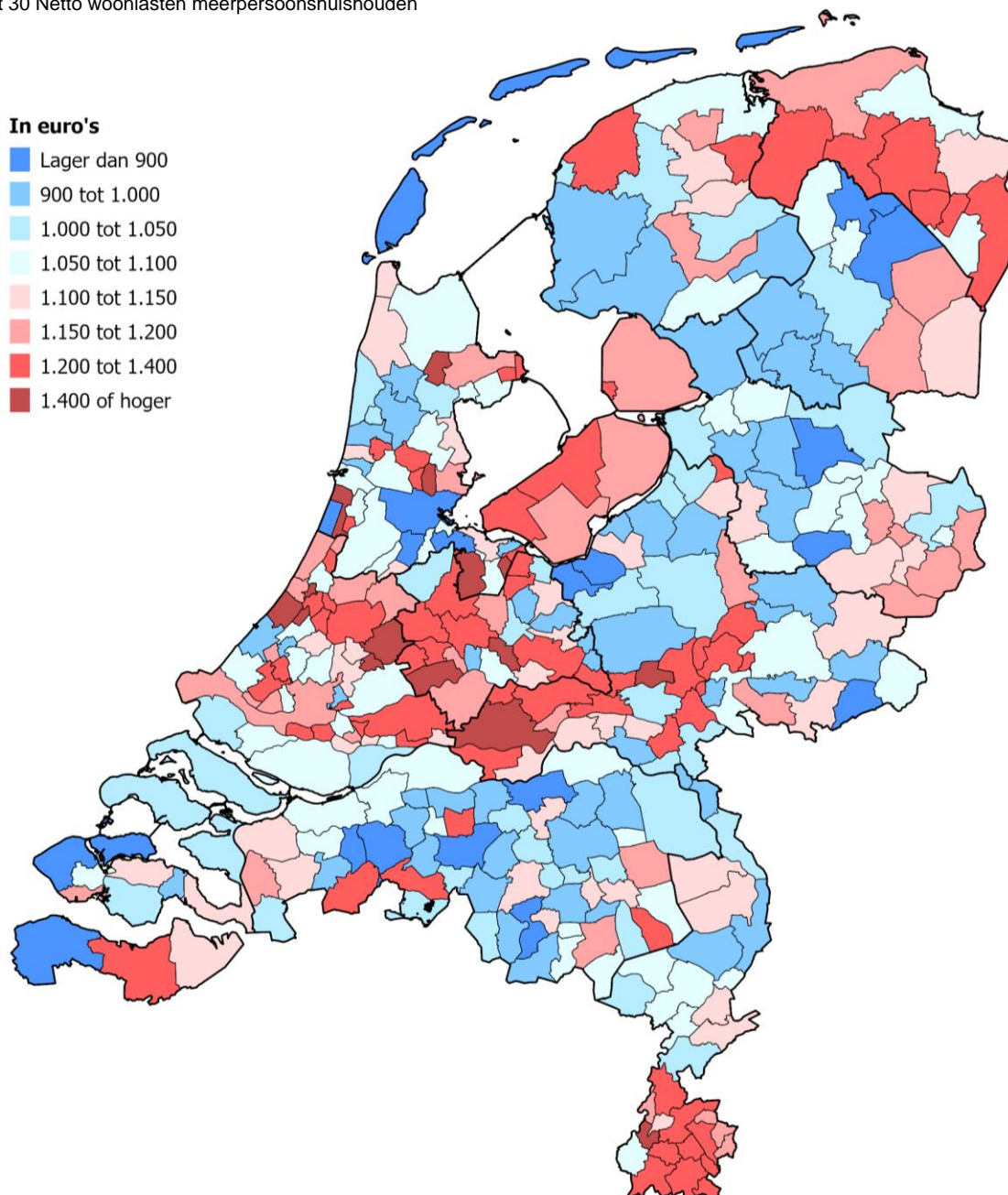
Lage netto woonlasten hoeven niet per se samen te gaan met Spartaanse voorzieningen. Sommige gemeenten beschikken over andere inkomstenbronnen, bijvoorbeeld toeristenbelasting, parkeerbelasting of aandelen. In Amsterdam levert de parkeerbelasting bijvoorbeeld meestal meer op dan de ozb op woningen. Op de Waddeneilanden geldt dit voor de toeristenbelasting. Sommige gemeenten hebben zulke hoge inkomsten uit eigen vermogen dat zij met lage belastingen toekunnen. In feite is dit een verkapte belasting, ervan uitgaande dat dit vermogen eigenlijk de inwoners toebehoort.

Tabel 22 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden (euro per jaar)

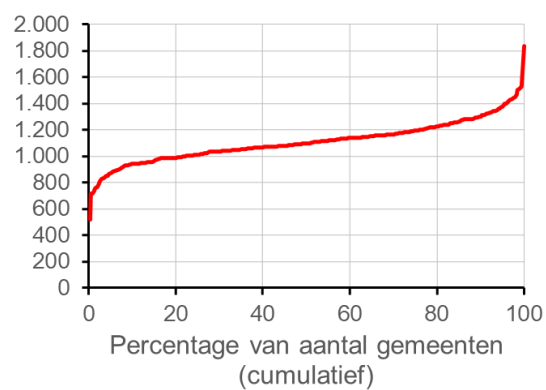
		Laagste tien				Hoogste tien	
Rang- nummer netto woonlasten	Rang- nummer woonlasten	Gemeente	Bedrag	Rang- nummer netto woonlasten	Ran- gnumm er woonla sten	Gemeente	Bedrag
1	2	Ameland	516	1	1	Bloemendaal	1.839
2	59	Vlieland	715	2	2	Wassenaar	1.619
3	4	Noord-Beveland	716	3	5	Oegstgeest	1.528
4	1	Rijssen-Holten	733	4	6	Wijdmeren	1.517
5	15	Texel	753	5	10	Bodegraven-Reeuwijk	1.511
6	7	Putten	764	6	13	West Betuwe	1.502
7	16	Veere	767	7	9	Bunnik	1.467
8	57	Terschelling	789	8	15	Meerssen	1.451
9	49	Zandvoort	810	9	12	Renkum	1.442
10	9	Nijkerk	829	10	11	Voorschoten	1.434

a Ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing, verminderd met een eventuele heffingskorting uitgaande van een koopwoning met gemiddelde waarde in de betreffende gemeente.

Kaart 30 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden

Figuur bij kaart 30 Netto woonlasten meerpersoonshuishouden gerangschikt van laagste naar hoogste

31 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden met huurhuis

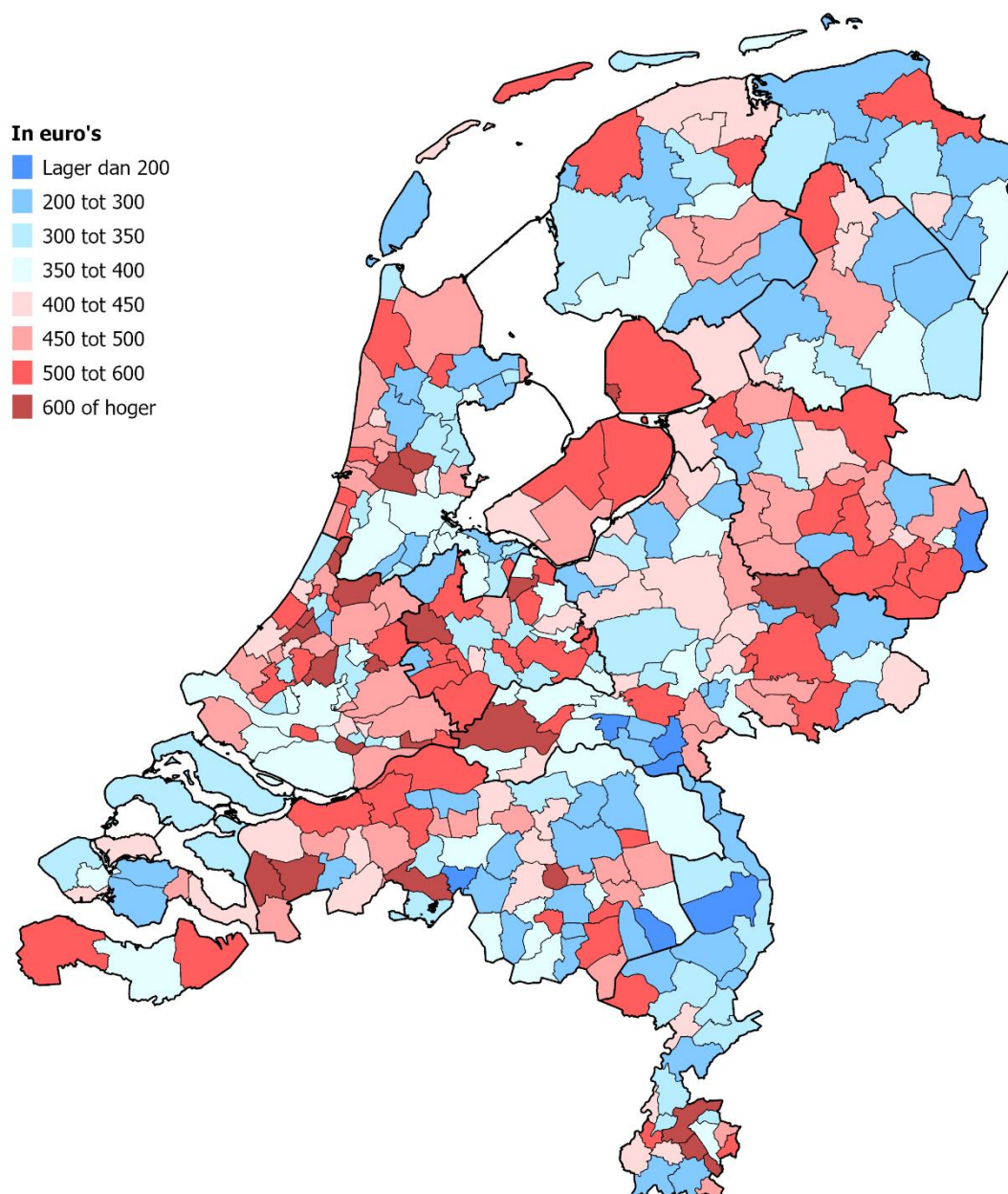
Uitgangspunten

Tot nu toe zijn alleen de woonlasten van eigenaar-bewoners behandeld. Kaart 31 en kaart 32 laten zien hoeveel een huurder in een huis van een woningcorporatie gemiddeld betaalt.⁵⁴ Kaart 34 toont de lasten voor verhuurders. Huurders betalen in alle gemeenten een afvalstoffenheffing, en in veel gemeenten ook een rioolheffing (zie kaart 22 en 23). In 4 gemeenten komen zij in aanmerking voor een heffingskorting (kaart 27).

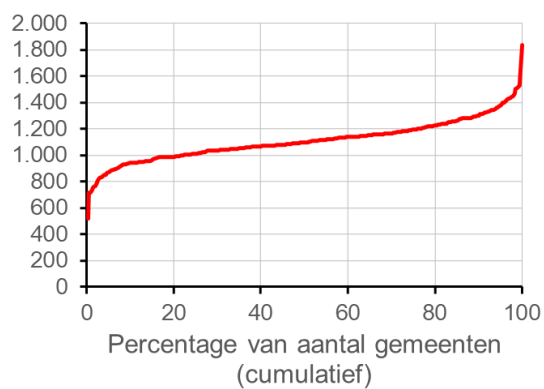
Woonlasten eenpersoonshuishouden huurhuis

Eenpersoonshuishoudens met een huurwoning betalen gemiddeld 391 euro. Dat is 3,7 procent meer dan vorig jaar (14,02 euro). In Nijmegen zijn de woonlasten met 17 euro het laagst, net als in voorgaande jaren. Nijmegen kiest ervoor om de woonlasten voor huurders zo laag mogelijk te maken, ten koste van eigenaar-bewoners. Huurders betalen alleen een bedrag per afvalzak voor de afvalstoffenheffing. Het grootste deel van de kosten van de afvalinzameling en verwerking wordt gedekt uit de ozb die door eigenaren wordt betaald. Huurders in West Betuwe betalen net als in 2025 het meest aan hun gemeente (938 euro).

Kaart 31 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden met huurhuis

Figuur bij kaart 31 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden met huurhuis gerangschikt van laagste naar hoogste

32 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden met huurhuis

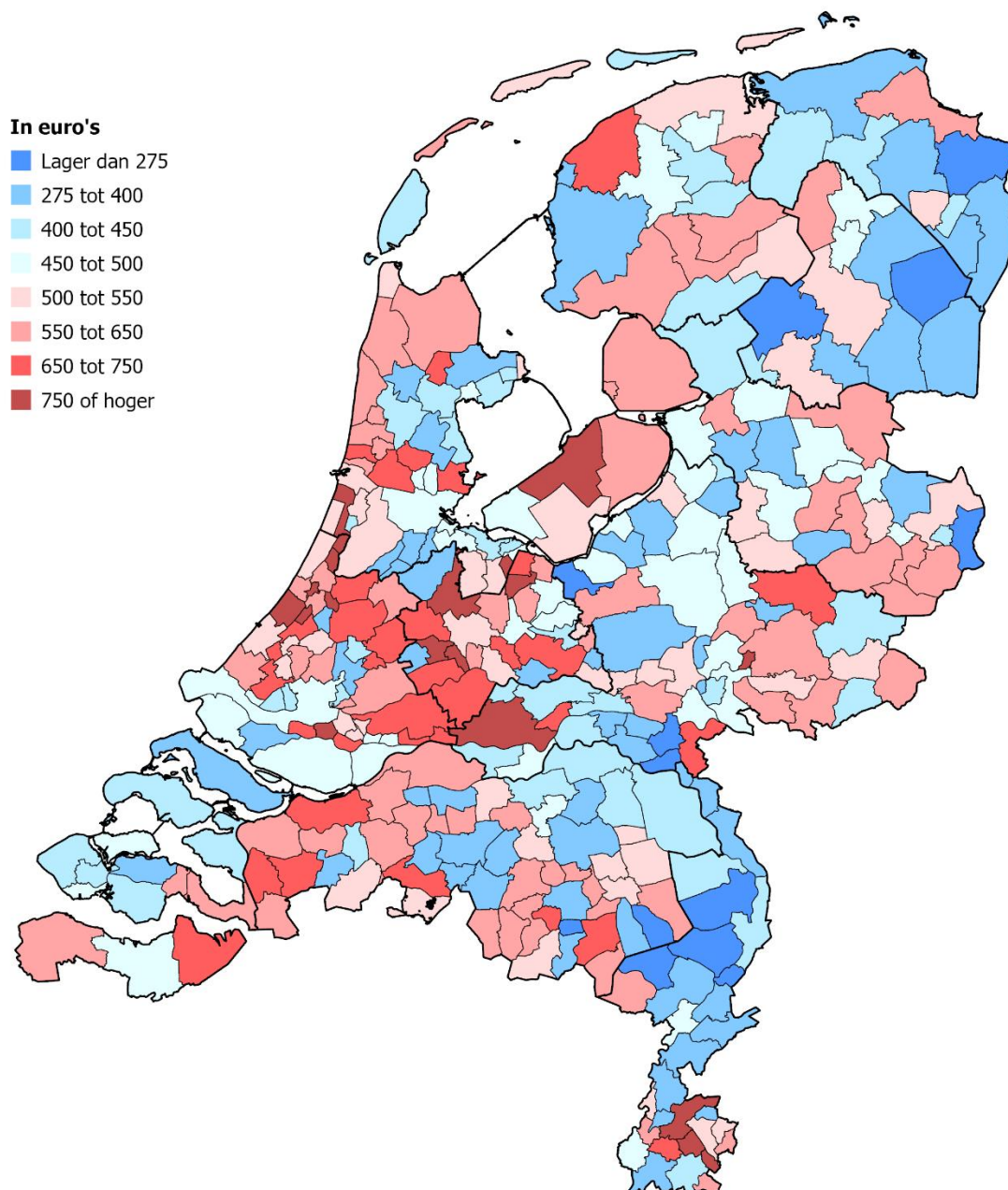
Uitgangspunten

Tot nu toe zijn alleen de woonlasten van eigenaar-bewoners behandeld. Kaart 31 en kaart 32 laten zien hoeveel een huurder in een huis van een woningcorporatie gemiddeld betaalt.⁵⁵ Kaart 34 toont de lasten voor verhuurders. Huurders betalen in alle gemeenten een afvalstoffenheffing, en in veel gemeenten ook een rioolheffing (zie kaart 22 en 23). In 4 gemeenten komen zij in aanmerking voor een heffingskorting (kaart 27).

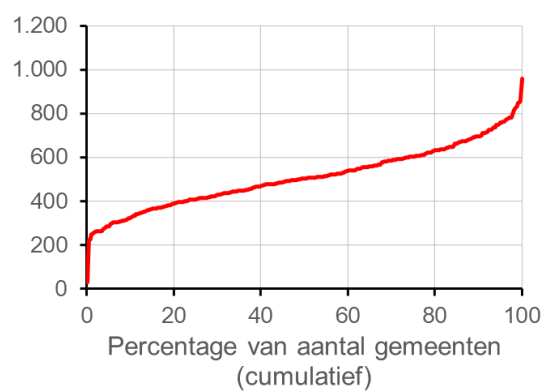
Woonlasten meerpersoonshuishouden huurhuis

Meerpersoonshuishoudens met een huurwoning betalen gemiddeld 500 euro, 4,0 procent (19,37 euro) meer dan vorig jaar. Ook voor meerpersoonshuishoudens zijn de lasten voor huurders net als in voorgaande jaren het laagst in Nijmegen (33 euro). In West Betuwe zijn de lasten het hoogst (959 euro).

Kaart 32 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met huurhuis

Figuur bij kaart 32 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met huurhuis

33 Mutatie woonlasten meerpersoonshuishouden huurder

Daling

Gemiddeld betalen huurders in een meerpersoonshuishouden 19,37 euro meer dan in 2025 (een stijging van 4,0 procent). In 38 gemeenten dalen de woonlasten voor huurders. De daling is met 37,9 procent het sterkst in Roerdalen. Huishoudens in een huurhuis betaalden in Roerdalen in 2025 zowel afvalstoffenheffing als rioolheffing. Vanaf 2026 is de rioolheffing in Roerdalen een eigenarenheffing, waardoor huurders deze niet langer betalen. De rioolheffing stijgt 3,0 procent in deze gemeente.

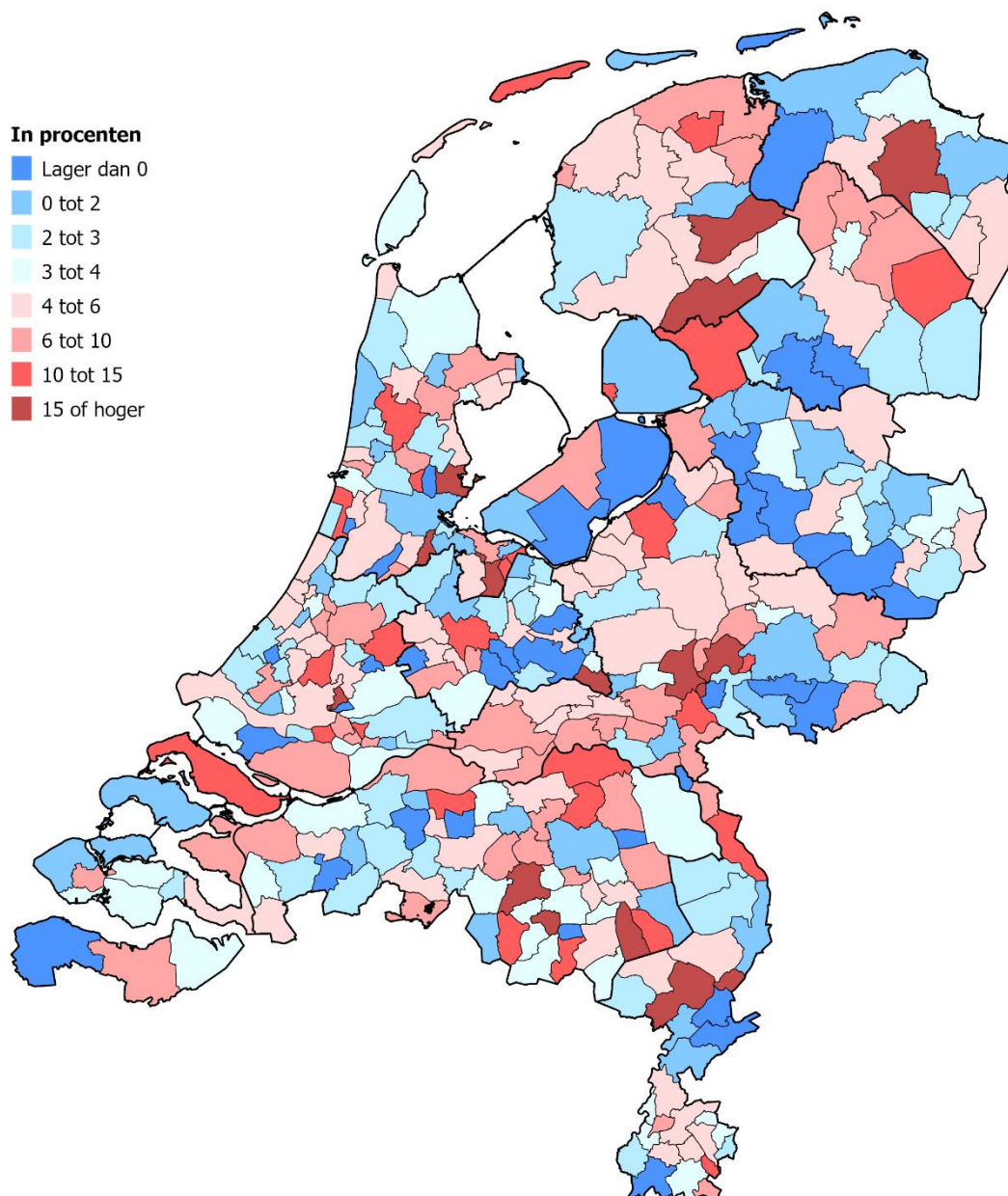
De op één na grootste daling vinden we in Rijssen-Holten, waar de woonlasten voor huurders 22,4 procent zijn gedaald. De gemeente keert in beide jaren een heffingskorting uit, maar in 2026 is deze korting met 109,50 euro veel groter dan in 2025 (18 euro). De afvalstoffenheffing stijgt in Rijssen-Holten 0,9 procent en de rioolheffing 1,0 procent.

Stijging

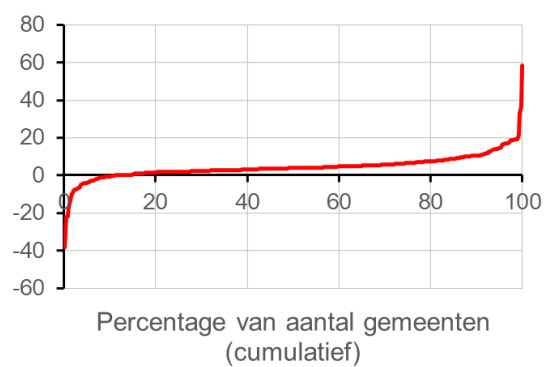
De woonlasten voor huurders stijgen het sterkst in Leudal, namelijk met 58 procent. Huishoudens in een huurwoning betalen in Leudal alleen afvalstoffenheffing. Deze stijgt in 2026 gemiddeld 58 procent. De stijging komt doordat de gemeente in 2025 een deel van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking betaalde uit de reserves en in 2026 niet. Daardoor betalen huishoudens een groter deel van de kosten en stijgt het tarief.

Op de tweede plek staat Weststellingwerf waar de lasten voor meerpersoonshuishoudens in een huurhuis 36,3 procent stijgen. Ook in Weststellingwerf betalen huishoudens in een huurwoning alleen afvalstoffenheffing. Weststellingwerf heeft met ingang van 2026 een ander tariefsysteem voor de afvalstoffenheffing. In 2025 was het tarief afhankelijk van de grootte van het huishouden, in 2026 is de heffing afhankelijk van het gewicht en het aantal ledigingen. Daarnaast is er een vastrecht dat afhankelijk is van de grootte van het huishouden. De tarieven van het vastrecht zijn hoger dan de tarieven in 2026. Daar komen de bedragen die worden betaald voor de ledigingen van de containers en het gewicht dan nog bij.

Kaart 33 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met huurhuis

Figuur bij kaart 33 Mutatie gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders met huurhuis gerangschikt van laagste naar hoogste

34 Lasten verhuurder

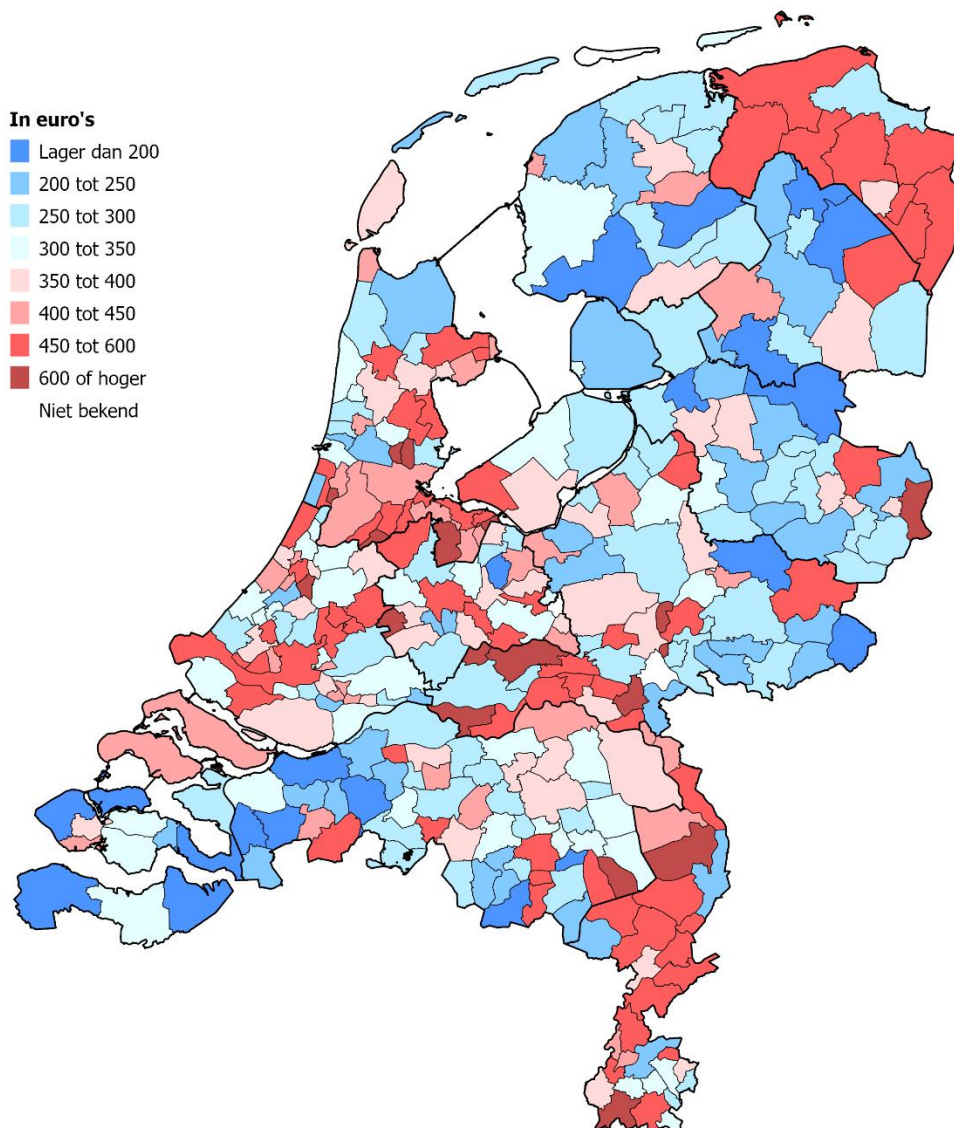
Lasten verhuurder

Verhuurders betalen in alle gemeenten ozb, en in veel gemeenten ook een rioolheffing (zie kaart 17). De gemeentelijke lasten voor de verhuurder bedragen gemiddeld 376 euro. Ze zijn het hoogst in Oudewater (789 euro) en het laagst in Noord-Beveland (149 euro).

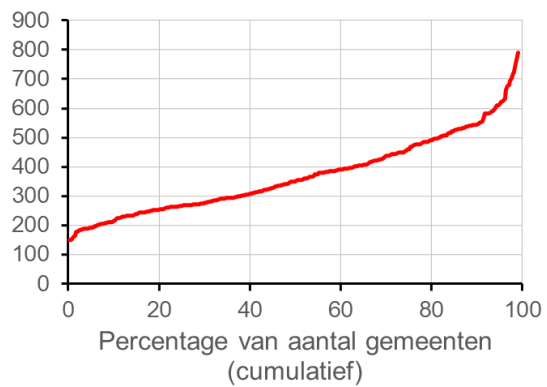
Overigens zullen verhuurders vaak proberen de door hen betaalde belastingen zoveel mogelijk door te berekenen aan hun huurders, door een hogere huur te vragen. Omdat huren niet ongelimiteerd kunnen worden verhoogd is dit echter niet altijd mogelijk.

Van drie gemeenten, Ameland, Lingewaard en Renswoude, is niet bekend hoe hoog de lasten zijn. Zoals wordt aangegeven in de Verantwoording (bijlage 1) gaan we voor de berekening van de lasten van een huurhuis uit van de gemiddelde woz-waarde van een corporatiewoning zoals gepubliceerd door het CBS. Voor deze gemeenten heeft het CBS geen gegevens.

Kaart 34 Lasten verhuurder

Figuur bij kaart 34 Lasten verhuurder gerangschikt van laagste naar hoogste

35 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens

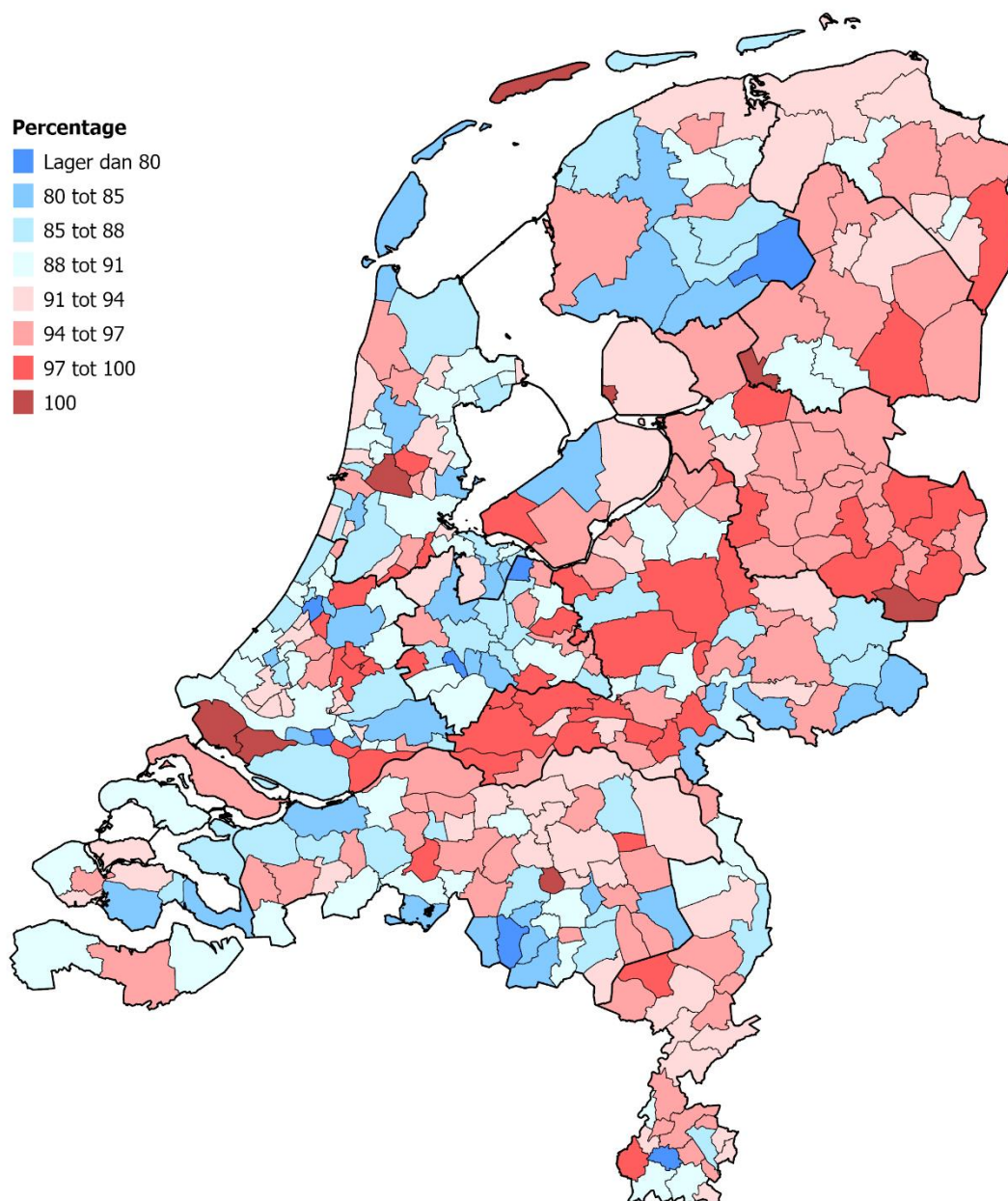
Twee manieren om de lasten te verdelen

Behalve de *hoogte* van de woonlasten verschilt ook de *verdeling* ervan. Gemeenten kunnen de woonlasten op verschillende manieren over sociaaleconomische groepen verdelen. We laten hier de verdeling tussen eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens zien en op kaart 36 die tussen gebruikers eigenaren van woningen.

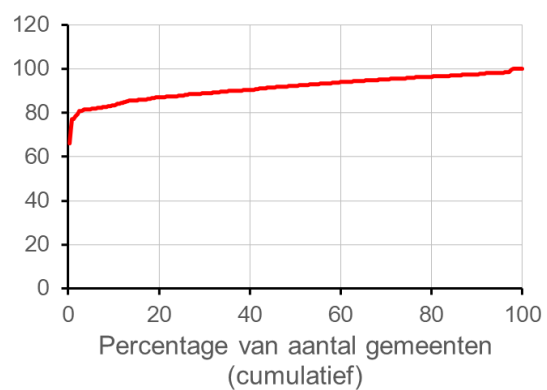
Eénpersoons- en meerpersoonshuishoudens

Kaart 35 laat de woonlasten voor eenpersoonshuishoudens zien als percentage van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. Er zijn 8 gemeenten die wat betreft hun riool- en afvalstoffenheffing geen onderscheid maken tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Vorig jaar waren dit er 11. In deze gemeenten ligt dit percentage op 100. Alleenstaanden zijn naar verhouding het best af in Barendrecht, waar zij 66 procent betalen van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. Gemiddeld betalen eenpersoonshuishoudens 91 procent van het bedrag dat meerpersoonshuishoudens betalen. Zij worden daarmee relatief zwaar belast, want het gemiddelde huishouden bestaat uit 2,1 personen.⁵⁶

Kaart 35 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens

Figuur bij kaart 35 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens gerangschikt van laagste naar hoogste

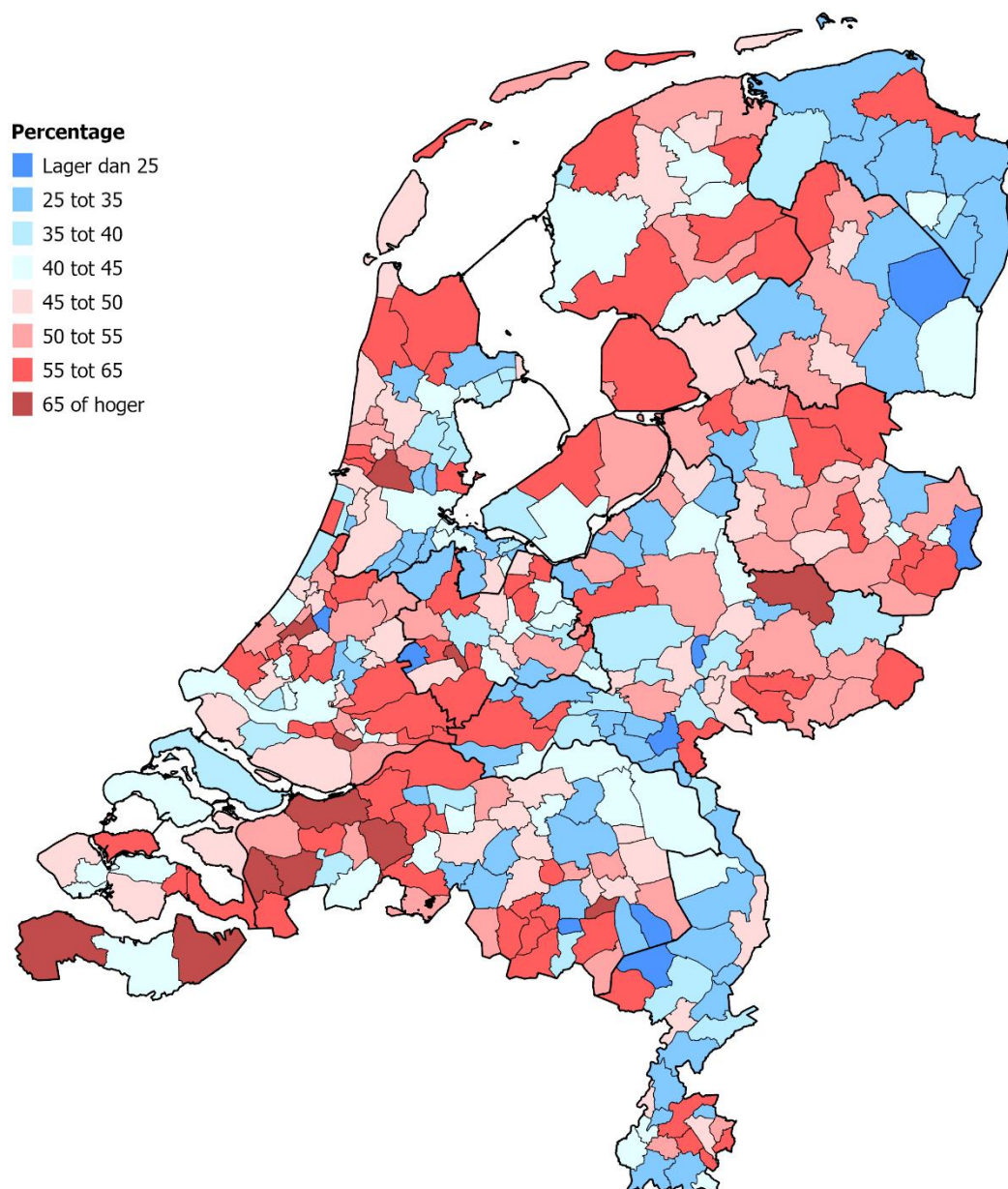
36 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen eigenaren en gebruikers woningen

Eigenaren en gebruikers van woningen

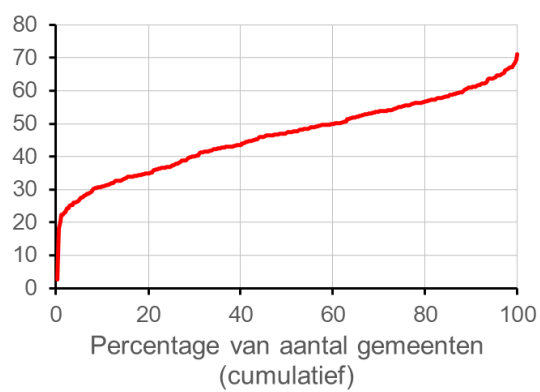
Bij de rioolheffing heeft de gemeente de mogelijkheid de lastenverdeling tussen gebruikers en eigenaren te beïnvloeden. Zo is het mogelijk op bescheiden wijze aan inkomenspolitiek te doen, namelijk door eigenaren meer te laten betalen dan gebruikers. Dit heeft echter alleen het beoogde effect als huiseigenaren de gemeentelijke lasten niet volledig aan hun huurders doorberekenen. Anders kan een nadruk op eigenarenheffingen zelfs een averechtse uitwerking hebben, doordat gebruikers geen kwijtschelding van doorberekende eigenarenheffingen kunnen aanvragen.⁵⁷ Zoals kaart 36 laat zien betaalt de gebruiker in Nijmegen het kleinste deel van de woonlasten: 3 procent. IJsselstein zit met 71 procent het hoogst. Het gewogen gemiddelde ligt op 46 procent.

Uit recent onderzoek blijkt overigens dat het gemeentelijke belastingbeleid niet wordt beïnvloed door de politieke kleur van de bestuurders. Politieke verschuivingen bij verkiezingen leiden niet tot veranderingen in de hoogte of de verdeling van de woonlasten.⁵⁸

Kaart 36 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen eigenaren en gebruikers woningen

Figuur bij kaart 36 Verdeling gemeentelijke woonlasten tussen eigenaren en gebruikers woningen gerangschikt van laagste naar hoogste

37 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: afvalstoffenheffing

Kwijtscheldingsbeleid

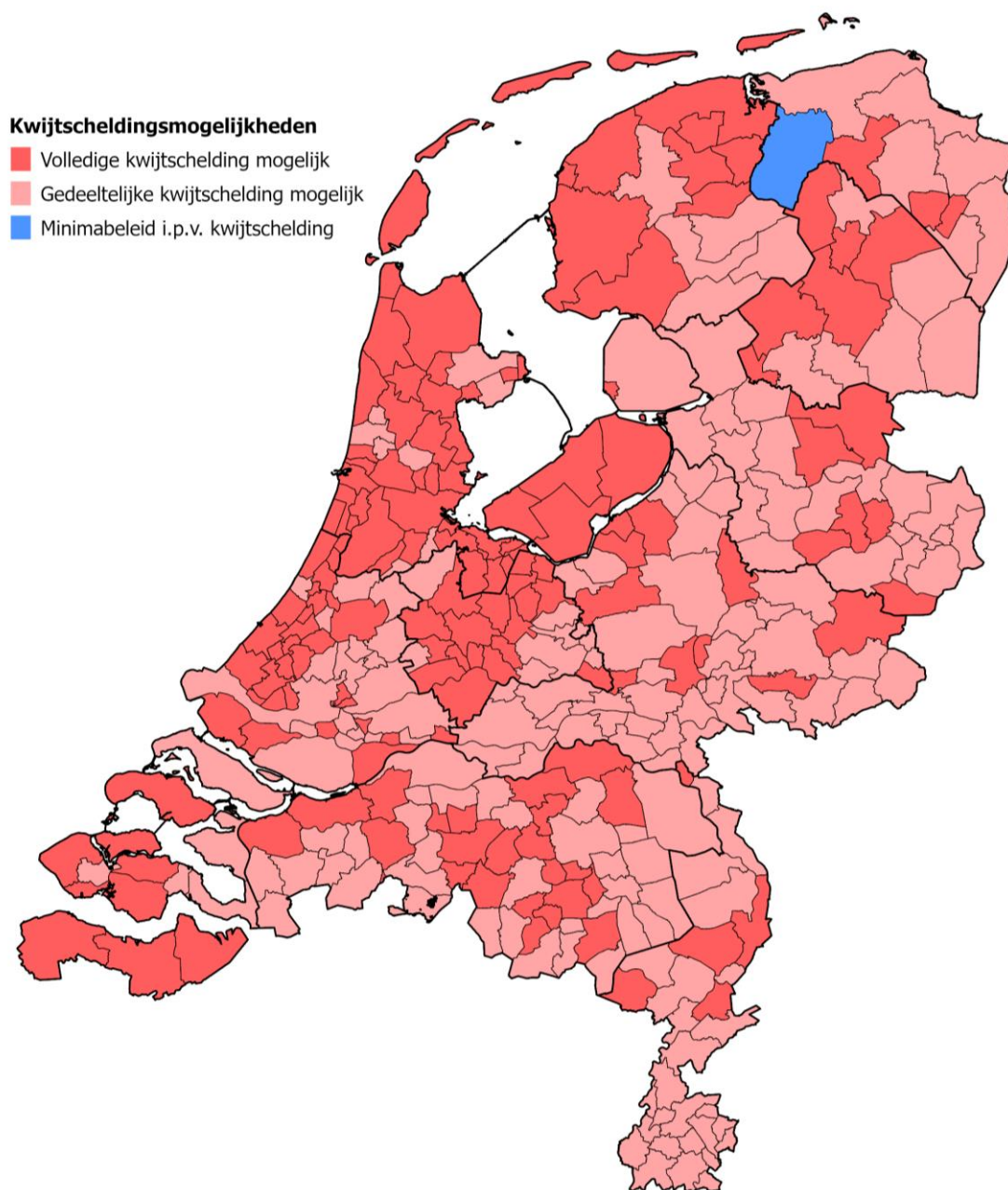
De voorwaarden waarbinnen gemeenten kwijtschelding mogen verlenen van belastingen en heffingen zijn door het Rijk nauw omschreven.⁵⁹ Het Rijk biedt gemeenten wel de mogelijkheid om niet de gehele aanslag kwijt te schelden, of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Ook mogen gemeenten op enkele punten een ruimer kwijtscheldingsbeleid hanteren dan het Rijk. Ze mogen bijvoorbeeld de privéaanslag van ondernemers zonder personeel kwijtschelden als het inkomen en vermogen laag genoeg zijn.⁶⁰

Aan kwijtschelding waren in het verleden hoge uitvoeringskosten verbonden. Kwijtschelding is echter steeds meer geautomatiseerd mogelijk, wat de kosten drukt. Eén gemeente (Westerkwartier) kent formeel geen kwijtschelding maar hanteert een soortgelijke regeling onder de vlag van het armoedebeleid. Op die manier is het mogelijk te ontkomen aan de strenge (rijks)voorwaarden, vooral wat betreft de individuele toetsing en de vermogensnorm.

Afvalstoffenheffing

In 2026 is in alle gemeenten kwijtschelding mogelijk van de afvalstoffenheffing (zie kaart 37). 52 procent van de gemeenten stelt een plafond aan het kwijt te schelden bedrag. Dit kan een vast bedrag zijn, of een deel van de aanslag. Dit komt vooral voor bij gemeenten die het tarief hebben gekoppeld aan de hoeveelheid aangeboden afval (diftar). Door bijvoorbeeld alleen kwijtschelding te verlenen van het vastrechtgedeelte blijft de prikkel behouden om de afvalstroom te beperken. Ook wordt zo voorkomen dat burens hun afval gratis in de container kunnen gooien van iemand waarvan de aanslag toch wordt kwijtgescholden.

Kaart 37 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: afvalstoffenheffing

38 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: rioolheffing

Rioolheffing

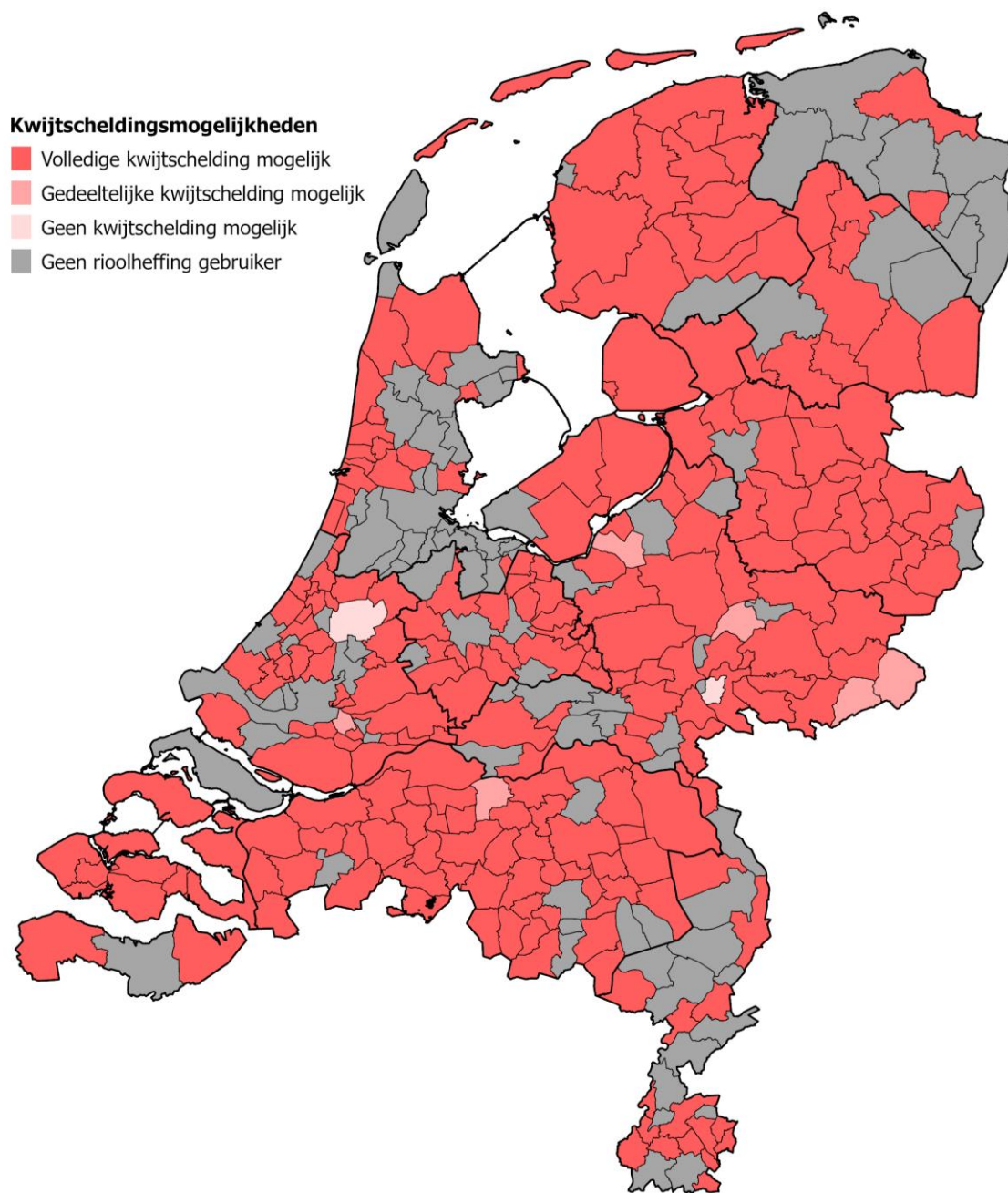
Op 2 gemeenten na (Duiven en Alphen aan den Rijn) is in alle gemeenten met een rioolheffing voor de gebruiker kwijtschelding mogelijk (kaart 38). In 6 gemeenten kan hooguit een gedeelte van de aanslag worden kwijtgescholden. Men moet dan bijvoorbeeld altijd de helft betalen, of men krijgt slechts het vastrecht kwijtgescholden en niet het bedrag dat aan het waterverbruik is gekoppeld.

De rioolheffing voor de eigenaar wordt zelden kwijtgescholden. Huiseigenaren bezitten doorgaans vermogen, en voldoen dan niet aan de voorwaarden voor kwijtschelding. Om dezelfde reden komt kwijtschelding van de ozb vrijwel niet voor.

Kwijtscheldingsnorm

Alle gemeenten die kwijtschelding verlenen, hanteren de maximale kwijtscheldingsnorm van 100 procent.⁶¹ In de praktijk betekent een norm van 100 procent dat huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau voor kwijtschelding in aanmerking komen, mits zij de vermogenstoets doorstaan. Bij een norm van 90 procent, die door het Rijk wordt gehanteerd, komen alleen huishoudens met uitzonderlijk hoge vaste lasten in aanmerking voor kwijtschelding.

Kaart 38 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen: rioolheffing

39 Woonlasten na kwijtschelding

Uitgangspunten

De mate waarin het kwijtscheldingsbeleid de woonlasten van een bepaald huishouden verlaagt, hangt af van de hoogte van de kwijtscheldingsnorm, van de belastingen waarvoor kwijtschelding mogelijk is, en van het deel van de aanslagen waarvoor in principe kwijtschelding kan worden verleend (kaarten 37 en 38).

Kaart 39 laat zien hoe hoog de woonlasten zijn van een meerpersoonshuishouden met een netto besteedbaar inkomen ter hoogte van de bijstandsnorm voor (echt)paren, in een huurwoning. Verondersteld wordt dat geen vermogen aanwezig is en dat kwijtschelding wordt aangevraagd. Een eventuele heffingskorting is in de woonlasten verrekend.

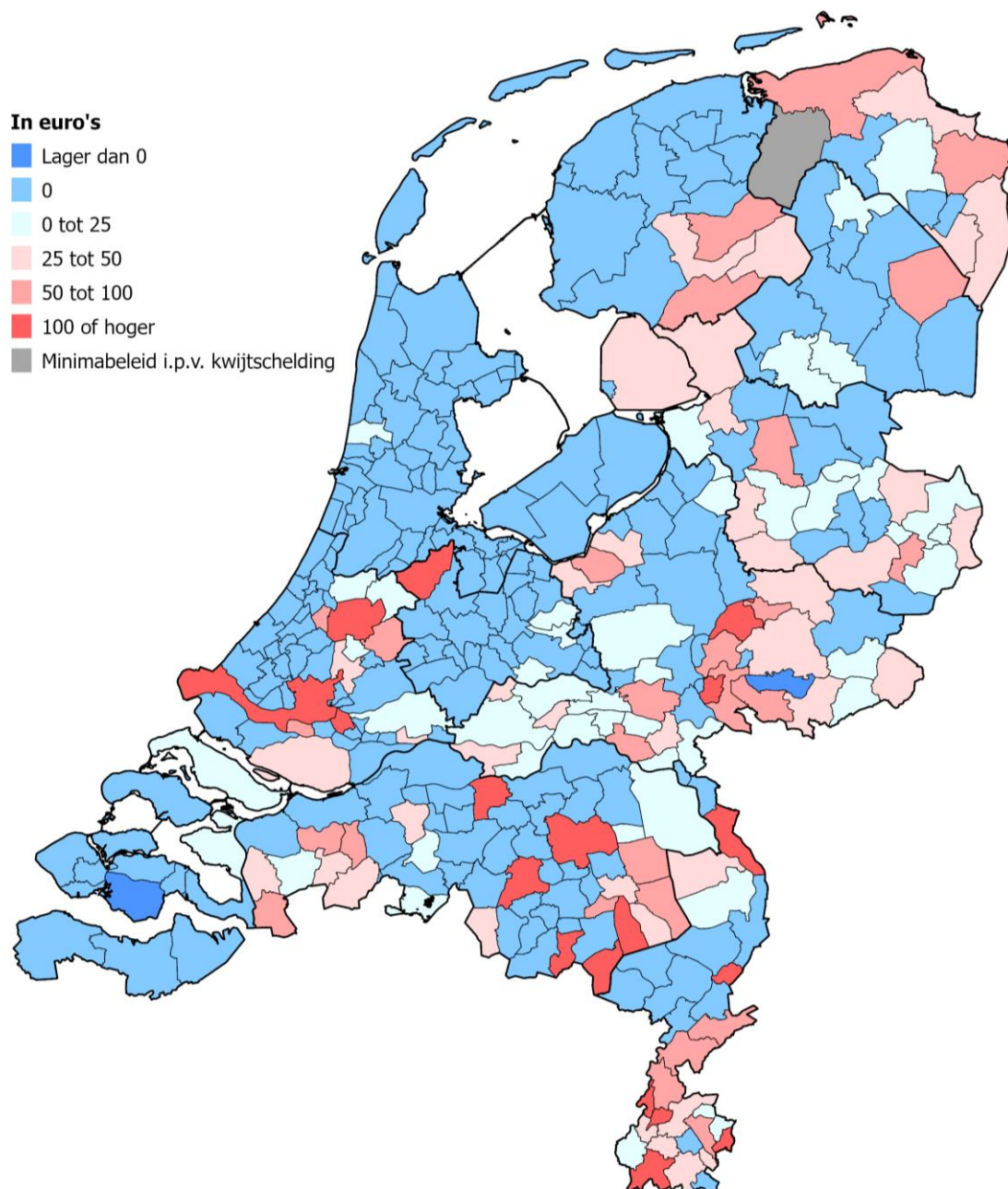
Woonlasten voor minima

In verreweg de meeste gemeenten worden de woonlasten in deze situatie geheel kwijtgescholden. Waar niet het gehele bedrag aan woonlasten wordt kwijtgescholden, is meestal gedeeltelijke kwijtschelding mogelijk. Bij de afvalstoffenheffing wordt dan bijvoorbeeld alleen het vastrecht kwijtgescholden en niet het bedrag dat afhankelijk is van het kilo, ledigingen, zakken of inworpen.

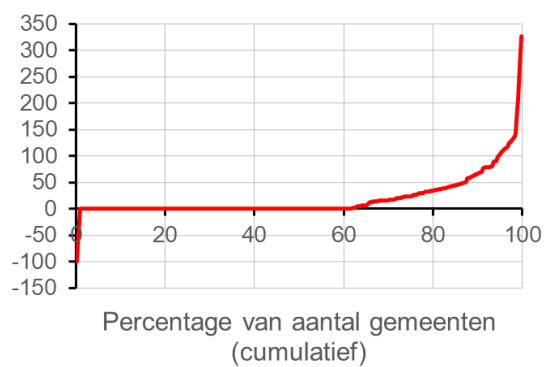
De woonlasten voor minima bedragen in 17 gemeenten meer dan 100 euro. Huishoudens met een minimuminkomen betalen net als in 2025 het meest in Alphen aan den Rijn (326 euro). Die gemeente scheldt de afvalstoffenheffing volledig kwijt, maar de rioolheffing niet.

In 209 gemeenten betalen huishoudens met een minimum inkomen 0 euro omdat het volledige bedrag wordt kwijtgescholden. In 2 andere gemeenten (Borsele en Doetinchem) betalen huishoudens met een minimuminkomen geen gemeentelijke belastingen en krijgen ze bovendien een heffingskorting op hun rekening gestort. In Borsele gaat het om 50 euro en in Rijssen-Holten om 100 euro. Gemiddeld betalen minima in Nederland 17 euro aan woonlasten.

Kaart 39 Woonlasten na kwijtschelding

Figuur bij kaart 39 Woonlasten na kwijtschelding gerangschikt van laagste naar hoogste

40 Toeristenbelasting: tariefsystemen

Algemeen

De opbrengst van de toeristenbelasting behoort, net als de ozb en hondenbelasting, tot de algemene middelen en hoeft dus *niet* te worden besteed aan kosten die samenhangen met toerisme.

Het aantal gemeenten dat toeristenbelasting hanteert groeit al jaren gestaag.⁶² Dit jaar kent 94 procent van de gemeenten een toeristenbelasting. Er is 1 gemeente (Hilversum) die deze belasting invoert. Geen enkele gemeente schaft hem af.

De gemeente Soest heft geen toeristenbelasting, maar heeft een convenant afgesloten met de logiesverschaffers. De partijen zijn overeengekomen dat er jaarlijks een bedrag aan de gemeente Soest wordt afdragen. Dit is voor beide partijen administratief eenvoudiger dan een toeristenbelasting.⁶³

De tariefstructuur van de toeristenbelasting kan buitengewoon ingewikkeld zijn, met aparte tarieven voor campings, bungalows, diverse soorten hotels, enzovoort. Wij hebben gekeken naar hotelovernachtingen en campingovernachtingen in het hoogseizoen. Wanneer voor campingovernachtingen onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende vormen van verblijf hebben wij gevraagd naar een verblijf in een mobiel onderkomen.

Tariefsystemen

In 44 procent van de gemeenten verschilt het tarief tussen accommodatievormen. Vaak geldt er dan voor een hotel een ander tarief dan voor een camping. In de meeste gemeenten is de grondslag wel gelijk (bijvoorbeeld een bedrag per overnachting of een percentage van de grondslag), slechts in 4 gemeenten verschilt dit.

Een vast bedrag per overnachting komt het meest voor (bij hotelovernachtingen in 86,8 procent van alle gemeenten). Ook komt het voor dat het te betalen bedrag een percentage is van de overnachtingsprijs (in 5,0 procent van de gemeenten) of het aantal sterren (alleen bij hotels, 0,6 procent). In sommige gemeenten betalen kinderen een lager tarief.

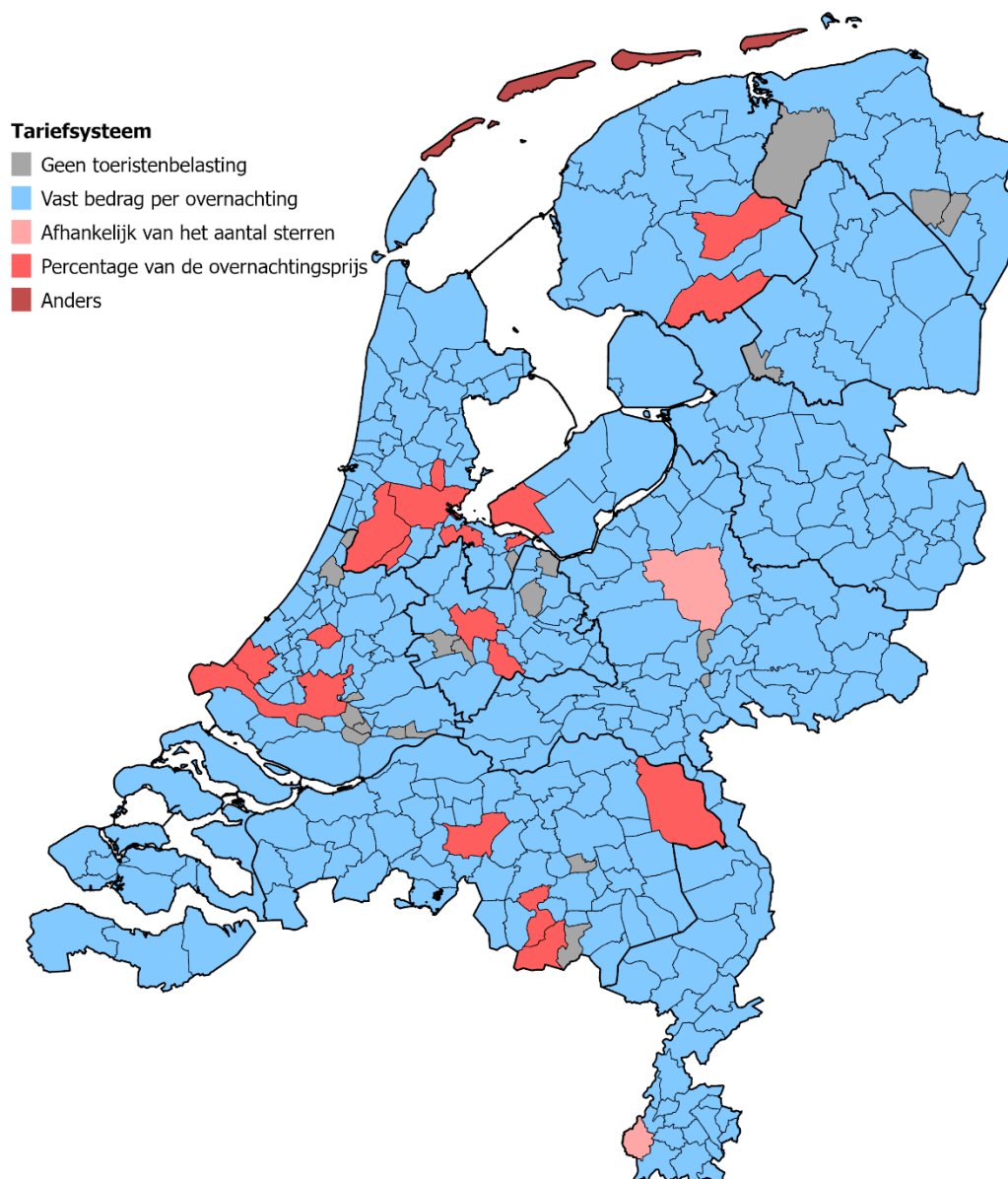
Op de Friese Waddeneilanden betalen toeristen niet alleen een bedrag per overnachting, maar ook een bedrag voor aankomst op het eiland. Dat laatste is verwerkt in het tarief van de veerboot.

Forfaitaire bedragen

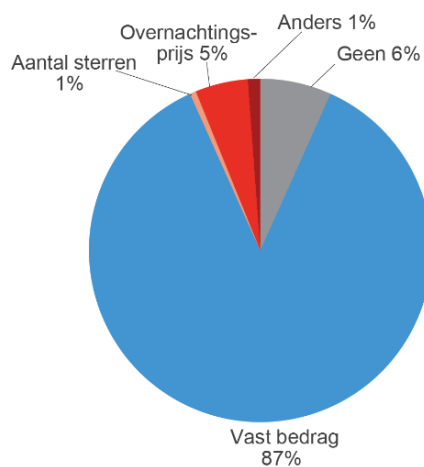
Veel gemeenten maken gebruik van forfaitaire bedragen. Een hotel of camping wordt dan bijvoorbeeld aangeslagen voor een van tevoren vastgesteld aantal

overnachtingen. Is het werkelijke aantal lager, dan kan de eigenaar verzoeken conform het feitelijke overnachtingstarief te worden aangeslagen.

Kaart 40 Toeristenbelasting: tariefsystemen

Figuur bij kaart 40 Toeristenbelasting: tariefsystemen

41 Toeristenbelasting: tarief camping

Algemeen

Door de veelvormigheid van de toeristenbelasting is het moeilijk in één kaart aan te geven hoe de tarieven variëren. Kaart 41 geeft het bedrag voor een overnachting op een camping in een mobiel onderkomen (tent, caravan, camper). Kaart 42 geeft het bedrag voor een hotelovernachting. In sommige gevallen is uitgegaan van enkele veronderstellingen (zie de Verantwoording in bijlage 1).

In 68 procent van de gemeenten ligt het tarief voor een overnachting op een camping tussen 1,00 euro en 2,50 euro per nacht. Het goedkoopst is Breda (0,50 euro) en, het duurst is Amsterdam (7,34 euro).

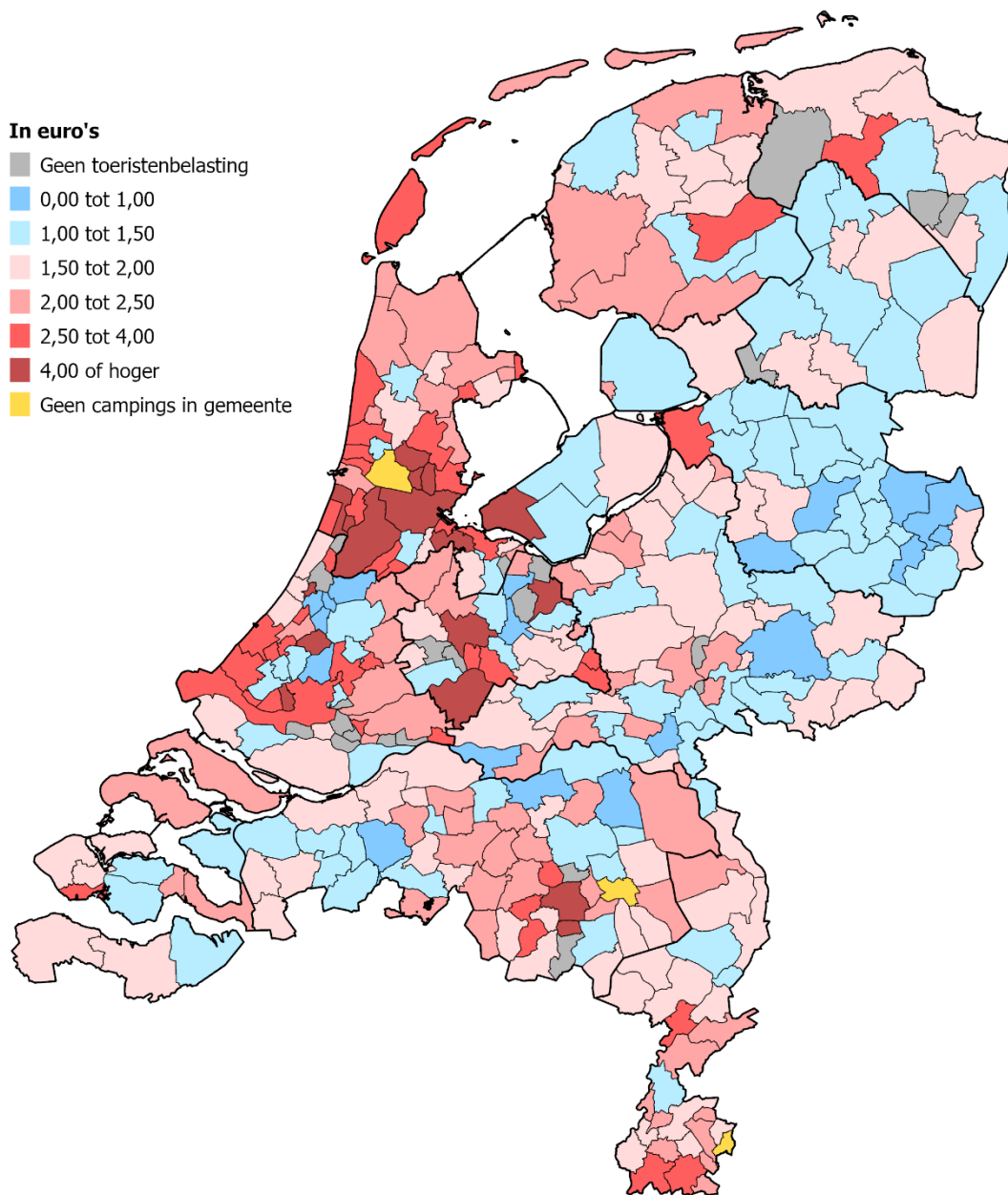
Gemiddelde en mediaan

Voor alle gemeenten samen (met en zonder toeristenbelasting) bedraagt het naar inwoners gewogen gemiddelde 2,36 euro per nacht.⁶⁴ Dat is 2,18 euro lager dan voor het gemiddelde tarief voor een hotel. Het gewogen gemiddelde bij alleen gemeenten met toeristenbelasting bedraagt voor campings 2,44 euro.

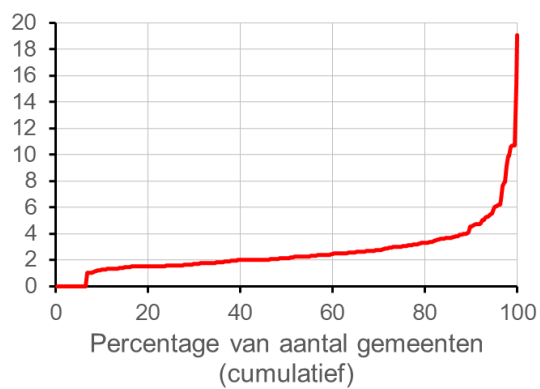
De grootste gemeenten hebben mogelijk niet altijd het grootste aantal overnachtingen. Daarom is hier het mediane tarief ook relevant. Dat is het tarief dat precies in het midden ligt, de helft van de gemeenten heeft een hoger tarief en de helft een lager tarief. De mediaan is daardoor minder gevoelig voor extreme waarden dan het gemiddelde.

Het mediane tarief inclusief de niet heffende gemeenten is 1,68 euro, 0,47 euro lager dan bij hotels. Exclusief de niet heffende gemeenten is het mediane tarief bij campings 1,75 euro.

Kaart 41 Toeristenbelasting: tarief campingovernachting

Figuur bij kaart 41 Toeristenbelasting: tarief campingovernachting gerangschikt van laagste naar hoogste

42 Toeristenbelasting: tarief hotel

Door de veelvormigheid van de toeristenbelasting is het moeilijk in één kaart aan te geven hoe de tarieven variëren. Kaart 42 geeft het bedrag voor een hotelovernachting. Waar het tarief afhangt van de overnachtingsprijs of het aantal sterren is uitgegaan van enkele veronderstellingen (zie de Verantwoording in bijlage 1).

In 52 procent van de gemeenten ligt het tarief tussen 1,50 euro en 3,00 euro per nacht. Het goedkoopst zijn de vier gemeenten waar een overnachting 1,00 euro kost (Dantumadiel, Dijk en Waard, Renswoude en Waadhoeke), het duurst is Amsterdam (19,04 euro). De grote steden zijn duidelijk duurder dan gemiddeld. Het tarief in Groningen (4,65 euro per nacht) geldt voor overnachtingen in de stad. Het tarief in de voormalige gemeenten Haren en ten Boer (in 2019 bij Groningen gevoegd) is lager (1,85 euro per nacht). Zaanstad maakt in het tarief onderscheid tussen overnachtingen binnen (7,87 euro per nacht) en buiten het centrumgebied (5,63 euro per nacht).

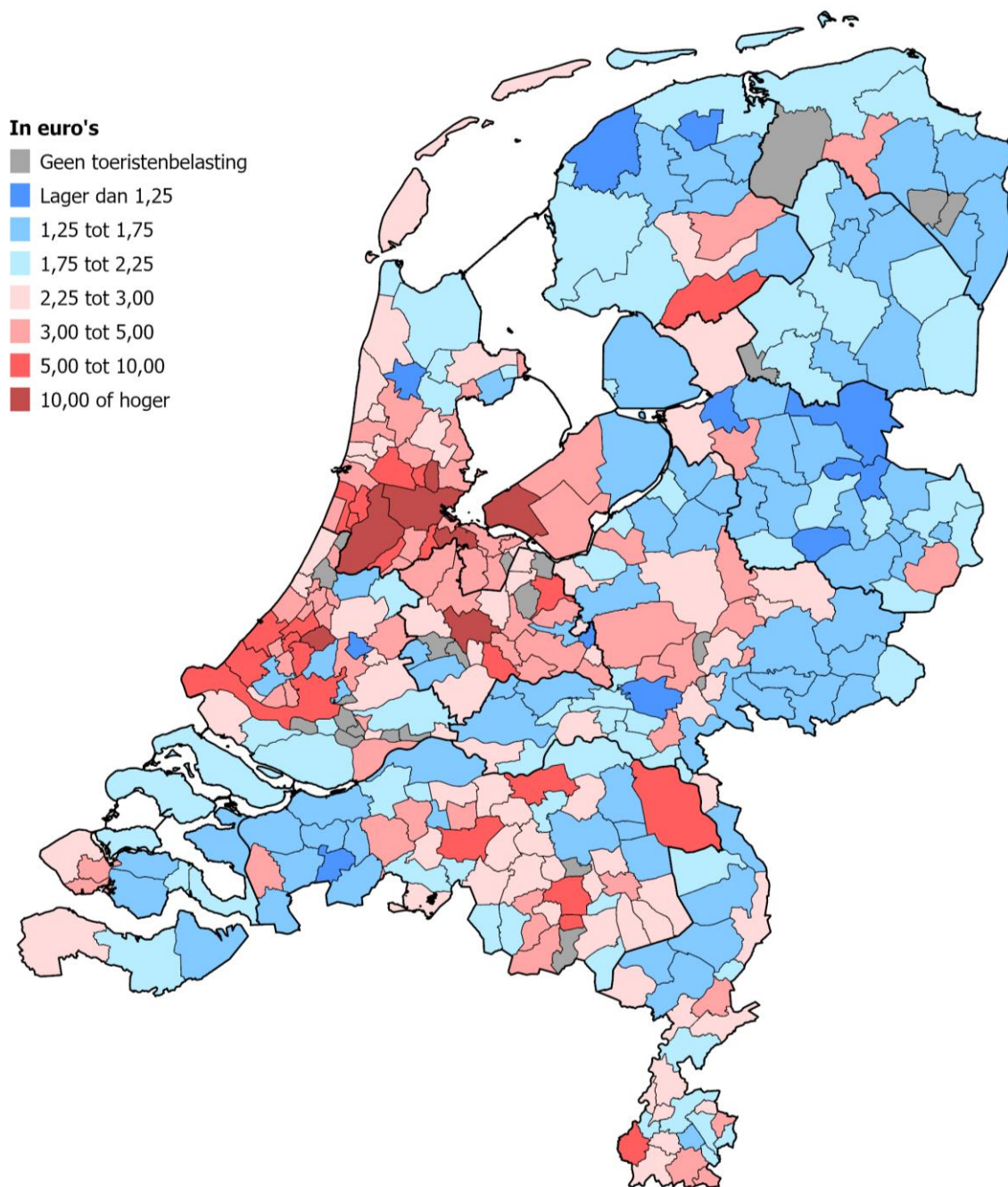
Gemiddelde en mediaan

Voor alle gemeenten samen (met en zonder toeristenbelasting) bedraagt het naar inwoners gewogen gemiddelde tarief 4,54 euro per nacht.⁶⁵ Dat is 0,34 euro (8,0 procent) hoger dan vorig jaar. Bij gemeenten die zowel dit jaar als vorig jaar toeristenbelasting hieven ligt het gemiddelde tarief 7,6 procent hoger dan vorig jaar. Het gewogen gemiddelde bij alleen gemeenten met toeristenbelasting bedraagt 4,70 euro.

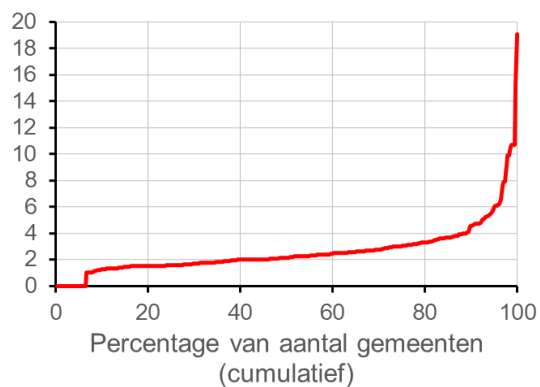
De grootste gemeenten hebben mogelijk niet altijd het grootste aantal overnachtingen. Daarom is hier het mediane tarief ook relevant. Dat is het tarief dat precies in het midden ligt, de helft van de gemeenten heeft een hoger tarief en de helft een lager tarief. De mediaan is daardoor minder gevoelig voor extreme waarden dan het gemiddelde.

Het mediane tarief inclusief de niet heffende gemeenten is 2,15 euro. Exclusief de niet heffende gemeenten is dit 2,26 euro.

Kaart 42 Toeristenbelasting: tarief hotelovernachting

Figuur bij kaart 42 Toeristenbelasting: tarief hotelovernachting gerangschikt van laagste naar hoogste

43 Toeristenbelasting: mutatie tarief hotel

Mutatie

Het tarief voor hotelovernachtingen is dit jaar in 23 procent van de heffende gemeenten niet veranderd.⁶⁶ Tarieven worden dikwijls enkele jaren ongemoeid gelaten en dan verhoogd. Doordat het om kleine bedragen gaat zijn stijgingen in procenten gemeten soms aanzienlijk, zeker als tarieven een paar jaar niet zijn aangepast.

Daling

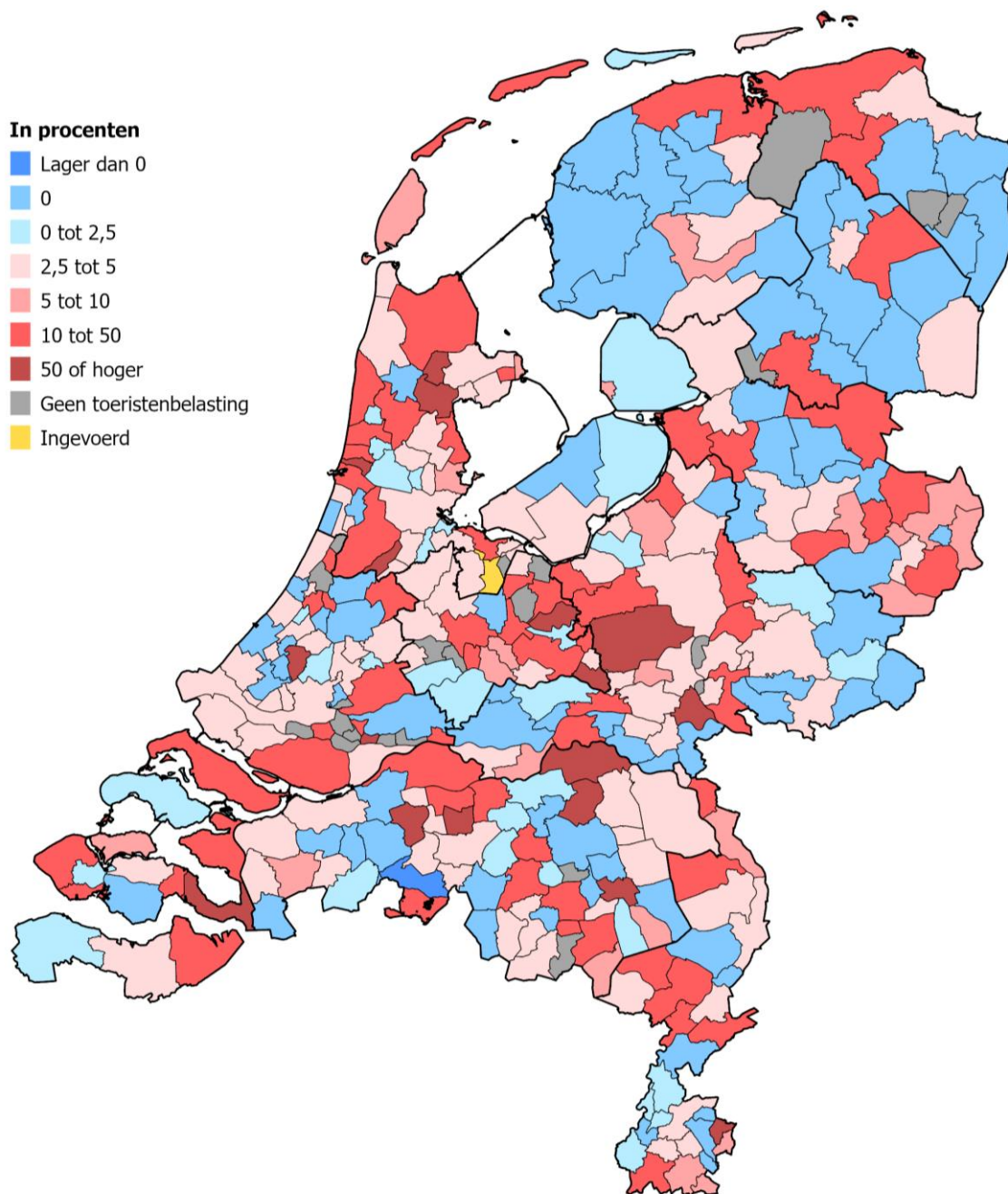
In 1 gemeente daalt het tarief, namelijk in Alphen-Chaam (daling van 64,6 procent, namelijk van 3,83 euro per overnachting in 2025 naar 2,00 euro per overnachting in 2026). In 2025 was het tarief hetzelfde voor iedere accommodatievorm. In 2026 wordt er onderscheid gemaakt tussen kampeerterrainen en andere accommodaties. Het tarief voor een overnachting op een kampeerterrain is in 2026 1,00 euro per overnachting. Met deze tarieven verwacht de gemeente marktconforme tarieven te hanteren.⁶⁷

Grootste stijgingen

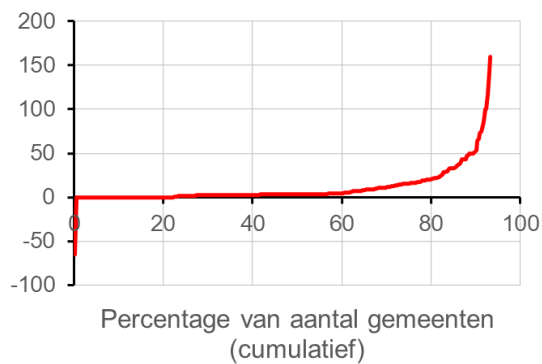
De grootste tariefverhoging vindt plaats in Pijnacker-Nootdorp (159 procent). Het tarief voor een hotelovernachting stijgt van 2,39 euro in 2025 naar 6,20 euro per nacht in 2026. Met de verhoging wil de gemeenteraad ervoor zorgen dat het gelijk is aan dat van buurgemeente 's-Gravenhage.

De op een na hoogste stijging vinden we in Aalsmeer, waar het tarief 144 procent stijgt. Aalsmeer hanteerde tot 2026 een vast bedrag per overnachting. Het tarief verschilde tussen accommodatievormen. Vanaf 2026 is het tarief gelijk voor elke accommodatievorm. Een overnachting kost 3,83 procent van de prijs voor een overnachting.

Kaart 43 Toeristenbelasting: mutatie tarief hotelovernachting

Figuur bij kaart 43 Toeristenbelasting: mutatie tarief hotelovernachting gerangschikt van laagste naar hoogste

44 Hondenbelasting: tarief

Algemeen

De hondenbelasting is een van de oudste nog bestaande belastingen van ons land. Het tarief kan voor elke hond gelijk zijn, maar vaak loopt het tarief op met het aantal honden. Gemeenten die de belasting heffen kennen vaak een apart tarief voor kennels. De opbrengst van de hondenbelasting behoort net als de ozb en toeristenbelasting, tot de algemene middelen en hoeft dus *niet* te worden besteed aan het opruimen van hondenpoep.

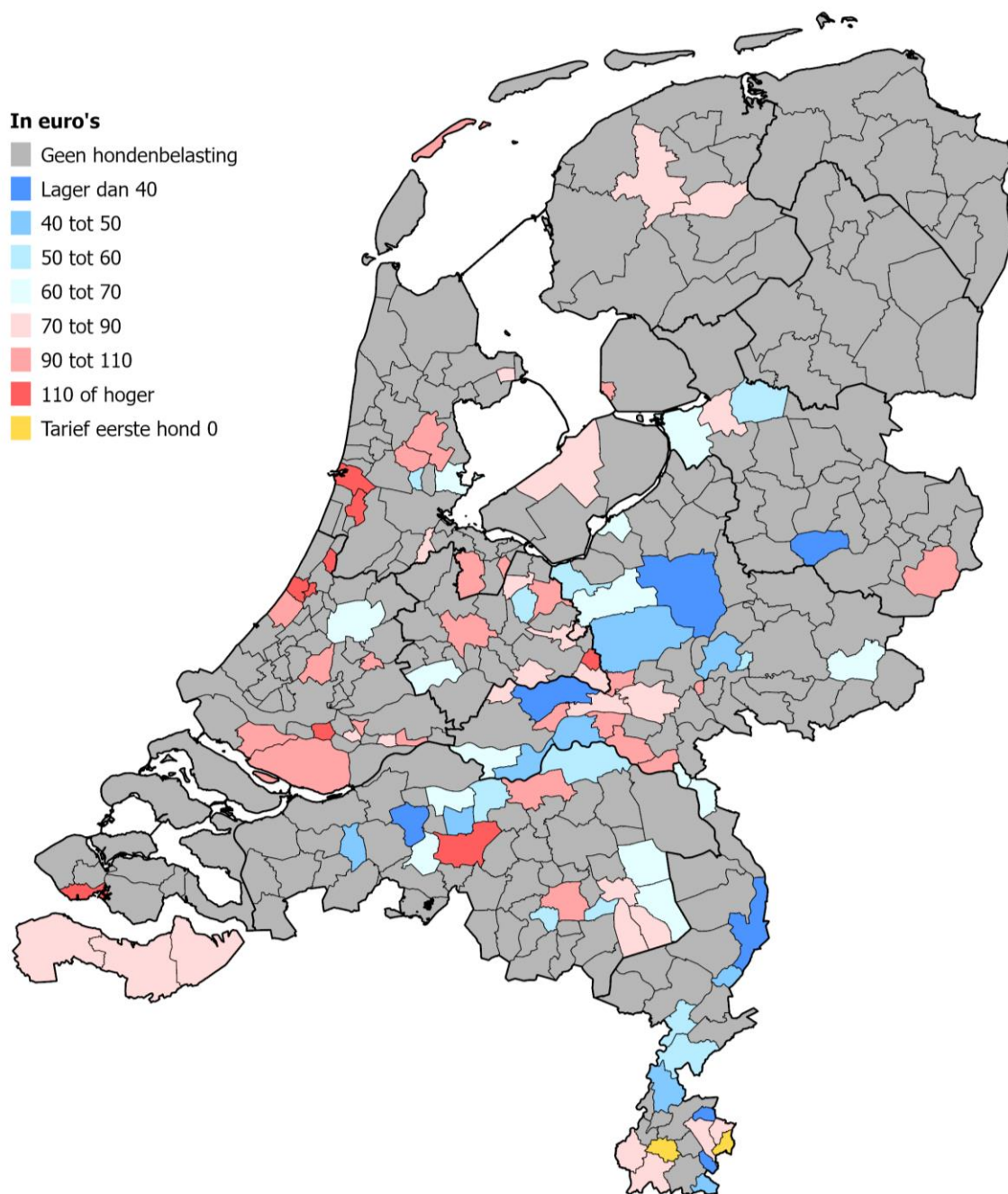
Tarief

Van de 342 gemeenten kent iets minder dan een derde (29 procent, 100 gemeenten) een hondenbelasting. In 2010 was dat nog 72 procent. In de gemeenten die in 2026 hondenbelasting heffen woont 31 procent van de bevolking. Er is in 2026 1 gemeente die hondenbelasting invoert (Wijk bij Duurstede) en er zijn 12 gemeenten die de belasting afschaffen. In Groningen en Drenthe kent geen enkele gemeente hondenbelasting.

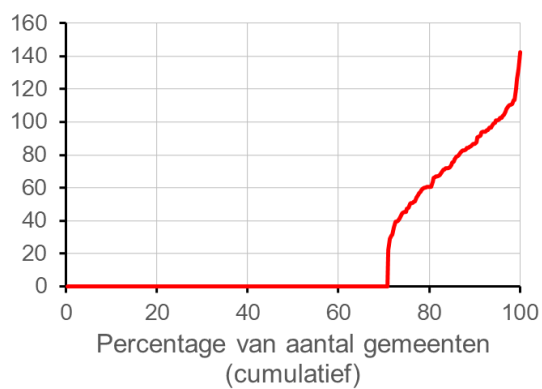
Kaart 44 laat het tarief zien voor één hond. Van de gemeenten die een hondenbelasting hanteren zijn Valkenburg aan de Geul en Kerkrade het goedkoopst. In deze gemeenten betaal je niets voor de eerste hond. Inwoners die meer dan één hond hebben betalen wel hondenbelasting. Op de derde plaats staat Simpelveld waar een hondenbezitter 21,96 euro betaalt voor één hond. Inwoners in Katwijk met een hond zijn het duurst uit (142,18 euro).

Gemiddeld betaalt de eigenaar van één hond in Nederland 25,25 euro per jaar (een daling van 3,1 procent ofwel 0,80 euro ten opzichte van vorig jaar). Laten we gemeenten zonder hondenbelasting buiten beschouwing, dan ligt het gemiddelde op 81,69 euro (2,66 euro ofwel 3,4 procent meer dan vorig jaar).

Kaart 44 Hondenbelasting: tarief

Figuur bij kaart 44 Hondenbelasting: tarief gerangschikt van laagste naar hoogste

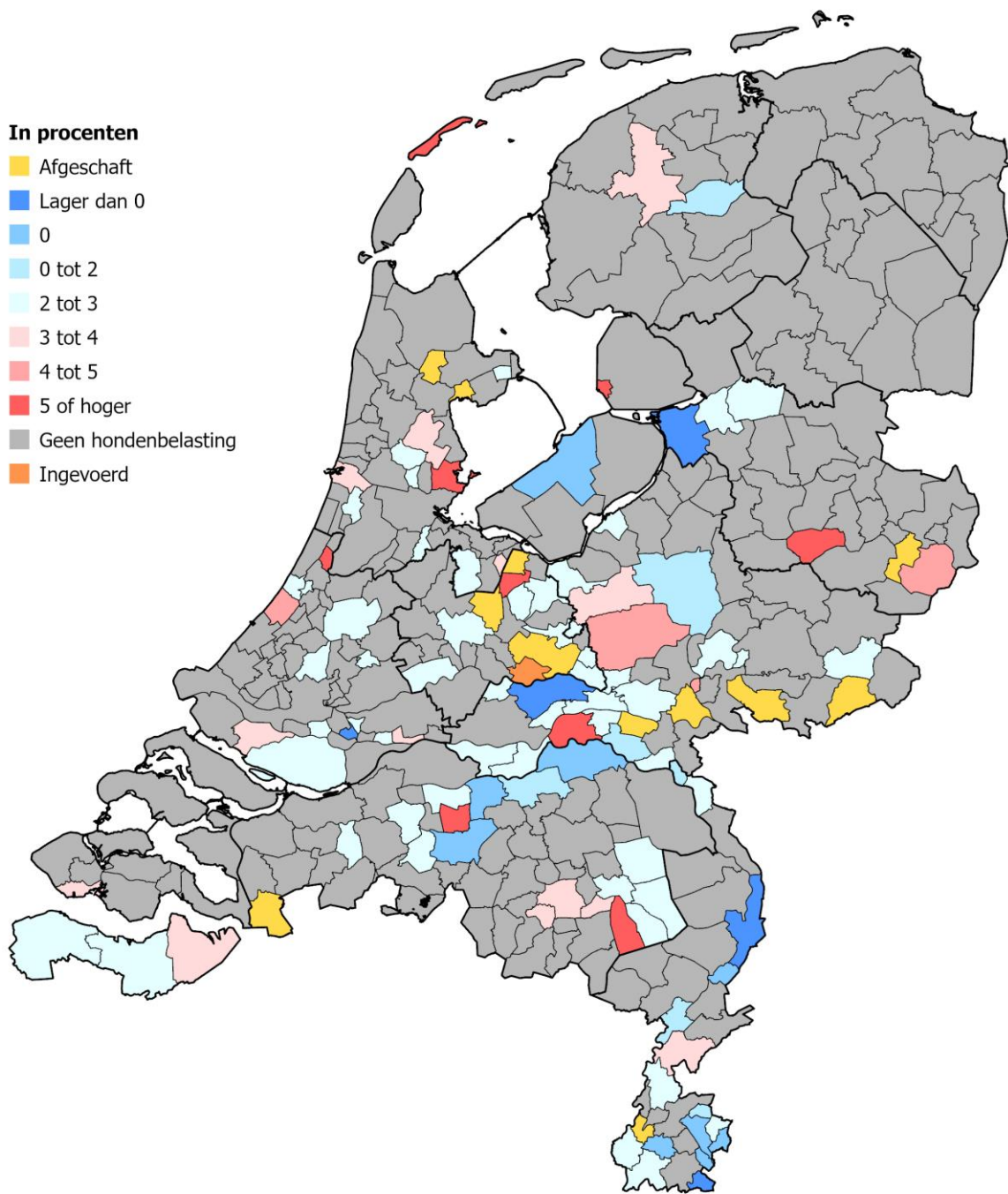

45 Hondenbelasting: mutatie

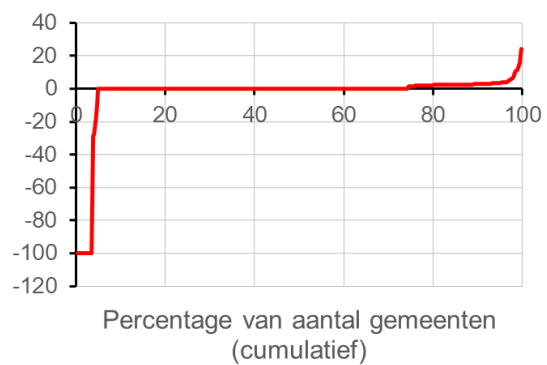
Het tarief van de hondenbelasting blijft in 237 gemeenten ongewijzigd. De grootste tariefverhoging vindt plaats in Lisse. Het tarief stijgt hier 24 procent, van 101,52 euro in 2025 naar 126,00 euro in 2026. Alle belastingtarieven worden in Lisse verhoogd met circa 25 procent om een sluitende begroting te krijgen.⁶⁸

In 5 gemeenten wordt het tarief verlaagd. De grootste tariefverlaging zien we in Hendrik-Ido-Ambacht en Venlo (28 procent). Hendrik-Ido-Ambacht kiest ervoor om de opbrengst uit de hondenbelasting alleen te gebruiken om de kosten te dekken die samenhangen met voorzieningen die voor honden worden gerealiseerd. Daarom wordt het tarief in 2026, net als in 2025, verlaagd.⁶⁹ Venlo is van plan om in 2028 de hondenbelasting af te schaffen. Het tarief wordt tot 2028 ieder jaar verlaagd.⁷⁰

Kaart 45 Hondenbelasting: mutatie

Figuur bij kaart 45 Hondenbelasting: mutatie gerangschikt van laagste naar hoogste

46 Leges uittreksel BRP: tarief

Algemeen

In sommige gevallen is het nodig om te bewijzen dat opgegeven persoonsgegevens juist zijn (zoals bij de eerste aanvraag van een rijbewijs, of een aanmelding bij een opleidingsinstituut). Er wordt dan gevraagd een 'gewaarmerkt afschrift BRP' te overleggen, in de volksmond ook wel 'uittreksel uit het bevolkingsregister'. Dit is een officiële verklaring waaruit de naam- en adresgegevens van een persoon blijken alsmede de juiste schrijfwijze van de namen.

De Basisregistratie Personen (BRP) bevat de persoonsgegevens van elk lid van de Nederlandse bevolking. Van elke Nederlander wordt in de BRP een elektronische persoonslijst aangelegd. Gebeurtenissen als geboorte, verhuizing, huwelijk, echtscheiding, vertrek naar het buitenland en overlijden worden hierin geadministreerd nadat aangifte is gedaan bij de gemeente.

Het verstrekken van een uittreksel uit de BRP is een individuele dienstverlening van de gemeente aan een inwoner, net als de uitgifte van paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen. Hier worden leges voor betaald. Het Rijk heeft voor de reisdocumenten en rijbewijzen maximumtarieven vastgesteld. Meer dan 85 procent van de gemeenten hanteert deze maxima.⁷¹ Maximering van tarieven door het Rijk is vaak een reactie op berichten op grote tariefverschillen tussen gemeenten. Door de maximering is het immers niet langer mogelijk om hoge tarieven te hanteren. Een onbedoeld effect is dat het maximumtarief als een norm gaat fungeren: gemeenten die een tarief hebben dat lager is dan het maximum blijken het tarief (geleidelijk) te verhogen tot dit maximum.⁷²

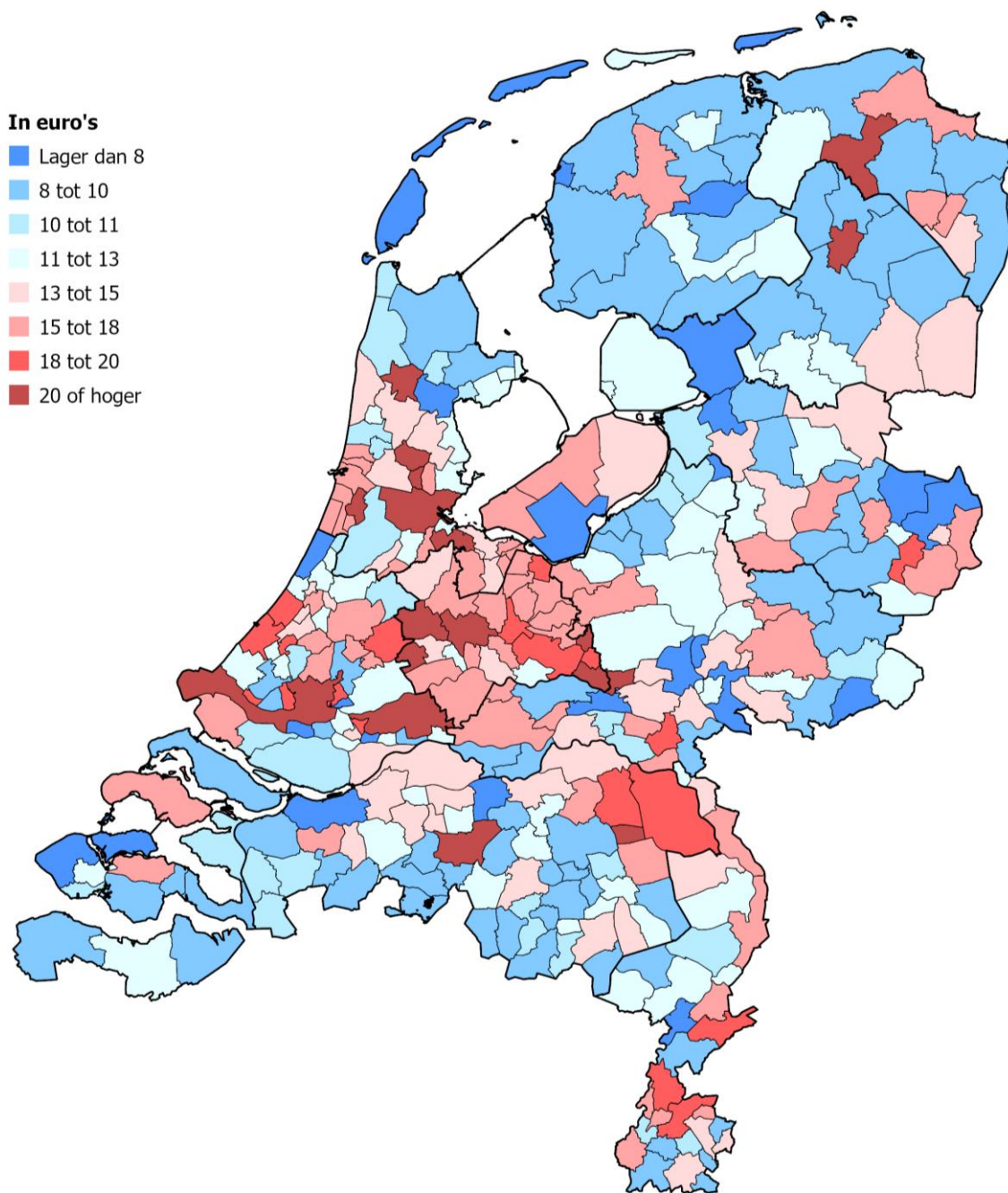
Het tarief voor een uittreksel uit de BRP is niet gemaximeerd. Wel geldt dat de gemeente de tarieven van alle leges tezamen maximaal kostendekkend mag vaststellen. De gemeente mag hier geen winst op maken.

Tarief

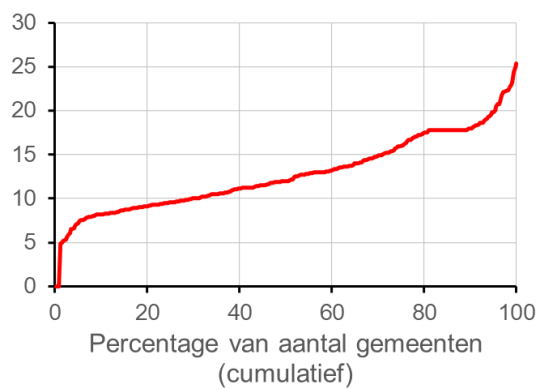
In de meeste gemeenten is het nog steeds mogelijk om een uittreksel uit de BRP aan te vragen aan de balie. Dit kost vaak meer dan een aanvraag via internet. Op kaart 46 worden de kosten weergegeven bij het aanvragen van een uittreksel via internet. Dit is anders dan in vorige edities van deze Atlas. Voorheen gaven wij het tarief bij aanvraag aan de balie weer.

Inwoners van Amsterdam betalen het meest, namelijk 25,40 euro. In 3 gemeenten (Rozendaal, Vlieland en Zeewolde) is een uittreksel uit de BRP gratis. In 56 procent van de gemeenten ligt het tarief tussen 7,50 en 13,50 euro. De gemiddelde prijs bedraagt 14,94 euro.

Kaart 46 Leges uittreksel BRP: tarief

Figuur bij kaart 46 Leges uittreksel BRP, tarief gerangschikt van laagste naar hoogste

Het provinciale belastinggebied

Provinciale belastingen

Provincies houden toezicht op gemeenten en waterschappen en zijn bijvoorbeeld verantwoordelijk voor ruimtelijke ordening buiten de bebouwde kom (waar komen industriegebieden, wat wordt natuurgebied) en de regionale infrastructuur (waar komen wegen en spoorwegen te liggen). De kosten dekken provincies vooral door inkomsten uit de algemene uitkering uit het provinciefonds, specifieke uitkeringen van de rijksoverheid en de belangrijkste provinciale belasting: de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Deze opcenten zijn de enige echte belastingen van de provincies. De opbrengsten vloeien naar de algemene middelen van de provincie en zijn dus zeker niet alleen bedoeld voor het onderhoud van wegen, zoals soms wordt gedacht.

De motorrijtuigenbelasting (ook wel wegenbelasting) wordt geheven door de rijksoverheid. Het te betalen bedrag is onder meer afhankelijk van het soort voertuig (bijvoorbeeld auto of motor) en het gewicht, hoe zwaarder het voertuig, hoe hoger het te betalen bedrag. Daarnaast is de brandstof van belang. Bij gelijk gewicht betaalt een eigenaar veel meer voor een personenauto die rijdt op diesel dan op benzine. Volledig elektrische auto's waren tot en met 2024 vrijgesteld. Vanaf 2025 betaalt een eigenaar van een elektrische auto wel wegenbelasting, maar krijgt tot en met 2029 een korting op het te betalen tarief. In 2026 is deze korting 30 procent.⁷³

Een eigenaar van een personenauto betaalt tegelijk met de motorrijtuigenbelasting aan het Rijk opcenten op motorrijtuigenbelasting aan de provincie. De opcenten zijn een percentage van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting, zoals die gold per 1 april 1995. Als het Rijk de motorrijtuigenbelasting verhoogt, verandert de provinciale belastingopbrengst dus niet. Daarnaast wordt voor de provinciale opcenten geen onderscheid gemaakt tussen benzine- en dieselauto's. Opcenten worden opgelegd aan eigenaren van personenauto's en motorwielen die in de provincie wonen. Voor vrachtauto's en bussen hoeven geen opcenten te worden betaald.

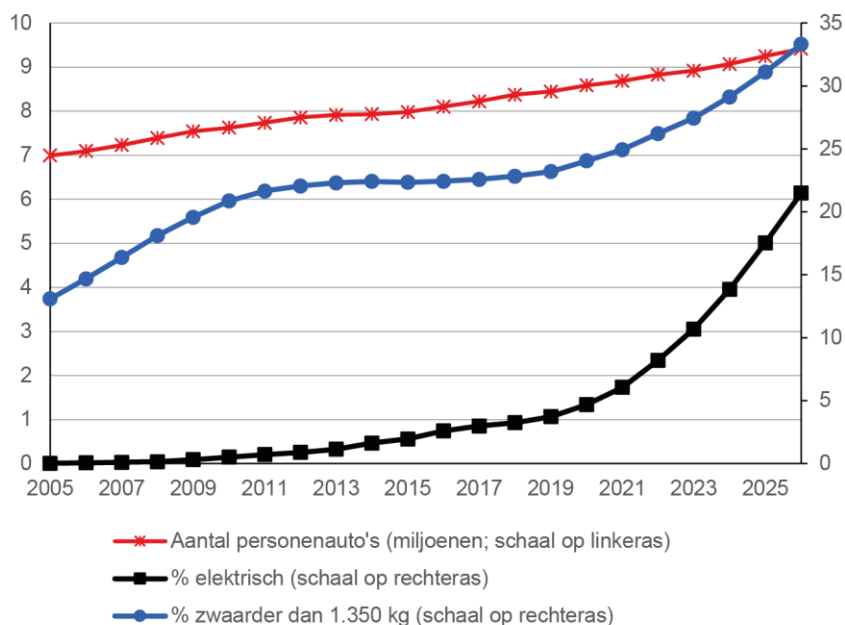
Voor het aantal door de provincie te heffen opcenten geldt een maximum. Dit maximum wordt jaarlijks geactualiseerd via een inflatiecorrectie. Het maximale aantal opcenten bedraagt dit jaar 144,0 procent.⁷⁴ De feitelijke opcenten variëren dit jaar van 82,1 tot 104,4 procent.

Opbrengstontwikkeling

In figuur 14 is te zien dat het aantal personenauto's tussen 2005 en 2024 geleidelijk stijgt en dat deze steeds zwaarder worden. De grondslag voor de motorrijtuigenbelasting en de opcenten op deze belasting is dus jarenlang gegroeid. Met name de stijging van het gewicht komt echter ook door de toename in het aantal elektrische auto's. Deze zijn zwaarder dan soortgelijke

auto's die op benzine rijden. In 2013 en tussen 2020 en 2024 waren elektrische auto's vrijgesteld van de motorrijtuigenbelasting. Daarom leidde de stijging van het gewicht niet tot een evenredige stijging van de grondslag van de provinciale opcenten.

Figuur 14 Ontwikkeling van het aantal personenauto's en hun gewicht

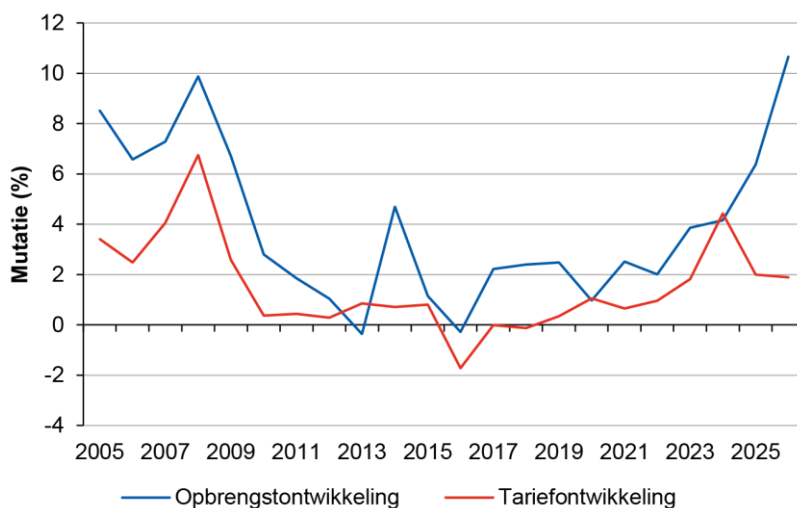

Bron: CBS. Het percentage personenauto's dat zwaarder is dan 1.350 kilo is inclusief elektrische auto's.

Deze vrijstelling heeft wel gevolgen gehad voor de opbrengsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. In figuur 15 is te zien dat deze opbrengst meestal sterker stijgt dan het gemiddelde tarief. De jaren waarin een vrijstelling voor elektrische voertuigen werd ingevoerd (2013 en 2020) zijn de enige jaren waarin de opbrengst minder sterk stijgt dan het tarief. In 2026 is de stijging van de opbrengst met 10,7 procent aanzienlijk hoger dan de stijging van het tarief (1,9 procent).

Gemeenten stellen hun ozb-tarieven doorgaans neerwaarts bij aan de hand van de waardeontwikkeling van onroerende zaken, zie de tekst bij kaart 6 . Provincies lijken hun tarieven niet te corrigeren voor de ontwikkeling van hun belastinggrondslag. Dat is moeilijk te verklaren op inhoudelijke gronden, aangezien het niet voor de hand ligt dat het aantal en het gewicht van motorvoertuigen één op één doorwerken in de middelen die provincies nodig hebben om hun taken te vervullen. Die taken omvatten immers meer dan wegenbeheer.

Figuur 15 Ontwikkeling van de opbrengsten en de tarieven van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Bron: Opbrengsten CBS, tarief COELO

Eigen belastinggebied provincies

Het is belangrijk dat provincies, net als gemeenten een eigen belastinggebied hebben naast de algemene uitkering uit het provinciefonds. Die belasting zou echter wel zichtbaarder moeten zijn dan de bestaande opcenten. Een zichtbare belasting, zoals een ingezetenenbelasting of een provinciale onroerendezaakbelasting, zet een rem op ongebreidelde uitgavengroei. Wanneer nieuw beleid moet worden bekostigd door de belasting te verhogen, zullen bestuurders scherper moeten afwegen of de baten van dat beleid de kosten wel overtreffen.⁷⁵ Bij geld dat vrijwel ongemerkt binnenstroomt is dat minder het geval, zoals de Raad voor de financiële verhoudingen al constateerde.⁷⁶ Ook kunnen met behulp van het eigen belastinggebied onvolkomenheden in de verdeelsystematiek van het provinciefonds worden opgevangen.

47 Tarief opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Uitgangspunten

Bij het maken van kaarten 47 en 48 zijn we uitgegaan van een personenauto met een leeggewicht van 1.200 kilo (bijvoorbeeld een Volkswagen Golf) die rijdt op benzine of diesel.⁷⁷

Opcenten

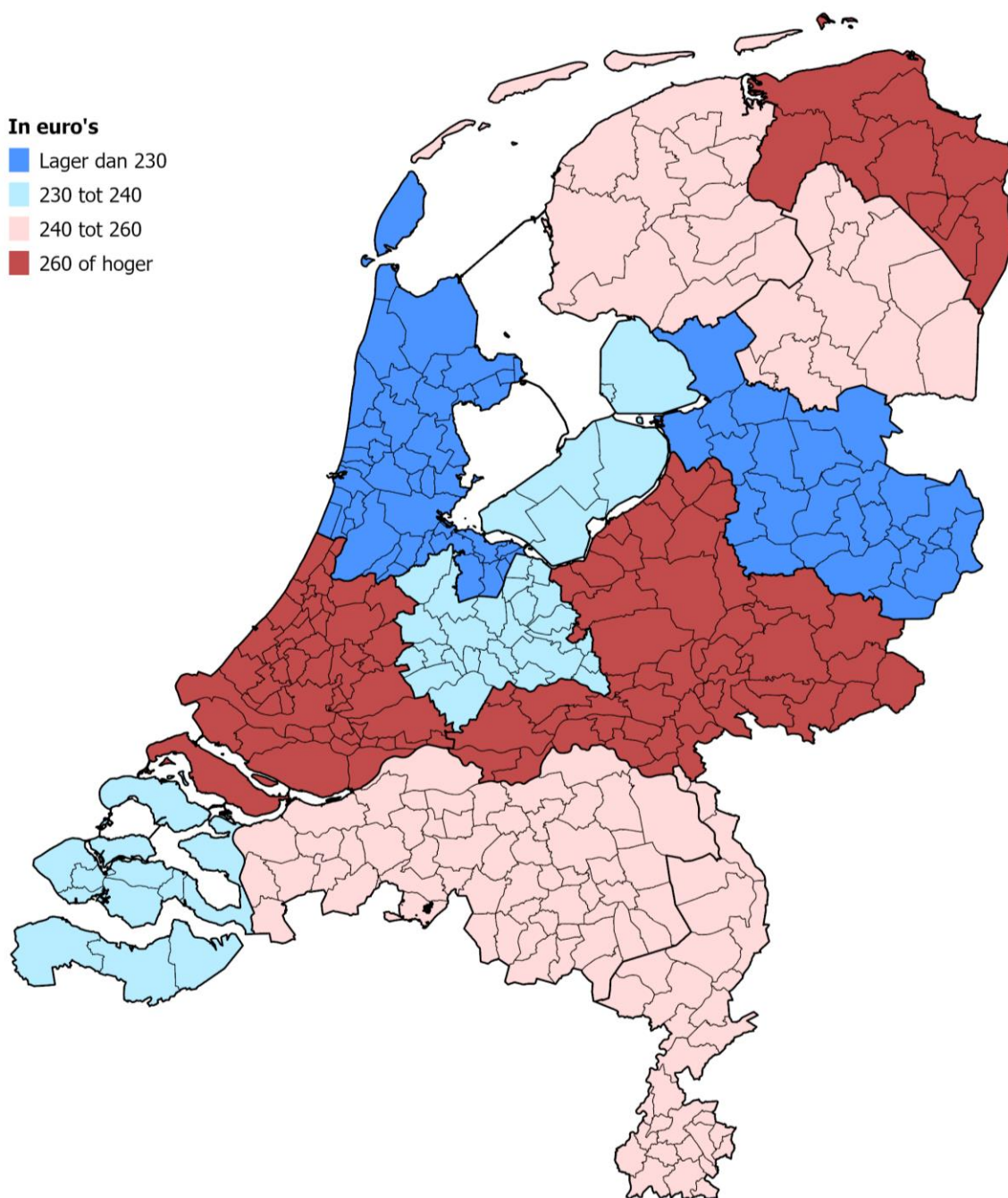
Het gemiddelde bedrag aan opcenten voor onze voorbeeldauto bedraagt in 2026 252 euro, 1,9 procent meer dan vorig jaar. Gemiddeld stijgt het tarief 4,67 euro. Het gemiddelde opcententarief bedraagt dit jaar 91 procent.

Noord-Holland is net als voorgaande jaren het goedkoopst voor de autobezitter. Hier betaalt de eigenaar van onze voorbeeldauto 227 euro. In Zuid-Holland betaalt de automobilist (ook net als voorgaande jaren) het meest: 289 euro (zie tabel 23).

Tabel 23 Opcenten op de motorrijtuigenbelasting in 2026

Provincie	Opcenten (%)	Bedrag (euro)	Mutatie (%)
Groningen	95,7	265	0,0
Fryslân	92,1	255	0,0
Drenthe	92,0	255	0,0
Overijssel	82,2	227	0,0
Gelderland	98,3	272	-2,9
Utrecht	86,4	239	2,6
Noord-Holland	82,1	227	6,1
Zuid-Holland	104,4	289	2,9
Zeeland	84,4	234	0,0
Noord-Brabant	87,0	241	2,5
Limburg	88,5	245	3,1
Flevoland	84,7	234	1,0

Kaart 47 Tarief opcenten op de motorrijtuigenbelasting

48 Mutatie opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Uitgangspunten

Bij het maken van kaarten 47 en 48 zijn we uitgegaan van een personenauto met een leeggewicht van circa 1.200 kilo (bijvoorbeeld een Volkswagen Golf) die rijdt op benzine of diesel.

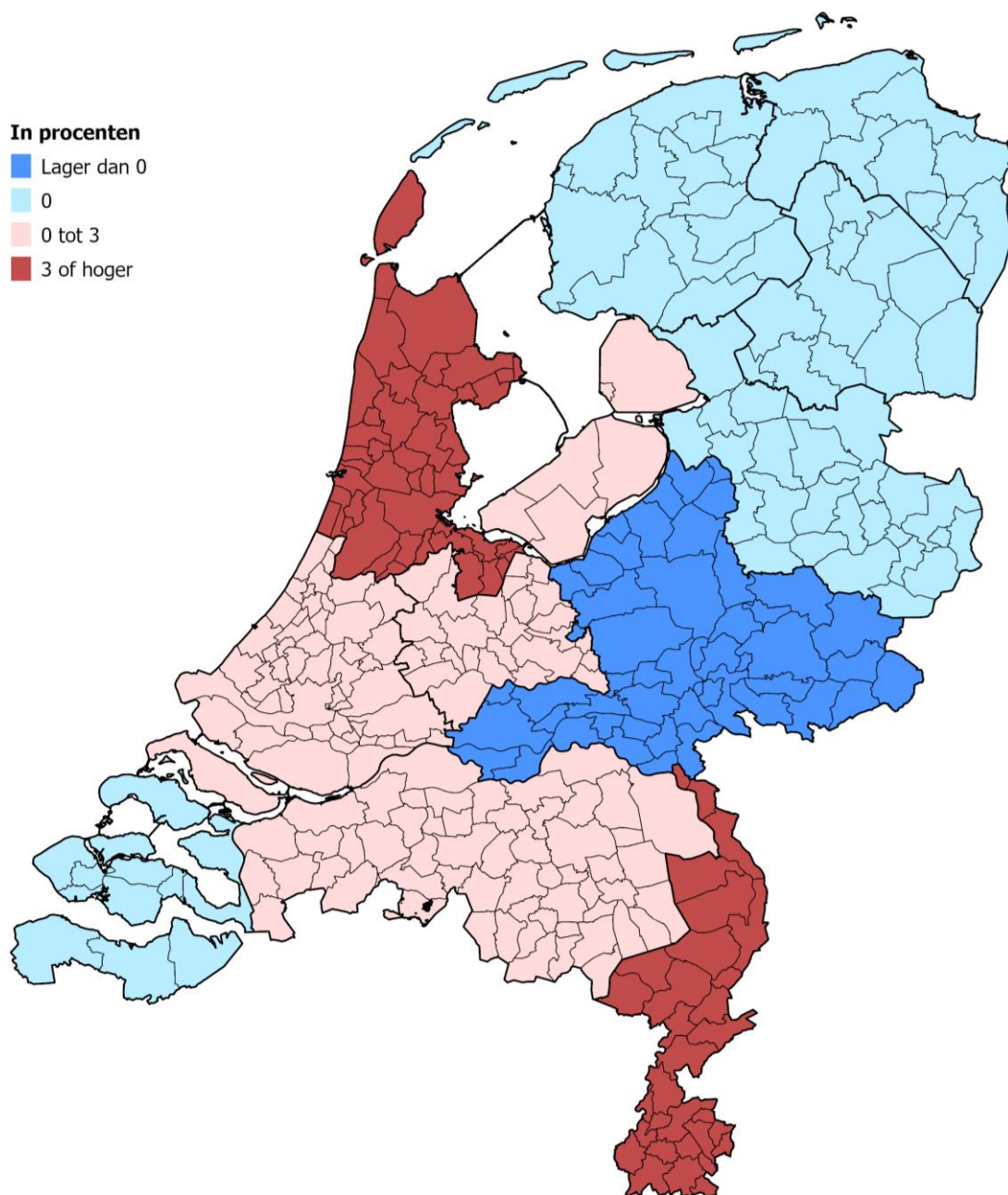
Mutatie

Bijna de helft van de provincies (in totaal 5) veranderen het aantal opcenten niet. Gelderland verlaagt als enige het tarief. In 2025 verhoogde Gelderland het tarief het sterkst en had toen met 101,2 procent het één na hoogste tarief. In 2026 verlaagt de provincie het tarief naar 98,3 procent. Dat is een daling van 2,9 procent. De eigenaar van onze voorbeeldauto betaalt in 2026 2,38 euro minder dan in 2025. De provincie was aanvankelijk van plan om net als in 2025 een inflatiecorrectie toe te passen op het tarief. Er is echter naar aanleiding van een motie besloten om daarnaast een korting te geven op het tarief.⁷⁸ Hierdoor daalt het tarief in 2026.

De grootste stijging vinden we in Noord-Holland. In deze provincie stijgt het tarief 6,1 procent in (13,01 euro). In 2025 bedroegen de opcenten op de MRB nog 77,4 procent, in 2026 is dit 82,1 procent. Noord-Holland houdt hierdoor nog net het laagste tarief.

De één na hoogste stijging vinden we net als in 2025 in Limburg. Het tarief stijgt hier 3,1 procent. De eigenaar van onze voorbeeldauto gaat in Limburg 5,36 euro meer betalen. Limburg geeft aan in de begroting dat het hier gaat om een inflatiecorrectie.⁷⁹

Kaart 48 Mutatie opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Waterschappen

Inleiding

In Nederland hebben we een afzonderlijke bestuurslaag voor het waterbeheer: de waterschappen (ook wel wetterskip en hoogheemraadschap). Hun grenzen vallen niet altijd samen met gemeente- of provinciegrenzen, doordat ze samenhangen met waterstaatkundige eenheden. Waterschappen zorgen voor het keren van zee- en rivierwater, regelen het waterpeil, zorgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en zijn belast met (afval)waterzuivering. Enkele waterschappen beheren daarnaast een deel van het wegennet.

De afgelopen decennia nam het aantal waterschappen gestaag af. In 1995 waren er 89 waterschappen, sinds 2015 zijn er nog 21.

De waterschappen kennen verschillende heffingen om hun taken te bekostigen. Met de *watersysteemheffing* worden de waterkering (onder meer het dijkonderhoud), de waterbeheersing (de waterhoeveelheid in sloten en plassen), het waterkwaliteitsbeheer (kwaliteit van oppervlaktewateren) en in één waterschap (Scheldestromen) ook het wegenbeheer bekostigd. De overige vier waterschappen met een wegentaak bekostigen het wegenonderhoud via een afzonderlijke *wegenheffing*. Met de *zuiveringsheffing* wordt de afvalwaterzuivering bekostigd. Al deze belastingen worden opgelegd op basis van de Waterschapswet.

Op basis van de Waterwet (artikel 7.2) kunnen waterschappen daarnaast een *verontreinigingsheffing* opleggen aan 'directe lozers'; woningen of bedrijven die rechtstreeks lozen op het oppervlaktewater. Het tarief en tariefsysteem zijn gelijk aan die bij de zuiveringsheffing. Omdat de opbrengst uit de verontreinigingsheffing gering is (in 2026 naar verwachting 15 miljoen euro), blijft deze heffing verder buiten beschouwing.

Watersysteemheffing

De tarieven van de watersysteemheffing en de wegenheffing komen tot stand door de kosten die waterschappen maken voor het watersysteem (onder meer het regelen van het waterpeil, het dijkonderhoud en de kwaliteit van het oppervlaktewater) en voor het wegenonderhoud om te slaan over belanghebbenden. Dit zijn huishoudens ('ingezetenen'), eigenaren van cultuurgrond ('ongebouwd'), eigenaren van natuurterreinen ('natuur') en eigenaren van gebouwen ('gebouwd').

Het uitgangspunt bij de verdeling van de kosten is de mate van belang die een belastingcategorie heeft bij een waterschapstaak. Vanaf 2026 is de aangepast Waterschapswet van kracht. Daardoor is de manier waarop het kostenaandeel (het belang) wordt bepaald op enkele punten anders dan in voorgaande jaren.

Het aandeel van *ingezetenen* wordt net als in voorgaande jaren bepaald op basis van de bevolkingsdichtheid in het waterschapsgebied (zie tabel 24). Dit mag het waterschap maximaal 10 procentpunt verhogen mits een motivering op basis van gebiedskenmerken⁸⁰ van het waterschap wordt gegeven.

Het kostenaandeel van de categorieën *ongebouwd* en *natuur* hangt af van de oppervlakte ongebouwde grond respectievelijk natuurterreinen per 1.000 inwoners. Hier worden formules voor gebruikt.⁸¹ Een waterschap mag wel van deze uitkomsten afwijken. In de eerste twee jaar mag het kostenaandeel maximaal 30 procent hoger of lager worden vastgesteld, vanaf 2028 wordt dit 25 procent.⁸² Ook in dit geval moet het waterschap een motivering geven op basis van gebiedskenmerken en taakuitoefening.⁸³

Tabel 24 Begrote bevolkingsdichtheid en kostenaandeel ingezetenen

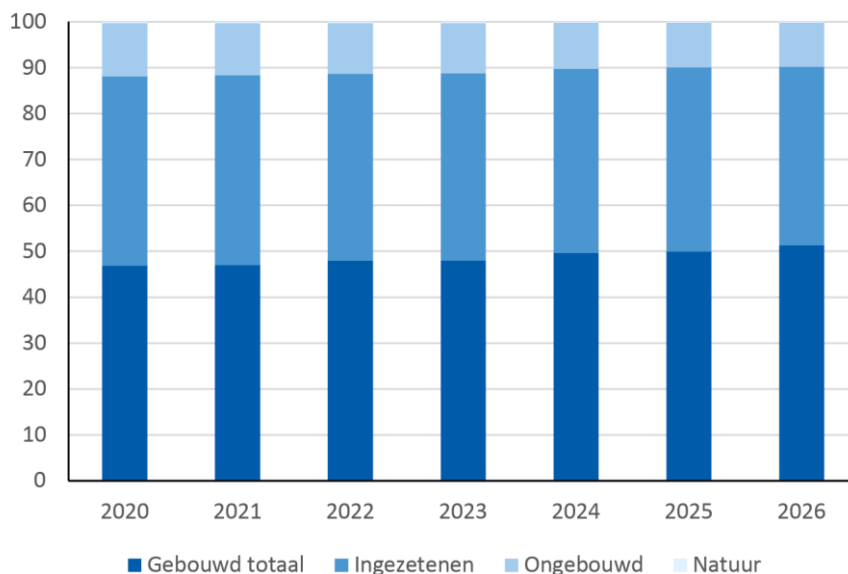
Bevolkingsdichtheid (inw per km ²)	Kostenaandeel (%)
<500	20 – 30
500 tot 1.000	31 – 40
>1.000	41 – 50

Waterschapswet artikel 120.

Noot: het waterschap mag de percentages nog maximaal 10 procentpunt verhogen mits die wordt gemotiveerd op basis van gebiedskenmerken.⁸⁴

Het overblijvende deel van de kosten wordt betaald door eigenaren van gebouwen. Dat ‘*gebouwd*’ in feite een restcategorie is, is een opvallende keuze. Deze categorie betaalt namelijk in 2026 iets meer dan de helft van de kosten van het watersysteembeheer (zie figuur 16).

Figuur 16 Aandeel belangencategorieën in opbrengst watersysteemheffing

Het aandeel van de heffing natuur is kleiner dan 1 procent en daardoor niet zichtbaar in de figuur.

Een andere wijziging is dat waterschappen vanaf 2026 bij de heffing gebouwd tariefdifferentiatie *moeten* toepassen tussen woningen en niet-woningen. Tot 2026 betaalden eigenaren van woningen en van niet-woningen hetzelfde tarief voor de heffing gebouwd. Doordat de waarde van woningen al jaren sterker stijgt dan die van niet-woningen zijn woningeigenaren een groter deel van de kosten van het watersysteem- en wegenbeheer gaan betalen ten gunste van eigenaren van niet-woningen. Door differentiatie tussen de tarieven verplicht te maken moet hier een einde aan komen. De verhouding tussen de tarieven moet voortaan zo worden vastgesteld dat de lasten voor eigenaren van woningen en voor die van bedrijven met gemiddeld hetzelfde percentage stijgen.

Gemeenten kennen voor de ozb al jaren tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen. Daar is de differentiatie echter niet verplicht.

Kostenverschillen tussen waterschappen

De kosten van waterbeheer verschillen aanzienlijk binnen Nederland. In de laaggelegen delen van het land moet bijvoorbeeld veel meer worden gedaan om droge voeten te houden dan in delen van het land die niet onder zeeniveau liggen. Kostenverschillen van gemeenten en provincies worden (deels) gecompenseerd doordat deze overheidslagen een verevenende algemene uitkering ontvangen (uit het gemeentefonds en het provinciefonds). Er bestaat echter geen waterschapsfonds dat kostenverschillen tussen waterschappen verevent. Waterschappen dekken hun kosten grotendeels met opbrengsten uit waterschapsheffingen. Hogere kosten betekenen dus ook hogere tarieven.

Waterschapstarieven in deze atlas

In deze atlas geven we de tarieven weer voor de zuiveringsheffing en de tarieven van de ingezetenenheffing en heffingen gebouwd. Zoals aangegeven zijn er enkele waterschappen die naast de watersysteemheffing ook een wegenheffing kennen. In dat geval wordt het totaalbedrag weergegeven. (watersysteemheffing plus wegenheffing).

Waterschappen kunnen binnen hun waterschapsgebied verschillende tarieven hanteren voor verschillende gebieden. In die gevallen hanteren wij het gewogen gemiddelde, waarbij wordt gewogen naar de totale waarde van het onroerend goed. Op de kaarten zijn, om de oriëntatie te vergemakkelijken, ook de gemeentegrenzen ingetekend (dunne zwarte lijnen).

49 Zuiveringsheffing: tarief

Algemeen

Het zuiveren van het Nederlandse afvalwater dat op de riolering wordt geloosd is de exclusieve verantwoordelijkheid van de waterschappen. De waterschappen beheren in totaal ruim 300 zuiveringsinstallaties.⁸⁵

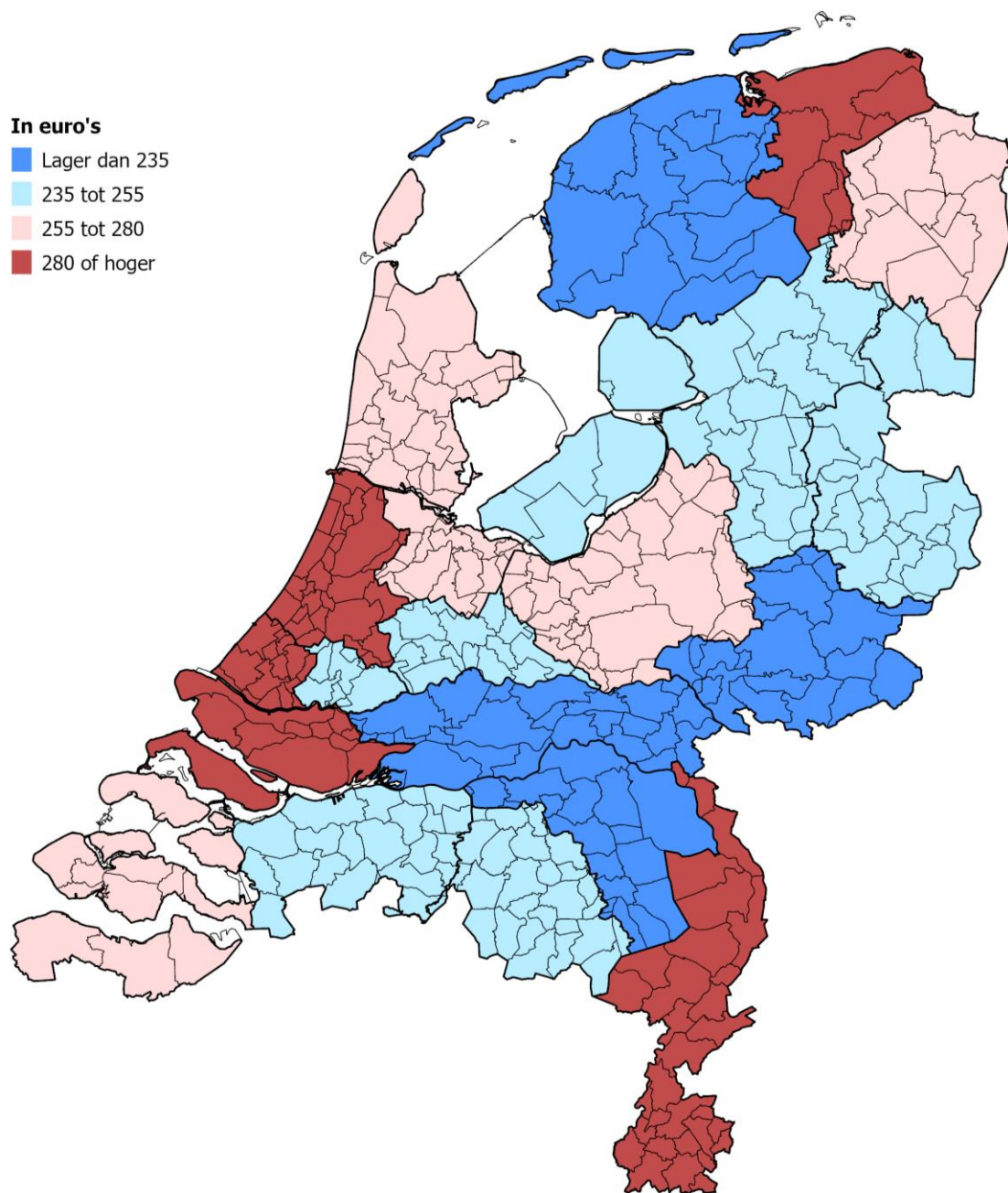
Tarieven

Waterschappen bekostigen de afvalwaterzuivering via een zuiveringsheffing die wordt opgebracht door huishoudens en bedrijven binnen hun beheersgebied. De grondslag wordt gevormd door het aantal vervuilingseenheden. Meerpersoonshuishoudens worden aangeslagen voor drie vervuilingseenheden, alleenwonenden voor één. Voor meerpersoonshuishoudens varieert het tarief van 200 euro in waterschap Aa en Maas tot 346 euro in Delfland. Het gewogen gemiddelde bedraagt 264 euro.⁸⁶ Dit is 6,5 procent hoger dan vorig jaar (16,15 euro).

Kwijtschelding

Tot 2016 was het in alle waterschappen mogelijk kwijtschelding aan te vragen voor zowel de zuiveringsheffing als de ingezetenenheffing. Vanaf 2017 is in Delfland en in Schieland en de Krimpenerwaard geen kwijtschelding meer mogelijk voor de zuiveringsheffing. Voor waterschappen gelden bij kwijtschelding dezelfde voorwaarden als voor gemeenten (zie de tekst bij 37 en 38). Alle waterschappen hanteren een kwijtscheldingsnorm van 100 procent.

Kaart 49 Zuiveringsheffing: tarief

50 Zuiveringsheffing: mutatie

Geen dalingen

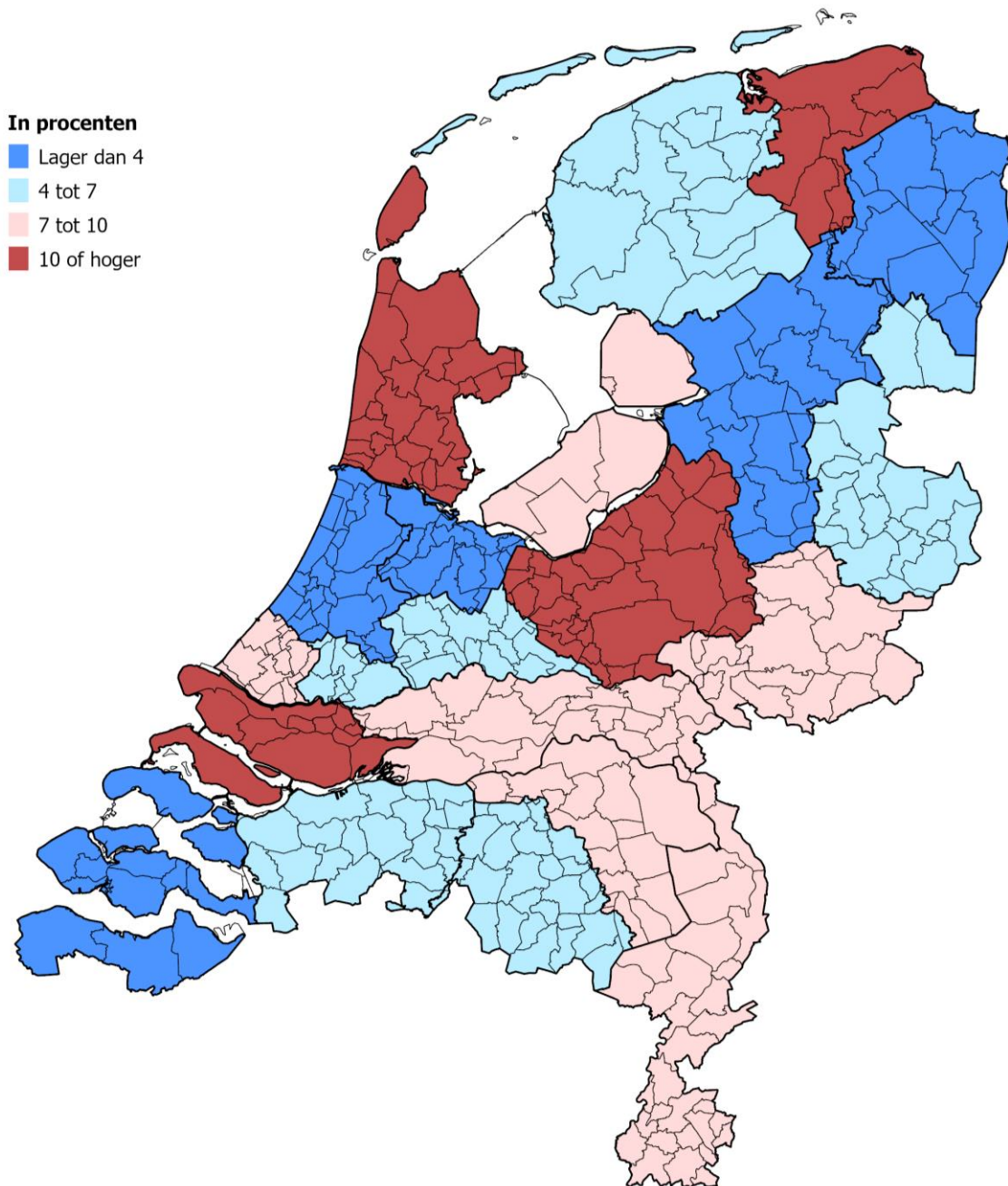
Het tarief daalt net als vorig jaar in geen enkel waterschap. In Amstel, Gooi en Vecht blijft het tarief gelijk.

Stijgingen

De zuiveringsheffing is het sterkst gestegen in Noorderzijlvest, namelijk met 18,7 procent (50,28 euro). Het waterschap geeft aan dat de stijging komt doordat er hogere onderhoudskosten zijn voor de waterzuiveringsinstallaties. Het waterschap past de bestaande infrastructuur aan om het zuiveringsproces te optimaliseren.⁸⁷ Noorderzijlvest heeft door de stijging het één na hoogste tarief (319 euro voor een meerpersoonshuishouden). Alleen in Delfland is het tarief van de zuiveringsheffing met 346 euro hoger (zie kaart 50).

De één na grootste stijging vinden we in Hollands Noorderkwartier waar het tarief 13,3 procent stijgt (31,32 euro). Het waterschap geeft aan dat de stijging komt omdat er steeds meer taken zijn op het gebied van waterzuivering en doordat het zuiveren complexer wordt.

Kaart 50 Zuiveringsheffing: mutatie

51 Ingezetenenheffing: tarief

Algemeen

De ingezetenenheffing is een vast bedrag per huishouden. In de meeste waterschappen bestaat dit uit één bedrag, de watersysteemheffing. Vijf waterschappen onderhouden (een deel van) het wegennet in hun beheersgebied. Vier van deze waterschappen (Hollandse Delta, Hollands Noorderkwartier, Rivierenland en Schieland en de Krimpenerwaard) hanteren een wegenheffing om (een deel van) de kosten te dekken. Eén waterschap, Scheldestromen, bekostigt het wegenbeheer uit de opbrengst uit de watersysteemheffing.

De vier waterschappen met een afzonderlijke wegenheffing onderhouden maar in een deel van het waterschapsgebied wegen. Alleen de inwoners van deze gebieden betalen voor het onderhoud van wegen. Waterschap Hollands Noorderkwartier draagt het wegenbeheer geleidelijk over aan de gemeenten. In 2026 legt het waterschap nog wegenheffing op aan de inwoners van twee gemeenten (Purmerend en Waterland).

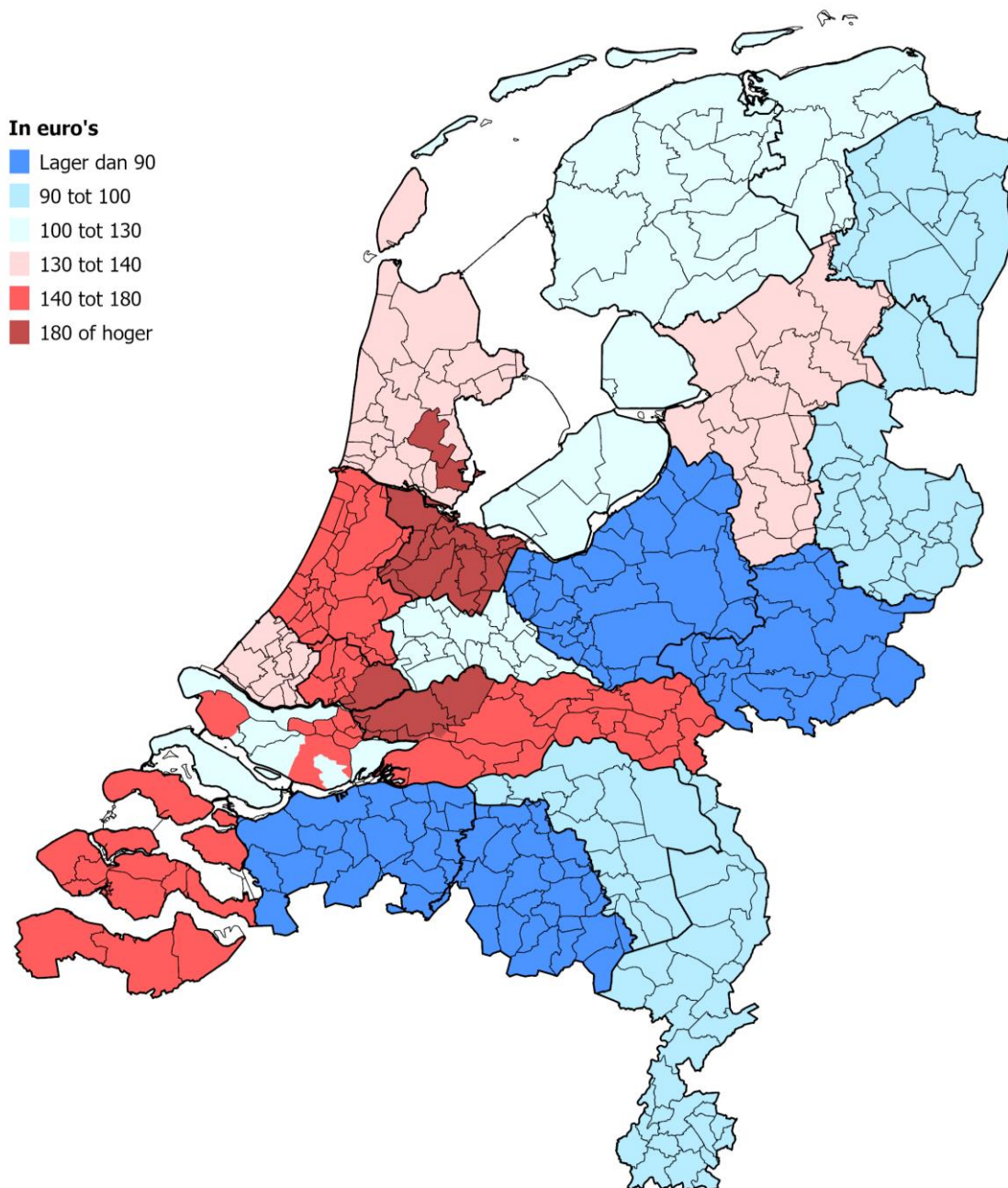
Tarieven

De ingezetenenheffing is het hoogst in het deel van Schieland en de Krimpenerwaard waar belastingbetalers naast de watersysteemheffing een wegenheffing betalen (228 euro). Inwoners betalen 152 euro voor de watersysteemheffing en 76 euro voor de wegenheffing.

Waterschap De Dommel heeft al jaren de laagste ingezetenenheffing. Dit waterschap ligt relatief hoog en kent geen grote rivieren. In 2026 betalen huishoudens hier 67 euro.

Het gewogen gemiddelde tarief bedraagt 124 euro. Dat is 4,7 procent (5,60 euro) hoger dan vorig jaar.

Kaart 51 Ingezetenenheffing: tarief

52 Ingezetenenheffing: mutatie

Dalingen

De daling van de ingezetenenheffing is het grootst voor de inwoners van gemeente Landsmeer. Landsmeer maakt deel uit van Hollands Noorderkwartier. Ingezetenen in Landsmeer betalen dit jaar 25,3 procent minder dan in 2025 (45,78 euro) omdat zij geen wegenheffing meer betalen. Het waterschap heeft het wegenbeheer overgedragen aan Landsmeer. Dat betekent wel dat de lasten voor de gemeente, waaronder hun ozb, stijgen. De verandering van het wegenbeheer hoeft daarom niet te betekenen dat er sprake is van een lastenverlichting (zie ook kaart 61 en kaart 63 voor de mutatie van de totale decentrale lasten). Binnen Hollands Noorderkwartier betalen nu alleen inwoners van de gemeenten Purmerend en Waterland wegenheffing aan het waterschap.

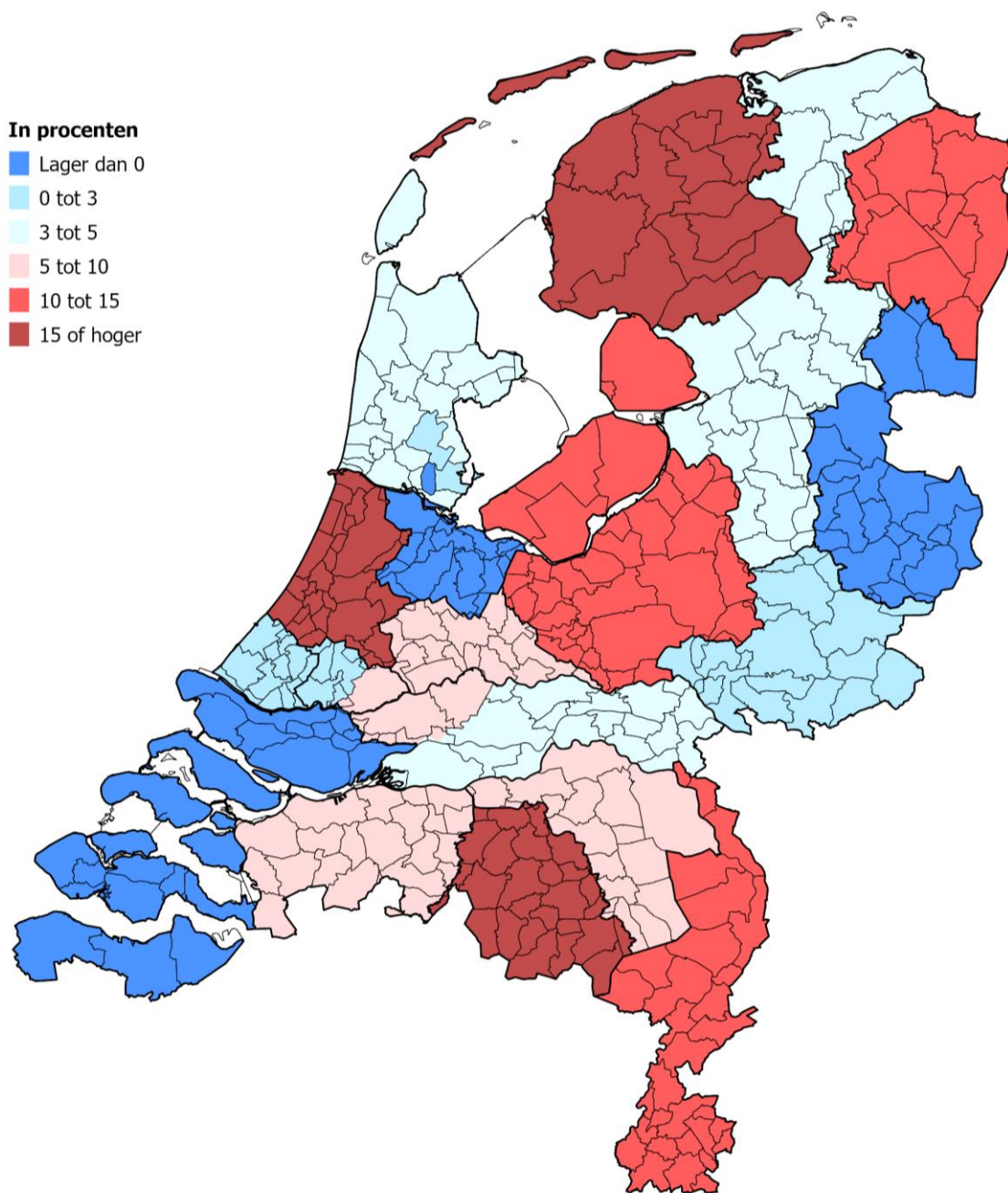
Op de tweede plaats staat Vechtstromen waar ingezetenen 12,3 procent minder betalen (12,78 euro) dan in 2025. Deze daling komt voornamelijk doordat het waterschap naar aanleiding van de aanpassingen van de Waterschapswet een nieuwe kostentoedelingsverordening heeft vastgesteld. In 2025 betaalden ingezetenen 37,5 procent van de kosten van het watersysteembeheer in Vechtstromen, in 2026 is dat nog 29,5 procent.

Stijgingen

Het tarief van de ingezetenenheffing stijgt het sterkst in Rijnland namelijk met 21,0 procent (28 euro). Er is volgens Rijnland geen grote eenduidige reden voor deze stijging. De kosten bij alle taken in het watersysteembeheer stijgen. Daarbij komt dat er geen grote egalisereserve beschikbaar is om de stijging te dempen.

De één na sterkste stijging vinden we in Fryslân. De ingezetenenheffing stijgt 18,5 procent, een huishouden betaalt 17,53 euro meer dan in 2025. Een groot deel van de stijging is volgens het waterschap een gevolg van het klimaatbestendig maken van het watersysteem (zoals omgaan met piekneerslag en langdurige droogte).

Kaart 52 Ingezetenenheffing: mutatie

53 Heffing gebouwd woningen: tarief

Algemeen

De heffing gebouwd wordt geheven van eigenaren van gebouwde onroerende zaken. De grondslag voor deze heffing is de woz-waarde, net als bij de onroerendezaakbelasting van de gemeenten. De tarieven worden uitgedrukt als percentage van de woz-waarde. Waterschappen kunnen gebieden aanwijzen waar eigenaren een lager of juist hoger bedrag betalen dan in de rest van het waterschapsgebied. In de Waterschapswet is vastgelegd wanneer dit is toegestaan. In deze gevallen hebben wij een (naar woz-waarden) gewogen gemiddeld tarief uitgerekend.

Tot 2026 betaalden eigenaren van woningen en niet-woningen hetzelfde tarief. Omdat de waarde van woningen al jaren sneller stijgt dan die van niet-woningen, zijn de lasten voor woningeigenaren sterker gestegen dan die voor eigenaren van niet-woningen. Om te voorkomen dat de lasten voor woningeigenaren nog sterker stijgen ten gunste van eigenaren van niet-woningen *moeten* waterschappen met ingang van 2026 tariefdifferentiatie toepassen tussen woningen en niet-woningen.

Het verschil tussen de twee tarieven moet op basis van de Waterschapswet worden gebaseerd op de woz-waardeverhouding tussen woningen en niet-woningen op 1 januari 2024.⁸⁸ Deze verhouding moet worden gebruikt om te bepalen welk deel van de opbrengst door beide groepen wordt opgebracht. Het is de bedoeling dat de lasten van woningen en bedrijven zo gemiddeld met hetzelfde percentage stijgen.

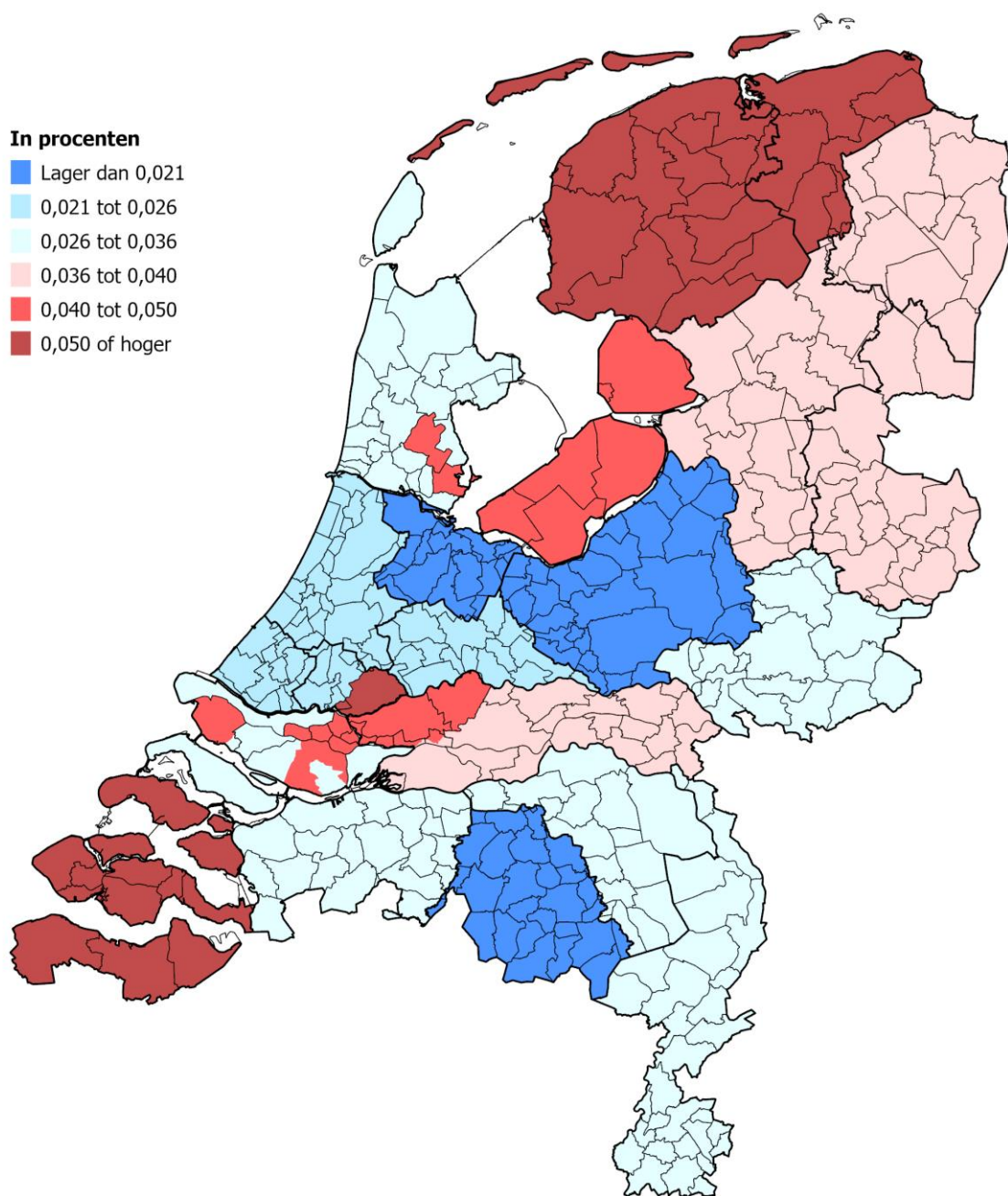
Op kaart 53 wordt het tarief voor woningen weergegeven, op kaart 55 dat voor niet-woningen.

Tarieven

Waterschap Fryslân heeft voor de heffing op woningen het hoogste tarief (0,0704 procent van de woz-waarde). Amstel, Gooi en Vecht heeft het laagste tarief (0,0177 procent).

Het (naar grondslag) gewogen gemiddelde tarief is 0,0306 procent. Dat is, gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de woz-waarden als gevolg van hertaxatie, 10,1 procent hoger dan vorig jaar. Een huiseigenaar betaalt nu gemiddeld 161 euro voor de heffing gebouwd.

Kaart 53 Heffing gebouwd woningen: tarief

54 Heffing gebouwd woningen: mutatie

Mutatie en hertaxatie

In 2025 betaalden eigenaren van woningen en niet-woningen nog hetzelfde tarief voor de heffing gebouwd. Vanaf 2026 moeten waterschappen deze tarieven differentiëren. Op kaart 54 tonen we de mutatie van de heffing gebouwd voor woningeigenaren, op kaart 56 is de mutatie te zien voor eigenaren van niet-woningen.

De taxatiewaarde van onroerende zaken is net als in voorgaande jaren geactualiseerd (zie kaart 2). We hebben de tariefmutaties op kaart 55 gecorrigeerd voor deze waardeontwikkeling van *woningen*.⁸⁹ De door ons gehanteerde waardeontwikkelingen zijn actueler dan de waardeontwikkelingen die waterschappen hebben gehanteerd bij het vaststellen van de tarieven. De meeste waterschappen hebben het tarief van de heffing gebouwd in november of december vastgesteld, op basis van voorlopige waardegegevens.

Daling

Het tarief voor eigenaren van woningen daalt in 3 (delen van) waterschappen. De sterkste daling vinden we, net als bij de ingezetenenheffing in het deel van Hollands Noorderkwartier waar het waterschap het wegenbeheer heeft overgedragen aan de gemeente (Landsmeer). De heffing gebouwd daalt door de overdracht van de wegentaak 23,7 procent (0,0109 procentpunt). In de rest van het waterschap stijgt het tarief van de heffing gebouwd voor woningeigenaren met circa 3,5 procent.

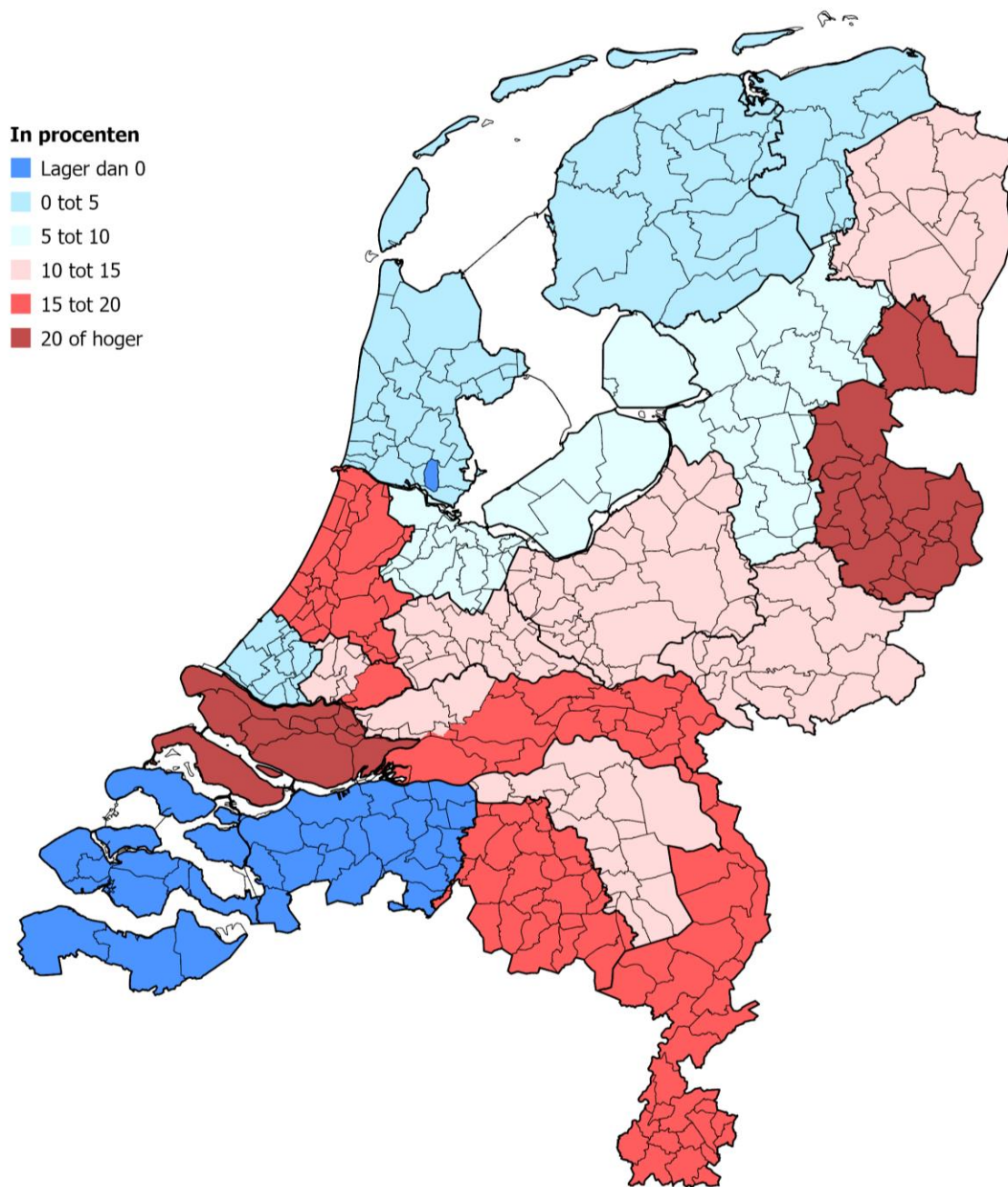
Op de tweede plek staat Scheldestromen waar het tarief gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van woningen 9,1 procent daalt (0,0052 procentpunt).

Stijging

In Hollandse Delta stijgt het tarief het sterkst, namelijk met 42,6 procent (0,0102 procentpunt). Deze stijging komt onder meer doordat het waterschap een nieuwe kostentoedelingsverordening heeft vastgesteld op basis van de aangepaste Waterschapswet. Er wordt nu een groter deel van de kosten opgebracht door de heffing gebouwd. Daarnaast werd er in 2025 eenmalig een korting gegeven op het tarief van de heffing gebouwd in verband met een foutieve raming in 2024. De korting vervalt dit jaar waardoor het tarief sterk stijgt.⁹⁰ De wegenheffing die in een deel van het waterschap wordt betaald stijgt 18,1 procent.

In Vechtstromen stijgt de heffing gebouwd voor eigenaren van woningen 27,2 procent (0,0083 procentpunt). Ook in dit waterschap zijn eigenaren van gebouwen een groter deel van de kosten gaan betalen door een nieuwe kostentoedelingsverordening.

Kaart 54 Heffing gebouwd woningen: mutatie

55 Heffing gebouwd niet-woningen: tarief

Algemeen

De heffing gebouwd wordt geheven van eigenaren van gebouwde onroerende zaken. De grondslag voor deze heffing is de woz-waarde, net als bij de onroerendezaakbelasting van de gemeenten. De tarieven worden uitgedrukt als percentage van de woz-waarde. Waterschappen kunnen gebieden aanwijzen waar eigenaren een lager of juist hoger bedrag betalen dan in de rest van het waterschapsgebied. In de Waterschapswet is vastgelegd wanneer dit is toegestaan. In deze gevallen hebben wij een gewogen gemiddeld tarief uitgerekend.

Tot 2026 betaalden eigenaren van woningen en niet-woningen hetzelfde tarief. Omdat de waarde van woningen al jaren sneller stijgt dan die van niet-woningen, zijn de lasten voor woningeigenaren sterker gestegen dan die voor eigenaren van niet-woningen. Om ervoor te zorgen dat de lasten voor woningeigenaren voortaan net zoveel stijgen als die van eigenaren van niet-woningen *moeten* waterschappen met ingang van 2026 tariefdifferentiatie toepassen.

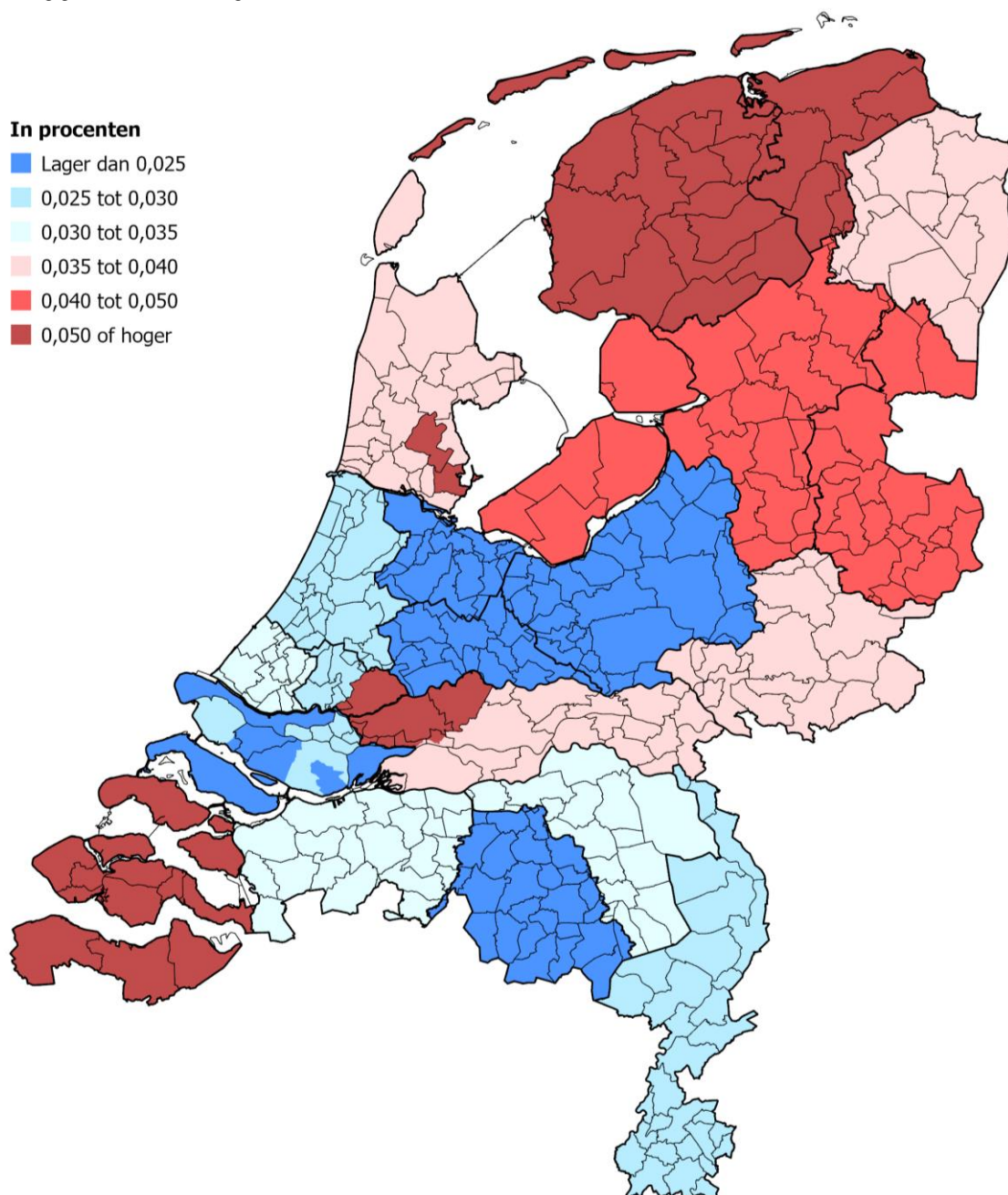
Op kaart 55 wordt het tarief voor niet-woningen weergegeven, op kaart 53 dat voor woningen.

Tarieven

Waterschap Fryslân heeft ook voor niet-woningen het hoogste tarief (0,0741 procent van de woz-waarde). Amstel, Gooi en Vecht heeft ook net als voor woningen het laagste tarief (0,0190 procent).

Het (naar grondslag) gewogen gemiddelde tarief is 0,0306 procent. Dat is, gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de woz-waarden als gevolg van hertaxatie, 8,7 procent hoger dan vorig jaar.

Kaart 55 Heffing gebouwd niet-woningen: tarief

56 Heffing gebouwd niet-woningen: mutatie

Mutatie en hertaxatie

Op kaart 56 tonen we de mutatie van de heffing gebouwd voor eigenaren van niet-woningen, op kaart 54 is de mutatie te zien voor woningeigenaren.

De taxatiewaarde van onroerende zaken is dit jaar net als voorgaande jaren geactualiseerd (zie kaart 3). We hebben de tariefmutaties op kaart 57 gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van niet-woningen.⁹¹ De door ons gehanteerde waardeontwikkelingen zijn actueler dan de waardeontwikkelingen die waterschappen hebben gehanteerd bij het vaststellen van de tarieven. De meeste waterschappen hebben het tarief van de heffing gebouwd in november of december vastgesteld, op basis van voorlopige waardegegevens.

Daling

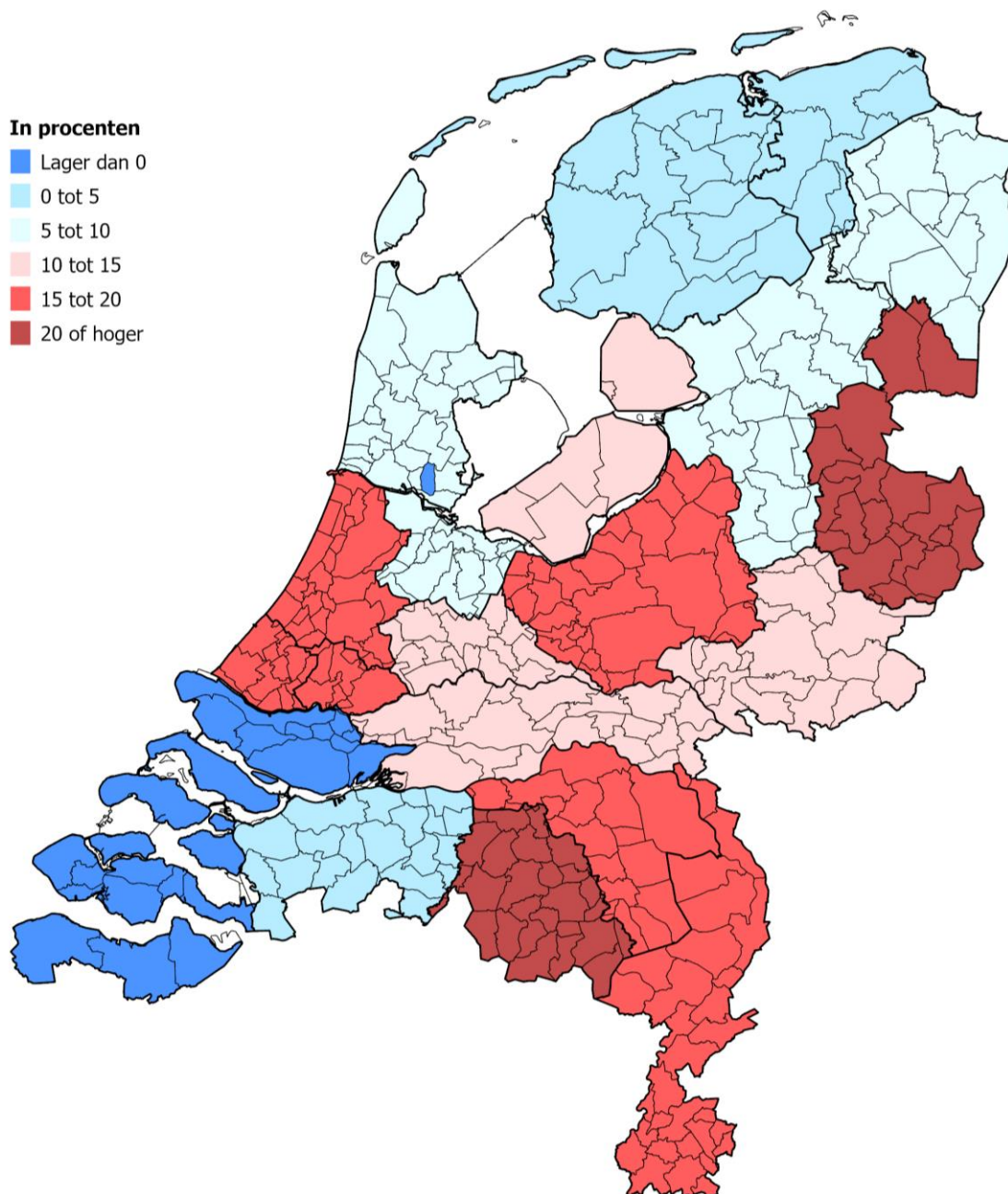
Het tarief voor eigenaren van woningen daalt in 4 (delen van) waterschappen. De sterkste daling vinden we net als bij de ingezetenenheffing en de heffing gebouwd voor woningeigenaren in het deel van Hollands Noorderkwartier waar het waterschap het wegenbeheer heeft overgedragen aan de gemeente (Landsmeer). De heffing gebouwd daalt hier voor niet-woningen 21,9 procent (0,0109 procentpunt) door de overdracht van de wegentaak. In de rest van het waterschap stijgt het tarief van de heffing gebouwd voor eigenaren van niet-woningen met circa 6 procent.

Stijging

In Vechtstromen stijgt het tarief het sterkst. De watersysteemheffing voor huiseigenaren stijgt 31 procent (0,0099 procentpunt). Het waterschap heeft op basis van de aangepaste Waterschapswet een nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld. Eigenaren van gebouwen betalen nu een groter deel van de kosten. Op kaart 55 blijkt dat ook woningeigenaren meer kwijt zijn in dit waterschap.

Op de tweede plek staat De dommel. De heffing gebouwd voor eigenaren van niet-woningen stijgt (gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van niet-woningen 26,9 procent (0,0048 procent)).

Kaart 56 Heffing gebouwd niet-woningen: mutatie

57 Waterschapslasten huurder

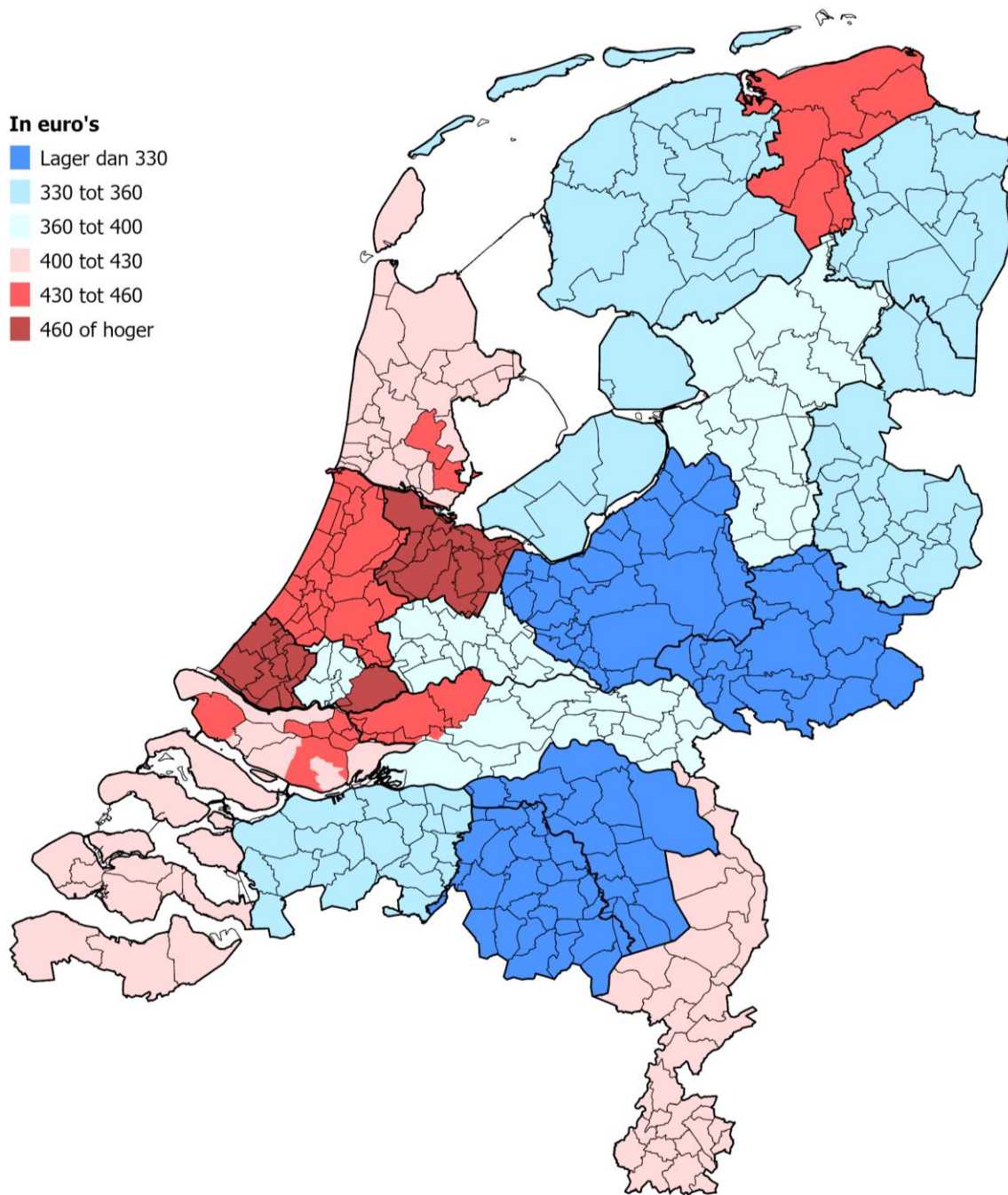
Algemeen

De afzonderlijke tariefontwikkelingen geven een beperkt beeld van de ontwikkeling van de waterschapslasten voor een huishouden. We berekenen daarom welke bedragen meerpersoonshuishoudens in totaal betalen aan het waterschap. Het enige verschil tussen een- en meerpersoonshuishoudens is dat een meerpersoonshuishouden drie keer zoveel betaalt voor de zuiveringsheffing als een eenpersoonshuishouden. Op kaart 57 is weergegeven om welke bedragen het gaat voor huishoudens met een huurhuis.

Waterschapslasten huurder

Huishoudens met een huurwoning betalen het waterschap een zuiveringsheffing en een ingezetenenheffing. Gemiddeld betalen huurders in 2026 388 euro aan het waterschap. Dat is een daling van 16,6 procent (21,61 euro). De lasten zijn het hoogst in Delfland (484 euro) en het laagst in Aa en Maas (291 euro).

Kaart 57 Waterschapslasten huurder

58 Mutatie waterschapslasten huurder

Algemeen

Kaart 58 laat per waterschap zien in welke mate het totale bedrag dat meerpersoonshuishoudens in een huishuis aan het waterschap betalen zijn gestegen.

Dalingen

De lasten voor huurders dalen in 3 (delen van) waterschappen. De daling is het grootst voor huurders in gemeente Landsmeer, onderdeel van Hollands Noorderkwartier. Zij betalen 3,5 procent (14,46 euro) minder doordat het waterschap het wegenonderhoud heeft overgedragen aan de gemeente. De watersysteemheffing voor ingezetenen stijgt 4,6 procent en de zuiveringsheffing 13,3 procent.

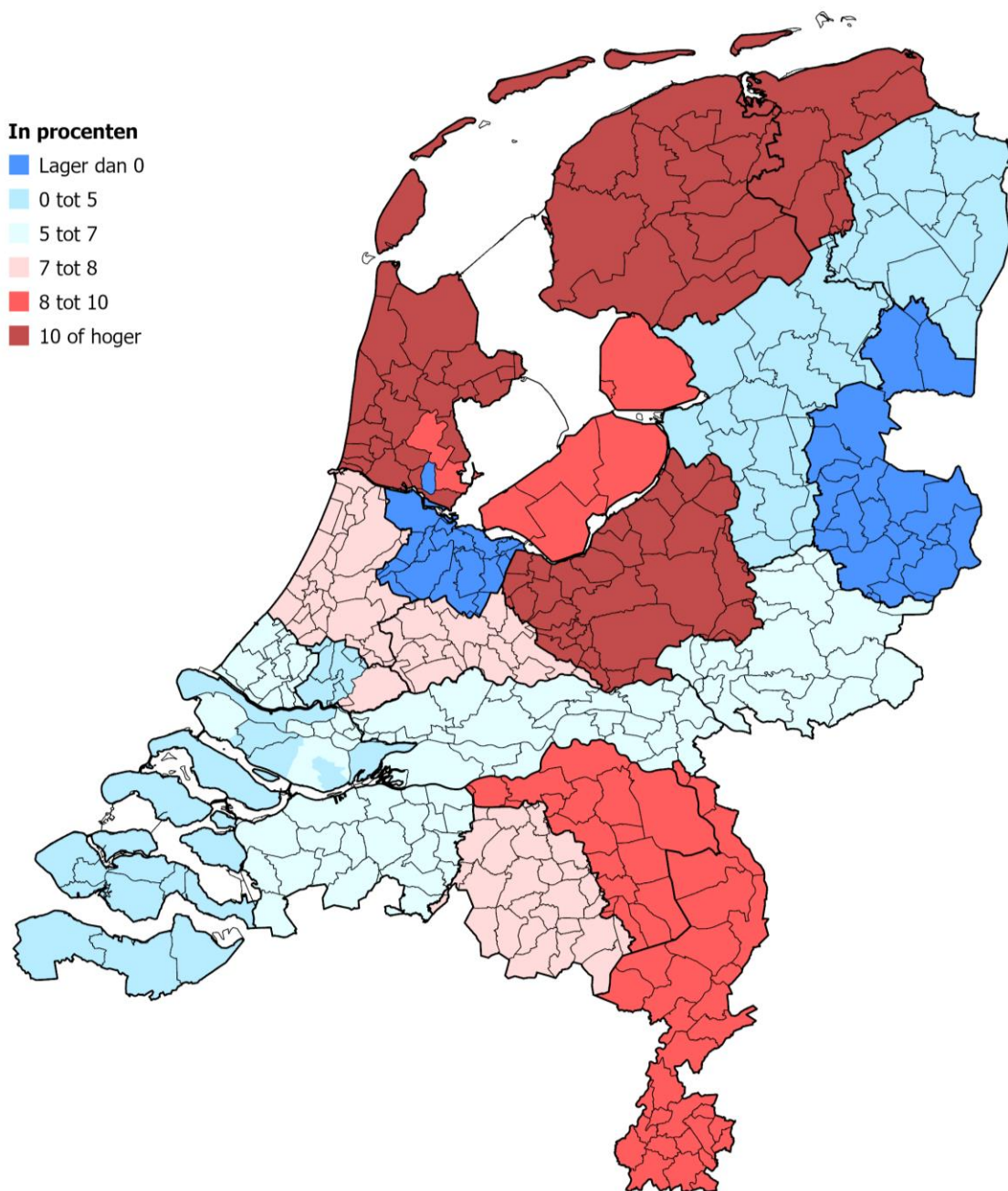
Op de tweede plaats staat Amstel, Gooi en Vecht waar de waterschapslasten 3,1 procent dalen. De daling komt doordat de ingezetenenheffing in dit waterschap 7,4 procent daalt. In de nieuwe kostentoedelingsverordening betalen ingezetenen een kleiner deel van de kosten dan voorheen. Dit is grotendeels ten gunste van gebouwd. De zuiveringsheffing blijft gelijk.

Stijgingen

De waterschapslasten voor huurders stijgen met 13,9 procent het sterkst in Noorderzijlvest (55 euro). De zuiveringsheffing stijgt in dit waterschap 18,7 procent. Het waterschap past de bestaande infrastructuur voor waterzuivering aan om het zuiveringsproces te optimaliseren en dit brengt hogere onderhoudskosten met zich mee. De stijging van de ingezetenenheffing in Noorderzijlvest is met 3,6 procent niet uitzonderlijk hoog.

Op de tweede plaats staat Vallei en Veluwe, waar de waterschapslasten voor huurders 11,9 procent stijgen (35 euro). In dit waterschap stijgen zowel de zuiveringsheffing (12,0 procent) als de ingezetenenheffing (11,8 procent) aanzienlijk.

Kaart 58 Mutatie waterschapslasten huurder

59 Waterschapslasten eigenaar-bewoner

Algemeen

Eigenaar-bewoners betalen naast de zuiveringsheffing en de ingezetenenheffing ook de heffing gebouwd voor woningen. De grondslag daarvan is de woz-waarde, net als bij de ozb van gemeenten.

De gemiddelde woz-waarde verschilt sterk per gemeente, ook binnen waterschappen (zie kaart 4 voor verschillen per gemeente). Om het gemiddeld betaalde bedrag per waterschap te berekenen hebben we per gemeente berekend hoeveel een eigenaar-bewoner betaalt aan het waterschap. Vervolgens hebben we het gewogen gemiddelde bedrag per waterschap berekend (zie de Verantwoording in bijlage 1).

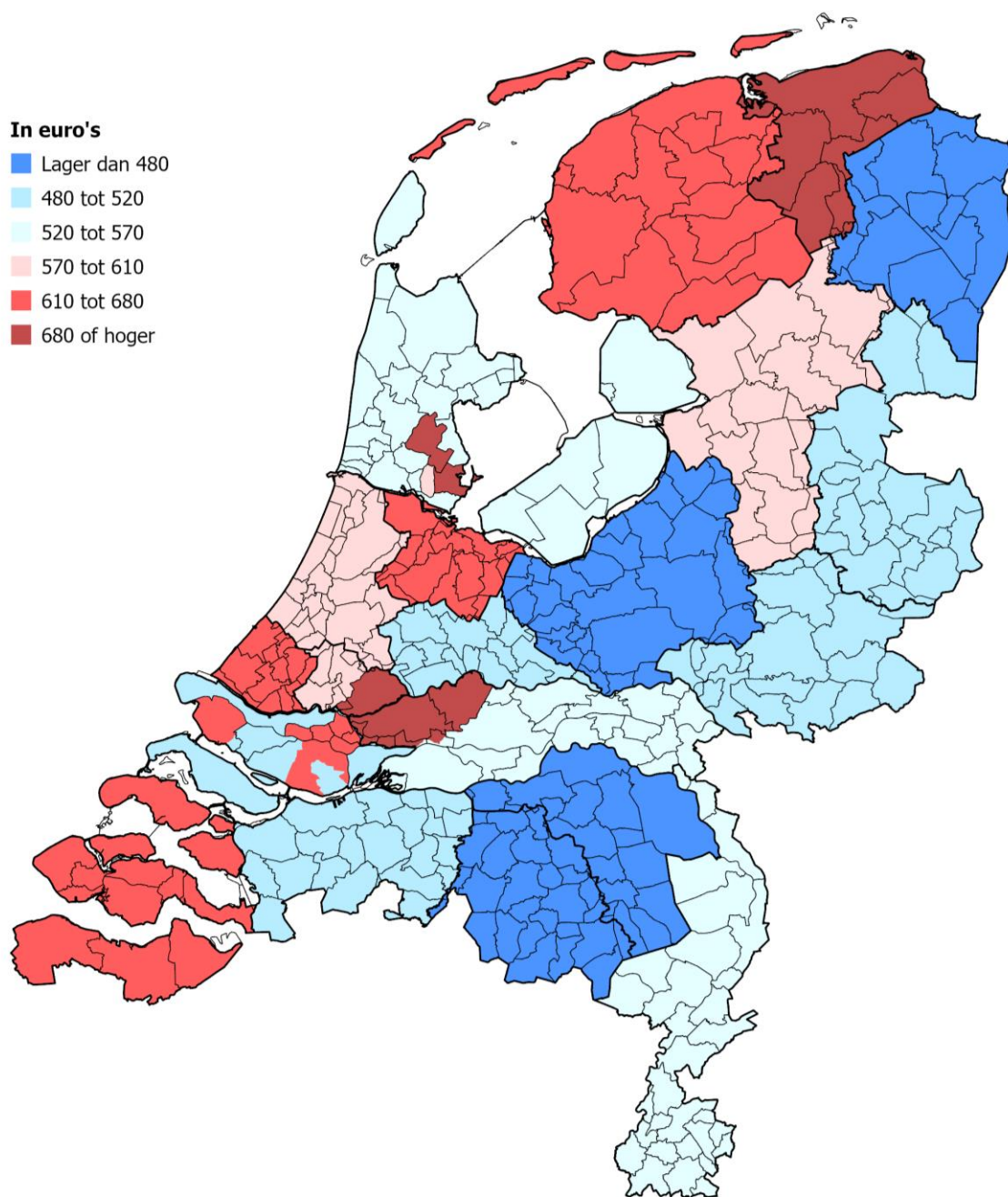
Waterschapslasten eigenaar-bewoner

Meerpersoonshuishoudens met een koopwoning betalen in 2026 gemiddeld 548 euro aan het waterschap. Dat is 7,1 procent meer dan in 2025 (36,51 euro).

Eigenaar-bewoners betalen net als in voorgaande jaren gemiddeld het minst (424 euro) in De Dommel. De tarieven voor de zuiverings- en ingezetenenheffing en heffing gebouwd zijn in dit waterschap laag. Een meerpersoonshuishouden betaalt in 2026 voor de zuiveringsheffing 235 euro en voor de ingezetenenheffing 67 euro. Voor de heffing gebouwd betaalt een eigenaar-bewoner in dit waterschap gemiddeld 122 euro.

De lasten zijn net als in 2025 het hoogst in Noorderzijlvest. Meerpersoonshuishoudens met een koopwoning betalen daar gemiddeld 753 euro aan het waterschap, 319 euro voor de zuiveringsheffing, 129 euro voor de ingezetenenheffing en 305 euro voor de heffing gebouwd.

Kaart 59 Waterschapslasten eigenaar-bewoner

60 Mutatie waterschapslasten eigenaar-bewoner

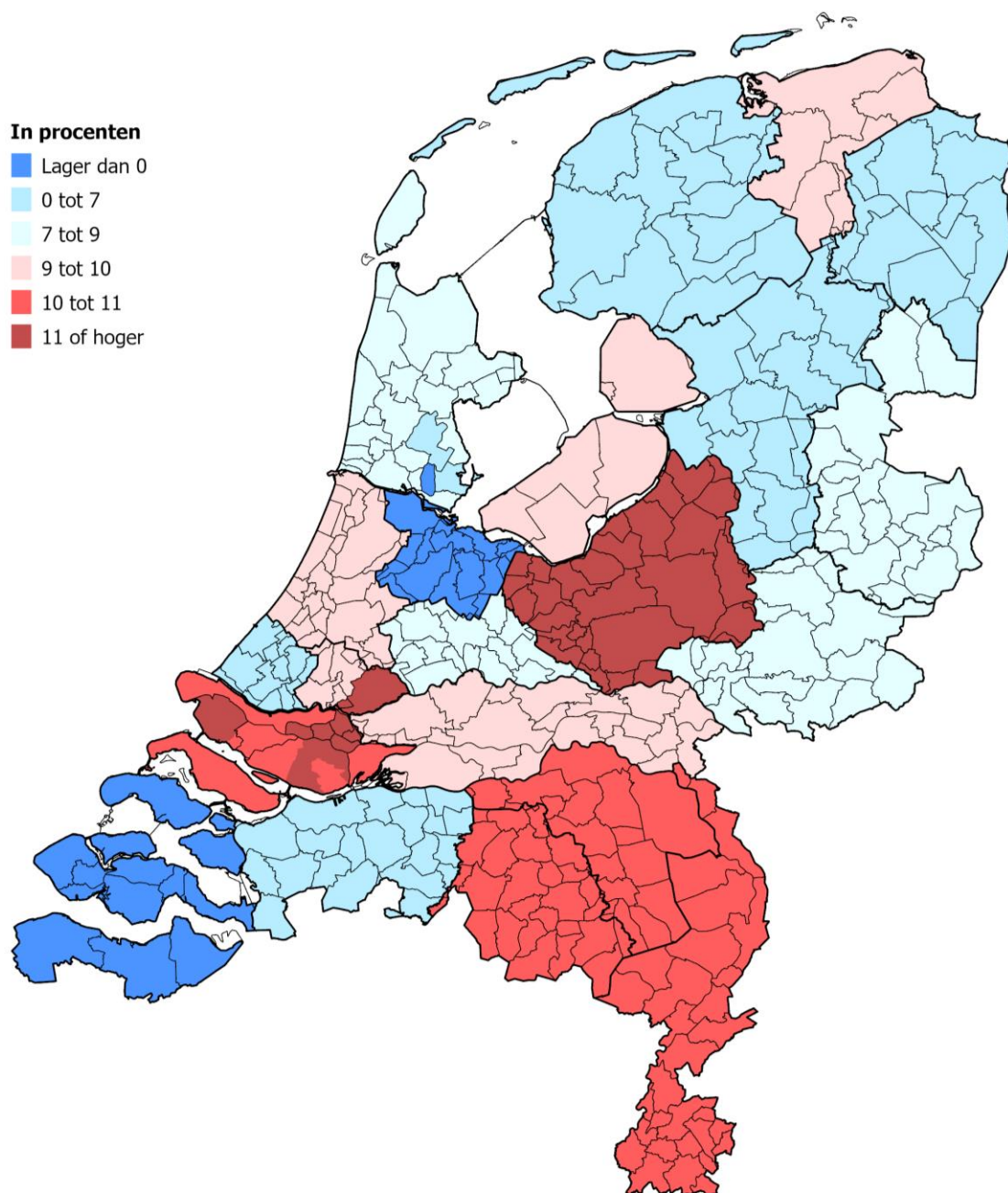
Dalingen

In 3 (delen van) waterschappen zijn de waterschapslasten voor eigenaar-bewoners gedaald. De daling is met 2,6 procent (16,72 euro) het grootst in Scheldestromen. De daling komt vooral doordat de heffing gebouwd voor woningen (gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de woz-waarde van woningen) aanzienlijk is gedaald. De ingezetenenheffing daalt 0,7 procent, de zuiveringsheffing stijgt 2,1 procent.

Stijgingen

De waterschapslasten voor huishoudens met een koopwoning stijgen met 13,0 procent (71 euro) het sterkst in het deel van Hollandse Delta waar het waterschap wegen onderhoudt. De stijging komt vooral doordat huiseigenaren 37,2 procent meer betalen voor de heffing gebouwd. Door de nieuwe kostentoedelingsverordening betalen eigenaren van gebouwen een groter deel van de kosten. De zuiveringsheffing stijgt 10,1 procent. Deze stijging komt volgens het waterschap doordat de kosten in het waterketenbeheer stijgen en omdat het aantal vervuilingseenheden, de grondslag van de heffing, daalt. De ingezetenenheffing daalt 2,2 procent. In het deel waar het waterschap geen wegen onderhoud zijn eigenaar-bewoners 10,0 procent meer kwijt (45 euro).

Kaart 60 Mutatie waterschapslasten eigenaar-bewoner

Totale decentrale lasten

Algemeen

Inwoners betalen decentrale belastingen aan zowel de gemeente, als de provincie en het waterschap. We geven in dit deel van deze atlas daarom ook een beeld van de totale decentrale lasten. Zo'n totaalbeeld is de som van de bedragen die huishoudens jaarlijks aan de verschillende decentrale overheidslagen moeten betalen, puur omdat zij ergens wonen en een auto bezitten.

Complicaties berekenen totaalbeeld

Een dergelijk totaalbeeld schetsen blijkt echter complex. Simpelweg sommeren blijkt niet mogelijk. Dat komt door de waterschappen.⁹² Allereerst vallen waterschapsgrenzen niet altijd samen met grenzen van provincies en gemeenten. Binnen circa 50 gemeenten zijn twee, soms zelfs drie waterschappen actief en betalen huishoudens dus verschillende tarieven afhankelijk van waar zij precies wonen. In deze gevallen kan per gemeente wel een (naar inwonertal) gewogen tarief worden berekend.

Een tweede complicatie is dat waterschappen tarieven voor eigenaren van gebouwen en grond kunnen differentiëren. Het tarief dat een eigenaar van een gebouw of grond betaalt hangt dan onder meer af van de ligging binnen het waterschap. In 2026 passen 11 waterschappen (52 procent) tariefdifferentiatie toe voor eigenaren van gebouwen.

Samenstelling totale decentrale lasten

De totale decentrale lasten zoals deze hier worden gepresenteerd bestaan voor huurders uit de afvalstoffenheffing en in een deel van de gemeenten een rioolheffing (gemeente), provinciale opcenten en de zuiveringsheffing en de ingezetenenheffing van de waterschappen. Voor eigenaar-bewoners komen hier de ozb (gemeente) en heffing gebouwd (waterschap) nog bij.

61 Totale decentrale lasten huurder

Algemeen

Kaarten 61 tot en met 64 laten zien welke bedragen huishoudens in totaal betalen aan de gemeente, de provincie en het waterschap en in welke mate dit is veranderd. Op kaart 61 en 62 worden de totale lasten en de ontwikkeling hiervan weergegeven voor meerpersoonshuishoudens met een huurwoning.

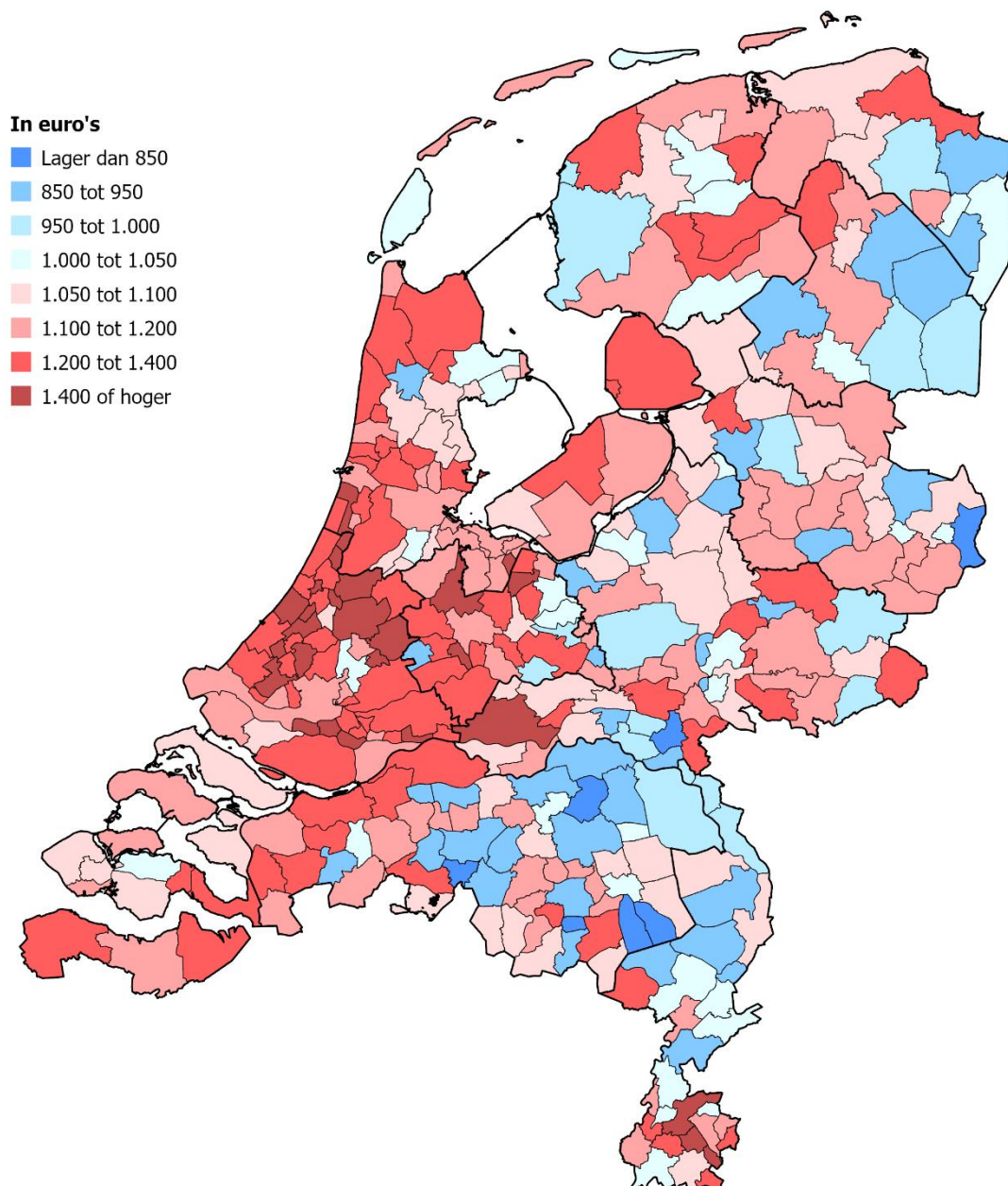
Totale decentrale lasten huurders

Kaart 61 laat zien dat de totale decentrale lasten voor huishoudens met een huurwoning in Zuid-Holland vaak hoog zijn. In delen van Limburg en het oosten van Brabant zijn deze vaak laag. De lasten zijn met 681 euro het laagst in Nijmegen. Dit komt voornamelijk doordat de gemeente ervoor kiest om de gemeentelijke woonlasten vooral op te leggen aan huiseigenaren (zie voor de gemeentelijke woonlasten voor huurders kaart 32). De waterschapslasten (Nijmegen maakt deel uit van Rivierenland) zijn niet opvallend laag. Een meerpersoonshuishouden betaalt er in 2026 229 euro voor de zuiveringsheffing (kaart 49) en 147 euro voor de ingezetenenheffing (kaart 51). Autobezitters betalen in Gelderland voor een personenauto van 1.200 kilo (leeggewicht) die rijdt op benzine 318 euro (kaart 47).

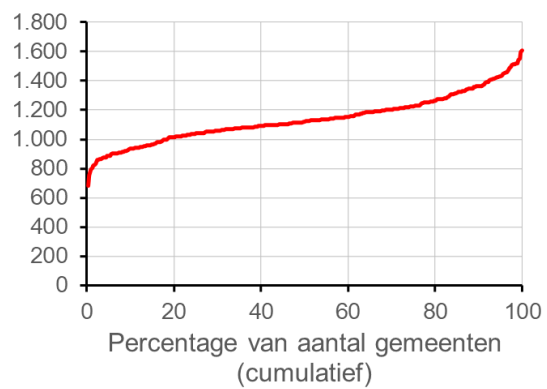
De lasten voor huurders zijn het hoogst in West Betuwe. Huurders betalen hier 1.607 euro. In West Betuwe betalen huurders naast de afvalstoffenheffing ook rioolheffing. West Betuwe heeft in 2026 met 542 euro het hoogste tarief. Ook de afvalstoffenheffing is met 417 euro hoger dan gemiddeld. Hierdoor heeft de gemeente de hoogste woonlasten voor huurders, (zie kaart 32). De gemeente maakt net als Nijmegen deel uit van Rivierenland en provincie Gelderland.

Gemiddeld betaalt een huurder in 2026 1.140 euro. Dat is 45,65 euro (4,2 procent) meer dan vorig jaar.

Kaart 61 Totale decentrale lasten huurder

Figuur bij kaart 61 Totale decentrale lasten huurder gerangschikt van laagste naar hoogste

62 Mutatie totale decentrale lasten huurder

Dalingen

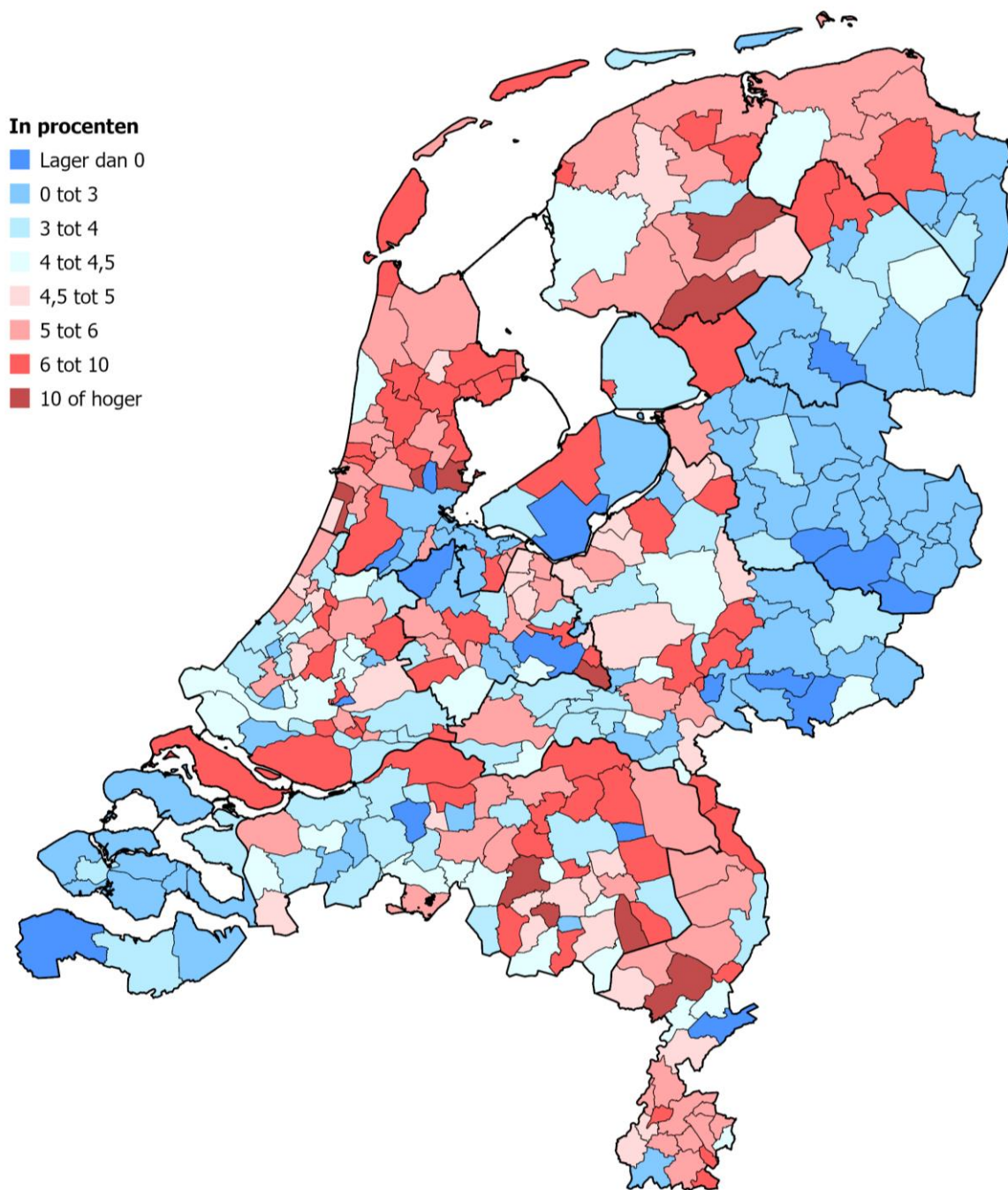
In 17 gemeenten zijn de lasten voor huishoudens met een huurwoning gedaald, het sterkst in Roerdalen, namelijk met 15,6 procent. Tot 2025 betaalden inwoners van Roerdalen zowel afvalstoffenheffing als rioolheffing aan de gemeente. Met ingang van 2026 is de rioolheffing een eigenarenheffing in Roerdalen, waardoor de lasten voor huishoudens met een huurwoning aanzienlijk dalen. De waterschapslasten (Roerdalen maakt deel uit waterschap Limburg) stijgen 5,9 procent (zie kaart 57) en aan de provincie zijn autobezitters in Limburg 3,1 procent meer kwijt.

Stijgingen

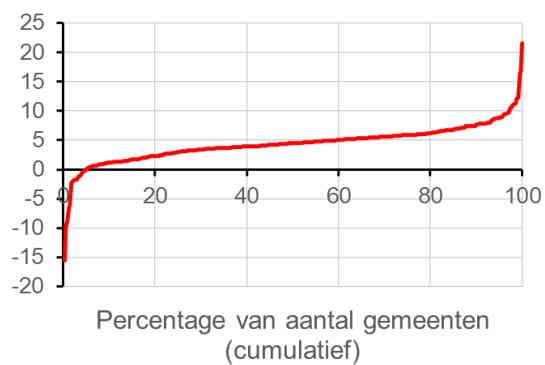
De lasten voor een meerpersoonshuishouden in een huurwoning stijgen het sterkst in Leudal, namelijk met 21,6 procent. Deze stijging komt vooral door de stijging van de gemeentelijke woonlasten. Huurders betalen in Leudal alleen afvalstoffenheffing. In Leudal stijgt de afvalstoffenheffing sterk (58 procent) onder meer doordat een korting op het tarief vervalst en doordat de afvalinzamelaar hogere kosten in rekening brengt.

Leudal maakt deel uit van waterschap Limburg. De lasten voor huurders stijgen in dit waterschap 8,9 procent, wat hoger is dan de gemiddelde stijging in 2026 (5,9 procent, zie kaart 57). De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting stijgen in Limburg 3,1 procent.

Kaart 62 Mutatie totale decentrale lasten huurder

Figuur bij kaart 62 Mutatie totale decentrale lasten huurder gerangschikt van laagste naar hoogste

63 Totale decentrale lasten eigenaar-bewoner

Algemeen

Eigenaar-bewoners betalen aan zowel de gemeente (ozb en soms rioolheffing) als aan het waterschap (heffing gebouwd) meer heffingen dan huurders. De lastenontwikkeling is voor hen daarom anders dan voor huurders. De woz-waarde is de grondslag voor zowel de ozb als de heffing gebouwd. Kaart 63 laat zien dat de lasten voor eigenaar-bewoners hoog zijn in de gemeenten met hoge woz-waarden (Blaricum, Bloemendaal, Laren, Wassenaar), maar ook in Groningen en het rivierenland.

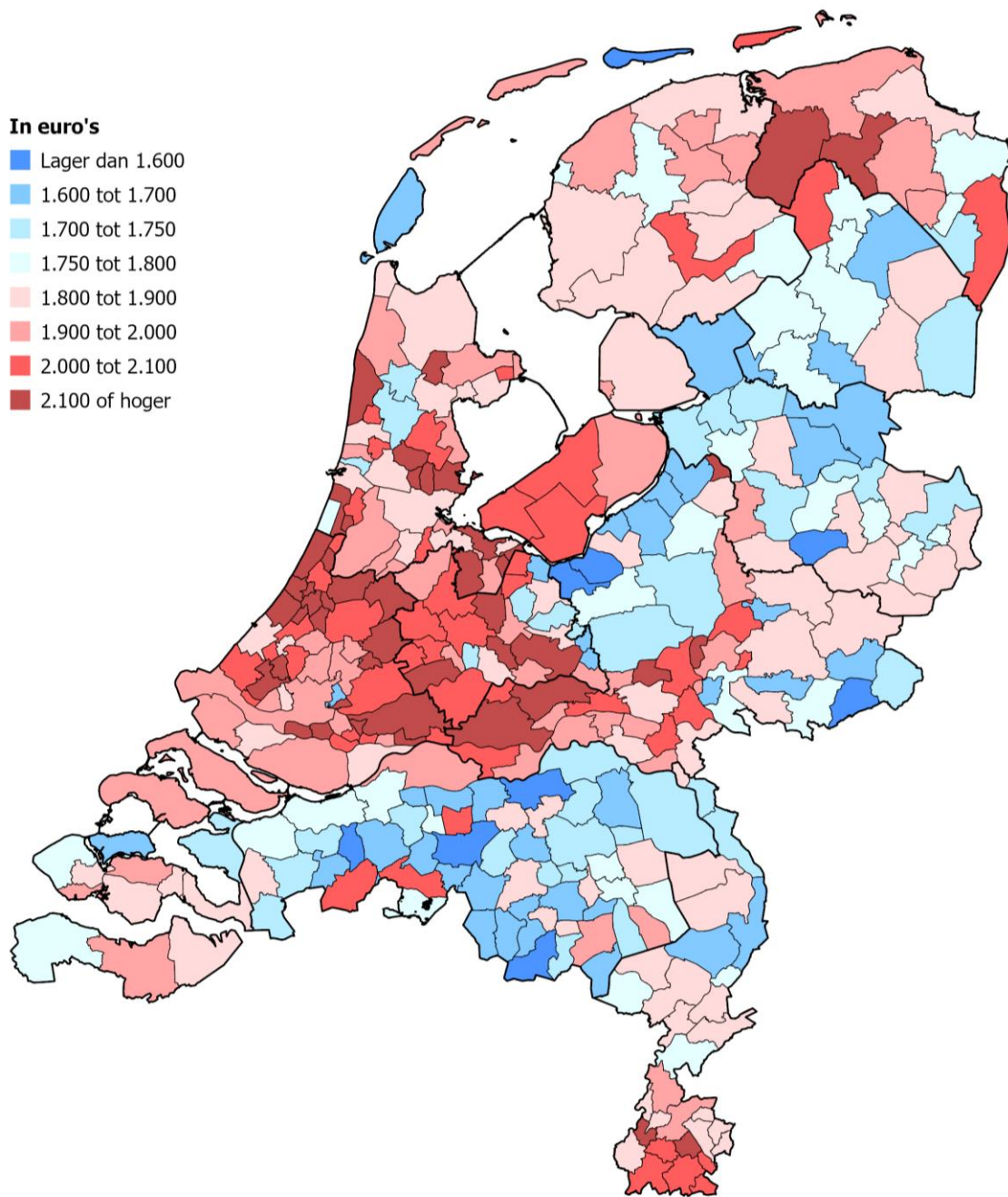
Totale decentrale lasten eigenaar-bewoners

Eigenaar-bewoners in Rijssen-Holten betalen het minst. Dit jaar betalen zij 1.411 euro. Rijssen-Holten staat in de top 10 van gemeenten met de laagste gemeentelijke woonlasten (zie kaart 28), mede door een heffingskorting van 109,50 euro. Daarnaast zijn de tarieven van de waterschappen waar de gemeente deel van uitmaakt (Rijn en IJssel en Vechtstromen) niet hoog.⁹³ Ook aan de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting zijn inwoners van Rijssen-Holten relatief weinig kwijt. Provincie Overijssel (waar Rijssen-Holten deel van uitmaakt) heeft het een na laagste tarief (zie kaart 47).

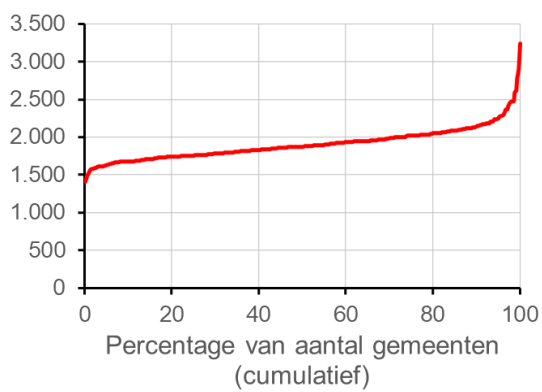
Het hoogste bedrag (3.239 euro) wordt net als in 2025 betaald in Bloemendaal. Dit komt door de hoge woz-waarde van koopwoningen in deze gemeente, waardoor huishoudens met een koopwoning hoge gemeentelijke woonlasten hebben (zie kaart 28) en een hoog bedrag betalen voor de heffing gebouwd van het waterschap.

Gemiddeld in Nederland betalen huishoudens met een eigen koopwoning 1.895 euro. Dat is 4,8 procent meer (86,46 euro) dan vorig jaar.

Kaart 63 Totale decentrale lasten eigenaar-bewoner

Figuur bij kaart 63 Totale decentrale lasten eigenaar-bewoner gerangschikt van laagste naar hoogste

64 Mutatie totale decentrale lasten eigenaar-bewoner

Dalingen

In 10 gemeenten dalen de totale decentrale lasten voor huishoudens met een koopwoning. De grootste daling vinden we in Duiven waar de lasten 3,3 procent dalen. De daling komt doordat de gemeente in 2026 een heffingskorting uitkeert van 150 euro. In 2025 werd geen korting gegeven. De afzonderlijke gemeentelijke heffingen stijgen wel. Eigenaar-bewoners betalen gemiddeld 9,1 procent meer voor de ozb. De afvalstoffenheffing is 5,6 procent gestegen en de rioolheffing 2,3 procent.

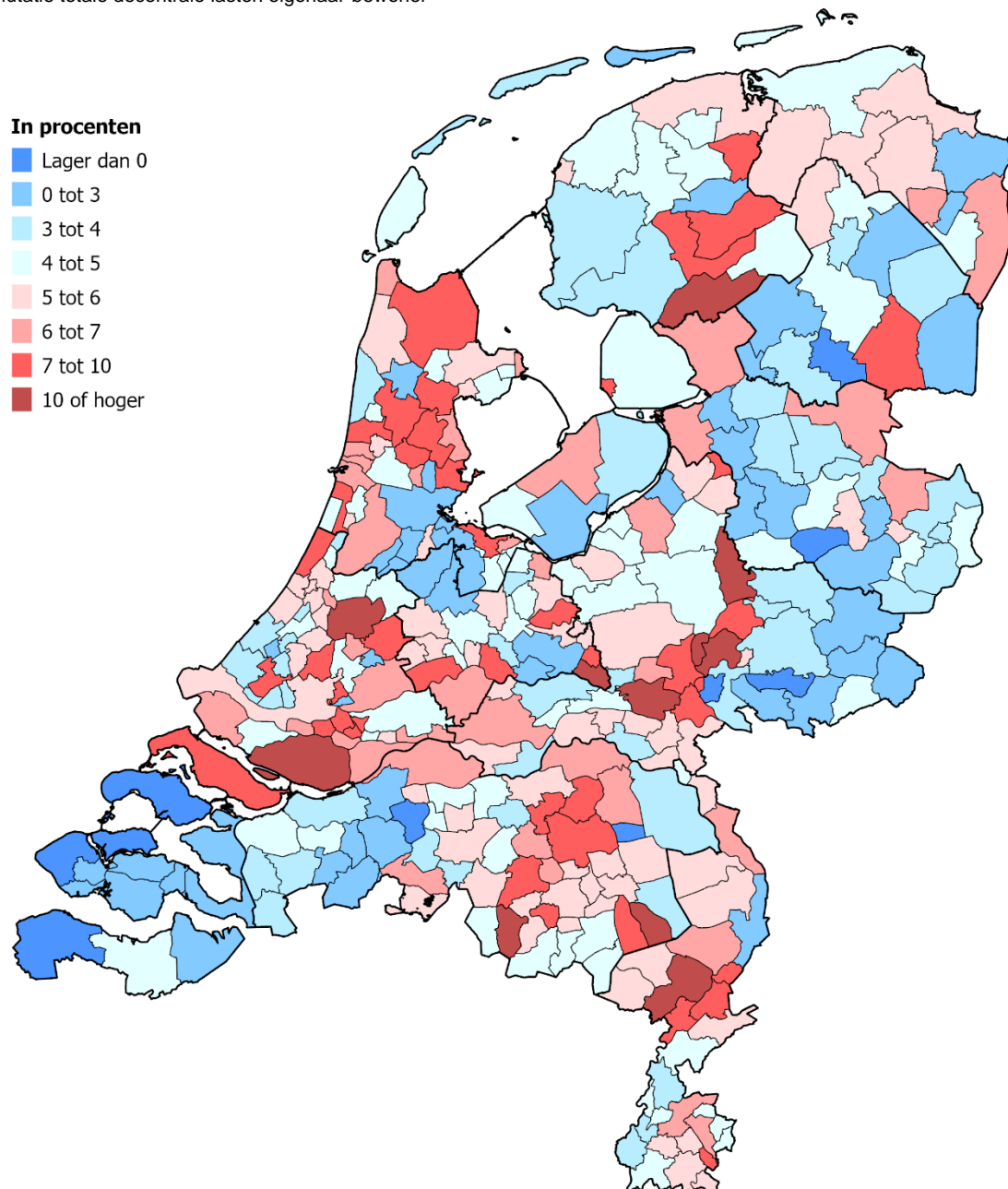
Duiven maakt deel uit van Rijn en IJssel. De waterschapslasten voor eigenaar-bewoners stijgen hier gemiddeld 8,0 procent (zie kaart 60). De opcenten op de motorrijtuigenbelasting dalen in Gelderland 2,9 procent (kaart 48).

Stijgingen

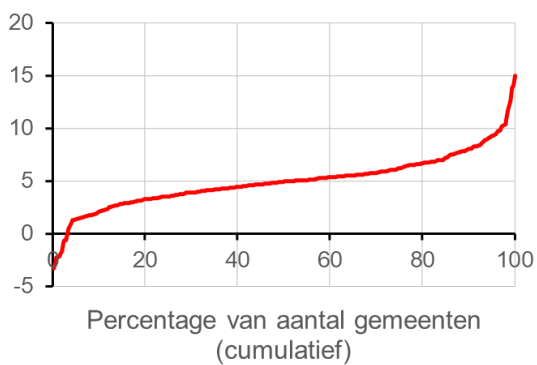
De decentrale lasten voor eigenaar-bewoners stijgen net als voor huurders het sterkst in Leudal (15,0 procent). Deze stijging komt vooral door de stijging van de gemeentelijke afvalstoffenheffing (58 procent). De ozb stijgt gemiddeld (9,9 procent), de rioolheffing blijft gelijk. De totale gemeentelijke woonlasten voor eigenaar-bewoners stijgen in Leudal gemiddeld 20,2 procent.

Leudal is onderdeel van waterschap Limburg. De lasten voor woningeigenaren stijgen daar gemiddeld 10,5 procent (zie kaart 60). De provinciale opcenten stijgen 3,1 procent in Limburg (kaart 48).

Kaart 64 Mutatie totale decentrale lasten eigenaar-bewoner

Figuur bij kaart 64 Mutatie totale decentrale lasten eigenaar-bewoner gerangschikt van laagste naar hoogste

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie

Achtergrond

Het vaststellen van de tarieven van de gemeentelijke belastingen en heffingen is een taak van de gemeenteraad. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt dat de begrote opbrengst niet hoger mag zijn dan de begrote kosten ter zake. Er is daarmee een maximum aan de hoogte van de tarieven. De tarieven mogen echter wel lager dan kostendekkend worden vastgesteld. Dit betekent dat een deel van de kosten van afvalinzameling en –verwerking of gemeentelijk waterbeheer wordt gedekt uit de algemene middelen (bijvoorbeeld ozb).

Elke afzonderlijke gemeente is vrij om zelf de hoogte van de ozb-tarieven te bepalen. In 2006 en in 2007 golden hiervoor beperkingen, maar die zijn in 2008 weer opgeheven. Toen is wel een zogeheten macronorm ingevoerd. Die stelde een bovengrens aan de totale stijging van de ozb-opbrengst van alle gemeenten tezamen. De beperking gold dus voor de landelijke opbrengst, in individuele gemeenten mocht de ozb-opbrengst wel sterker stijgen. De macronorm was niet wettelijk vastgelegd, maar volgde uit een bestuurlijke afspraak tussen de rijksoverheid en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

In 2014 is de macronorm geëvalueerd. De conclusie was dat de macronorm geen effectief instrument is om de lastenontwikkeling te beheersen.⁹⁴ Sinds 2020 is de macronorm vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt door een betere vergelijkbaarheid de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te verbeteren. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. Ook is een figuur opgenomen waarin de hoogte van de woonlasten van twee groepen grote gemeenten, de G40 en de G4, wordt vergeleken. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting.

Leeswijzer bij de figuren

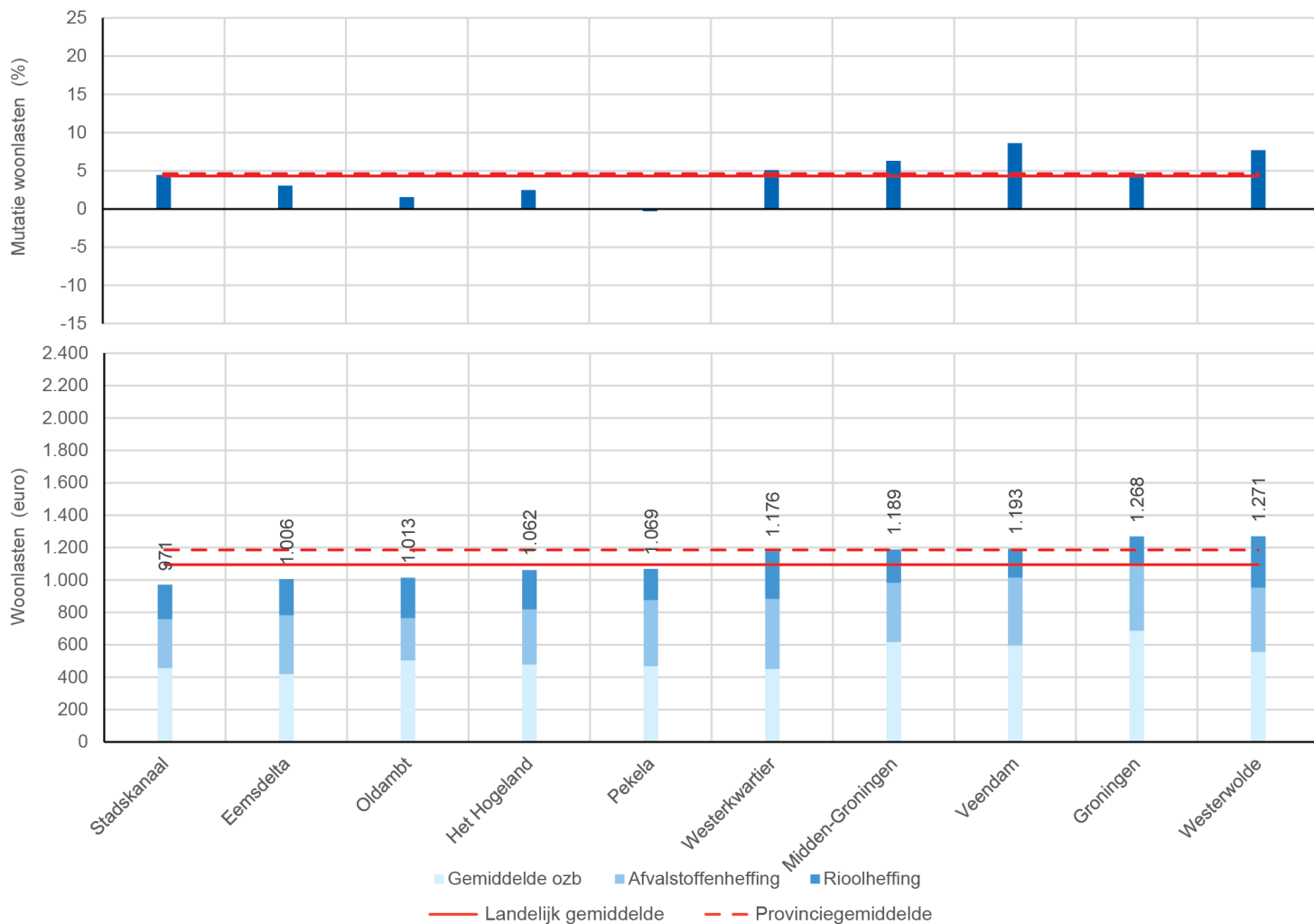
U vindt hier voor iedere provincie en voor de G40 en G4 een figuur. In het bovenste deel van de figuur is de mutatie van de woonlasten van 2025 op 2026 weergegeven. In de onderste figuur staat de hoogte van de woonlasten in 2026. Hierbij is ieder balkje opgesplitst in het bedrag dat gemiddeld wordt betaald voor onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De *doorgetrokken* rode lijn geeft in beide onderdelen het landelijke gemiddelde weer, de *gestippelde* rode lijn het provinciale gemiddelde.

De figuren bieden de mogelijkheid om de gemeenten op verschillende punten te vergelijken. Allereerst geeft de positie op de x-as (hoe ver naar rechts staat de gemeente?) informatie over de hoogte van de gemeentelijke woonlasten in vergelijking met die van de andere gemeenten in de provincie. De horizontale rode lijnen laten zien in hoeverre de gemeentelijke woonlasten en de mutatie afwijken van het gemiddelde in Nederland (doorgetrokken rode lijn) en de provincie (gestippelde rode lijn).

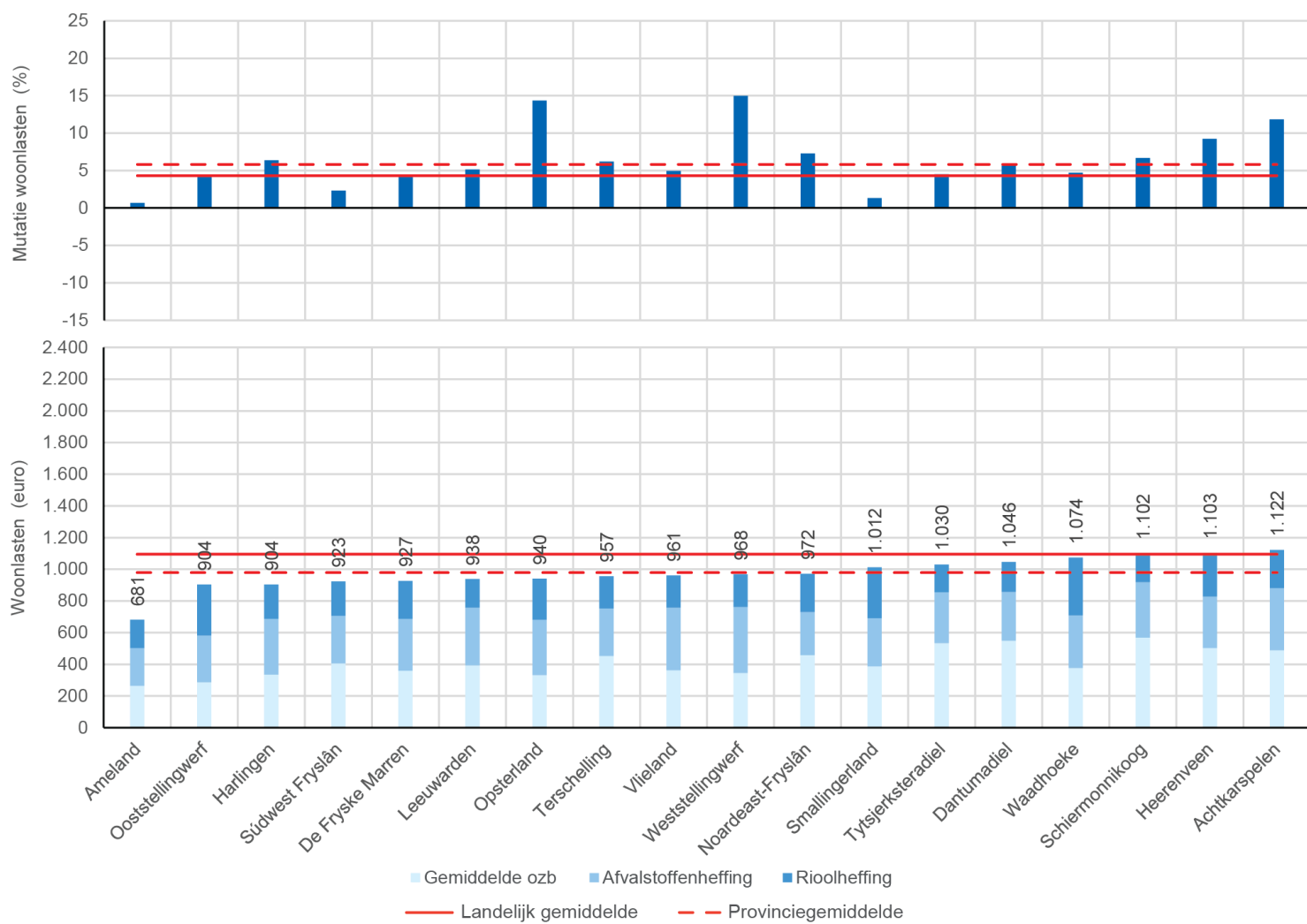
Verder kan binnen iedere provincie de hoogte van de ozb (lichtblauwe balkje), afvalstoffenheffing (middelblauwe balkje) en rioolheffing (donkerblauwe balkje) worden vergeleken. In de provincie Gelderland is bij Nijmegen het middelblauwe deel van de balk bijvoorbeeld klein in vergelijking met dat bij de andere gemeenten en dat van de ozb (lichtblauw) groot. Dat komt doordat Nijmegen maar een klein deel van de kosten van afvalinzameling en – verwerking dekt uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en een groot deel uit de ozb-opbrengst.

Er zijn dit jaar 4 gemeenten die een korting geven op de totale aanslag (heffingskorting). De hoogte van de heffingskorting wordt weergegeven met een oranje balkje. Het bedrag van de heffingskorting is verrekend met de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing in de betreffende gemeenten door het gekorte bedrag te delen door drie en dit in mindering te brengen op de drie betaalde bedragen.

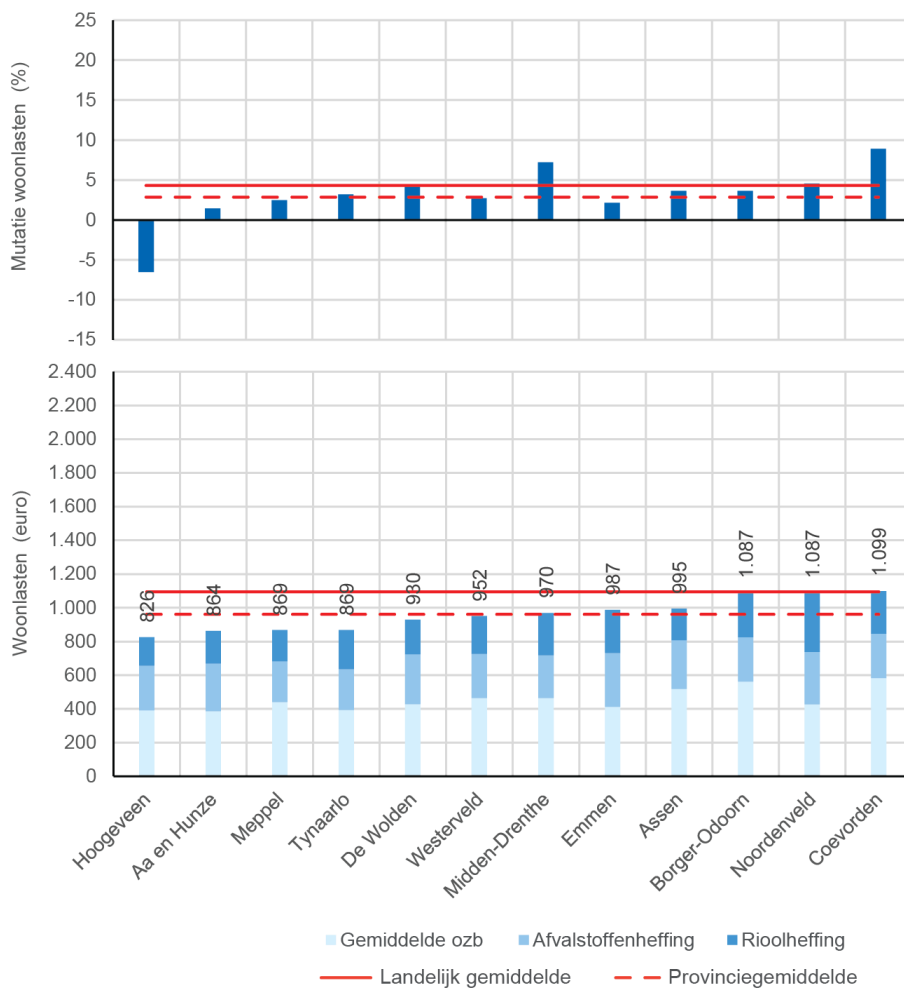
Benchmark woonlasten Groningen

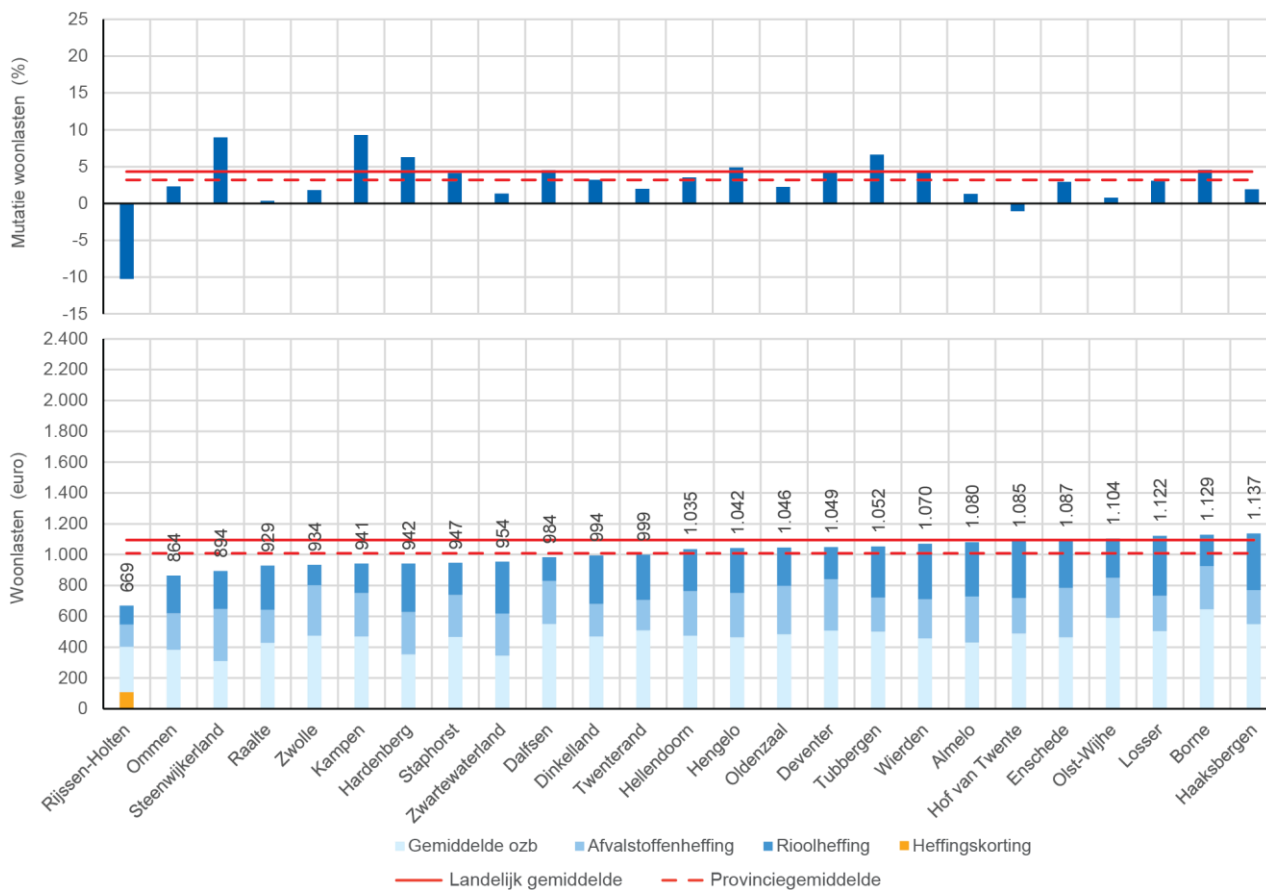
Benchmark woonlasten Fryslân

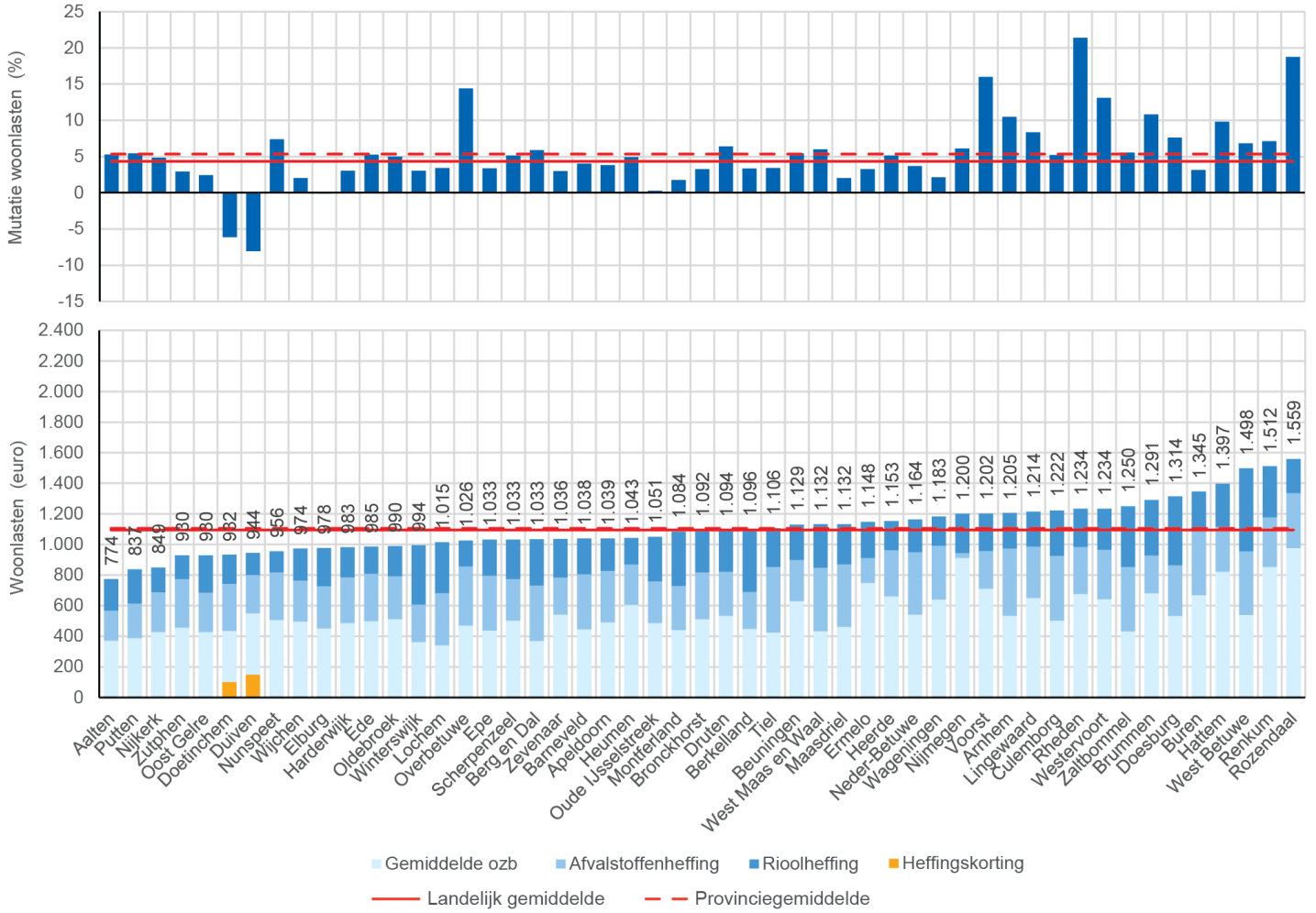
Benchmark woonlasten Drenthe

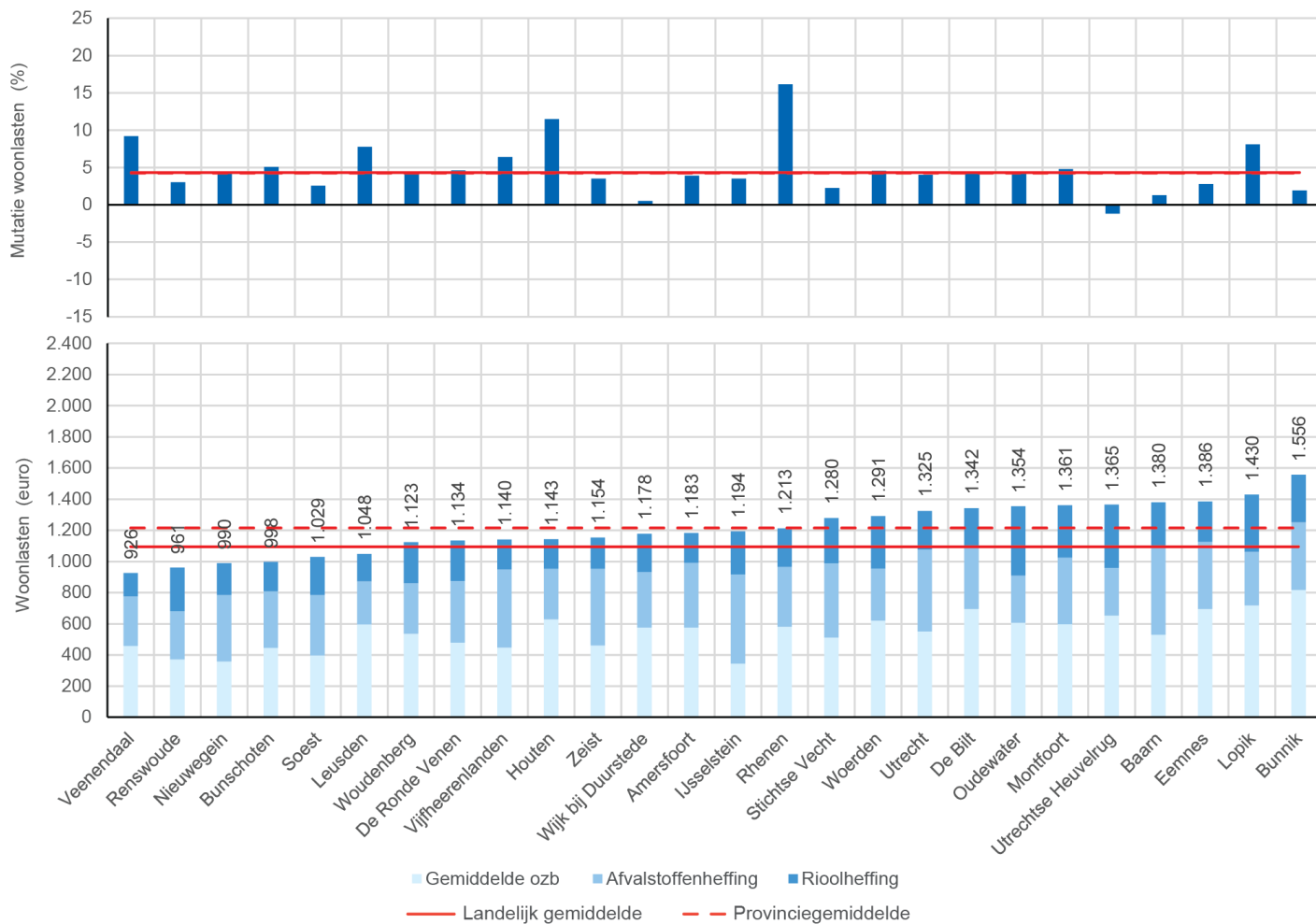
Benchmark woonlasten Overijssel

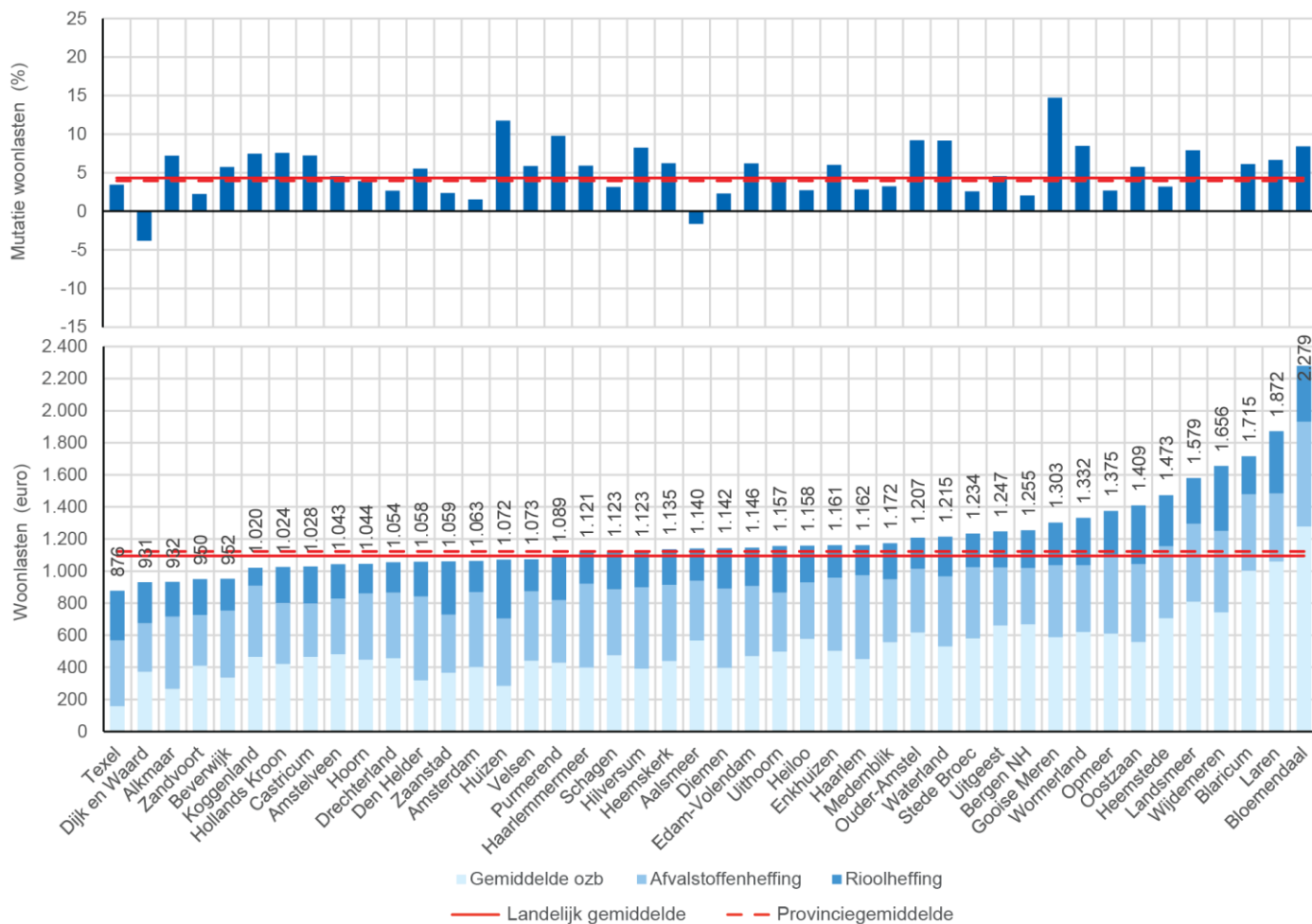
Benchmark woonlasten Gelderland

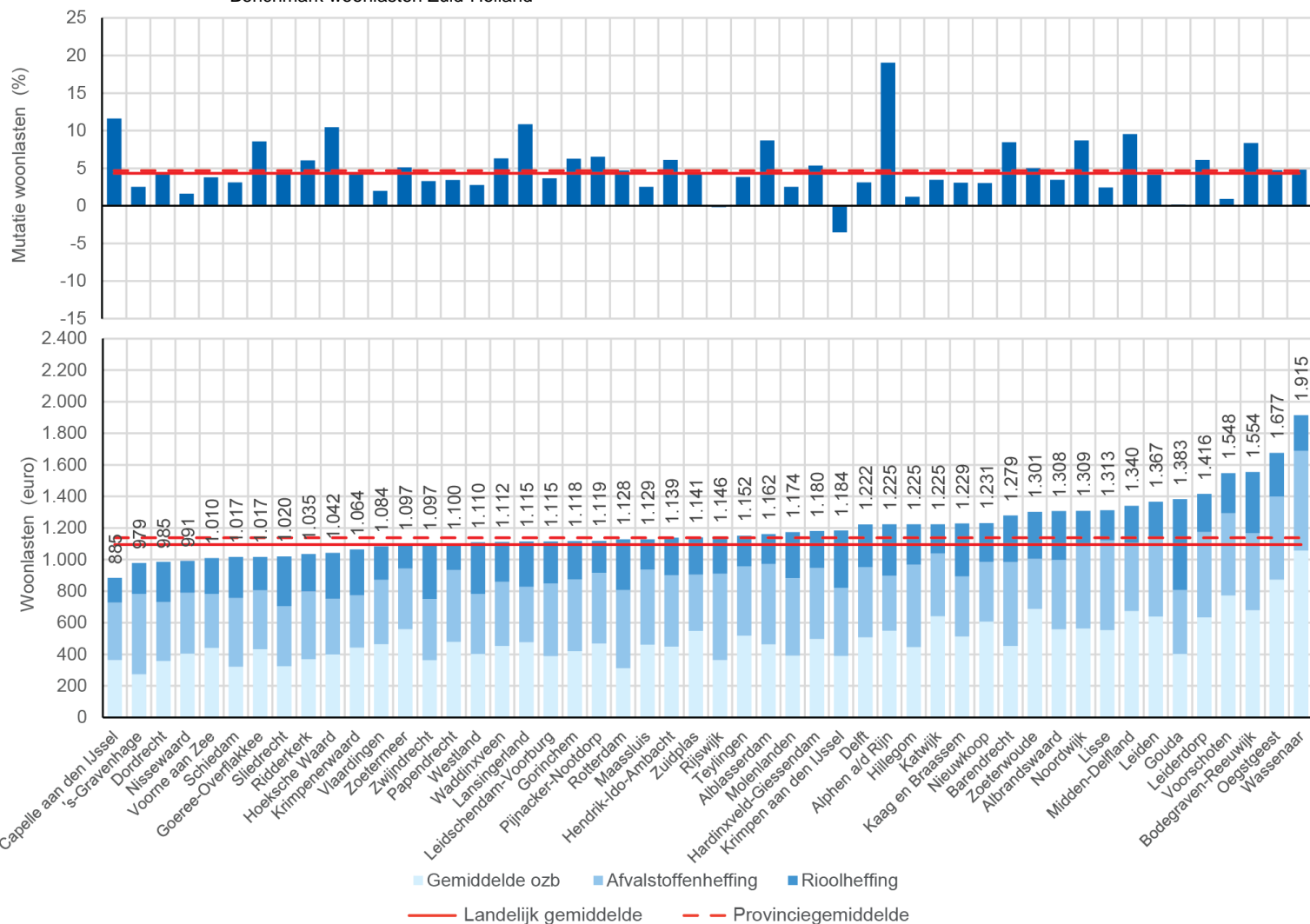
Benchmark woonlasten Utrecht

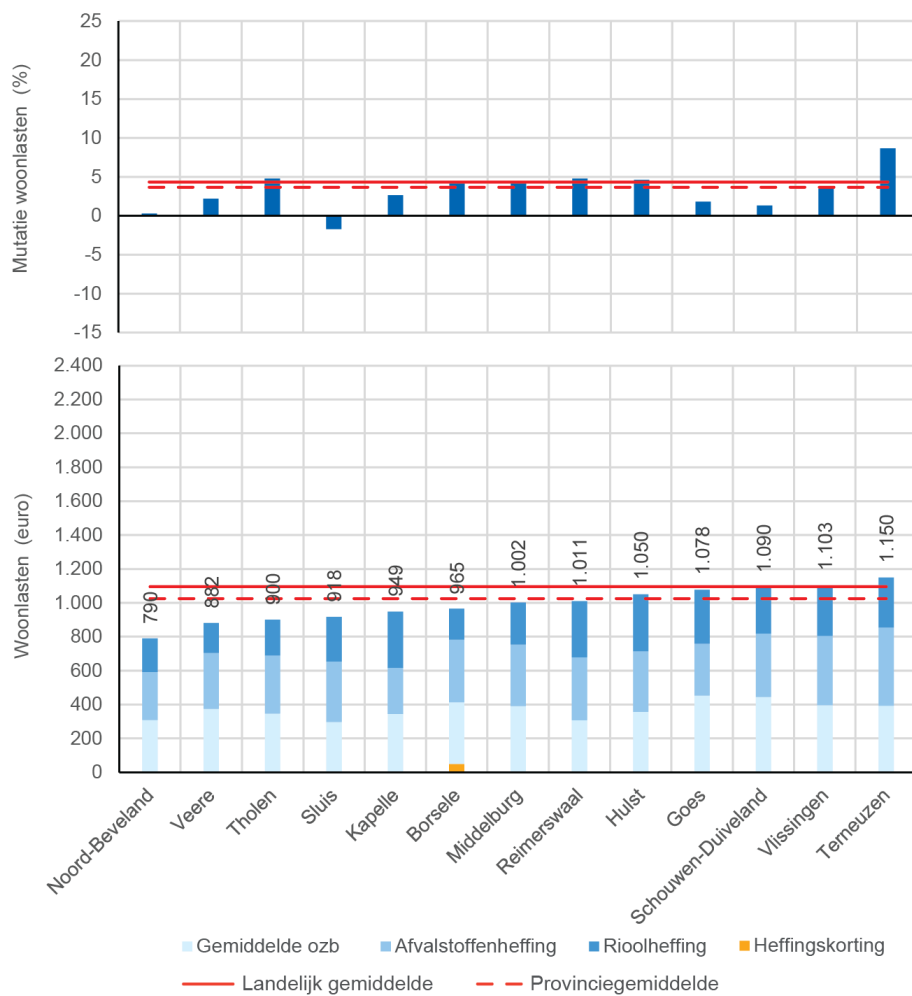
Benchmark woonlasten Noord-Holland

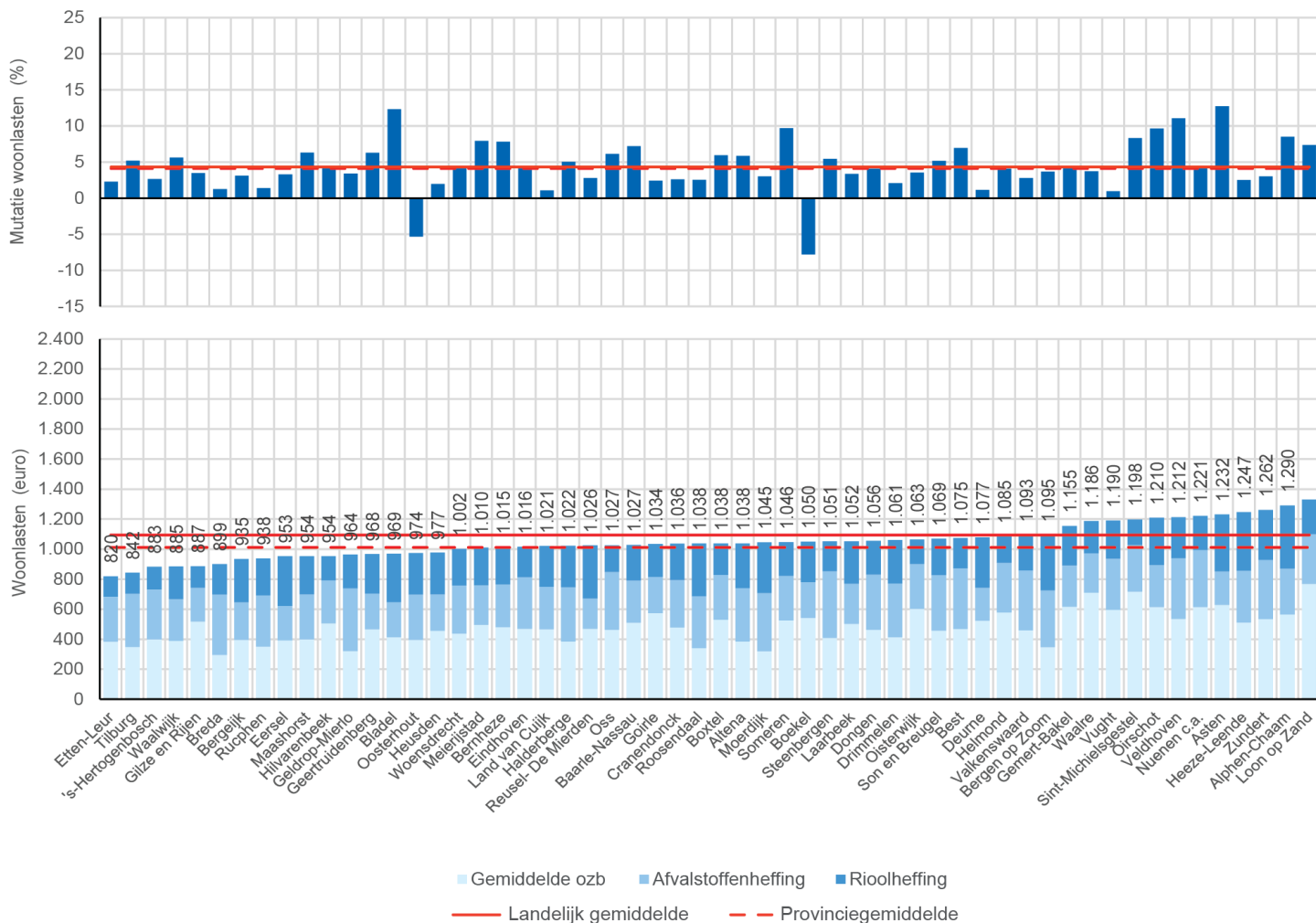
Benchmark woonlasten Zuid-Holland

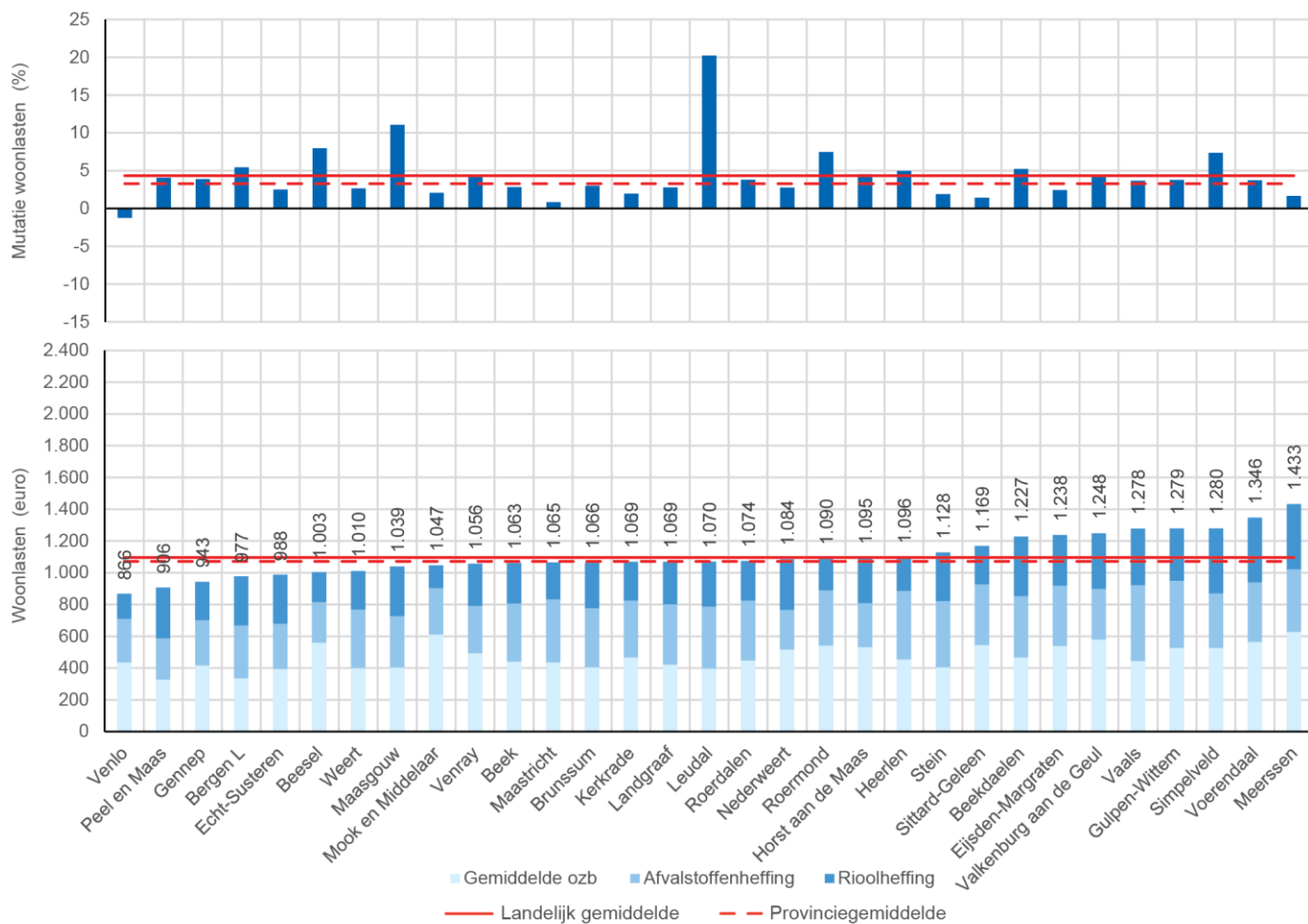
Benchmark woonlasten Zeeland

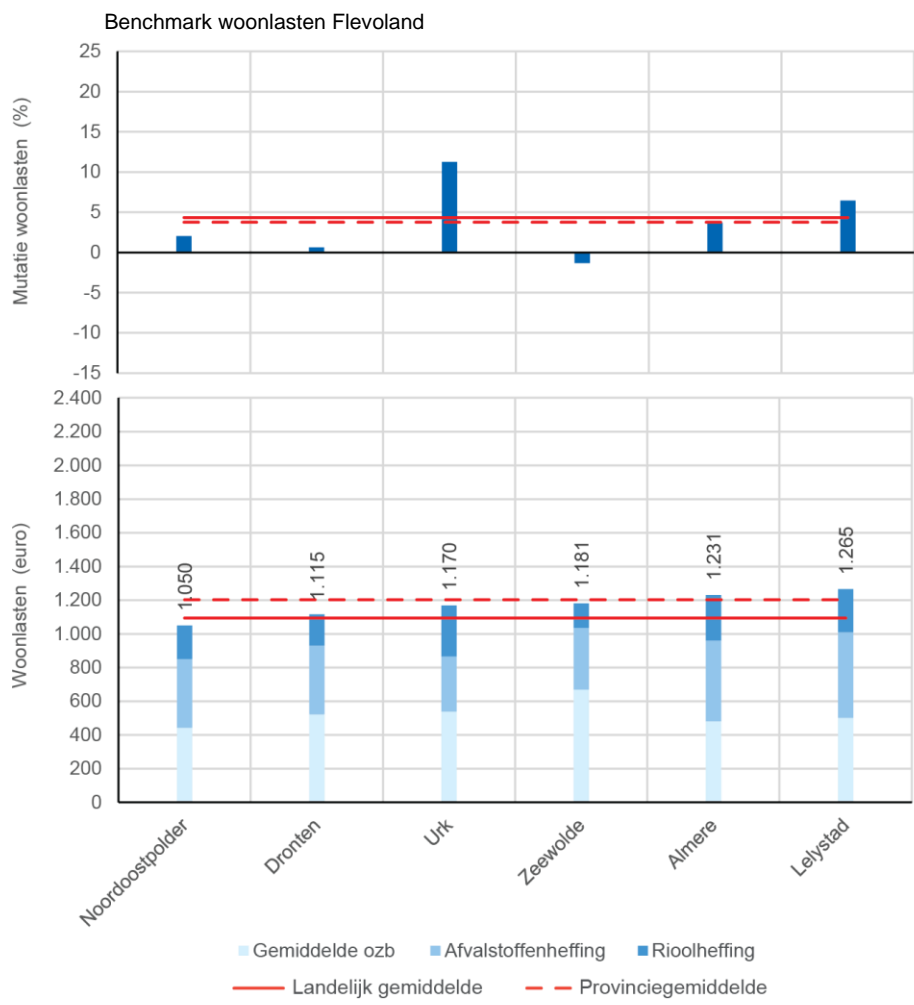

Benchmark woonlasten Noord-Brabant

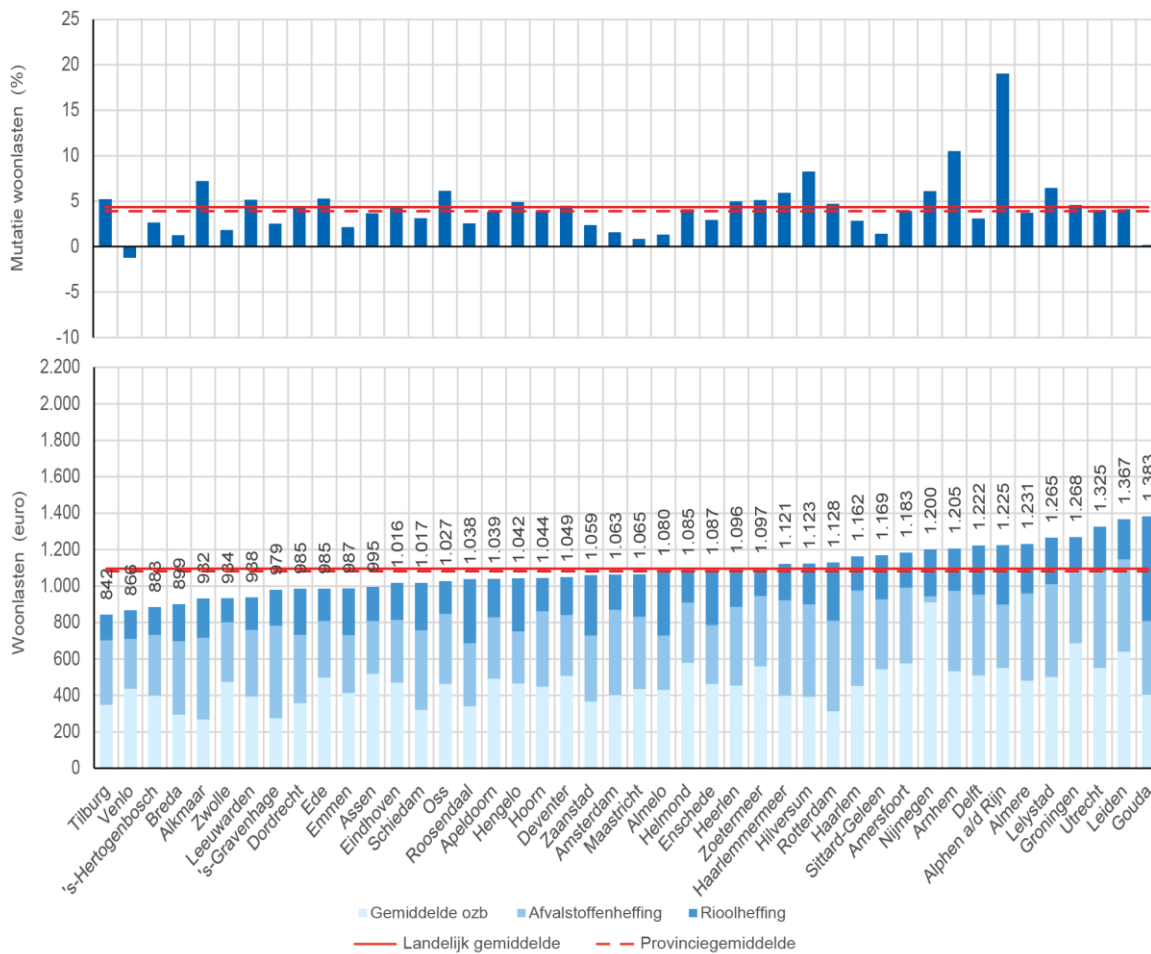

Benchmark woonlasten Limburg

Benchmark woonlasten G4 en G40

Bijlagen

Bijlage 1 Verantwoording

Bronnen

De gemeentekaarten in deze atlas zijn gebaseerd op opgaven van de afzonderlijke gemeenten. De gegevens zijn in de periode van november 2025 tot en met februari 2026 door COELO verzameld. In eerste instantie is daarbij gebruik gemaakt van een online vragenformulier, waarin diverse controles zitten ingebouwd. Enkele gemeenten hebben een vragenlijst zonder controles ingevuld. Van een groot aantal gemeenten is aanvullende informatie per e-mail of per telefoon verkregen. De gegevens zijn waar mogelijk vergeleken met die van vorig jaar, en bij grote veranderingen is navraag gedaan.

Gemeenten en delen van gemeenten

Gemeenten kennen soms uiteenlopende tarieven voor verschillende delen van hun grondgebied, als erfenis van gemeentelijke herindelingen. In deze atlas wordt er daarom voor gekozen zo nodig delen van gemeenten afzonderlijk op te nemen. Dit jaar is echter het eerste jaar sinds het bestaan van deze atlas dat er geen tariefverschillen zijn binnen gemeenten als gevolg van herindelingen.

Waarde van onroerende zaken

De woz-waarde vormt de grondslag voor de ozb (gemeenten), de heffing gebouwd (waterschappen) en in een klein deel van de gemeenten de rioolheffing. De ozb en heffing gebouwd worden betaald door huishoudens met een koopwoning. Voor de rioolheffing geldt dat deze kan worden opgelegd aan zowel gebruikers als eigenaren van woningen en niet-woningen.

Tot en met de editie van 2021 van deze atlas zijn we voor de berekening van de gemiddelde aanslag voor huishoudens met een koopwoning steeds uitgegaan van de gemiddelde waarde van koop- en huurwoningen tezamen. Wanneer de woz-waarde relevant was voor huurders gingen we uit van 60 procent van deze waarde. Er waren toen geen aparte gegevens voor koop- en huurwoningen beschikbaar.

Het CBS publiceert vanaf eind 2021 naast deze totale gemiddelde woz-waarde ook de gemiddelde woz-waarde van koopwoningen en van huurwoningen (voor de jaren 2019 en later). We willen inzichtelijk maken welk bedrag huishoudens met een koopwoning en huurders gemiddeld betalen voor gemeentelijke en waterschapslasten. De gemiddelde waarde per gemeente van koopwoningen (voor eigenaar-bewoners) en huurwoningen (voor huurders) geven dan een beter beeld dan de gemiddelde waarde van koop- en huurwoningen samen. Om de woonlasten voor eigenaar-bewoners te berekenen gaan we daarom uit van de gemiddelde woz-waarde per gemeente van koopwoningen.

Voor huishoudens in een huurhuis gaan we, waar relevant, uit van de woz-waarde van een huurhuis. Het CBS publiceert voor huurwoningen twee afzonderlijke woz-waarden: voor woningen die in bezit zijn van woningcorporaties en voor woningen die in eigendom zijn van overige verhuurders. Omdat een groter deel van de huurwoningen eigendom is van woningcorporaties en omdat bij relatief veel gemeenten (circa 10 procent) niet bekend is wat de gemiddelde waarde is van woningen in eigendom van overige verhuurders, gebruiken we de gemiddelde woz-waarde van huurwoningen die in het bezit zijn van woningcorporaties.

In deel 1 van deze Atlas worden op een aantal punten ontwikkelingen in beeld gebracht over een langere periode (vanaf 1998). In deze tijdreeksen gebruiken we de gemiddelde woz-waarde van koop- en huurwoningen samen omdat de waarde van koop- en huurwoningen afzonderlijk pas vanaf het jaar 2019 bekend is.

Op het moment dat deze atlas wordt samengesteld is de gemiddelde waarde van woningen per gemeente in 2026 nog niet bekend. Deze is daarom berekend door de gemiddelde waarde van koop- en huurwoningen in 2025 (bron: CBS) te verhogen met de waardeontwikkeling van woningen van 2025 op 2026 (bron: de Waarderingskamer).

Voor twee gemeenten (Schagen en Stadskanaal) beschikte de Waarderingskamer nog niet over voldoende cijfers om de waardeontwikkeling te kunnen doorgeven. In deze gemeenten is gerekend met de voorlopige waardeontwikkeling van de Waarderingskamer. Eind 2026 publiceert het CBS definitievere cijfers over de gemiddelde woningwaarde in iedere gemeente.

Gemiddelden

Waar in de atlas sprake is van gemiddelden gaat het om gewogen gemiddelden. Alle tarieven worden, waar mogelijk, gewogen naar de relevante grondslag. De ozb-tarieven zijn gewogen naar woz-waarde, en de afvalstoffenheffing en rioolheffing naar aantal huishoudens. De gemiddelde woonlasten zijn bepaald door de gewogen gemiddelde ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing te sommeren en te verminderen met de gemiddelde heffingskorting. Voor enkele heffingen is de grondslag niet bekend (onder meer toeristenbelasting, hondenbelasting en leges). Hier is gewogen naar het aantal inwoners.

Inflatie

De cijfers in de Atlas van de lokale lasten zijn niet gecorrigeerd voor inflatie tenzij dit in de tekst wordt vermeld.

Tarieven en kortingen op de totale aanslag (heffingskorting)

Sommige gemeenten geven een korting op een specifieke belasting, of op de gehele aanslag (heffingskorting). Als deze is gekoppeld aan een bepaalde heffing is het desbetreffende bedrag door ons simpelweg afgetrokken van het

tarief. Alleen als het bedrag in mindering wordt gebracht op de totale aanslag spreken wij in deze atlas nog van een heffingskorting.

Meerpersoonshuishoudens

In veel gemeenten is het tarief van de afvalstoffenheffing of de rioolheffing afhankelijk van de grootte van het huishouden. De meeste gemeenten maken hierbij alleen onderscheid tussen eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. Enkele gemeenten passen een verdere differentiatie toe. In de atlas wordt in deze gevallen het tarief vermeld dat geldt voor een driepersoonshuishouden.

Uitgangspunten waterverbruik en afvalaanbod

Daar waar tarieven aan waterverbruik (rioolheffing) of afvalaanbod (afvalstoffenheffing) zijn gerelateerd hebben wij veronderstellingen gemaakt om te komen tot jaarbedragen per huishouden.

Voor het *afvalaanbod* wordt gebruik gemaakt van het gemiddeld aanbod van restafval en gft-afval per inwoner per gemeente dat het CBS publiceert. De meest recente cijfers hebben betrekking op 2024. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het afvalaanbod lager is als een gemeente diftar hanteert en dat dit effect sterker is naarmate het variabele tarief hoger is. We corrigeren de cijfers van 2024 daarom voor ontwikkelingen (verandering van tarief of tariefsysteem) in 2025 en 2026. De berekeningen van de betaalde bedragen bij diftar zijn dus gebaseerd op een schatting van de afvalhoeveelheid in die gemeente.

Diftar heeft bij de *rioolheffing* veel minder invloed dan bij de afvalstoffenheffing (zie de tekst bij kaart 19 en 20). Wij houden er daarom geen rekening mee. Waar van toepassing is voor een eenpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van afgerond 68 kubieke meter. Voor een meerpersoonshuishouden gaan we uit van drie personen of een waterverbruik van 123 kubieke meter. Dit op basis van onderzoek van het CBS en Vewin.⁹⁵ Waar tot een verbruik van 250 kubieke meter hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

Rioolheffing bedrijven

De rioolheffing wordt door zowel huishoudens als bedrijven betaald. Het is echter lastiger om aan te geven hoeveel een bedrijf aan rioolheffing betaalt dan hoeveel een huishouden betaalt. Dat komt doordat de verschillen tussen bedrijven veel groter zijn dan die tussen huishoudens. Een 'standaardbedrijf' bestaat niet. Daarnaast hanteren gemeenten voor bedrijven soms complexere tariefsystemen dan voor huishoudens. Tarieven kunnen afhankelijk zijn van waterverbruik, maar bijvoorbeeld ook van het aantal werknemers, of de oppervlakte van het bedrijf. Voor veel gemeenten kunnen wij nagaan welke bedragen bedrijven betalen voor de rioolheffing bij uiteenlopend waterverbruik. Op basis van deze gegevens is een gemiddelde rioolheffing berekend.

Reinigingsrecht bedrijven

Huishoudens betalen een afvalstoffenheffing voor het inzamelen en verwerken van hun huisvuil. Gemeenten kunnen ook bedrijfsafval inzamelen. In die gevallen betaalt het bedrijf meestal een reinigingsrecht. Bedrijven kunnen echter ook een contract afsluiten met een particuliere inzamelaar. De tariefsystemen van de reinigingsrechten verschillen nog sterker dan die voor de afvalstoffenheffing. Ook ontbreken grondslaggegevens. Het is daarom niet mogelijk om de opbrengstontwikkeling en tariefontwikkeling voor bedrijven weer te geven.

Toeristenbelasting

Waar het tarief afhangt van de overnachtingsprijs is uitgegaan van een bedrag dat jaarlijks wordt verhoogd op basis van de consumentenprijsindex voor accommodaties (CBS). Voor hotels is dit in 2025 147,45 euro en voor 2026 152,30 euro. Voor campings is dit in 2025 57,82 euro en voor 2026 58,73 euro.

Waar het tarief afhangt van het aantal sterren is uitgegaan van drie sterren.

Gestandaardiseerd ozb-tarief

In bijlage 2 staat uitgelegd dat ozb-tarieven van verschillende gemeenten niet zonder meer kunnen worden vergeleken. Doordat verschillen in belastingcapaciteit via het verdeelsysteem van de algemene uitkering niet volledig worden verevend, kunnen gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald ozb-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. Gemeenten met lage waarden van onroerende zaken kennen dan ook relatief hoge ozb-tarieven.

Om de hoogte van de ozb-tarieven toch te kunnen vergelijken berekenen wij *gestandaardiseerde* tarieven. Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo (dus rekening houdend met de verevening via het gemeentefonds) dezelfde ozb-opbrengst per inwoner.⁹⁶

De algemene uitkering aan een individuele gemeente wordt verlaagd met een bedrag dat is gerelateerd aan de ozb-opbrengst bij hantering van het rekentarief (belastinggrondslag keer rekentarief). Het rekentarief is afgeleid van het gemiddelde ozb-tarief. Het totaal van deze 'kortingen' vloeit overigens weer in het gemeentefonds. De verevening via het gemeentefonds beïnvloedt daarom uitsluitend de *verdeling* van het gemeentefonds, niet de *omvang* ervan.

Bij een volledige verevening van de belastingcapaciteit zou een gemeente geen direct financieel belang meer hebben bij uitbreiding van de lokale belastinggrondslag. De extra belastingopbrengst wordt dan (bij hantering van het rekentarief) immers precies tenietgedaan door de verlaging van de algemene uitkering. De gemeentelijke belastingcapaciteit wordt daarom slechts

gedeeltelijk gecompenseerd op basis van 70 procent van de waarde van niet-woningen en 80 procent van de waarde van woningen.⁹⁷ Doordat niet volledig wordt verevend kunnen gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald ozb-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. Gemeenten met lage waarden van onroerende zaken kennen dan ook relatief hoge ozb-tarieven.

Om de berekening van het gestandaardiseerde ozb-tarief inzichtelijk te maken geven we hier een rekenvoorbeeld. We vergelijken de gemeente met de laagste woningwaarde per inwoner (Pekela, 116.641 euro) met de gemiddelde gemeente, waar de woningwaarde per inwoner 203.457 euro bedraagt. Uitgangspunt is dat de verevening van belastingcapaciteit voor een gemeente met een gemiddelde belastingcapaciteit per saldo geen effect heeft: het af te dragen bedrag is gelijk aan het bedrag dat via de algemene uitkering weer terugkomt. Pekela ontvangt als gevolg van de verevening van belastingcapaciteit een algemene uitkering die per inwoner 59,87 euro hoger ligt dan die voor een gemeente met een gemiddelde belastingcapaciteit.⁹⁸ Bij een verevening van honderd procent zou Pekela niet 59,87 euro maar 74,84 euro per inwoner extra aan algemene uitkering ontvangen.⁹⁹ Door de onvolledige verevening komt Pekela dus 14,97 euro per inwoner tekort. Om per saldo evenveel te besteden te hebben als een gemeente met gemiddelde woningwaarde moet Pekela een ozb-tarief hanteren dat 0,0128 procentpunt hoger ligt.¹⁰⁰ Het gestandaardiseerde tarief voor woningen is voor Pekela dus gelijk aan het feitelijke tarief min 0,0128 procentpunt. Het gestandaardiseerde tarief voor niet-woningen wordt op soortgelijke wijze berekend.

Bijlage 2 Hoe kunnen de lasten tussen gemeenten worden vergeleken?

Appels en peren op één lijn

Een van de doelen van deze atlas is het vergelijken van de hoogte van de belastingen in verschillende gemeenten. Dat is niet zo eenvoudig als het lijkt. Zo wordt bijvoorbeeld bij gelijke ozb-tarieven in gemeenten met dure huizen meer ozb betaald dan in gemeenten met goedkope huizen. Verder kan een gemeente met hoge ozb-tarieven weer lage tarieven kennen voor rioolheffing of afvalstoffenheffing. Ook zijn sommige gemeenten veel meer aangewezen op hun eigen belastinginkomsten dan andere gemeenten, omdat zij een lagere algemene uitkering ontvangen uit het gemeentefonds.

Hoe kunnen lokale lasten nu zinvol worden vergeleken? Wij onderscheiden hierbij twee perspectieven: dat van de belastingbetaler en dat van de gemeente. Voor de belastingbetaler gaat het er in de eerste plaats om hoeveel hij betaalt. Voor de gemeente gaat het er om hoeveel middelen de belastingheffing per saldo oplevert, en dus hoeveel middelen beschikbaar komen om voorzieningen te bekostigen.

Eerst gaan we na hoe de hoogte van de ozb vanuit deze perspectieven kan worden vergeleken. Daarna kijken we naar het geheel van de gemeentelijke woonlasten: ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Vergelijking hoogte ozb: het perspectief van de belastingbetaler

Om te weten te komen of de ozb in de ene gemeente hoger is dan in de andere heeft het weinig zin om de ozb-tarieven te vergelijken. Immers, lage tarieven kunnen in combinatie met een hoge grondslag best tot een hoge belastingaanslag leiden. Eenzelfde soort huis is in de ene gemeente veel duurder dan in de andere. Bovendien staan in de ene gemeente meer villa's dan in de andere. Vanuit het standpunt van de belastingbetaler is de *gemiddelde belastingaanslag* een nuttiger indicator dan het tarief. Dit is de aanslag voor een woning met een voor de gemeente geldende gemiddelde waarde, ofwel, wat de gemiddelde burger aan ozb betaalt. Omdat niet-woningen zeer divers van aard en waarde zijn is dit concept voor niet-woningen minder geschikt. De gemiddelde ozb-aanslag voor woningen is weergegeven in kaart 7 .

Vergelijking hoogte ozb: het perspectief van de gemeente

Vanuit het gezichtspunt van de gemeente moet rekening worden gehouden met iets anders. Gemeenten met veel dure woningen en bedrijfspanden binnen hun grenzen (en dus een grote belastingcapaciteit) ontvangen bij een bepaald ozb-tarief een hogere opbrengst dan gemeenten met minder dure onroerende

zaken. Anders gezegd: gemeenten met veel dure onroerende zaken binnen hun grenzen kunnen met een laag ozb-tarief toch een redelijke opbrengst binnen halen.

De rijksoverheid verevent dergelijke verschillen gedeeltelijk door daarmee rekening te houden bij de verdeling van de algemene uitkering die gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds. Als het verdeelsysteem van de algemene uitkering de verschillen in belastingcapaciteit volledig zou verevenen, zouden twee gemeenten met dezelfde ozb-tarieven per saldo dezelfde algemene middelen ontvangen (ozb en algemene uitkering opgeteld). De verevening is echter niet volledig.

Doordat niet volledig wordt verevend kunnen gemeenten met bovengemiddelde waarden van onroerende zaken bij een bepaald ozb-tarief over meer algemene middelen beschikken dan gemeenten waar onroerende zaken minder waard zijn. Gemeenten met lage waarden van onroerende zaken kennen dan ook relatief hoge ozb-tarieven.

Om de hoogte van de ozb-tarieven toch te kunnen vergelijken berekenen wij *gestandaardiseerde* tarieven (kaart 8 en kaart 11). Dit zijn de tarieven die de gemeenten bij gelijke opbrengst zouden heffen wanneer ze een gemiddelde belastingcapaciteit hadden gehad (of wanneer de belastingcapaciteit niet gedeeltelijk maar geheel zou worden verevend). Twee gemeenten met hetzelfde gestandaardiseerde tarief hebben per saldo (dus rekening houdend met de verevening van belastingcapaciteit) dezelfde ozb-opbrengst per inwoner. Een gemeente met hoge gestandaardiseerde ozb-tarieven kan dus meer voorzieningen bekostigen dan gemiddeld, tenzij het lokale kostenniveau hoger ligt. In de Verantwoording in bijlage 1 van deze atlas staat hoe de gestandaardiseerde tarieven precies worden berekend.

Woonlasten: het perspectief van de belastingbetaler

De hoogte van de ozb kan vanuit het perspectief van de belastingbetaler worden vergeleken aan de hand van de gemiddelde belastingaanslag. Maar, zoals gezegd, de ozb kan hoog zijn terwijl de tarieven voor de rioolheffing of de afvalstoffenheffing laag zijn, of omgekeerd. Sommige gemeenten bekostigen een deel van de kosten van de riolering of de afvalinzameling en -verwerking uit de ozb. Daarom vergelijken we ook het geheel van de gemeentelijke woonlasten: de som van de gemiddelde ozb-aanslag, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, verminderd met een eventuele heffingskorting. Voor huishoudens met een koopwoning gebeurt dit in kaart 27 (eenpersoonshuishoudens) en kaart 28 (meerpersoonshuishoudens) en voor huishoudens met een huurwoning in kaarten 31 en 32.

Woonlasten: het perspectief van de gemeente

Doordat gemeenten met dure woningen een lagere algemene uitkering ontvangen uit het gemeentefonds (de rijksoverheid vindt immers dat ze zelf meer belasting kunnen heffen) hebben zij over het algemeen hogere woonlasten, zonder daar meer middelen aan over te houden. Een vergelijking

van de woonlasten gaat vanuit gemeentelijk perspectief dus mank. Hiervoor moet de gemiddelde ozb-opbrengst worden gecorrigeerd voor het feit dat verevening van belastingcapaciteit plaatsvindt.

De zo berekende netto woonlasten geven weer wat de gemeente per saldo – dus na rekening te houden met de verevening van belastinggrondslag – overhoudt aan de belastingheffing. De netto woonlasten zijn gedefinieerd als de woonlasten die er zouden zijn als de belastingcapaciteit niet zou worden verevend. De extra ozb-opbrengst die gemeenten met dure woningen nu nodig hebben om de lagere algemene uitkering te compenseren is van de bruto woonlasten afgetrokken. Bij gemeenten met lage woningwaarden is het profijt van de verevening bij de bruto woonlasten opgeteld.

Als we afzien van verschillen in de kosten van riolering en afvalverwijdering geven de netto woonlasten aan of gemeenten meer of minder te besteden hebben om hun voorzieningenniveau op peil te houden dan andere gemeenten. Verschillen in kosten, behoeften en belastingcapaciteit zijn (in theorie) geëgaliseerd via de verdeling van de algemene uitkering. Gemeenten die dan relatief veel geld binnenkrijgen zouden een relatief hoog voorzieningenniveau moeten hebben. Anders werken ze niet efficiënt.

Een eerste kanttekening hierbij is dat het verdeelsysteem van de algemene uitkering natuurlijk niet perfect is.¹⁰¹ Verder zijn er verschillen in de kosten van riolering en vuilnisophaal en -verwerking, die tot hogere opbrengsten kunnen nopen.¹⁰² Ook is geen rekening gehouden met de belasting op niet-woningen, en kunnen sommige gemeenten vrij gemakkelijk alternatieve geldbronnen aanboren (bijvoorbeeld parkeer- of toeristenbelasting). Er zijn bovendien gemeenten met hoge inkomsten uit rente of dividend. Redenen genoeg dus om verschillen in netto woonlasten voorzichtig te interpreteren.

Samenvatting

Om na te gaan in welke gemeente de burger meer of minder aan ozb betaalt, kan het beste de gemiddelde ozb-aanslag worden vergeleken. Dit is de aanslag voor een woning met gemiddelde waarde. Om te vergelijken welke gemeente per saldo meer of minder aan de ozb overhoudt, is het gestandaardiseerde ozb-tarief een betere maatstaf. Dit is het tarief gecorrigeerd voor het feit dat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te genereren dan gemeenten met dure woningen.

Hoge ozb-tarieven kunnen samengaan met lage tarieven voor andere heffingen. Om te beoordelen in welke gemeente de burger duurder of goedkoper uit is, worden daarom de woonlasten vergeleken. Die bestaan uit de gemiddelde ozb-aanslag, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing (soms verminderd met een heffingskorting). De hoogte van de woonlasten is geen goede maatstaf voor het bedrag dat de gemeente beschikbaar krijgt om voorzieningen te bekostigen. Daarvoor worden de netto woonlasten gebruikt: de woonlasten gecorrigeerd voor het feit dat gemeenten met dure woningen

een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangen dan andere gemeenten.

Bijlage 3 Woonlasten per gemeente

In deze bijlage vindt u per gemeente de gemeentelijke woonlasten voor zowel huishoudens met een koopwoning en een huurwoning. De woonlasten zijn conform de gegevens die zijn gebruikt voor kaart 27, kaart 28, kaart 31 en kaart 32. De gemeentelijke woonlasten voor meerpersoonshuishoudens zijn voorzien van een rangnummer. Hierbij heeft nummer 1 de laagste woonlasten en nummer 342 de hoogste.

De gemeenten zijn gerangschikt naar provincie. De vetgedrukte getallen achter de provincienaam zijn de provinciale gemiddelden.

Tabel 25 Woonlasten en rangnummers provincie Groningen

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Groningen	1.077	1.185		302	401	
Eemsdelta	940	1.006	91	520	586	238
Groningen	1.149	1.268	293	283	402	79
Het Hogeland	981	1.062	154	259	341	40
Midden-Groningen	1.130	1.189	257	306	365	50
Oldambt	979	1.013	97	229	263	9
Pekela	945	1.069	161	285	409	83
Stadskanaal	901	971	66	234	304	24
Veendam	1.114	1.193	259	434	513	187
Westerkwartier	1.081	1.176	249	338	433	106
Westerwolde	1.249	1.271	294	375	396	74

Tabel 26 Woonlasten en rangnummers provincie Fryslân

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Fryslân	853	980		369	500	
Achtkarspelen	1.004	1.122	211	515	633	277
Ameland	596	681	2	331	416	92
Dantumadiel	985	1.046	137	435	497	164
De Fryske Marren	757	927	30	397	567	230
Harlingen	790	904	25	237	351	45
Heerenveen	963	1.103	199	461	601	252
Leeuwarden	768	938	41	298	468	136
Noardeast-Fryslân	891	972	67	432	513	185
Ooststellingwerf	698	904	24	297	502	168
Opsterland	807	940	42	475	608	261
Schiermonnikoog	964	1.102	197	395	533	203
Smallingerland	966	1.012	96	374	420	97
Súdwest Fryslân	874	923	28	332	381	64
Terschelling	957	957	57	504	504	172
Tytsjerksteradiel	916	1.030	114	323	438	111
Vlieland	794	961	59	431	598	251
Waadhoeke	934	1.074	170	558	698	309
Weststellingwerf	821	968	63	268	416	94

Tabel 27 Woonlasten en rangnummers provincie Drenthe

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Drenthe	911	962		368	415	
Aa en Hunze	793	864	10	212	283	15
Assen	920	995	85	401	476	140
Borger-Odoorn	1.047	1.087	180	224	263	10
Coevorden	1.077	1.099	195	350	372	58
De Wolden	822	930	32	393	501	167
Emmen	953	987	78	335	369	55
Hoogeveen	747	826	6	305	383	66
Meppel	869	869	13	428	428	102
Midden-Drenthe	922	970	65	457	505	173
Noordenveld	1.040	1.087	182	599	646	284
Tynaarlo	838	869	14	443	475	139
Westerveld	915	952	51	226	263	8

Tabel 28 Woonlasten en rangnummers provincie Overijssel

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Overijssel	972	1.009		462	498	
Almelo	1.032	1.080	174	464	512	183
Borne	1.084	1.129	217	439	483	150
Dalfsen	951	984	75	322	354	46
Deventer	1.004	1.049	140	496	541	208
Dinkelland	966	994	84	496	525	197
Enschede	1.059	1.087	181	594	622	270
Haaksbergen	1.137	1.137	224	587	587	241
Hardenberg	896	942	44	541	588	242
Hellendoorn	998	1.035	119	523	560	222
Hengelo	1.004	1.042	130	539	577	232
Hof van Twente	1.056	1.085	179	567	596	250
Kampen	912	941	43	442	471	138
Losser	1.088	1.122	210	195	229	3
Oldenzaal	1.002	1.046	135	395	439	112
Olst-Wijhe	1.084	1.104	200	492	513	186
Ommen	832	864	11	448	480	148
Raalte	884	929	31	455	499	166
Rijssen-Holten	647	669	1	281	304	23
Staphorst	922	947	47	455	480	147
Steenwijkerland	861	894	21	410	443	115
Tubbergen	1.028	1.052	147	282	306	25
Twenterand	964	999	87	454	489	156
Wierden	1.041	1.070	165	583	611	265
Zwartewaterland	863	954	55	517	609	262
Zwolle	852	934	38	245	326	35

Tabel 29 Woonlasten en rangnummers provincie Gelderland

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Gelderland	1.015	1.106		346	452	
Aalten	654	774	3	283	402	78
Apeldoorn	1.024	1.039	127	438	452	126
Arnhem	1.077	1.205	264	376	504	171
Barneveld	894	1.038	126	449	593	246
Berg en Dal	849	1.033	117	480	664	291
Berkelland	954	1.096	192	272	415	91
Beuningen	1.118	1.129	219	299	310	28
Bronckhorst	1.043	1.092	186	531	581	235
Brummen	1.124	1.291	301	444	610	264
Buren	1.323	1.345	314	394	417	95
Culemborg	1.197	1.222	273	397	423	99
Doesburg	1.076	1.314	308	543	781	334
Doetinchem	855	932	37	453	531	201
Druten	1.003	1.094	188	197	287	18
Duiven	790	944	46	290	444	116
Ede	961	985	77	345	370	57
Elburg	931	978	72	480	527	198
Epe	923	1.033	115	353	462	132
Ermelo	1.069	1.148	233	321	399	77
Harderwijk	932	983	74	445	496	163
Hatterm	1.368	1.397	324	380	410	85
Heerde	1.117	1.153	236	266	302	20
Heumen	959	1.043	131	180	264	12
Lingewaard	1.181	1.214	269	452	485	151
Lochem	943	1.015	99	603	674	296
Maasdriel	1.096	1.132	221	417	453	127
Montferland	896	1.084	177	456	645	283
Neder-Betuwe	1.143	1.164	244	388	409	84
Nijkerk	828	849	9	238	259	6
Nijmegen	1.183	1.200	262	17	33	1
Nunspeet	860	956	56	216	312	29
Oldebroek	940	990	80	429	478	143
Oost Gelre	810	930	34	382	503	169
Oude IJsselstreek	1.014	1.051	144	528	564	227
Overbetuwe	981	1.026	108	510	555	219
Putten	808	837	7	421	450	124
Renkum	1.302	1.512	331	333	543	212
Rheden	1.175	1.234	282	408	467	135
Rozendaal	1.524	1.559	335	325	360	49
Scherpenzeel	1.012	1.033	116	510	531	202
Tiel	1.024	1.106	201	599	681	301
Voorst	1.178	1.202	263	468	492	157
Wageningen	1.047	1.183	254	407	543	211
West Betuwe	1.478	1.498	330	938	959	342
West Maas en Waal	1.113	1.132	220	396	416	93
Westervoort	1.183	1.234	284	271	322	33
Wijchen	943	974	68	278	308	26
Winterswijk	805	994	83	443	632	275
Zaltbommel	1.226	1.250	289	398	423	98
Zevenaar	928	1.036	122	386	495	161
Zutphen	890	930	33	277	316	31

Tabel 30 Woonlasten en rangnummers provincie Utrecht

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Utrecht	1.085	1.216		404	564	
Amersfoort	1.068	1.183	253	351	466	133
Baarn	1.182	1.380	321	653	851	340
Bunnik	1.358	1.556	334	540	738	321
Bunschoten	964	998	86	519	553	216
De Bilt	1.145	1.342	313	450	647	285
De Ronde Venen	1.034	1.134	222	296	396	72
Eemnes	1.091	1.386	323	394	690	303
Houten	931	1.143	230	302	514	188
IJsselstein	919	1.194	260	574	849	339
Leusden	1.030	1.048	139	433	451	125
Lopik	1.274	1.430	327	556	711	312
Montfoort	1.195	1.361	317	597	763	327
Nieuwegein	799	990	81	439	630	273
Oudewater	1.318	1.354	316	266	303	21
Renswoude	912	961	58	539	588	243
Rhenen	1.062	1.213	268	357	508	180
Soest	989	1.029	113	593	633	276
Stichtse Vecht	1.041	1.280	298	528	767	329
Utrecht	1.143	1.325	309	346	528	199
Utrechtse Heuvelrug	1.216	1.365	318	562	711	311
Veenendaal	896	926	29	337	367	52
Vijfheerenlanden	1.035	1.140	227	569	674	297
Wijk bij Duurstede	1.147	1.178	250	325	356	47
Woerden	1.227	1.291	302	607	671	294
Woudenberg	1.075	1.123	214	366	414	90
Zeist	997	1.154	237	336	493	158

Tabel 31 Woonlasten en rangnummers provincie Noord-Holland

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Noord-Holland	1.003	1.122		373	496	
Aalsmeer	1.066	1.140	226	299	373	60
Alkmaar	760	932	36	278	450	123
Amstelveen	981	1.043	132	287	349	44
Amsterdam	946	1.063	156	352	469	137
Bergen NH	1.156	1.255	290	488	587	240
Beverwijk	813	952	50	477	615	266
Blaricum	1.476	1.715	339	239	478	142
Bloemendaal	1.949	2.279	342	504	834	338
Castricum	931	1.028	112	465	562	226
Den Helder	880	1.058	151	345	523	195
Diemen	1.040	1.142	229	392	494	160
Dijk en Waard	875	931	35	247	303	22
Drechterland	922	1.054	148	278	410	87
Edam-Volendam	1.034	1.146	232	325	437	110
Enkhuizen	1.072	1.161	241	451	541	209
Gooise Meren	1.140	1.303	304	285	448	120
Haarlem	963	1.162	242	324	523	194
Haarlemmermeer	984	1.121	209	386	523	196
Heemskerk	1.038	1.135	223	599	695	306
Heemstede	1.383	1.473	329	359	449	121
Heiloo	1.024	1.158	240	447	581	234
Hilversum	922	1.123	213	306	507	176
Hollands Kroon	892	1.024	107	470	603	255
Hoorn	934	1.044	133	357	466	134
Huizen	967	1.072	167	315	420	96
Koggenland	907	1.020	104	329	443	114
Landsmeer	1.457	1.579	336	365	487	154
Laren	1.575	1.872	340	516	813	336
Medemblik	1.056	1.172	247	275	392	70
Oostzaan	1.332	1.409	325	409	486	152
Opmeer	1.254	1.375	320	578	699	310
Ouder-Amstel	1.190	1.207	265	379	397	75
Purmerend	1.011	1.089	183	313	391	68
Schagen	1.061	1.123	212	585	647	287
Stede Broec	1.091	1.234	283	301	445	117
Texel	720	876	15	255	411	88
Uitgeest	1.120	1.247	286	457	584	237
Uithoorn	1.126	1.157	239	338	369	54
Velsen	1.040	1.073	168	483	516	189
Waterland	1.004	1.215	270	472	684	302
Wijdmeren	1.517	1.656	337	368	507	175
Wormerland	1.296	1.332	311	676	712	313
Zaanstad	1.059	1.059	152	692	692	304
Zandvoort	865	950	49	455	540	207

Tabel 32 Woonlasten en rangnummers provincie Zuid-Holland

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Zuid-Holland	1.033	1.138		427	554	
Alblasserdam	1.089	1.162	243	437	510	181
Albrandswaard	1.093	1.308	305	534	748	322
Alphen a/d Rijn	1.035	1.225	274	483	673	295
Barendrecht	844	1.279	296	390	826	337
Bodegraven-Reeuwijk	1.374	1.554	333	535	715	314
Capelle aan den IJssel	812	885	19	360	434	107
Delft	1.062	1.222	272	343	503	170
Dordrecht	967	985	76	475	493	159
Goeree-Overflakkee	979	1.017	102	337	375	61
Gorinchem	954	1.118	207	533	696	307
Gouda	1.357	1.383	322	642	668	292
Hardinxveld-Giessendam	1.139	1.180	251	639	681	300
Hendrik-Ido-Ambacht	935	1.139	225	324	528	200
Hillegom	1.164	1.225	275	718	778	331
Hoeksche Waard	908	1.042	129	364	498	165
Kaag en Braassem	1.196	1.229	278	682	715	315
Katwijk	1.080	1.225	276	437	582	236
Krimpen aan den IJssel	1.081	1.184	255	492	594	248
Krimpenerwaard	934	1.064	158	490	621	268
Lansingerland	1.080	1.115	205	602	637	280
Leiden	1.068	1.367	319	337	636	278
Leiderdorp	1.174	1.416	326	539	781	333
Leidschendam-Voorburg	1.035	1.115	206	646	726	316
Lisse	1.169	1.313	307	615	759	325
Maassluis	1.057	1.129	218	405	477	141
Midden-Delfland	1.233	1.340	312	557	664	290
Molenlanden	980	1.174	248	469	663	289
Nieuwkoop	1.107	1.231	280	499	623	271
Nissewaard	991	991	82	385	385	67
Noordwijk	1.123	1.309	306	335	521	192
Oegstgeest	1.455	1.677	338	580	801	335
Papendrecht	991	1.100	196	347	455	128
Pijnacker-Nootdorp	1.001	1.119	208	531	649	288
Ridderkerk	916	1.035	120	428	547	213
Rijswijk	933	1.146	231	462	675	298
Rotterdam	1.015	1.128	216	382	495	162
Schiedam	950	1.017	101	369	436	109
's-Gravenhage	884	979	73	413	507	177
Sliedrecht	910	1.020	103	377	486	153
Teylingen	1.017	1.152	235	496	632	274
Vlaardingen	996	1.084	176	318	406	81
Voorne aan Zee	1.010	1.010	93	458	458	130
Voorschoten	1.450	1.548	332	676	774	330
Waddinxveen	1.081	1.112	203	377	408	82
Wassenaar	1.649	1.915	341	591	857	341
Westland	982	1.110	202	490	617	267
Zoetermeer	1.040	1.097	193	455	512	182
Zoeterwoude	1.267	1.301	303	283	317	32
Zuidplas	1.119	1.141	228	335	358	48
Zwijndrecht	1.070	1.097	194	705	733	319

Tabel 33 Woonlasten en rangnummers provincie Zeeland

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Zeeland	939	1.025		392	488	
Borsele	812	965	61	293	446	118
Goes	982	1.078	173	296	392	71
Hulst	942	1.050	142	585	694	305
Kapelle	817	949	48	472	604	256
Middelburg	945	1.002	88	373	430	105
Noord-Beveland	731	790	4	423	482	149
Reimerswaal	824	1.011	95	415	602	254
Schouwen-Duiveland	987	1.090	185	346	450	122
Sluis	822	918	27	525	621	269
Terneuzen	1.083	1.150	234	395	462	131
Tholen	791	900	23	339	448	119
Veere	784	882	16	332	430	104
Vlissingen	1.029	1.103	198	405	479	144

Tabel 34 Woonlasten en rangnummers provincie Noord-Brabant

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Noord-Brabant	921	1.011		389	487	
Alphen-Chaam	1.167	1.290	300	603	726	317
Altena	980	1.038	125	527	586	239
Asten	1.162	1.232	281	153	223	2
Baarle-Nassau	845	1.027	111	336	518	191
Bergen op Zoom	1.043	1.095	190	696	748	323
Bergeijk	792	935	39	397	540	206
Bemheze	955	1.015	98	226	286	17
Best	1.075	1.075	171	606	606	259
Bladel	713	969	64	299	556	220
Boekel	1.045	1.050	143	503	508	179
Boxtel	955	1.038	124	424	507	178
Breda	769	899	22	474	604	257
Cranendonck	967	1.036	121	487	556	221
Deurne	907	1.077	172	384	554	217
Dongen	927	1.056	150	464	593	244
Drimmelen	955	1.061	153	541	647	286
Eersel	778	953	52	385	561	223
Eindhoven	901	1.016	100	229	345	42
Etten-Leur	795	820	5	411	436	108
Geertruidenberg	924	968	62	265	309	27
Geldrop-Mierlo	824	964	60	501	642	282
Gemert-Bakel	1.110	1.155	238	493	538	205
Gilze en Rijen	861	887	20	343	369	53
Goirle	938	1.034	118	181	277	14
Halderberge	883	1.022	106	498	637	281
Heeze-Leende	1.085	1.247	287	573	735	320
Helmond	1.035	1.085	178	457	506	174
Heusden	905	977	71	449	521	193
Hilvarenbeek	898	954	54	267	323	34
Laarbeek	985	1.052	146	482	550	215
Land van Cuijk	948	1.021	105	351	424	101
Loon op Zand	1.235	1.330	310	465	561	225
Maashorst	834	954	53	285	406	80
Meerijstad	943	1.010	92	277	344	41
Moerdijk	864	1.045	134	545	726	318
Nuenen c.a.	987	1.221	271	371	605	258
Oirschot	1.035	1.210	266	419	594	249
Oisterwijk	1.014	1.063	157	286	335	38
Oosterhout	919	974	69	523	578	233
Oss	964	1.027	110	352	414	89
Reusel- De Mierden	842	1.026	109	372	555	218
Roosendaal	1.000	1.038	123	659	697	308
Rucphen	857	938	40	260	340	39
s-Hertogenbosch	815	883	17	341	410	86
Sint-Michiëlsgestel	1.121	1.198	261	403	480	146
Someren	991	1.046	136	241	296	19
Son en Breugel	995	1.069	164	486	561	224
Steenbergen	910	1.051	145	424	565	229
Tilburg	807	842	8	361	396	73
Valkenswaard	980	1.093	187	284	398	76
Veldhoven	1.091	1.212	267	555	676	299
Vught	1.055	1.190	258	458	594	247
Waalre	1.131	1.186	256	208	264	11
Waalwijk	845	885	18	291	331	36
Woensdrecht	892	1.002	89	455	565	228
Zundert	1.142	1.262	291	428	547	214

Tabel 35 Woonlasten en rangnummers provincie Limburg

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Limburg	998	1.072		379	451	
Beek	1.004	1.063	155	307	365	51
Beekdaelen	1.182	1.227	277	715	761	326
Beesel	950	1.003	90	201	254	5
Bergen L	874	977	70	230	333	37
Brunssum	1.011	1.066	160	317	372	59
Echt-Susteren	908	988	79	205	284	16
Eijsden-Margraten	1.119	1.238	285	260	379	63
Gennep	894	943	45	299	348	43
Gulpen-Wittem	1.134	1.279	297	278	423	100
Heerlen	937	1.096	191	383	541	210
Horst aan de Maas	1.019	1.095	189	199	275	13
Kerkrade	990	1.069	162	523	602	253
Landgraaf	988	1.069	163	456	537	204
Leudal	985	1.070	166	306	391	69
Maasgouw	971	1.039	128	419	488	155
Maastricht	1.045	1.065	159	437	457	129
Meerssen	1.319	1.433	328	523	636	279
Mook en Middelaar	1.010	1.047	138	275	313	30
Nederweert	1.064	1.084	175	231	251	4
Peel en Maas	856	906	26	210	260	7
Roerdalen	1.004	1.074	169	308	378	62
Roermond	1.026	1.090	184	305	369	56
Simpelveld	1.236	1.280	299	709	753	324
Sittard-Geleen	1.099	1.169	245	312	382	65
Stein	1.016	1.128	215	406	518	190
Vaals	1.182	1.278	295	471	568	231
Valkenburg aan de Geul	993	1.248	288	413	669	293
Venlo	756	866	12	320	430	103
Venray	951	1.056	149	335	440	113
Voerendaal	1.286	1.346	315	720	780	332
Weert	950	1.010	94	549	610	263

Tabel 36 Woonlasten en rangnummers provincie Flevoland

	Eigenaar bewoner			Huurder		
	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden	Woonlasten eenpersoons- huishouden	Woonlasten meerpersoons- huishouden	Rangnummer meerpersoons- huishouden
Gemiddelde provincie						
Flevoland	1.124	1.202		488	566	
Almere	1.196	1.231	279	444	479	145
Dronten	1.034	1.115	204	512	593	245
Lelystad	1.055	1.265	292	554	764	328
Noordoostpolder	969	1.050	141	525	606	260
Urk	1.170	1.170	246	630	630	272
Zeewolde	1.133	1.181	252	464	513	184

Bijlage 4 Gegevens kengetal belastingcapaciteit

Eén van de verplichte onderdelen in de begroting en jaarrekening is het kengetal belastingcapaciteit. Dit getal vergelijkt de eigen woonlasten met de gemiddelde woonlasten in Nederland. Omdat deze cijfers op verschillende plaatsen te vinden zijn in deze atlas zetten we ze hier nog een keer op een rij.

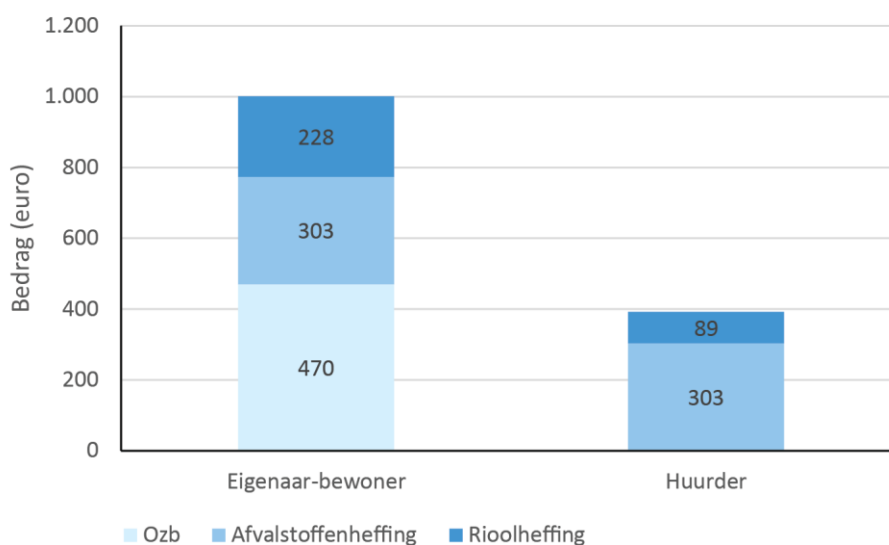
De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens in een huurwoning uit de afvalstoffenheffing en soms een rioolheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook ozb. In enkele gemeenten wordt hier nog een heffingskorting afgetrokken.

In 2026 betalen huishoudens gemiddeld de volgende bedragen:

Eenpersoonshuishoudens met een huurwoning **391** euro (zie kaart 31).

Eenpersoonshuishoudens met een eigen koopwoning **1.000** euro (zie kaart 27).

Figuur 18 Gemiddelde woonlasten eenpersoonshuishouders

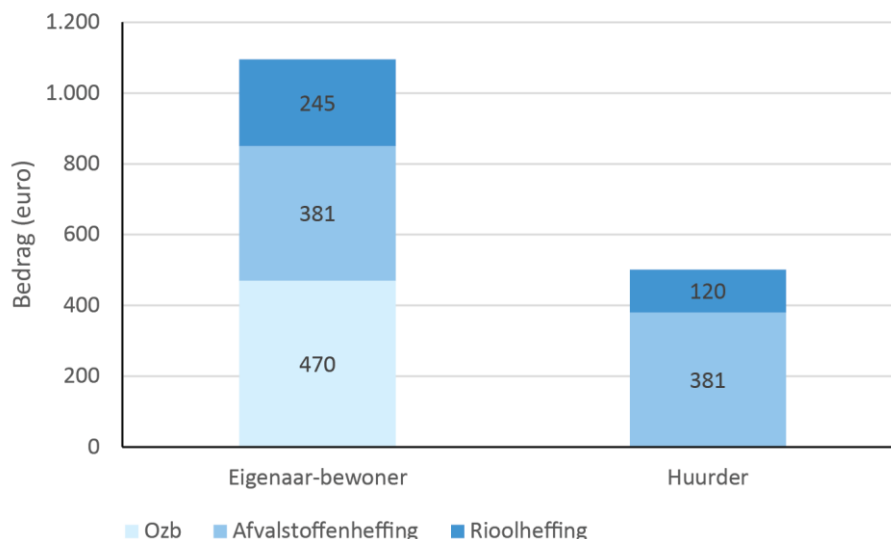

Noot: Gemiddelde heffingskorting is te klein om zichtbaar te zijn in een figuur.

Meerpersoonshuishoudens met een huurwoning **500** euro (zie kaart 32).

Meerpersoonshuishoudens met een eigen koopwoning **1.095** euro (zie kaart 28).

Figuur 19 Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouders

Noot: Gemiddelde heffingskorting is te klein om zichtbaar te zijn in een figuur.

¹ Ook bedrijven produceren afval. Gemeenten kunnen ook dit afval inzamelen en verwerken. Een bedrijf kan echter ook een contract afsluiten met een particuliere inzamelaar. Gemeenten zijn op hun beurt niet verplicht bedrijfsafval in te zamelen. Als bedrijfsafval wordt ingezameld door de gemeente betaalt het bedrijf meestal een reinigingsrecht. De tariefssystemen van de reinigingsrechten verschillen nog sterker dan die voor de afvalstoffenheffing (van de laatste is een overzicht te vinden op kaart 13). Omdat bedrijven onderling sterk verschillen is het niet mogelijk om de tariefontwikkeling voor bedrijven weer te geven.

² Zie bijvoorbeeld M.A. Allers en C.Hoeben (2010), [Effects of Unit-Based Garbage Pricing: A Differences-in-Differences Approach](#), *Environ Resource Econ* 45:405–428

³ Zie ook C. Hoeben 2026, Maximering rijbewijstarieven kan leiden tot hogere tarieven, [ESB](#), 13 november 2026

⁴ Gemeenten die geen toeristenbelasting hanteren zijn niet meegerekend bij het berekenen van de variatiecoëfficiënt van de betreffende tarieven.

⁵ Op begrotingsbasis. Bronnen: Miljoenennota 2025 (Rijk) en CBS.

⁶ De Zalmsnip, een door het Rijk bekostigde korting op de gemeentelijke belastingaanslag voor huishoudens tussen 1998 en 2005, blijft hierbuiten. Ook in de rest van dit hoofdstuk blijft de Zalmsnip buiten beschouwing.

⁷ Dit zijn de gemiddelde woonlasten uitgaande van de gemiddelde woz-waarde van koop- en huurwoningen tezamen en niet alleen van de gemiddelde waarde van koopwoningen zoals in de rest van de Atlas. De gemiddelde woz-waarde van koopwoningen geeft het beste beeld van het bedrag dat huishoudens gemiddeld betalen voor de ozb. Deze cijfers zijn echter niet voor de hele tijdreeks bekend. Van de

gemiddelde woz-waarde van alle woningen bestaat een veel langere tijdreeks. Daarom gebruiken we deze waarde als uitgangspunt om de ontwikkeling van de woonlasten over een langere periode te laten zien.

⁸ Ook bedrijven betalen lasten aan zowel gemeenten, waterschappen als de rijksoverheid. Bij bedrijven is uiteraard geen sprake van woonlasten, maar van bedrijfslasten. Het is niet mogelijk om de bedrijfslasten op zinnige wijze in beeld te brengen. Dit komt doordat bedrijven in veel sterkere mate verschillen dan huishoudens.

⁹ De schatting van de premie is afkomstig van het Nibud. Wij gaan uit van de gemiddelde premie voor een tussenwoning.

¹⁰ Doordat er in de afgelopen jaren verschillende uitgangspunten zijn gehanteerd om de gemiddeld betaalde opstalverzekering te bepalen is het niet mogelijk om deze weer te geven in deze figuur.

¹¹ Ook het CBS, dat begrote opbrengsten van decentrale heffingen publiceert (inclusief volume-effect), houdt dit niet afzonderlijk bij.

¹² Bron opbrengst in euro in Amsterdam en Rotterdam: CBS, Statline.

¹³ Bron opbrengst in euro in Amsterdam: CBS, Statline.

¹⁴ De heffing gebouwd bestaat sinds 2026 uit een heffing voor woningen en voor niet-woningen, vergelijkbaar met de gemeentelijke ozb.

¹⁵ Omdat de gemiddelde woz-waarde van niet-woningen niet bekend is (onder meer omdat niet-woningen zeer sterk van elkaar verschillen) is het niet mogelijk om dezelfde figuur te maken voor niet-woningen.

¹⁶ De reden dat de figuur begint in 2006 en niet in 1998 is dat in eerdere jaren de vaststelling van de woz-waarde één keer in de vier jaar plaatsvond. Dit leidde tot een grote stijging van de woz-waarde en een grote daling van het gemiddelde tarief. De figuur is daardoor minder duidelijk als we ook deze jaren opnemen.

¹⁷ Voor alle ozb-tarieven voor eigenaren van woningen is uitgerekend hoe hoog ze zouden zijn geweest bij gelijke opbrengst als de woz-waarden sinds 1998 niet zouden zijn veranderd.

¹⁸ Zie ook C. Hoeben (2021), *Ontwikkeling ozb-woningen en niet-woningen 1998-2019*. Coelo-rapport 20-2, Groningen: COELO.

¹⁹ B. Geertsema (2017), *The economic effects of municipal amalgamation and intermunicipal cooperation*. Groningen: University of Groningen. Zie ook M.A. Allers, J.B. Geertsema (2014), Geen grotere doelmatigheid door herindeling gemeenten, *ESB*, juni 2014, blz. 406-409. Onderzoek in Denemarken komt tot dezelfde conclusie, zie J. Blom-Hansen, K. Houlberg, S. Serritzlew en D. Treisman (2016), Jurisdiction Size and Local Government Policy Expenditure: Assessing the Effect of Municipal Amalgamation, *American Political Science Review*, 110, 812-831.

²⁰ M.A. Allers (2021), Gemeentelijke fusies leiden niet tot minder samenwerking, *ESB* 104 (4770), 14 februari 2021, 76-79.

²¹ Allers, M.A., de Natris, J.G., Rienks, H., de Greef, J.A. (2021) Is small beautiful? Transitional and structural effects of municipal amalgamation on voter turnout in local and national elections, *Electoral Studies*, Vol. 70.

²² Meicirculaire gemeentefonds 2025, bijlage redelijk peil.

²³ M.A. Allers (2014), The Dutch local government bailout puzzle, *Public Administration*, 93, 451-470.

²⁴ Lelystad is formeel wel een artikel 12-gemeente, maar materieel niet. In het verleden zijn voor Lelystad zogeheten ICL-gelden aan het gemeentefonds toegevoegd en via artikel 12 aan die gemeente uitgekeerd. Sinds 1998 krijgt Lelystad geen reguliere artikel 12-uitkering meer, maar worden de aan het gemeentefonds toegevoegde gelden nog wel via artikel 12 uitgekeerd. Die uitkering komt dus niet meer ten laste van de collectiviteit van de gemeenten, zoals bij artikel 12-uitkeringen gebruikelijk is.

²⁵ Twee gemeenten (Stadskanaal en Schagen) waren nog bezig met de waardering van objecten op het moment dat de dataverzameling voor deze versie van de Atlas werd afgerond. De weergegeven waardering is gebaseerd op de objecten die eind februari 2026 wel waren gewaardeerd.

²⁶ Het CBS publiceert de gemiddelde woz-waarde van koopwoningen, huurwoningen en alle woningen tezamen. Omdat de ozb alleen wordt betaald door huishoudens met een koopwoning gaan wij hier uit van de gemiddelde woz-waarde van een koopwoning. Zie ook de Verantwoording.

²⁷ Het eigenwoningforfait vormt een onderdeel van de inkomstenbelasting. Voor woningen met een woz-waarde van 75.000 euro tot 1.350.000 euro geldt dat 0,35 procent van de waarde als inkomen wordt belast. Bij een modaal inkomen valt dit onder een tarief van 37,56 procent, zodat het eigenwoningforfait voor een woning met de landelijke gemiddelde waarde van 555.000 euro uitkomt op 730 euro. Dat is vergelijkbaar met een ozb-tarief van 0,1315 procent.

²⁸ Hoogeveen, *Programmabegroting 2026*, blz. 164.

²⁹ Alphen aan den Rijn, *Programmabegroting 2026*, blz. 128.

³⁰ Rozendaal, *Programmabegroting 2026*, blz. 41.

³¹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBROT:2025:14816>.

³² Hoogeveen, *Programmabegroting 2026*, blz. 164.

³³ Baarle-Nassau, *Programmabegroting*, blz. 75

³⁴ Maasgouw, *Programmabegroting*, blz. 68

³⁵ Zie ook het hoofdstuk over de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen.

³⁶ Zie ook <https://coelo.nl/atlas-rijksuitkeringen/>.

³⁷ De begrotingsgegevens zijn afkomstig uit de ruwe iv3-gegevens (informatie voor derden) die gemeenten opsturen naar het CBS.

³⁸ Gemeenten gebruiken ook andere termen zoals een recycletarief.

³⁹ Buiten de bebouwde kom is de afstand naar een verzamelcontainer voor restafval al snel erg groot. Een deel van de gemeenten die omgekeerd inzamelt haalt daarom het restafval in het gebied buiten de bebouwde kom wel huis-aan-huis op.

⁴⁰ Boekel, *Programmabegroting 2026*, blz. 52

-
- ⁴¹ Utrechtse Heuvelrug, *Begroting 2026*, blz. 71-72.
- ⁴² Leudal, *Programmabegroting 2026 - 2029*, blz. 52
- ⁴³ Rhenen, *Begroting 2026*, blz. 67
- ⁴⁴ Zie bijvoorbeeld M. Sebri, (2014) A meta-analysis of residential water demand studies. *Environ. Dev. Sustain.*, 16, 499-520.
- ⁴⁵ De Wolden, *Programmebegroting 2026 - 2029*, blz. 102.
- ⁴⁶ Huizen, *Programmabegroting, belastingnota 2026*, blz. 134
- ⁴⁷ Capelle aan den IJssel, *Begroting 2026*, blz. 122
- ⁴⁸ De Wolden, *Programmebegroting 2026 - 2029*, blz. 102.
- ⁴⁹ Capelle aan den IJssel, *Begroting 2026*, blz. 122
- ⁵⁰ Gemeentewet artikel 229b.
- ⁵¹ Duiven, *Amendement bij raadsvoorstel C.07 Meerjaren Programma Begroting 2026*, raadsavond 11 november 2026.
- ⁵² Rheden, *Programmabegroting 2026-2029*, blz. 72.
- ⁵³ De gedachte hierachter is dat inwoners van die gemeenten meer belasting kunnen betalen, omdat zij rijker zijn dan inwoners van gemeenten met goedkope huizen. Op dit uitgangspunt is echter wel het een en ander af te dingen. Belasting wordt immers betaald uit het inkomen, niet uit de woningwaarde. Zie M.A. Allers (2003), [Verevening van belastingcapaciteit tussen gemeenten kan beter](#), *Tijdschrift voor Openbare Financien*, nr. 4, 2003, blz. 146-156. Een recentere doorrekening is te vinden in M.A. Allers (2018), [Alternatieven voor de verevening van de belastinggrondslag van gemeenten](#), Groningen: COELO.
- ⁵⁴ Een huurwoning met de gemiddelde waarde van een corporatiewoning in de desbetreffende gemeente.
- ⁵⁵ Een huurwoning met de gemiddelde waarde van een corporatiewoning in de desbetreffende gemeente.
- ⁵⁶ Bron: CBS.
- ⁵⁷ In veel gevallen zal de huurtoeslag de doorberekende eigenarenheffingen (grotendeels) compenseren. Niet iedereen ontvangt echter huurtoeslag.
- ⁵⁸ Zie M.A. Allers en H.L. Rienks (2023), [Rechts stemmen verlaagt de lokale lasten niet](#), *ESB* 107(4807), 118-121.
- ⁵⁹ Om na te gaan of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, wordt eerst nagegaan of *vermogen* aanwezig is. Is dat zo, dan kan geen kwijtschelding worden verleend. Dit betekent dat huizenbezitters pas voor kwijtschelding in aanmerking komen nadat zij hun huis hebben 'opgegeten'. Is geen vermogen aanwezig, dan dient de *betalingscapaciteit* te worden vastgesteld. Is die ontoereikend, dan kan kwijtschelding worden verleend. Om de betalingscapaciteit vast te stellen wordt eerst het netto besteedbare inkomen berekend: dit is het netto inkomen na aftrek van een aantal vaste lasten. Van het netto inkomen worden vervolgens de *kosten van bestaan* (ook wel:

kwijtscheldingsnorm) afgetrokken. Sinds 1996 is het decentrale overheden toegestaan een norm te hanteren van maximaal 100 procent van de relevante bijstandsnorm (het Rijk zelf blijft het percentage van 90 hanteren). Is de aldus vastgestelde betalingscapaciteit positief, dan *moet* (zo nodig) 80 procent hiervan voor belastingbetaling worden opgeëist. De rest *kan* worden kwijtgescholden. Is geen betalingscapaciteit aanwezig, dan kan de gehele belastingschuld worden kwijtgescholden.

⁶⁰ In 2022 heeft COELO onderzoek gedaan naar het kwijtscheldingsbeleid van gemeenten, zie C. Hoeben, D. Jong en L.A. Toolsema, 2024, *Keuzes in het kwijtscheldingsbeleid van gemeenten*, COELO-rapport, Groningen: COELO-rapport.

⁶¹ Een kwijtscheldingsnorm van 100 procent betekent dat de *kosten van bestaan* op 100 procent van de relevante bijstandsnorm worden gesteld. De kosten van bestaan worden geacht eerst uit het inkomen te worden bestreden. Alleen als er dan nog inkomen over is, is geld beschikbaar voor het betalen van belasting.

⁶² C. Hoeben (2018), Gemeenten heffen vaker en méér toeristenbelasting, *ESB*, <https://esb.nu/kort/20040294/gemeenten-heffen-vaker-en-meer-toeristenbelasting>.

⁶³ <https://www.soest.nl/vergunningen-en-belastingen/toeristenbelasting>.

⁶⁴ Het is hier niet mogelijk om te wegen naar de grondslag omdat er geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal overnachtingen per gemeente. Om toch rekening te houden met de grootte van de gemeente wegen we naar aantal inwoners.

⁶⁵ Het is hier niet mogelijk om te wegen naar de grondslag omdat er geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal overnachtingen per gemeente. Om toch rekening te houden met de grootte van de gemeente wegen we naar aantal inwoners.

⁶⁶ De mutatie van het tarief voor een hotelovernachting is in veel gemeenten (bijna) gelijk aan die voor een campingovernachting.

⁶⁷ Alphen-Chaam, Gemeenteraadsvergadering 18 december 2025, agendapunt 10, *Voorstel 10-10-25 Belastingverordeningen Alphen-Chaam*.

⁶⁸ Lisse, *Programmabegroting 2026-2029*, blz. 121.

⁶⁹ Hendrik-Ido-Ambacht, *Begroting 2026-2029*, blz. 43.

⁷⁰ Venlo, *Programmabegroting 2026-2029*, blz. 132

⁷¹ Tarieven van reisdocumenten en rijbewijzen zijn te vinden in de databestanden op onze website .

⁷² Zie C.Hoeben, 2024, Maximering rijbewijstarieven kan leiden tot hogere tarieven, *ESB*, 13 november 2024, <https://esb.nu/maximering-rijbewijstarieven-kan-leiden-tot-hogere-tarieven/>.

⁷³ Ministerie van Financiën, *Belastingplan 2026*, blz, 196.

⁷⁴ Provinciewet, artikel 22, lid 2.

⁷⁵ Zie M.A. Allers, 2010, Moeten provincies belasting heffen?, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 42(1), blz. 12-19.

⁷⁶ Raad voor de financiële verhoudingen 2009, Naar een herijking van de financiële verhouding tussen Rijk en provincies, Rfv, Den Haag.

⁷⁷ In het kentekenbewijs wordt niet het leeggewicht, maar de massarijklar aangegeven. Omdat de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden berekend over het leeggewicht geven we hier het leeggewicht. Er wordt door de overheid vanuit gegaan dat dit 100 kilo lager is dan de massarijklar.

⁷⁸ Gelderland, Provinciale Staten 13 november 2024, *Motie: de auto is geen melkkoe*.

⁷⁹ Limburg, Begroting 2026, Paragraaf lokale heffingen,.

⁸⁰ Voorbeelden zijn volgens de Memorie van Toelichting: “veel of weinig gebied dat direct wordt beschermd door primaire waterkeringen en hoeveelheid recreatieve voorzieningen.”, blz. 9.

⁸¹ Voor ongebouwd is dit $0,0029317 \cdot (A^{0,7414854})$, waarbij A staat voor “het aantal hectaren ongebouwde onroerende zaken, niet zijnde natuurterreinen, per 1.000 inwoners in het gebied van het waterschap” Voor natuur is dit $0,0000224 \cdot (B^{1,1938609})$ waarbij B staat voor het aantal hectaren natuurterrein per 1.000 inwoners (Waterschapswet, artikel 120, lid 4 en 5).

⁸² Het gaat hier volgens de Memorie van Toelichting nadrukkelijk niet om procentpunten (zie blz. 10 Memorie van Toelichting Waterschapswet).

⁸³ Voorbeelden zijn in dit geval de mate van agrarische bedrijvigheid of diensten die agrariërs en natuurterreinbeheerders aan de waterschappen leveren (zoals maaien en baggeren, zie blz. 10 Memorie van Toelichting Waterschapswet.)

⁸⁴ Memorie van Toelichting Waterschapswet, Kamerstukken II 2022/23 36 412, nr. 3, blz. 9.

⁸⁵ Unie van Waterschappen, *Waterschapspeil 2024*. 's-Gravenhage: Unie van waterschappen, blz. 37.

⁸⁶ Gewogen naar het aantal vervuilingseenheden van huishoudens.

⁸⁷ Persoonlijke communicatie, zie ook Noorderzijlvest, *Jaarplan*, blz. 32-33.

⁸⁸ Volgens de Waterschapswet, artikel 121, lid 2 moet de verhouding tussen het tarief voor woningen en niet-woningen gelijk zijn aan de verhouding zoals die was twee jaar voorafgaand aan de inwerkingtreding van de differentiatie. Omdat de wet op 1 januari 2026 in werking treedt is dit 1 januari 2024.

⁸⁹ De totale waarde van onroerende zaken vorig jaar per gemeente (te vinden bij het CBS op Statline) is vermenigvuldigd met de waardeontwikkelingen voor woningen (zie kaart 2). Vervolgens is per waterschap berekend wat de totale waarde van woningen is in het waterschapsgebied in het huidige en het vorige jaar. Waar binnen een gemeente meerdere waterschappen actief zijn, is een gewogen gemiddelde berekend.

⁹⁰ Hollandse Delta, *Programmabegroting 2026*, blz. 84.

⁹¹ De totale waarde van onroerende zaken vorig jaar per gemeente (te vinden bij het CBS op Statline) is vermenigvuldigd met de waardeontwikkelingen voor niet-woningen (zie kaart 3). Vervolgens is per waterschap berekend wat de totale waarde van niet-woningen is in het waterschapsgebied in het huidige en het vorige jaar. Waar binnen

een gemeente meerdere waterschappen actief zijn, is een gewogen gemiddelde berekend.

⁹² Zie ook C. Hoeben (2017), Totale decentrale lasten huishoudens in kaart gebracht, *ESB*, 102 (4745), 12 januari 2017, blz. 42-44.

⁹³ Zoals aangegeven vallen waterschapsgrenzen niet samen met provincie- of gemeentegrenzen. Een gemeente kan daarom deel uitmaken van meer dan één waterschap. We rekenen dan een gewogen gemiddelde uit van het betaalde bedrag.

⁹⁴ Werkgroep Evaluatie systematiek macronorm onroerendezaakbelasting (2014), *Evaluatie systematiek macronorm onroerendezaakbelasting 2014*, Den Haag.

⁹⁵ J. Bakker, F. van der Mooren, H.J. Boonstra (2022), Watergebruik thuis 2021, Schattingen van het watergebruik per dag door personen en huishoudens, 's-Gravenhage: CBS en Vewin.

⁹⁶ Een alternatief voor het corrigeren van het ozb-tarief voor het feit dat niet volledig wordt verevend is het berekenen van de gemiddelde ozb-aanslag gecorrigeerd voor het feit dat de belastinggrondslag *überhaupt* wordt verevend. Dit zou op hetzelfde neerkomen.

⁹⁷ Hiernaast omvat het cluster onroerendezaakbelasting in het verdeelsysteem van de algemene uitkering uit het gemeentefonds nog een bedrag per woonruimte en een vast bedrag, maar dat is voor deze discussie niet zo belangrijk.

⁹⁸ Dit is berekend als 0,8 keer het verschil tussen de landelijke per capita waarde van woningen en die waarde in Pekela, vermenigvuldigd met het rekkentarieff voor eigenaren van woningen (0,0862 in 2026).

⁹⁹ Dit blijkt als bij de bovenstaande berekening geen 0,8 (80 procent) maar 100 procent van de woningwaarde wordt genomen.

¹⁰⁰ Te berekenen als $14,97 / (116.641 / 100)$.

¹⁰¹ Zie M.A. Allers (2005), De verdeling van het gemeentefonds: kritiek op de bestaande methode en voorstel voor alternatief, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, nr. 4, blz. 158-189.

¹⁰² Kostenverschillen worden wat betreft de riolering deels via de algemene uitkering geëgaliseerd, maar dat geldt niet voor de kosten van de vuilnisophaal.